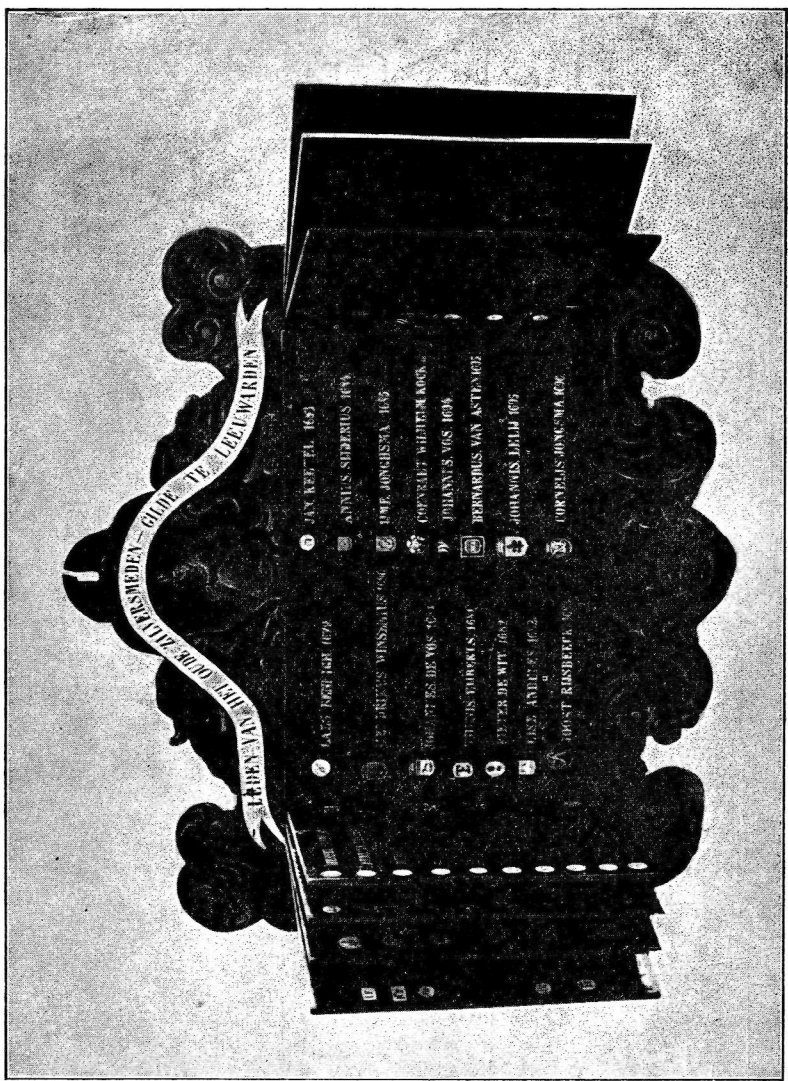

35
bis

CATALOGUS
TENTOONSTELLING
— VAN FRIESCH ZILVER

LEEWARDEN 1927 • 15 AUG.—15 SEPT.

Het z.g.n. houten boek met meesterteekens en namen.
(N.B. De beide eerste houten bladen zijn dichtgeslagen, vier bladen ter weerszijden staan open.)

CATALOGUS

DER

TENTOONSTELLING

VAN

ANTIEKE GOUD- EN ZILVERWERKEN

GEHOUDEN TER GELEGENHEID VAN
HET HONDERD-JARIG BESTAAN VAN
HET FRIESCH GENOOTSCHAP VAN
GESCHIED-, OUDHEID- EN TAALKUNDE

IN HET

FRIESCH MUSEUM TE LEEUWARDEN

15 AUGUSTUS—15 SEPTEMBER

1927

C 8235 bis

**HET BESTUUR VAN HET FRIESCH GENOOTSCHAP
VAN GESCHIED-, OUDHEID- EN TAALKUNDE
TE LEEUWARDEN:**

Mr. P. A. V. BARON VAN HARINXMA THOE SLOOTEN,
Voorzitter.

Mej. R. VISSCHER, Secretaresse.

Mr. J. L. VAN SLOTERDIJCK, Penningmeester.

Mr. P. C. J. A. BOELES, Conservator van de Archaeologische Afdeeling.

Mr. W. B. BUMA.

Dr. S. A. WALLER ZEPER, Bibliothecaris.

NANNE OTTEMA, Conservator van de Keramische Afdeeling.

Dr. S. CUPERUS.

Dr. L. YNTEMA.

M. WIEGERSMA.

DIRECTEUR VAN HET FRIESCH MUSEUM:

M. W. VIEWEG.

**JUBILEUM-COMMISSIE VOOR DE HERDENKING
VAN HET HONDERD-JARIG BESTAAN VAN HET
FRIESCH GENOOTSCHAP:**

NANNE OTTEMA, Voorzitter.

M. W. VIEWEG, Secretaris.

Mej. R. VISSCHER.

Mr. J. L. VAN SLOTERDIJCK.

Mr. P. C. J. A. BOELES.

**TENTOONSTELLINGS-COMMISSIE, BELAST MET
DE REGELING VAN DE TENTOONSTELLING VAN
ANTIEKE GOUD- EN ZILVERSMIDSWERKEN:**

NANNE OTTEMA.

M. W. VIEWEG.

D. DRAAISMA.

20.925

VOORWOORD.

De Tentoonstelling van antiek Goud- en Zilversmidswerk in het bijzonder van Friesche meesters, die van 15 Augustus tot 15 September 1927 in het Friesch Museum te Leeuwarden zal worden gehouden, is een herdenkingstentoonstelling ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van het Friesch Genootschap, opgericht te Leeuwarden in Augustus 1827.

Het doel van deze Tentoonstelling is om een zoo compleet mogelijk overzicht te geven van het bedrijf en het werk van de oude Friesche zilversmeden.

Bij wijze van inleiding tot deze Tentoonstelling is in het Herdenkingsnummer van het Friesch Genootschap opgenomen een geïllustreerde studie over de geschiedenis van het goud- en zilversmidsbedrijf in Friesland van het laatst van de 14e eeuw tot aan de opheffing van de gilden in 1798. In deze studie is zooveel mogelijk bijeengebracht het weinige wat tot nu toe over dit onderwerp gepubliceerd is en wat daarover verder nog in de gedrukte en geschreven bronnen te vinden was. De Tentoonstelling zelf vormt de aanvulling van wat in bedoelde studie kon worden gepubliceerd en is de van deze Tentoonstelling door de Commissie opgestelde Catalogus dan ook zooveel mogelijk gemaakt in aansluiting met en ter aanvulling van bedoelde geschiedenis.

Naast dit hoofddoel zijn zooveel mogelijk ook andere geschied- en oudheidkundige onderwerpen voor onze Provincie van belang niet verontachtzaamd.

Zoo is in de eerste plaats doordat zooveel mogelijk alle Kerkgenootschappen, die in het bezit waren van oud zilver, door de Commissie zijn aangezocht en door de groote medewerking van de meesten hunner ontvangen, de Catalogus een soort inventaris geworden van het Avondmaalszilver aanwezig bij de Protestantsche Kerkgenootschappen in Friesland. Ter bevordering van dit doel zijn dan ook alle op de ingezonden bakers, broodschalen, collecteschalen, doopbekkens e.d.g. voorkomende opschriften ten volle in den Catalogus opgenomen. Buiten een gedeelte van het Avondmaalszilver van Leeuwarden, de avondmaalsbeker van Tjerkgaast, Peins en Engelum, die reeds in eigendom of bruikleen in het Friesch Museum aanwezig waren, wordt op deze Tentoonstelling aangetroffen antiek Avondmaalszilver van niet minder dan een zestigtal Nederduitsch Hervormde, Doopsgezinde en Luthersche gemeenten in Friesland.

Een achttal Katholieke Kerken in onze Provincie vertrouwden ons een deel hunner Kerkschatten toe.

Hierdoor kon — voor de eerste maal op een tentoonstelling — een overzicht van dit Friesche kerkzilver uit de 17e en 18e eeuw gegeven worden. „Naast minder belangrijk werk komt in deze — op de tentoonstelling in één vitrine opgestelde — groep ook werk van de beste Leeuwarder en Bolswardsche meesters voor.

Het was de commissie wel bekend dat ook in de Israëlitische Synagoge te Leeuwarden fraai zilverwerk in gebruik is, dat o.a. op de tentoonstellingen van 1877 en 1900 te Leeuwarden ingezonden was. Waar dit zilverwerk echter door Amsterdamse meesters gemaakt is, viel het buiten het plan van de onderhavige tentoonstelling.

In de tweede plaats is bij het opstellen van den Catalogus ook zooveel mogelijk aandacht geschonken aan het genalogisch belang dat uit vele opschriften en wapens, op de tentoongestelde zilverwerken voorkomende, voortvloeit. De Commissie was zoo gelukkig om voor de deskundige beschrijving dier wapens de gewaardeerde hulp van den Heer Dr. A. L. Heerma van Voss, Chartermeester aan het Rijksarchief te Leeuwarden, te kunnen inroepen. In het algemeen is bij de beschrijving dezer wapens het systeem gevolgd, dat algemeen bekende (meest adellijke wapens) alleen door den geslachtsnaam zijn aangeduid, tenzij sterke afwijkingen of ongewone kwartileeringen aanwezig bleken. Overige (burgerlijke en boerewapens) werden beschreven met vermelding van den familienaam, voor zoover die uit bijgevoegde letters of namen en een enkele keer ook van elders bekend was.

Hierbij geldt natuurlijk de opmerking, dat wanneer een dergelijke Catalogus niet in zoo een buitengewoon haastig tempo moest worden opgesteld, er zeker meerdere aanduidingen in laatst gemelde richting te vinden geweest zouden zijn. De deskundige beschrijving echter van alle op de Tentoonstelling vertegenwoordigde wapens, zal ook voor later het middel geven om veel alsnog te kunnen toeschrijven.

Het derde niet minder groote belang waaraan de meest mogelijke aandacht is geschonken zijn de verschillende op het Friesche zilver voorkomende Overheids- en Meesterteekens. Vóór 1600 bestaan deze uitsluitend in meesterteekens, die in die dagen geregeld den vorm hadden van een huismerk. Van het begin van de 17e eeuw worden daarnaast ook de stedelijke merken en de door de keurmeesters-generaal gebruikte jaarletters aangetroffen, terwijl op het Friesch zilver, dat na 1695 dateert tevens het Provinciaal wapen als teeken voor komt. Waar de Stads-keuren van Leeuwarden, Bolsward, Sneek, Dokkum, Franeker, Harlingen, Workum, Stavoren en de Grieteny Kollumerland bekend zijn, kon het uit die steden en uit het dorp Kollum herkomstige zilver worden aangeduid. Voor Leeuwarden konden nagenoeg altijd de meesters, die de makers van de stukken waren worden aangegeven, terwijl in de hiervoor reeds genoemde Geschiedenis ten opzichte van de overige steden, ook reeds de eerste pogingen hiertoe zijn gedaan. Het zal echter zeker op deze Tentoonstelling ook in het oog springen dat behalve in Leeuwarden, speciaal in Bolsward en ook in de andere Friesche steden in de 17e eeuw meesters gevestigd waren, die een eervolle vermelding in hun vak ten volle verdienen en waarbij enkelen zijn, die op een wereldreputatie aanspraak mogen maken. Het zou hier te ver voeren om namen te noemen. Na de Tentoonstelling zal er wellicht elders wel gelegenheid zijn om hierover iets nader te publiceeren.

Voor dit merkenonderzoek en het toeschrijven der werkstukken aan bepaalde steden of bepaalde meesters zijn de eenige honderden stukken Avondmaalszilver, die een bijna aaneengesloten reeks over de jaren van het laatst van de 16e eeuw

af tot aan het einde van de 18e eeuw toe vormen, van onschatbaar belang. Niet alleen toch kunnen hieruit vele tot nu toe vrij onbekende meesters worden naar voren gebracht, doch geeft deze serie ook de meest waardevolle bijdragen tot het zooveel mogelijk vast leggen van de op het zilver voorkomende jaarletters. Ook tot andere studiën en gevolgtrekkingen kan het in dezen Catalogus verzamelde materiaal nog gemakkelijk aanleiding geven. Zoo viel het aan de Commissie b.v. op dat uit het Avondmaalszilver der Friesche dorpen en uit de daarop voorkomende teekens der in de verschillende steden gevestigde zilversmeden in de 17e en 18e eeuw, uitstekend kan worden nagegaan de sfeer van ieder der bedoelde steden als handelscentrum voor de omgeving. Merkwaardig bleek daaruit ook de wijziging, die in de 18e eeuw ten opzichte van de 17e eeuw zich bleek te voltrekken.

In de reeds genoemde Geschiedenis van het Friesche zilver zijn de negen achtereenvolgende alphabetten van de jaarletters die van 1610—1798 in gebruik zijn geweest, gepubliceerd. Voor de toeschrijving aan de afzonderlijke alphabetten levert vooral deze aaneengesloten serie avondmaalszilver zeer betrouwbare bijdragen. Om dit zooveel mogelijk vast te leggen heeft de Commissie dan ook van dat en van al het overige ter Tentoonstelling aanwezige Friesche zilver de Overheids- en Meester-teekens in was afgedrukt en afzonderlijk in doosjes geborgen zoodat hierdoor een merkenarchief van het Friesche zilver is verkregen en ieder, die dit wil bestudeeren zich daarvoor gemakkelijk tot het Friesch Genootschap kan wenden. Dit Archief wordt staande de Tentoonstelling nog aangevuld door het photographeeren van de beste en meest typische der ter Tentoonstelling aanwezige Friesche zilverwerken. In deze zelfde lijn is ook zooveel mogelijk in den Catalogus vastgelegd, dat wat bij het vrij haastige onderzoek en de beschrijving der stukken reeds aan de Commissie bleek en is zooveel mogelijk dus de aandacht gevestigd b.v. op de verschillende leeuwenstempels, die te Leeuwarden gebruikt werden en de verschillen, die de jaarletters der opeenvolgende alphabetten laten zien.

Zoo bleek ook dat te Harlingen naast het stedelijke wapen met de vier velden waarin resp. vier Andreas kruisen en drie Fransche lelies, soms ook de stadsheilige St. Michael die een draak doodt als stedelijk keur gebruikt is, terwijl voor Sneek waar meestal de paalsgewijze gestelde drie Kronen als stadsteeken goldt, vooral in het laatst van de 18e eeuw ook het volledig stadswapen als zoodanig gebruikt werd, n.l. ter rechterzijde de halve adelaar en ter linkerzijde de bedoelde drie Kronen.

De Catalogus is zooveel mogelijk chronologisch ingericht en begint dan ook nadat een kort overzicht is gegeven van de zeer gewaardeerde inzending van H. M. de Koningin en van H. M. de Koningin-Moeder, met het beschrijven van de drinkhoorns, waarvan het oudste stuk nog uit het laatst van de 14e eeuw dateert. Dit stuk vormt, met nog een zevental andere stukken, de eenige bijdrage, die het Friesch Museum uit zijn buitengewoon rijke zilverschat aan de Tentoonstelling heeft afgestaan. Het is dan ook zeer zeker noodzakelijk voor degenen, die een goed overzicht willen verkrijgen van het Friesche zilver om naast en na de Tentoonstelling speciaal ook de Poptaal in het Friesch Museum te gaan zien. Aangevuld met een bezoek aan de bovenverdieping van het Friesch Museum, waar de oude zilversmidswerkplaats en zilversmidswinkel zijn opge-

steld, krijgt de bezoeker dan zeker een vrij volledig overzicht van wat de Friesche Meesters op dit gebied hebben gemaakt.

Een enkele maal, zooals b.v. bij het Katholieke zilver, moest de Commissie van de chronologische volgorde afwijken, omdat een andere groepeerings daar een beter overzicht en een betere vergelijking met andere stukken onderling, mogelijk maakte. Waar de toeschrijvingen en de dateeringen in den Catalogus min of meer dubieus waren, is dit door een enkel vraagteken aangeduid.

De Commissie heeft ter wille van de spoed, waarmee het werk moest worden uitgevoerd, zooveel mogelijk de beschrijving en de catalogiseering onderling verdeeld, waardoor wellicht eenig verschil te dien opzichte in den Catalogus merkbaar zal zijn. De een van ons zal zich meer aan de uiterlijke beschrijving van het stuk en op het naar voren brengen van de goede kwaliteiten daarvan hebben toegelegd, de ander zal allicht het stuk uit een cultuur historisch oogpunt of met het oog op de merkenstudie hebben gezien. Een enkele toelichting mag hierbij nog gegeven worden wat betreft de omschrijving van de versiering op de Avondmaals-, huwelijks- en dergelijke bekens. Waar de versieringen op deze stukken meest door graveeringen verkregen werden en deze overigens nagenoeg alleen een min of meer bewerkte voetrand hadden, is dit niet afzonderlijk vermeld. Bovendien is er zooveel mogelijk naar gestreefd om overbodige vreemde namen weg te laten. De versieringen van bedoelde bekens is meestal aangeduid als „rand- en spitswerk”, met welke laatste woorden speciaal geen germanisme in onze taal is gebracht. Deze uitdrukkingen toch zijn ontleend aan onze 17e eeuwse ornamentteekenaars en graveurs als b.v. de monogramist P. R. K., die in zijn „spitsboek”: „DIENSTIGH DEN GOUT- EN SILVERSMEDEN OM TE SNYDEN EN TE DRYVEN” en Hendrick Janssen, die in zijn: „VERSCHEYDEN RANDEN EN SPITSEN”, gedrukt bij C. J. Visscher Anno 1631, voor onze goud- en zilversmeden de voorbeelden gegeven hebben voor hun kunstig graveerwerk.

Ook ten opzichte van de brandewijnskommen is dit toegepast. De 17e eeuwse kantage kommen toch zijn uitsluitend door graveerwerk versierd en hebben steeds een gegoten en geciseleerden voet. De in het einde van de 17e eeuw in zwang gekomen en gedurende de 18e eeuw overheerschend wordende ovale brandewijnskommen zijn steeds gedreven, zoowel wat de kommen als wat de voet betreft. Alleen wanneer hierin bijzonderheden voorkwamen is dit in den Catalogus vermeld.

Waar de groote hoofdzak der voorwerpen van zilver was en slechts enkele van goud, is alleen dit laatste vermeld en is, wanneer er dus niets bijstaat, het voorwerp geheel van zilver.

De dateeringen zijn nu eens aan de merkenstudie, dan weer aan de stijlcritiek der stukken ontleend. Hoe gevaarlijk de dateering op deze laatste grond dikwijls is, bleek overtuigend uit het Avondmaalszilver, waar het herhaaldelijk voorkwam dat twee bijna geheel identieke bekens gemaakt waren met een dateeringsverschil van meer dan een eeuw, eenvoudig omdat Kerkvoogden bij een latere bestelling een oud voorbeeld hadden laten copieeren.

Ook het vasthouden aan bepaalde motieven, b.v. aan het in de 17e eeuw bij de zilversmeden geliefde „Kwab en frats” ornament (genre auriculaire), dat door de Lutma's en andere meesters in de 17e eeuw sterk verbreid werd, maakt dateeringen op stijlcritische gronden soms bedenkelijk.

De Commissie meende met deze voorrede tot inleiding van de Tentoonstelling en van dezen Catalogus te kunnen volstaan. Zij moet echter nog een enkele opmerking maken, die ze hoopt, dat ook door de inzenders ter harte zal en kan worden genomen. Met buitengewoon genoeg heeft de Commissie de welwillende medewerking van meer dan 300 inzenders ondervonden en spreekt daarvoor bij dezen, mede namens het Friesch Genootschap, haar oprechten dank uit. De massa voorwerpen, die daardoor beschreven moesten worden (enkele inzenders toch zonden niet minder dan een 80-tal voorwerpen, terwijl de geheele zilvervoorraad zeker wel een 4000 voorwerpen bedraagt), zijn nu door den Catalogus vrijwel aan ieder bekend geworden. Hierin ligt een groot gevaar, het gevaar n.l., dat deze oude familiereliquien en deze oude gemeenschapsbezittingen niet alleen de begeerte zullen opwekken van de liefhebbers van- en de kooplieden in antiquiteiten, doch hierdoor ook van hun oude bewaarplaatsen zullen verdwijnen en voor onze Provincie zullen verloren gaan. De Commissie hoopt dan echter, dat de taaie gehechtheid aan- en genegenheid voor hun geboortegrond de bezitters zal bewegen, deze oude erfstukken van Friesland ook voor Friesland te bewaren.

Mochten de omstandigheden hier al wijzigingen en overdracht noodzakelijk maken, dan blijft het Friesch Genootschap gaarne bereid om, wanneer het uit een kunst- of geschiedkundig oogpunt belangrijke stukken betreft, deze voor onze Provincie te bewaren. Wanneer dus al gedacht mocht worden aan een vervreemding hiervan, dan is een enkel berichtje aan het Friesch Genootschap voldoende om tot overleg aanleiding te geven, dat zeker en voor den eigenaar en voor onze provincie niet anders dan tot de meest gewenschte oplossing zal kunnen leiden.

15 Augustus 1927.

NANNE OTTEMA.
M. W. VIEWEG.
DRAAISMA.

Inzending

*van Hare Majesteit de Koningin en
Hare Majesteit de Koningin Moeder.*

Deze inzending is in eene vitrine samen gebracht. Op de bovenste plank het zilver van H.M. de Koningin, op den bodem dat van Hare Majesteit de Koningin Moeder. Het geheel maakt een schitterenden indruk en draagt niet weinig bij tot het groote succes, dat hier is verkregen. Behalve enkele Friesche stukken zijn de meeste voorwerpen, door H.M. de Koningin afgestaan, van Amsterdamschen en Haagschen oorsprong. Fraaie kandelaars in rococo, Lodewijk XVI en empire stijl, tafelzilver, het aardige met brocaat bekleede kastje, waarin kinderspeelgoed, enz. vormen een aantrekkelijk geheel. Belangrijk voor Friesland — hoewel niet antiek — is de vierkante fraai gedreven doos met o.a. de wapens van alle Friesche gemeenten, behoorende bij het boek, aangeboden door de Friesche vrouwen bij gelegenheid van de geboorte van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana, met de bestemming daarin alle bijzonderheden op te nemen van de geboorte en het leven van de Prinses. Deze doos is vervaardigd door wijlen den knnstdrijver A. de Haas te Sneek, naar het ontwerp van den Frieschen schilder Ids Wiersma.

Onder de inzending van H.M. de Koningin Moeder zijn enkele goede Friesche stukken, o.a. een fraaie bouilloir, een koffiekkan, een ronde doos met gedreven deksel van Andele Andeles (meester geworden in 1709) en twee brandewijnskommen. Verder eenige fraaie cocos- en andere bekers, zgn. Hansjes in den kelder, melkkannen, theebussen, een fraai Lod. XV bloembakje met blauw glas, benevens eene kleine, maar uitgezochte collectie gouden en geëmailleerde snuifdoozen.

DRINKHOORNS.

1. **1397.** Drinkhoorn, bestaande uit een buffelhoorn met zilver beslag. Om den mond verguld zilveren band met opschrift: **Dezen hoern hebben doen maken de broders va Sinte Antonis ghilde. MCCCCXXII.** Hieronder plaatje, waarop de heilige Anthonis gespijzigd door vogels, met een zwijn, voor een kapel in romaansche stijl, tegenover hem Petrus.

Op een zilveren plaatje in den vorm van een gothische banderol opschrift: **Laute Antonis.**

Merken I.I elk afzonderlijk in een rondje.

N.B. Deze letters komen niet overeen met de te Stavoren omstreeks 1400 bekende goudsmiden Wybrant en Claes.

Friesch Genootschap.

2. **1529 en 1596.** Drinkhoorn, bestaande uit een buffelhoorn met zilver beslag. Om den mond een rand waarop in gothische minusculen gegraveerd: **Potum cerboru(m) bened. rex anglor.** tusschen de beide eerste woorden een gegraveerd

lint met opschrift **Die schippersgilde M.CC.CCCCXXII.**

Hieronder in een om een stok geslingerd lint de inscriptie **Anno dni int iaer ons heren MCCCCCCCCXXII doe lietten** Het vervolg van dezen zin stond waarschijnlijk op de in 1596 met nieuw zilver beslag voorziene punt.

Onder den mondrand nog een vierkant plaatje, waarop St. Jacobus en St. Christophorus gegraveerd.

De onderste punt, die in een bel eindigt, is versierd met laat 16e eeuwsch renaissance graveerwerk en opschrift: „Dezen hoorn hoort toe 't schippersgilde Anno 1596, van Sneek.”

Gemeente Sneek.

3. **1571.** Drinkhoorn, bestaande uit een buffelhoorn met zilver beslag. Om den mond met gegraveerde renaissance arabesken en opschrift: **RINTS * WOPKE * TALUMS * DOCHTER * SIURDS * TETLUM * NAGELATEN WEDWE 1571 *** en aan het eind een bel, door een kettinkje aan den mond verbonden.

Onbestemd meesterteeken.

Collectie Mr. A. Looxma Ypey, Friesch Museum.

4. **16e eeuw, laatste kwart.** Drinkhoorn, bestaande uit buffelhoorn met zilver beslag, dat aan de punt eindigt in een bel en versierd is met arabesken.

Opschrift: **Desen hoorn hoort toe 't schippersgildt Anno van Sneeck.**

Op 't beslag aan den mond zeegezicht met 16e eeuwse 3-masters en klein zeeschip met sprietzeil.

Ook bij dezen hoorn schijnt het beslag aan den mond ouder te zijn, dan dat aan de punt.

Gemeente Sneek.

5. **Eind 16e of begin 17e eeuw.** Kleine drinkhoorn, bestaande uit buffelhoorn met zilver beslag. Om den mond een Jachtvoorstelling waartusschen wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk; helmteeken ontbreekt. En onderschrift **Rintie Eelckis.**

Merken: Bolsward, R, in een ovaal, AE? aan elkaar.

Alg. Stads Armen Weeshuis, Bolsward.

6. **17e eeuw, midden.** Drinkhoorn, bestaande uit een buffelhoorn met zilver beslag. De mondopening in den vorm van een wijd-gebekt zeemonster; de punt eindigende in een visschestraart, door een kettinkje verbonden.

Op de staart het wapen: 3 gekroonde haringen (?) rotgewijs, helmteeken: één der figuren van het schild.

Merken: Bolsward, F, een zespuntige ster.

*Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten,
Leeuwarden.*

GEDENKBEEKERS OP VOET.

7. **16e eeuw, 2e kwart.** Glazen beker op gedreven zilveren voet en met dito deksel. Deksel en voet beide versierd met gedreven medaillons waarin manne- en vrouwekoppen omgeven door gedreven blad-ornament op gegranuleerde grond. Op den top van het deksel een gehelmd leeuwte, een schild voor zich houdend, waarop een in glas gesneden zegel met het wapen van Botnia en de letters I. v. B.

Randschriften op den voet: MORTUS EST JULIUS 1538 12 MAY RESSURREXIT. NOME IPSIUS 1540, 23 APRILIS en op het deksel: ANNO DOMINI M.V.X.LII. JONCRER DOMINICUS VAN BOTNIJA.

Merk: F.

*Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten,
Leeuwarden.*

8. **1564.** Wit glazen beker met zilveren knop, tevens rinkelbel met inscriptie: *Roussel—Stannia* naast de wapens dezer families en: *Uit dit glas heeft ontfangen syn eerste nat Jr. Haio de Roussel op alderskinderen dach soo alsser geboren was 1564 het eerste kint van sijn moeder in haer 51 iaer.*

*Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten,
Leeuwarden.*

9. **1607.** De z.g.n. globe-beker door de huurders van de, door den hertog van Saksen aan Franeker geschonken, landerijen op het Bildt aan die stad geschonken.

Kelk en deksel vormen een globe, uitvoerig gegraveerd naar de kennis van dien tijd, waarbij Australië nog onbekend is en met Vuurland „*Terra del Fuego*” en de poolstreken ten Zuiden van Afrika nog als één groot Zuidland „*Megallanica*” geteekend is. „*Nova Guinea*” wordt reeds als een eiland voorgesteld, terwijl er in vermeld is „*nuper inventa*”. De ontwerper van de kaart had reeds een behoorlijk idee van Achter-Indië en de Chinese kust, de groote eilanden van ons Indië, de Molukken en van Japan. Java, dat misteekend is, wordt „*Java maior*” genoemd, terwijl Zuidelijker een eiland „*Java minor*” ligt. De Chinese muur is op de globe geteekend, ten Noorden daarvan wordt „*Cathai*” aangegeven. Ten Noorden van Azië wordt een Zee aangegeven „*Mare Tabin*”. Ook ten Noorden van Amerika is een zee-doorgang geteekend. IJsland wordt genoemd „*Frislant*”. Een van de enkele steden in het Oosten van Noord-Amerika geteekend heet „*Norem-bega*”. De schaal is te klein om ons land te kunnen aangeven. De eenige steden rondom ons land zijn: „*Paris*,”

Basel, Coln, Hambo''. Als de ontwerper van deze kaart wordt Pibo Gualtheri genoemd, die te Franker gestudeerd heeft en te Leeuwarden woonde. De dateering wordt aan een Latijnsch tijdvers, dat op den beker voorkomt, ontleend. Zie voor de verdere beschrijving de Catalogi van de Zilver-Tentoonstellingen te Amsterdam (1880) en te Leeuwarden (1900).

De beker is niet gemerkt. Behoudens nader bewijs moet het fraaie giet-, ciseleer- en drijfwerk aan een Frieschen (wellicht een Franeker) meester worden toegeschreven.

Gemeente Franeker.

10. **1610.** Verguld zilveren beker op voet. De bekerwand met stippellijnen ruitsgewijze verdeeld en met ingeslagen punten versierd; het voetstuk deels gegoten en met 3 armpjes versierd, deels met gedreven engelenkopjes en renaissance ornament.

Merken: G G — W.S. (aan elkaar).

Het deksel, dat later schijnt te zijn dan de beker, is met gedreven knor-ornament versierd en draagt een gegoten beeldje, een geharnast man voorstellende.

Merken Leeuwarden (een leeuw sierlijker van vorm en grooter van afmeting, dan die omstreeks 1620 in gebruik genomen, ook deze leeuw in een schild zonder kroon) A (1610) A. H. als monogram (Alger Hotses, meester geworden 1602).

Gemeente Franeker.

11. **17e eeuw, begin.** Kokosnoot-beker op voet. De noot gevat in gegoten, gedreven en gegraveerd zilveren beslag, de voet met 3 armpjes, gedreven vrucht-slingers en ander renaissance ornament.

Het deksel met gelijke gedreven versiering draagt een figuurtje van een geharnast man met schild, waarop de letters: F. P. en T. I.

Op het deksel onduidelijk merk (Sneek ?).

Op de beker: Sneek? R en onbestemd meesterteeken.

Jonkvr. A. A. C. C. Grundtman Lycklama à Nijeholt, Beetsterzwaag.

12. **17e eeuw, tweede kwart.** Verguld zilveren beker op voet met deksel; de bekerwand met gegraveerde rand en spitswerk en vrucht festoenen; voet en deksel met gedreven knor-ornament.

Op de deksel een gegoten beeldje voorstellende een schutter met vuurroer.

Eenig merk: I. D. (Jan Douwes? te Leeuwarden, meester geworden in 1630).

Gemeente Franeker.

13. **Midden 17e eeuw.** Glazen beker met witte en blauwe spiraal-versiering. De zilveren voet gedreven met voorstellingen van zeegoden en -monsters en renaissance-rand-ornament.

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

14. **17e eeuw, 2e helft.** Ananas-beker. De kelk uitgedreven in den vorm van een ananas, wordt gedragen door een gegoten beeldje, voorstellend een jager met hond. Voet en deksel in denzelfden vorm als de kelk. De top van het deksel versierd door een vaasje met 3 sierooren waarin bloemen.

Inscriptie onder den voet: Vincentius van Glinstra Gebooren den 26 Januari 1676. Vincentius van Hiemstra gebooren den 10 April 1730. Inscriptie op den bekerrand: Vincentius van Hiemstra gebooren den 25 Augustus 1734. Jr. Schelto Vincent van Sijtzama geboren den 25 April 1769.

Merk: N. (Neurenberg) A. D.

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

DRINKSCHALEN, MOLENBEKERS, ENZ.

15. **1648.** Drinkschaal. (Hansje in den kelder), de schaal zeskantig uitgedreven, de voet opengewerkt en met 6 armpjes versierd. Het vlakke gedeelte van den voet met gedreven renaissance ornament, waartusschen engelenkopjes en mythologische vrouwenfiguren in landschap.

Wanneer de schaal gevuld is, rijst uit het middenstuk een naakt kinder-figuurtje omhoog.

Op den kant wapen: gedeeld; rechts: omgewende klimmende leeuw; links: doorsneden; boven: 3 lelies (2 en 1); onder: 3 bere- (?) koppen (2 en 1).

Merk: Leeuwarden (kleine leeuw) R (1648), Gekroonde lylie (Jarich Gerrits van der Lely, meester geworden 1628. J. S. van Heloma, Delft.

16. **17e eeuw, 2e helft.** Drinkschaal (Hansje in den kelder) met gedreven schaal en voet.

Merken: Vlissingen. N. Meesterteeken.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

- 16a. **1639.** Drinkschaal, gedreven, met balustervoet; de voetrand versierd met renaissance-, en de voet en de baluster met fruit- en bladornament, de schaal met gestyleerd blad-, bloem- en krulwerk.

Merken: Amsterdam H (1639) Klaverblaadje. (Joannes Kalkoen).

M. van Heloma, Amersfoort.

17. **17e eeuw, midden.** Molenbeker, de kelk met renaissance-graveerwerk en randschrift: Als ick mael tot allen tyden so willet tot drincken vrolick sy en u verblijden.

Mr. hendrick brobergen en Elckien Sakes en meerdere opeenvolgende eigenaren van aan den tegenwoordigen eigenaar aanverwante families.

Merk: T C in elkaar.

K. Plantinga, Utrecht.

18. **17e eeuw, midden.** Molenbeker. De kelk met rand- en spitswerk en 2 wapens: mannewapen met letters S. H.: een gouden keper vergezeld boven van 2 schenkkannen en beneden van een omgekeerde gesteelde druiventros.

Vrouwewapen met letters D. L.: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 dwarsbalken; onder: huismerk.

Merken: Dordrecht D, I. K? waaronder een roos.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

19. **17e eeuw, midden.** Dobbelbeker, de kelk met rand- en spitswerk van bloem- en blad-ranken en vogels.
De dobbelsteen bevat in een kooi van zilverdraden.
Merken: Gouda, B, *Huismerk als meesterteeken.*
Fr. Smulders, 's-Gravenhage.
20. **17e eeuw, 2e helft.** Molenbeker, met gedreven kelk.
Merken: Amsterdam G, *Meesterteeken.*
A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.
21. **1709.** Molenbeker met gedreven kelk.
Merken: Kopenhagen (drie torens) 1709. C.L.
M.W.
Ludolf wardein aan de munt 1679—1729. C.B.-08 en II.
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.

BIERPULLEN, KANNEN, ENZ.

22. **1626.** Hooge bierpul (flapkan-model) met oor en deksel met gegraveerd manne- en vrouwewapen onder één helm met helmteeken: uitkomende adelaar met in den bek een takje waaraan 4 eikels en 1 roos (5).
Mannewapen: een golvende linkerschuimbalk, vergezeld van 2 gesteelde klaverbladen (Gerrolsma).
Vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: merlet vergezeld in den voet van 2 klaverbladen naast elkaar.
Letters F. P. en T. I.
Verder vruchtfestoenen, bloemen en vogels; de randen om voet en deksel van gietwerk. Binnenin 4 doppen voor maatverdeling.
Merken: (*Sint Michael de draak doodend. Schildhouder v/h. wapen v.*) Harlingen R (1626.) *Onbestemd meesterteeken in een schild.*
Jonkvrouwen van Eysinga, Leeuwarden.
23. **1647.** Serpentijsneenen bierpul met zilveren montuur en oor. Op het dito deksel de wapens van Harinxma en Botnia. Omschrift: *Pieter van harinxma toe Sloten, Raedt-Ordinaris in Den hove van frieslandt 1647.*
Merken W. O. (door elkaar), (Willem Olthof, te Leeuwarden meester geworden 1643).
Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.
24. **17e eeuw, 2e kwart.** Serpentijsneenen bus met zilveren montuur en schroefdeksel waarop de wapens van (Sjuck) Aebinga van Humalda en (Catharina) van Hottinga, (gehuwd 18 Jan. 1657) onder een kroon. Het wapen A. v. Humalda gevierendeeld: 1. Aeb. v. Humalda, 4 hetzelfde gewend, 2 en 3 aanziende pelikaan met jongen op nest (?) = Humalda oud (?).
Merken Leeuwarden (kleine leeuw) M. (1643?) P.L. (aan elkaar) *Pieter Johannis Langweer 1623.*
Jonkvrouwen Van Eysinga, Leeuwarden.
25. **17e eeuw, 2e kwart.** Serpentijsneenen bierkan met zilveren montuur en oor. Op het dito deksel dezelfde wapens als op de bus No. 24.
Merken Leeuwarden — M.? P.L. aan elkaar (*Pieter Johannis Langweer, 1623.*)
Jonkvrouwen Van Eysinga, Leeuwarden.

26. **17e eeuw, 2e kwart.** Serpentijnsteen en bierpul met zilveren montuur en oor. Op het dito deksel dezelfde wapens als op de bus No. 24.

Merken Leeuwarden. Ofschoon niet geheel duidelijk schijnt hier toch de grootere leeuw gebruikt te zijn. Deze zou dan dus ook na 1620 nog gebruikt zijn? Onduidelijke jaarletter — P.L. aan elkaar (Pieter Johannes Langweer 1623).

Jonkvrouwen Van Eysinga, Leeuwarden.

27. **17e eeuw, 2e kwart.** Serpentijnsteen en bierpul met zilveren montuur en oor. Op het dito deksel twee wapens onder één kroon, rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 eikels paalsgewijze; Linker: gedeeld; rechts: halve lelie, uitgaande van de deellijn; links: 3 eikels paalsgewijze.

Merken: H. I. (Harmen Jacobs? 1634).

Mr. A. D. H. Fockema Andreae, Arnhem.

28. **17e eeuw, midden.** Serpentijnsteen en bierpul met facetten geslepen, met zilveren montuur, oor en deksel.

Inscr. A : D : G : V : L

Jhr. Mr. J. M. van Beyma, Leeuwarden.

29. **17e eeuw, midden.** Kleine Serpentijnsteen en bierpul met zilveren montuur en oor. Op het dito deksel het wapen van Schwartzenberg(?) onder een kroon.

Inscriptie op de beker J. H. V. S.

Jonkvrouwen Van Eysinga, Leeuwarden.

30. **1661.** Serpentijnsteen en bierpul met zilveren montuur, oor en deksel.

Merken Leeuwarden (kleine leeuw). K in ovaal schild (1661). Beker in ovaal schild, welk teeken is toegeschreven aan Tjeerd Jarichs v. d. Lely, volgens 't Gildebord echter meester geworden 1662.)

Jonkvrouwen Van Eysinga, Leeuwarden.

31. **1661.** Zilveren bierpul met oor en deksel; hierop gegraveerd 2 wapens onder één helm. Mannewapen: Baerd (met Fr. halve adelaar); in 't vrouweschild: S(ibe) G(erlefs) B(aerd); helmteeken ontbreekt.

Vrouwewapenschild ingevuld met de letters S. G. B. Inscriptie onder de voet Sibe Gerlefs * Botie Sierckx 1661.

Merken Leeuwarden (kleine leeuw). K in ovaal (1661) beker. (Dit teeken is toegeschreven aan Tjeerd Jarichs v. d. Lely, die echter volgens 't gildebord in 1662 meester werd.)

G. S. Baarda, Ferwerd.

32. **17e eeuw, midden.** Zilveren bierpul met oor en deksel met 2 gegraveerde wapens onder één kroon; rechter: omgewende springende hinde op grond; linker: een keper vergezeld op den top van een ster (6), boven rechts en links van een klaverblad en onder van een zwemmende zwaan.

Merken: Dokkum — P. — P.S. (door elkaar).

Mr. H. C. van Kleffens, Arnhem.

33. **17e eeuw, 2e helft.** Wit Delftsche bierpul met zilveren deksel waarop het wapen: gedeeld; rechts: een omgewende adelaar met uitslaande vleugels; links: een keper, vergezeld boven van 2 vogeltjes, onder van een visch; helmteeken: een adelaar met uitslaande vleugels.

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

34. **17e eeuw, eind.** Bierpul met oor en deksel, gedreven voet; wand, bodem en deksel bedekt met scheepjes-schelingen met het wapen van West-Friesland. In het deksel buitendien een penning van 1688 op de expeditie van Willem III naar Engeland.

Merk: I. D. (ander stempel dan dat, aan Jan Douwes toegeschreven op de beker van Franeker, vermoedelijk geen Friesch doch Hollandsch werk.)

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

35. **1704.** Bierpul met deksel, versierd met banden van vierpassen met bladornament op gegranuleerde grond. Op het deksel 2 wapens onder één kroon; rechter: een omgewende pelikaan met jongen; linker: een krijgsman met getrokken zwaard in de opgeheven rechter hand. T. W. A. W.

5

Merken — *Groningsch jaarmerk (1704).* — — —
A I. D.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

GEBORTE- EN HUWELIJSBEKERS, KROEZEN, EN DERGELIJKE.

36. **1598.** Drinkbekertje, onderom met gedreven leeuwekoppen en schelpen en ingeslagen klaverbladen. Bovenom beerejacht gegraveerd en om de bovenrand inscriptie: *Drinckt in den heiligen geest ende Godts gebodt freest.* 98.

Onder den voet 2 aan een boomstam hangende wapenschilden, waarin de wapens van Camstra en Douma (? met halve adelaar) en inscriptie R. V. B. en L. C. V. H.

Huismerk als meesterteeken.

*Jonkv. A. A. C. C. Grundtman Lycklama à Nijeholt,
Beetsterzwaag.*

37. **Laat 16e of begin 17e eeuw.** Klein bekertje, glad, onder de voet 2 wapens hangende aan een boomtak; mannewapen: 3 linker schuinbalken; vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 2 lilies paalsgewijs.

Meesterteeken: T. P. als monogram.

Baron G. C. van Asbeck, 's-Gravenhage.

38. **17e eeuw, begin.** Klein bekertje met renaissance ornamenten waartusschen 3 medaillons met 2 Romeinsche keizerkoppen en een vrouwekop.

Merken: Een kan in een schild — R zonder schild — T. S. (door elkaar).

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

39. **1606.** Groote beker met rand- en spitswerk van vogels, bloemen en vruchten, waartusschen God op de wolken wandelend. Onderom de Paus, de Keizer en een Boer met bijschriften: *Ghi sult bidden, Ghi sult striden, Ghi sult arbidén.* Benevens een wapen: doorsneden; boven: een keper vergezeld van 3 hammers schuinrechts opwaarts geplaatst; beneden: een zon; helmteeken: de zon tusschen een vlucht.

Op de bovenrand: Ick Roelof van Sonsbeeck

uit Olden Geslachte, nadat ik te Rommen des Pous voeten gekuscht en te Weenen den Kaiser gegroet had, heb deezzen laten maken 1606.

Merken: Zwolle — R.? — *meesterteeken.*

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

40. **1611.** Kleine beker met rand- en spitswerk, waartusschen 3 cartouches met geloof, hoop en liefde en vruchtfestoenen.

Onder den bodem: manne- en vrouwewapen hangende aan een boomtak, beide met Fr. halve adelaar, overigens niet ingevuld. Inscr. S. A.

Merken: Sneek — B (*ingeslagen zonder schild, 1611?*) I. D. (*in elkaar, Jan Doedes?, meester te Sneek in 1600.*)

Dr. C. Hofstede de Groot, 's-Gravenhage.

41. **1619.** Kleine beker met renaissance rand- en spitswerk, waartusschen cartouches met geloof, hoop en liefde.

Onderschrift: Ioanes Mol ende Botke Peters. Dr. 1622.

Merken: Sneek — K (*ingeslagen zonder schild*) (1619?).

Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.

42. **1627.** Beker met rand- en spitswerk, waartusschen engelenkopjes en vruchtfestoenen.

Onder den voet 2 wapens, mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: ster (6), en roos onder elkaar; vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 2 sterren (6) onder elkaar. Doedde Simens En Luiets Tiepkkes 1633.

Merken: Sneek — S (1627?) Y. O. (*door elkaar*).

Mevr. de Wed. Sleyster—Etty, Arnhem.

43. **1632.** Beker, de rand met 3 ovale en 3 langwerpige ovale medaillons, waarin 17e eeuwse voorstellingen aan het buitenleven ontleend, hieronder 3 medaillons met geloof, hoop en liefde in renaissance spitsen, waartusschen vruchtslingers.

Onder den voet: Johannes Roelofs Fockema G. W. C. F. H. 1655.

Merken: Leeuwarden (*kleine leeuw*) — A. (1632). *Niet duidelijk meesterteeken* (Frans Cornelis Roos?).

Mr. R. A. Fockema, Baarn.

44. **1640.** Beker met rand- en spitswerk waartusschen 3 bloemvazen.

Onder den voet: Benne Tamminga, Trintie Tiepkkes. 1645.

Merken: Leeuwarden (*kleine leeuw*) I (1640). *Lelie zonnekroon.* (Obbe Clasen (1611- na 1638).

Dames Wiersma, Buitenpost.

45. **1646.** Kleine dobbelbeker met rand- en spitswerk waartusschen 3 cartouches met figuurtjes in 17e eeuwse kleederdracht. De voet, open gewerkt, bevat een afgesloten gedeelte, waarin een dobbelsteen.

Inscr. S (huismerk) G 1646 I (huismerk) T.

Merken: Sneek P (1646). *Onduidelijk meesterteeken.*

Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.

46. **1648.** Twee bekertjes, gegranuleerd met gladde boven- en benedenranden en 3 medaillons, waarin een springende eenhoorn.

Onder den voet wapen met gelijke eenhoorn H. A. B. 1648.

Merken: Bolsward — R (1648). *Groote Fransche lelie in omtrek-lijn.*

Alg. Stads-Arm- en Weeshuis, Bolsward.

47. **17e eeuw 1e helft.** Bekertje — nabootsing van een roemer met uitgedreven noppen en doornuitsteeksels aan den voet; de kelk gegraveerd met bloem- en vruchtornament.

Merken: Dordrecht — T — Eenhoorn in schild.

Gemeente Franeker.

48. **17e eeuw 1e helft.** Kleine beker, geheel overdekt met schubben, bovenom rand van bloemslingers.

Onder den voet manne- en vrouweschild, beide met halve adelaar, verder niet ingevuld; incryptie: I. D. E.—B. I.

Merken: Bolsward — C. — *Meesterteeken:* 3 gekruiste staven in een schild.

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

49. **17e eeuw 1e helft.** Kleine dobbelbeker met 3 medaillons, waarin voorstellingen van: den Paus: Ick bidde vor U; den Keizer: Ick stride vor U; een boer: Ick arbeide vor U.

Voet van buiten met gegoten versiering, van binnen afgesloten met opengewerkte bodem, waarin een dobbelsteen.

Merk: E.W. (aan elkaar).

H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.

50. **17e eeuw 1e helft.** Kleine beker met rand- en spitswerk waartusschen 2 wapens; mannewapen: in zilver: dwarsbalk vergezeld boven van 2, beneden van 1 wassenaar, alles rood; vrouwewapen: gevierendeeld (horizontaal door roode dwarsbalk!) 1 en 4 drie dierenhalzen naast elkaar; 2 en 3 een liggend rad (6).

Inscriptie: J a c o b * S t e v e n s z. K o r s i e n A r i e n s D.

Merken: Harlingen? — K — SH (door elkaar.)

Mevr. A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.

51. **17e eeuw, 2e kwart.** Beker gegraveerd met rand- en spitswerk van bloemen en krullen, waartusschen vruchtfestoenen en vogels.

Onder den voet 2 wapens onder één helm met helmteeken: uitkomend hert; mannewapen met letters T. A.: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs; vrouwewapen met letters S. B. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2); beneden: lelie.

Dr. J. P. Fockema Andreae, Utrecht.

- 51a. **17e eeuw, midden.** Beker met spitswerk van renaissance krullen, waartusschen 3 cartouches met vrouwefiguren, voorstellend: Geloof, Hoop en Liefde; aan de onderzijde papegaaien op tak. Van binnen verguld.

Latere inscriptie: S i d s K l a a s e s 1712.

Merken: Kollumerland — O — onbestemd meesterteeken.
N. Ottema, Leeuwarden.

52. **1658.** Kleine beker met rand en spitswerk.

Rennert Pibbes Lol. Annes Do. (chter)
Anno 1658.

In den bodem een Brandenburgsche munt van 1541.
Huismerk als meesterteeken.

Sj. de Vries, Westermeer bij Joure.

53. **1658.** Beker met 3 medaillons waarin: geloof, hoop en liefde, omgeven door krul-ornament, vruchtslingers en vogels.

Onder den voet wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: huismerk; beneden: 3 klaverbladen (2 en 1).

Inscriptie: B. S. G. 1671.

Merken: Bolsward — G (1658?) druivetros.

Gravin Van Limburg Stirum—Mulier, 's-Gravenhage.

54. **1659.** Kleine beker met rand- en spitswerk, waartusschen 3 medaillons, waarin geloof, hoop en liefde.

Onder den voet: 2 wapens; mannewapen met letters D. H.: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk in den vorm van een St. Andries-kruis, vergezeld in den top en in den voet van een klaverblad; vrouwewapen met letters P. H.: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: niet ingevuld. — 1659 —

Merken: Bolsward — S — (onbekend meesterteeken).

Mevr. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.

55. **1661.** Klein bekertje met acanthus-blad-rand, waaraan hangen: 2 wapens; mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: gekromd mes, vergezeld boven van een roskam (?), beneden van een gesteelde en gebladerde roos, schuinslinks geplaatst; vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 niet herkende voorwerpen paals-gewijs met vruchtfestoenen en cartouche met inschrift: V. J. F. — R. W. F. Anno 1661. Langs de onderrand 3 musketiers gevolgd naar etsen van Callot. De bodem gevormd door een Duitsche munt uit 1605.

Merken: Bolsward — K (1661) — huismerk.

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

56. **17e eeuw, midden.** Beker met spitswerk (krullen). Onderom de drie koningen met bijschriften: Balthasar Rex — Casper Rex — Melchior Rex, waartusschen een eekhoorn, een hond en een haas.

Mannewapen: gevierendeeld; 1 en 4 in rood een rechter schuinbalk geschaakt van groen ? en zilver; 2 en 3 in goud een zilveren ? roos. Over alles een hartschild waarin een schenkkkan.

Vrouwewapen: gedeeld; rechts: in rood een zilveren zwaan; links: doorsneden; boven in goud en zilveren ? roos; beneden: doorsneden; boven: in rood 2 zilveren sterren (6); beneden: in zilver een roode ster (6).

Inscriptie onder: A. G.

Merken: V waarboven 2 strepen in een schild M. B.

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

57. **17e eeuw, midden.** Beker met rand- en spitswerk van bloemen en vruchten.

Inscriptie onder den voet: Reyn Tates Iid.
Menkes. * I * G.

Merken: Amsterdam P. — Flapkan. (Niet bij Voet.)

Jhr. Mr. C. van Eysinga.

58. **17e eeuw, midden.** Kleine beker met 3 medaillons, waarin figuurtjes in 17e eeuwse kleederdracht met renaissance krulwerk en vogels. I. I. T. S.
Merken: Bolsward — S. *Monogram F. R. A.?*
P. de Clercq, Veenwouden.
59. **17e eeuw, midden.** Kleine beker met renaissance rand- en spitswerk.
 Onder manne- en vrouweschild, waarin halve adelaar. Verder niet ingevuld.
Inscriptie: H A Y E.
Merken: Franeker (?) *jaarletter O. of Q. — O. I.*
Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.
60. **17e eeuw, midden.** Beker met renaissance rand- en spitsornament.
 Onder den voet *inscriptie:* S. F. G. W. — T. S. H. J. J.
Merken: Franeker — E. H.
W. A. Boers, Hilversum.
- 60a. **17e eeuw, midden.** Beker met rand- en spitswerk, waar-tusschen 3 cartouches met Geloof, Hoop en Liefde.
Inscriptie: B. I. 1716.
Merken: (St. Michael de schildhouder v. h. wapen van) Harlingen — T — *Gestileerde Fransche lelie, ter weers-zijden waarvan boven 2 stippen in een schild.*
N. Ottema, Leeuwarden.
61. **1683.** Kleine beker, glad, met dubbel wapen, beide van Scheltinga (rozen vierbladig).
 Geteekend met de Groningsche jaarletter.
 $\frac{4}{D}$ (1683) *meesterteeiken waarin een K.*
Jonkvrouwen Van Eysinga, Leeuwarden.
62. **1683.** Groote beker met 3 cartouches, waarin Elia gespij-zigd door de raven, Abrahams Offerande en Christus met de Samaritaansche bij de put, omgeven door renaissance spitswerk. *Inscripties* I. R. F. S. 1686. Onderom drie driemasters, w.o. een spiegelschip (de Fortuin) en 2 fluit-schepen.
Merken: Staveren — L. (1683) *S.I. door elkaar.*
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
63. **1687.** Groote drinkbeker waarop 3 groote en 3 kleine medaillons met voorstellingen uit het leven van Jozef, omgeven door renaissance spitswerk. In een der medail-lons 2 wapens onder één helm met helmteeken: gevlagde lans, paalsgewijs.
 Mannewapen: liggende wassenaar, vergezeld in den top van 2, in den voet van 1 ster (6) (= Baerd).
 Vrouwewapen: stappende haan op grond.
 Onderom de ontmoeting tusschen Jacob en Jozef.
 Aan de onderzijde v. d. bodem *inscriptie:* Jan Zaagman En Annatie Hendrickx Ao. 1687.
Merken: Staveren — S.I. *door elkaar 2 × voorkomende.*
Mr. P. Kingma Boltjes, Enschede.
64. **17e eeuw, 2e helft.** Beker met 3 medaillons in één waarvan wapen van Botnia, de beide anderen met oningevulde wapenschilden omgeven door spitswerk.
 Onderom valkejacht.
 E. B. No. 1.
Merken: Kollumerland L — I.S. (door elkaar).
T. J. Witteveen, Apeldoorn.

65. **17e eeuw, 2e helft.** Bekertje, waarop 3 medaillons met personen in 17e eeuwse kleederdracht, met krul-ornament.
Merken: Dokkum — Q — *vlakke drinkschaal op voet in een schild.*
Merr. E. Sluyterman—Potma, Workum.
66. **17e eeuw, 2e helft.** Kleine beker met krulwerk, in een der cartouches een druiventros en letters H. M. en G. M.
 In den bodem een munt van Ferdinand III van 1642.
K. S. Bakkers, Leeuwarden.
- 66a. **17e eeuw, 2e helft.** Beker met rand- en spitswerk van krullen, waartusschen 3 medaillons met Geloof, Hoop en Liefde. Onder den bodem 2 wapens:
 Mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk.
 Vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: niet ingevuld. D. O. — A. W.
Merken: Bolsward — R — Klaverblad.
N. Ottema, Leeuwarden.
67. **1695.** Beker met 3 medaillons, waarom krul-ornament en twee wapens.
 Mannewapen met letters H. F. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); beneden: 3 klaverbladen (1 en 2).
 Vrouwewapen met letters A. F.: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6) en 2 klaverbladen (1 en 2); beneden: 2 rozen en eikel (2 en 1).
 Anno 1695 B. E. no. 8.
 In den voet een munt van 1657 van Ferdinand III. De voet met renaissance-ornament in gietwerk.
Merken: Kollumerland — X, monogram waarin een M.
Fr. Smulders, 's-Gravenhage
68. **1696.** Beker met rand en spitswerk, waartusschen 3 medaillons met vrouwenfiguren.
 Onderom: 2 spiegelschepen eneen fluitschip in zee.
 Onder de bodem Claes Ippes en Elle Annes Ao. 1696.
Merken: Amsterdam C, *Vogel op tak, naar links.*
A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.
69. **1709.** Gouden beker met los deksel, gegoten en geciseleerd; het deksel, de onderkant van de kelk en de voet met breede parelranden en bladwerk versierd.
 Op de kelk gegraveerd het wapen der Vereenigde provinciën met spreuk: Concordia res parvae crescant.
 Deze beker is in 1709 door de Staten geschonken aan den generaal-majoor F. van Grovestins, naar aanleiding van den slag van Malplaquet.
Merken: staande leeuw, klein model in halfrond schild, zonder kroon L — W. B. en teekentje (vogeltje?) in half-rond schild.
Baronesse Douairière Sirtema van Grovestins—geboren van Hardenbroek, 's-Gravenhage.
70. **18e eeuw, 1e kwart.** Dobbels-beker met voorstellingen van een bakker voor zijn oven, waaromheen allerlei soorten gebak, gekroonde koeken, wapen van Deventer en opschrift:
Die : Deventer : koecken : zijn : door : Geheel : holant : zeer : Ghepresen : Om : dat : Zij : Door : Eenen : Mengher : Ghemenght : moet : wesen : Maer : De hollanders Diese

willen : Na : Maeken : die : Schorten Niet : Als Zij :
 kunnen : die :: smaek : niet : Raecken.

Hendericus Berensen —

*Daerom : soo : zijn : de Deventer koecken : van : Eenem :
 Stof : Maer : de : Een baecker : bult : fin : Ende : een :
 Ander : grof. H. B. onder om T. G.—V. W. 1713.*

In den bodem, penning op de inneming van 's-Hertogenbosch door Frederik Hendrik.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

71. **18e eeuw, midden.** Bekertje, oorspronkelijk als een band sterk verheven gedreven op gegranuleerde grond, deels met barok-, deels met rococo-ornament.

Eenige merk: kleine Fransche lelie in schild.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

72. Filigrain-beker met randschrift: **JOUCHE JELGERHUIS, ANNO 1759.**

Draadwerkers. Proefstuk van Jouke Jelgerhuis in 1759 als meester in het Leeuwarder-gilde opgenomen.

Wm. Feenstra, Leeuwarden.

73. **1781.** Gouden beker op voet met los deksel, met gegraveerd opschrift: *Ter gelegenheid van de Gulden Bruiloft van den old Burgm Bernhardus Dorhout en Neltje Mercator. Geviert de 6 May 1781 en Getrouw tot in den Dood*, met zoowel in het manne- als in het vrouweschild het wapen Dorhout.

Merk: C. S. Ook blijkens de er bijbehorende quitantie van 9 Mei 1786 gemaakt door den Leeuwarder Mr. C. Seth. De goudsmid ontving voor het maken 110 Gouden Ducaten, deze werden ten behoeve van den beker omgesmolten.

B. Dorhout, Leiden.

SIERSCHOTELS EN -SCHAALTJES.

74. **1632.** Vier schaaltsjes met gladde randen, waarin op vier plaatsen omgekruld bandornament; het middengedeelte versierd met gedreven voorstellingen ontleend aan de hercheppingen van Ovidius, als:

1. Io, door Jupiter in een koe veranderd en aan Juno afgestaan, wordt door Argus bewaakt.

2. Argus, die de koe moest bewaken, wordt door Mercurius, na door dezen in slaap te zijn gefloten, gedood.

3. Andromeda, aan een rots geketend en aan een zee-gedrocht ten prooi gegeven, wordt door Perseus — nadat deze dit monster gedood heeft — verlost.

4. Marsyas — na Apollo uitgedaagd te hebben en door dezen te zijn overwonnen — wordt door hem levend gevild.

Het schaaltsje, waarop deze laatste voorstelling is gedreven, draagt op de achterzijde van den rand de wapens van:

Ruurt van Juckema en Mary van Tjaerda, onder één gekroonde helm (helmteeken: uitkomende vrouwefiguur met bloemtak in de rechterhand).

Juckema (van Oedtsma): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); beneden: roos (4).

Tjaerda (van Idsinga): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 8 sterren (6) paalsgewijs.

Dit schaaltsje heeft aan de achterzijde de Merken: Leeuwarden, — A. — H.C. (door elkaar, Hans Christiaansz)

Van dezen grootmeester der Leeuwarder zilversmeden is heel weinig bekend; de Commissie ontving nog de

volgende mededeeling van den Heer H. L. Straat, Arts te Leeuwarden. Afschrift uit Certificaatboeken 1615—1621 Gemeente Archief, 9 Aprilis 1617:

„Ten versoecke van Christiaen Hanszn. medetoornwachter deser stede is gecompareert Harmen Dirxzn. meester Goldtsmid verclarende dat Hans Christiaens des Requits zone d' tijt van vijer jaren continuel. bij hem en in zijn winckel het goldtsmidts ambachte geleert hadde.”

Waaruit dus blijkt dat onze meester de zoon van een Leeuwarder burger was, terwijl tevens zijn leermeester wordt aangewezen.

Dr. H. Popta-Gasthuis, Marssum.

75. **1632.** Twee Schaaltjes met gladde randen, waarin op vier plaatsen omgekruld bandornament; het middengedeelte versierd met gedreven voorstellingen ontleend aan de herscheppingen van Ovidius, als:

1. Argus door Mercurius in slaap gefloten, op den achtergrond in een landschap met gebouwen en ruïnes de in een koe veranderde Io.

2. Apollo aan koning Midas ezelsooren gevende, waarbij de god Pan, de fluit bespelende, benevens een liggende figuur; op den achtergrond kleine gebouwen.

Het schaalteje waarop deze laatste voorstelling is gedreven draagt op de achterzijde van den rand dezelfde wapens als die, welke zijn beschreven bij het vorig nummer terwijl ook de merken op dit schaalteje geheel dezelfde zijn.

Rijksmuseum, Amsterdam.

76. **17e eeuw, midden.** Ronde schotel met geschulpten rand en glad middenvlak, waarin 2 wapens onder één gekroonden helm (helmtteken een lelie); rechter: gedeeld; rechts: een halve lelie, uitgaande van de deellijn; links: 3 eikels, paalsgewijs; linker: een schoof (Ayttā?).

De breede rand is in hoog relief versierd met gedreven kwabornament, waarin uitgespaarde ovale medaillons met naakte kinderfiguurtjes en verschillende dieren.

Merken: Leeuwarden, Jaarletter F, meesterteken een gekroonde lelie (*Jarich Gerrits, 1628*).

Dr. C. W. Lunsingh Scheurleer, 's Gravenhage.

77. **1660.** Ronde schotel met breeden gedreven rand en glad middenvlak, waarin de gegraveerde wapens van Sminia en van Eysinga onder één helm (helmtteken: 3 vederen). De rand is verdeeld in vier cartouches waarin de fraai gedreven, zinnebeeldige voorstellingen van de vier jaargetijden.

Merken: Amsterdam, Jaarletter H (1660), meesterteken H.N. aan elkaar.

Jhr. W. W. van Sminia, Rheden.

Dit is dezelfde schotel als die welke onder No. 285 is beschreven in de Catalogus der Tentoonstelling van Kunstvoorwerpen in vroegere eeuwen uit edele metalen vervaardigd. Gehouden door de Maatschappij Arti et Amicitiae 1880.

78. **17e eeuw.** Ronde schotel met breeden gedreven rand en glad middenvlak, waarin een wapen: gedeeld; rechts: Baerdt van Sminia; links: een golvende linker schuinbalk

vergezeld van 2 gesteelde klaverbladen (= Gerroltsma). Gekroonde helm: helmteeken: een uitkomende bekleede arm met in de hand een tak, waaraan 3 druiventrossen. (Hobbe Baerdts van Sminia — Tetje van Gerroltsma.)

De rand is door gedreven kwab- en fratsornament, verdeeld in vier cartouches, waarin de in hoog relief gedreven zinnebeeldige voorstellingen van de vier werelddelen.

1. Europa wordt voorgesteld door een zittende vrouw met een hoorn van overvloed en een kinderfiguurtje met opengeslagen boek; op den voorgrond verschillende wapens, de achtergrond wordt gevormd door een bergachtig landschap met vee.

2. Azië is afgebeeld in de gedaante eener zittende vrouw met tulband op het hoofd, aan wie door twee kinderen een kleinodiënkoffertje en eenige bloemen worden aangeboden; op den voorgrond een krokodil en wapens, op den achtergrond een kameel, struisvogel enz., benevens boomen en ruïnes.

3. Amerika wordt voorgesteld door een zittende Indiaan-sche vrouw met een pijl in de hand. Onder een boom, waarin papagaaien zijn gezeten, twee inboorlingen, op den voorgrond apen met granaatappelen enz. en op den achtergrond een bergachtig landschap met Indianenhutten enz.

4. Afrika is afgebeeld door een vrouw in liggende houding met boog en pijlkoker, op den voorgrond een liggende leeuw, op den achtergrond twee negers, een olifant enz. *Merken:* Leeuwarden, L., beker.

Mr. D. J. A. Baron van Harinxma thoe Slooten, 's Graveland.

79. **17e eeuw, 3e kwart.** Ronde schotel met breeden gedreven rand en glad middenvlak, waarin het gedreven wapen: gedeeld; rechts: een omgewend springend hert vergezeld in den top van een ster (6); links: een liggend stuk boomstronk, vergezeld boven van 2 sterren (6) naast elkaar, beneden van een liggende wassenaar. Onder een kroon, waarboven een helmteeken: rechterhand, de duim naar links.

De breede geschulpte rand is in hoog relief versierd met schitterend gedreven fruit-, bloem- en bladornament, twee horens van overvloed, rupsen, vlinders enz.

Aan de voorzijde op de binnenkant van den rand, hoog rechts van het wapen, voluit gesigneerd C. Baardt.

Merken: Bolsward, I meesterteeken een maansikkel waaronder één en waarboven twee sterren = Wapen van Baardt.

Merr. P. A. de Blocq van Scheltinga.

80. **17e eeuw.** Ovale gedreven sierschotel met groote handvatten; in het midden een bacchanaal, met zeven figuren in een landschap, vermoedelijk naar een prent uit de eerste helft der 17e eeuw; de breede opengewerkte binnenrand bestaat uit gedreven bloem- en bladranken, en is besloten tusschen twee door banden bijeengehouden bladerenkransen, alles omgeven door een eierrand.

Merken: gekroonde dubbele adelaar, V.

Dr. C. Hofstede de Groot. 's Gravenhage.

- 80a. **17e eeuw, einde.** Kleine schotel, waarop in hoog en laag relief, gedreven bloem- en bladornament.

Merken: S.W.B. in een schild.

Rijksmuseum, Amsterdam.

81. **1631.** Zilveren Avondmaalschotel, met breeden achtpuntigen filetrand, fraai gegraveerd, in het midden met de geschiedenis van Hanna en Samuel — Sam. I cap. — de rand met Vlaamsch renaissance-ornament, waartusschen cartouches met personen in vroeg 17e eeuwschen kleederdracht. Werk van den Zeeuwschen graveur I. Looff 1631. Zie voor verdere beschrijving: Archief v. Mededeeling v. h. Zeeuwsch Genootschap 1925, bladz. 70—72.

Merken: Middelburg, H. in een gekarteld schild, Lelie.

A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.

82. **1632.** Schotel met breeden achtpuntigen filetrand, waarop in fraai graveerwerk de zinnebeeldige voorstellingen der jaargetijden afgewisseld door die van landelijke voorstellingen, als: wilde zwijnenjacht, vischvangst, enz. waartusschen in ovale médaillons een vogel; in het midden het later aangebrachte wapen van Belgrave of Cockfield in de plaats van het weggeslepen wapen van Breugel. In den rand van het wapen, links boven a n 1632, rechts boven: een paar onduidelijke letters, beneden: bijna geheel weggeslepen vallen gebeurt; het wapen met dekkleeden is omgeven door een krans van bladerwerk.

Merken: Amsterdam, A, meesterteeke een loopende wolf, toegeschreven aan Jacob Eversz. Wolf.

Dr. C. Hofstede de Groot, 's Gravenhage.

83. **17e eeuw, 1e helft.** Schotel met breeden achtpuntigen filet-rand waarop in fraai graveerwerk, tusschen kwistig aangebracht bloem-, fruit- en bladornament, een wilde-zwijnenjacht. In het midden in een krans van laurierbladen een wapen: een dwarsbalk vergezeld boven van een Lam Gods, beneden van 2 opstaande van elkaar afgewende sleutels, de baard omhoog; helmteeken: een moorekop.

Merken: Middelburg N, meesterteeke een zandlooper.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

ROOMSCH KATHOLIEK KERKZILVER.

84. **17e eeuw, 2e kwart.** Verguld zilveren miskelk met gegoten versiering, waarin engelen-kopjes. Op den voet voorstelling van den Kruisdood; aan de andere zijde van de voet: 2 wapens onder één helm (helmteeken: een pijl, de punt benedenwaarts); mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 sterren (6) naast elkaar; beneden: hart waardoor 2 gekruiste pijlen, de punten benedenwaarts; vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een roos (6); beneden: een huiskerk.

Gemerkt: op het losse versiersel onder de Cuppa met een Fransche lelie met kroon, teeken van den Leeuwarder meester Jarich Gerrits van der Lely 1628.

(N.B. In de geschiedenis van het Friesch zilver is de beker, tengevolge van een vluchtig onderzoek, ten onrechte als 16e eeuwsch gedateerd, N. O.)

Bijbehorende pateen en lepeltje modern.

Parochiekerk van Oosterwierum.

85. **1643.** Verguld zilveren miskelk (dit stuk komt eerst in na het afdrukken van de catalogus.)

Parochiekerk van Dokkum.

86. **1676.** Miskelk van verguld zilver, op den voet waarvan de rand opengewerkt is, acanthusblad-ornament en de beeltenissen van St. Raymundes van Pennafort, St. Thomas van Aquina, St. Dominicus ontvangt de rozen-

krans uit handen van Maria en St. Hyacinthus; op het benedengedeelte der Cuppa eveneens bladornament. Bij-behoorende pateen en lepeltje.

Kerk van de H. Dominicus-Parochie, Leeuwarden.

87. **17e eeuw, midden.** Miskelk deels verguld zilver, deels verguld koper; voet, nodus en cuppa-versiering gedreven; op den voet: voorstelling van de 4 Evangelisten, op de cuppa engelen en lijdenswerktuigen.

Overeenstemming met de miskelk uit Oosterwierum doet ook hier denken aan Friesch werk.

Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.

88. **17e eeuw, midden.** Miskelk — glad zilver. —

Merken: Holland 6 — Haarlem — — meesterteeken.

Dr. C. Hofstede de Groot, 's Gravenhage.

89. **17e eeuw, tweede helft.** Verguld zilveren miskelk met gedreven versiering; onder de Cuppa: Maria, Johannes de Dooper en andere Heiligen; de nodus versierd met engelenkopjes en renaissance-ornament; de voet met het Manna-lezen, het Laatste Avondmaal, de Voetwassching en de Kruisiging; onderom: de lijdenswerktuigen.

Merken: Haarlem — S. — Meesterteeken opgerichte sleutel ? in ovaal.

Kerk v. d. H. Bonifacius-parochie, Leeuwarden.

90. **17e eeuw, tweede helft.** Kleine Miskelk? uitgebogen in 6 vakken waarop renaissance-ornament. Inscriptie G. I.

Merken: Bolsward — onduidelijke jaarletter, huismerk ? als meesterteeken.

Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.

91. **18e eeuw, midden.** Miskelk met vergulde cuppa, op den voet de in rococostijl gedreven voorstellingen van de Kruisdood, de Graflegging en de Verrijzenis; op den nodus: gedreven engelenkopjes en op de cuppa: de beeltenissen van Christus, Maria en St. Petrus, alles in rococo-omlijsting.

Kerk van de H. Dominicus-Parochie, Leeuwarden.

92. **1707.** Groote monstrans in zonvorm, het voetstuk versierd met fruit- en bladornament, de zon omgeven door een krans van druiventrossen en korenaren, waartusschen engelenfiguurtjes, aan de bovenzijde dezer krans een gekroonde voorstelling van God den Vader.

Onder de votrand is gegraveerd: Reverende Pater Frater Florentius Philippi Ord. F. F. Praed. Conventus Gaudensis Missionaris Leovardiensis Procuravit 1707.

Kerk van de H. Dominicus-Parochie, Leeuwarden.

93. **18e eeuw, midden.** Kleine monstrans in zonvorm; het voetstuk versierd met gedreven voorstellingen uit het leven van den Heiligen Ignatius van Loyola; de zon omgeven door vruchtranden, aan de bovenzijde: een kroon tusschen engelenkopjes.

Kerk v. d. H. Bonifacius-Parochie, Leeuwarden.

94. **18e eeuw, 1e helft.** Ciborie met los deksel van gedreven zilver; de cuppa van verguld zilver, de versiering onder de cuppa van Acanthus-bladeren; op den voet o.a.: voorstelling van de Kruisdood en het Laatste Avondmaal; de dekselknop gevormd door een gegoten pelikaan.

Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie, Bolsward.

95. **17e eeuw, 1e kwart.** Reliekhouder van ovaal model ter weerszijden waarvan uitgedreven zijstukken versierd met gestyleerde Acanthusbladeren en bekroond door engelenkopjes. Het deurtje, dat het kastje ter bewaring van de reliqui afsluit, is een laat 15e of begin 16e eeuwse Italiaansche niello. Het fraai ornament dat het geheele voorwerp overdekt in Lod. XIV (Daniël Marot) stijl. Aan de achterzijde: prediking door een heilige. De voet en het losse deksel zijn in de 19e eeuw aangebracht.

Merk: lelie met parelrand-kroon (Johannes van der Lelie meester te Leeuwarden, 1695 tot omstreeks 1730).

Friesch Genootschap, Leeuwarden.

96. **18e eeuw, 2e helft?** Twee tabernakel-deurtjes, met gedreven voorstellingen van de Voetwassching en het Laatste Avondmaal. De deurverdeeling aangegeven door pilasters met Korinthen kapiteelen; bovenmo: verguld zilveren randen met engelenkopjes. Voor de pilasters: de figuren van Jezus, Petrus en Paulus.

N.B. De merken zijn op de in de Sacristie gebleven zilveren posten dezer deuren.

Parochiekerk van Workum.

97. **18e eeuw, 1e helft.** Een Godslamp.

Parochiekerk van Makkum.

98. **1725.** Twee altaar-kandelaars; gedreven, de driekante voeten rusten op vogelklauwen, op elk een engelenkopje, de voetvlakken en stammen met Lod. XIV ornament. Inscriptie: Doetie Jacobs 1725. Op ieder 2 gegraveerde wapens onder één helm (7.) helmteeken ster (6); rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); beneden: klaverblad; linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huiskerk.

Nog gegraveerde voorstelling van S. Franciscus.

Merken: Friesland, Bolsward K. (1725), E.A.F. monogram (Egbertus Teekelenburg).

Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie, Bolsward.

99. **18e eeuw, midden.** Twee kandelaars.

Parochiekerk Makkum.

100. **1677/8.** Ampulla of lavabo-blaadje — de gedreven rand met musiceerende en spelende engeltjes tusschen bloemen, planten en andere voorwerpen in rijke groepeerings. In het midden: in vlamme letters: het Christusteeken I.H.S. door een stralen-krans omgeven.

Merken: Bolsward — E. of F. (1677 of 1678?). Wapen van de familie Baerd; in een wapenschild een liggende maan waarboven 2 en waaronder 1 ster-wapen en mees-terteeken van Claas Baerd (1654 tot na 1685).

Ingestippeld nog: C. Baerd.

Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.

101. **1679.** Ampulla- of lavabo-blaadje: de gedreven rand met borstbeeld van Maria omgeven door een stralenkrans en engeltjes, ter zijde twee heiligen in aanbidding; aan de onderzijde: musiceerende en spelende engeltjes tusschen bloemen en insecten.

Aan de onderzijde inscriptie: *Eelcke Rinnerts — Rinske Soerdts 1679.*

Merken: Bolsward — G (1679) — familiewapen Baerd. (Ofschoon zeer verdienstelijk is dit blaadje toch zwakker van uitvoering dan het vorige. Het zou dus ook van een

van de gelijktijdig te Bolsward werkende familieleden van Claas Baerd, met name *Rienk- of Harcke Baerd* kunnen zijn.)

Parochiekerk van Harlingen.

102. **18e eeuw, 4e kwart.** Ampulla- of Lavaboblaadje met twee bijbehorende kannetjes (Ampullen); het blaadje met gedreven rand van engelenkopjes, druivenblad en korenaren, de kannetjes zijn versierd met gestyleerd bladornament en druivenranken.

Kerk van de H. Dominicus-Parochie, Leeuwarden.

103. Ampulla- of lavabo-blaadje met twee bijbehorende kannetjes (Ampullen.)

Parochiekerk van Makkum.

104. **16e eeuw, 2e helft.** Hostie-bus, op het losse deksel de H. Hieronymus en ornament naar Vredeman de Vries. De bus, versierd met voorstelling van de aanbidding van een heilige, rust op 3 leeuwe-pootjes.

Merken: Amsterdam B — *een vaatje?* —

Dr. C. Hofstede de Groot, 's Gravenhage.

105. Hostie-doos.

Johannes van der Lely.

Rijksmuseum, Amsterdam.

106. **18e eeuw, eerste helft.** Hostie-doos op 3 pootjes met los deksel, versierd met gedreven bloemslingers tusschen barok-randjes. Op het deksel: het Christusteecken I.H.S. in vlammdende letters.

Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie te Bolsward.

107. **1725.** Wierook-vat met deksel door drie kettingen saamgehouden, versierd met gedreven bloemen en ornament in Lod. XIV-stijl.

Inscriptie: Uiltje Lieuwes Reemstra en Trintie Simons Hiddema syn wyf 1725.

Merken: Friesland Bolsward ? K (1725), zespuntige ster.

Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.

108. **1731.** Wierook-scheepje met gedreven ornament in Lod XIV (Daniël Marot)-stijl, op gegranuleerde grond; bovenop gegoten engelen-figuurtje.

Inscriptie: Doetie Jacobs 1732.

Merken: Friesland ? Bolsward ? Q (1731) E.A.T. als monogram (Egbertus Teekelenburg, 1721 tot na 1739).

Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.

109. **1765.** Wierook-scheepje gedreven in schelpvorm, met gegoten vogeltje op het deksel.

Inscriptie: Frederijkus Zijlstra — A. M. V. Eelcoma 1765.

Merken: Friesland — Leeuwarden — *onduidelijke jaarletter.* — I. B. — (*Julianus Buissink 1765.*)

Kerk v. d. H. Bonifacius-Parochie, Leeuwarden.

110. **18e eeuw, 1e kwart.** Plaquette, gedreven voorstelling van Maria met het kind Jezus, omgeven door en gedreven bladrand.

Merk: *Fransche lelie met paretrand-kroon (Johannes van der Lely 1695.)*

Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie, Bolsward.

111. **18e eeuw, midden.** Plaquette; gegoten en gecisseleerde Maria-voorstelling in gedreven rococo-rand

Onderschrift: *Effigies S. Maria Lauretanae.*

Merk: A. I. in een schild met kroontje.

Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie, Bolsward.

112. **18e eeuw, 1e helft.** Groote gouden kroon van een Onze Lieve Vrouwebeeld, versierd met acanthus-blad-, bloemen- fruitornament, benevens een dubbele parelrand, waartusschen ruit-, stippeel- en gestyleerd bladornament.
Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie, Bolsward.
113. **18e eeuw.** Kleine gouden kroon van een Onze Lieve Vrouwebeeld, versierd met blad-, bloem- en fruitornament, benevens parelranden.
Kerk v. d. H. Franciscus-Parochie, Bolsward.
114. **18e eeuw, midden.** Twee kronen van Onze Lieve Vrouwe beelden.
Merken: Friesland — Franeker — A — gekroonde kale bas en Friesland — Franeker — H? meesterteeiken.
Parochiekerk van Harlingen.
115. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden scepter van een Onze Lieve Vrouwebeeld, met getorst steel, omslingerd door een koord en aan het bovenende bekroond door een vaas.
Kerk van de H. Franciscus-Parochie, Bolsward.
116. **18e eeuw, 1e helft.** Twee halve bloemvazen met ooren; gedreven Lod. XIV-ornament en Christussymbool I. H. S.
Merk: A. I. in een schild met kroontje.
Parochiekerk van Workum.
117. Twee halve bloemvazen.
R.K. Parochiekerk van Makkum.

PROTESTANTSCH KERKZILVER.

A. AVONDMAALSBEKERS.

118. **1564.** Twee avondmaalbekers met randschrift MR. FRANS SYMO. Z. PREBENDARYS. TO. OLDEHOVE. HEEFT. BESPROKE. 2. BEKR. TO KERCKS. BEHOE. 1564, waaronder een leeuw met een geopend boek en opschrift: Vicit, Leo. ille ex tribu Juda Apoc. 5; onder de voet: 29. 5. E.

Merk: Huiskerk als meesterteeiken.

N.B. Een dezer bekers in bruikleen in het Friesch Museum.

Ned. Herv. Gemeente, Leeuwarden.

119. **1590.** Avondmaalsbeker, met rand waarin 2 gelijke wapens: 3 sterren (5) vergezeld in den voet van een liggende wassenaar; er boven resp.: E.R. en M.R. — en vrouweschild oningevuld. Onder den bodem: manne- en vrouweschild onder één helm met helmtteeken: uitkomende zwaan met uitslaande vleugels. 1590. Mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); onder: wassenaar (= Reinalda.) Vrouwewapenschild: niet ingevuld.

Randschrift: Fedde Auckes Rengnalde Grietman van D.(on)ia W.(erst)al.

Merk: Huiskerk als meesterteeiken.

Ned. Herv. Gemeente, Oldeberkoop.

120. **1595.** Twee Avondmaalsbekers met randschrift: DEESE BEECKERS. BEHOOREN. TOE. DIE KERCKE TE. LEEUWERDEN 1595, waaronder een leeuw met een geopend boek en opschrift: Vicit Leo Ille ex Tribu Juda Apoc 5.

Merk: Huiskerk als meesterteeiken.

Ned. Herv. Gemeente, Leeuwarden.

121. **1599.** Avondmaalsbeker op voet en randschrift: POCULUM. EUCHARISTIAE. IN. USUM. ECCLESIAE. HIELSEMANAE. 1599.

Meesterteecken gelijkende op een staande vogel in gekarteld schild.

Ned. Herv. Gemeente, Jelsum.

122. **1605.** Avondmaalsbeker, glad. Onder de voet ingekrast: *H. Z. Meilinck 1605.*

Merk: Huiskerk als meesterteecken.

Ned. Herv. Gemeente, Huizum.

123. **1620.** Avondmaalsbeker van Anjum. Opschrift: *Cave ut ex poculo benedicto. Maledictionem. bibas. A.o. 1630;* randornament en wapens van (Georg Wolfgang) van Schwartzenberg en van (Dued) van Holdinga.

Merken: Leeuwarden, zuivere afdruk van de kleine leeuw in schild zonder kroon, L (1620), T. L. als monogram van Laurens Thomas, in 1597 meester geworden.

Ned. Herv. Gemeente, Anjum.

124. **1627/8.** Avondmaalsbeker op voet — glad. Onder de voet opschrift: *Dr. Arnoldus. Petri Horst heeft 20. Loodt Silver besproken tot desen Kercken-beker. 1627.*

Merken: Bolsward, T (niet in een schild) — 1627/8 — *Meesterteecken bestaande in 3 gekruiste staven in een schild.*

Ned. Herv. Gemeente, Bolsward.

125. **1627/8.** Avondmaalsbeker op voet — glad. Onder de voet opschrift: *D. H.M. Berent Hendriex heeft 20 Loodt Silver. Besproken Tot Desem Kercken Beker 1627.*

Merken: Bolsward — T (niet in schild) (1627/8.) *Meeserteecken bestaande in 3 gekruiste staven in een schild.*

Ned. Herv. Gemeente, Bolsward.

126. **1628.** Avondmaalsbeker, glad, met inscriptie in gekrulde schoonschriftletters: *Kercke Beker Tot Tinnaerd.*

Merken: Leeuwarden T (1628), *H. B. monogram (Harmen Brunsveldt.)*

Ned. Herv. Gemeente, Ternaard.

127. **1631.** Avondmaalsbeker van Oosterwierum. Opschrift: *Boven: Deesen. drinckbeker. is! het. nieuwe testament. in. mijnen. bloede. 1 Cor 11 vers 25 Anno 1631. Ghemaackt van een paapsken, kelck was olt A.o. 1319: Vernieut. ende. gheheylicht. tot. den. dienst. des. Heeren. A.o. 1631.*

Merken: Leeuwarden, A. 1631/2). I. M. (Jan Melchior Oosterveldt.)

Ned. Herv. Gemeente, Oosterwierum.

128. **1632.** Avondmaalsbeker met rand- en putwerk, in den bodem gesoldeerd een munt van 1627, onder de voet 1632. Later opschrift: *Drinkt alle daar uit! Matt. 26: 27. Diakeny van Britswerd en Wieuwerd 1820.*

Ned. Herv. Gem. Britswerd en Wieuwerd.

129. **1633.** Avondmaalsbeker met voorstellingen uit de Apocriefe boeken: Tobias Capituel 6 vers 3. 4 v. Hieronder opschrift: *Synodale Beecker w.o. een lange tafel in het midden waarvan Ds. Bogerman, duidelijk herkenbaar aan zijn lange tweepuntige baard, tusschen 31 andere rondom hem gezeten predikanten een rede houdt.*

Verder 2 wapens; mannewapen: gedeeld; links: Fr. halve adelaar; rechts: doorsneden; boven: huiskerk, onder:

3 klaverbladen (2 en 1); vrouwelijk wapen: gedeeld; links: Fr. halve adelaar; rechts: huismerk. Erboven: A.R.G.J.

Merken: Leeuwarden — 6 (1633) I. M. (Jan Melchiors, Oostervelt).

Ned. Herv. Gem. Marssum.

130. **1639.** Avondmaalsbeker op voet met rand en wapen van Cammingha van Ameland (hert in 't helmteeken: aanzien!).

Onder den voet: J. r. Sicco van Kammingha P(ost) M(ortem) heeft deze beker aen de gerevmerd Kerke van Arum Anno 1637.

N.B. Sicco van Kammingha stierf 4 April 1637. Blijkbaar werd de beker 2 jaar na zijn dood vervaardigd, waarop de bijvoeging P. M. in het opschrift wijst.

Merken: Bolsward H (met een schild) 1639. — *Meester-teeken 3 gekruiste staven in een schild.*

N.B. In 1818 is een geheel gelijke beker hierbij gemaakt.

131. **1643.** Avondmaalsbeker op voet met wapens: a. Adelaar waaroverheen linker schuinbalk beladen met 3 wassenaars; helmteeken: de adelaar gewend. Er onder I.B.(uttingha). b. Gevierendeeld: 1. ster (6); 2. krans; 3. een boom, waaraan vruchten, op grond; 4. 3 klaverbladen (2 en 1); helmteeken: een omziende krijgsman uitkomend, aan den linkerarm een schild, in de rechterhand een lauwertak. Er onder: M. M. L. 1643, en omschrift: *D' Kercke Beecker t' Bergum Den ghereformeerde Armen toebehoorende.*

Ned. Herv. Gem., Bergum.

132. **1644.** Kleine Avondmaalsbeker met rand en spitswerk waartusschen 3 medaillons waarin figuurtjes in 17e eeuwse kleederdracht (navolging van etsen van Callot).

Inscr. H. H. waartusschen een huismerk — een gekuipt vat — en een kuipershamer. Onder den voet A. H. * I. I. 1644.

Merken: Bolsward N (1644). *Huismerk (zelfde teeken als op het knottekistje afgebeeld i/d. Geschiedenis v/h. Goud- en Zilversmidsbedrijf in Friesland).*

Ned. Herv. Gem., Ried.

133. **1645.** Avondmaalsbeker op voet met randschrift: *Ex aere. donato. Sacris. initiatum. insertio. ecclesiae. Hempeniae 1645.*

Merken: Leeuwarden O (1645) I. M. (Jan Melchiors, Oostervelt).

134. **1647.** Avondmaalsbeker, met rand en spitswerk, waartusschen medaillons w.i. Fides, Spes, Charitas, omgeven door renaissance ornament.

Onder den voet inscriptie: Anno . Piebe . Goslicks . ende . Widtske . Auckes . do . sin . wif . 1647 wapens.

Onderom latere inscriptie: *Ter gedachtenis, aan mijne lidmaatschap in de Gemeente van Lekkum; geschonken den 1 July 1844 T: S: Tromp.*

Huismerk als meesterteeiken.

Ned. Herv. Gem. Lekkum en Miedum.

135. **1648.** Avondmaalsbeker, rand en spitswerk met medaillons waarin geloof, hoop en liefde en wapens: a. Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6), beneden: wassenaar; met de letters D. O. en M. D.

1648. b. Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2); beneden: zwaard, het gevest boven, vergezeld in den top van 2 sterren (6). Er boven: 2 ineengestrengelde handen met een vlam-mend hart erboven, en de namen *Trijntje Johannes, Bart Meijer*. Later toegevoegd: *de Huisvrouw van Vitus Ringers, Predicant tot Ried heeft dese beker aan de Diaconie aldaar ten gebruike van des Heeren Avontmael besproken 1703. — Het getrooste RIED, en sal Hi niet verbreken, Jes. 42. — Verkondigt den dood des Heeren totdat hi komt. 1 Cor. 11.* In den bodem een munt van Fridericus Johannes Georgi Dux Saxon (iae).

Merken: Sneek R (1648) VI (*Wijger Jansen van Isens?*)
Ned. Herv. Gem. Ried.

136. **17e eeuw, tweede helft.** Avondmaalsbeker op voet met voorstelling v. h. H. Avondmaal en Vrouwefiguren als geloof, hoop en liefde, met omljstingen in frats- en kwab-ornament.

Merken: Bolsward Q ? E. M. als monogram.

Ned. Herv. Gem. Terkaple-Akmarijp.

137. **17e eeuw, tweede kwart.** Avondmaalsbeker met rand- en spitswerk in de 3 cartouches, geloof, hoop en manne- en vrouwewapen onder één helm, beide uitgesleten, alleen Fr. halve adelaar zichtbaar; helmteeken ontbreekt. In den bodem munt van 1623.

Inscripties: Pierius . Johannis en Ten .
Dienste . van . d . Reformeerde . Kercke .
Christi . tiden . van . P . J . Pastoor . H . I . D . D .
Ouderlingen . C . I . V . A . Diaconen .

Merken: Bolsward S - A. E. (aan elkaar).

Ned. Herv. Gem. Oosterlittens.

138. **17e eeuw, 2e kwart.** Avondmaalsbeker met rand- en spitswerk met opschrift: Dese . beker . behoort . de .
Diaconie . van . Witmarsum . angelegt .
int . jaer . 1690 . den . 28 . October . als . be-
dienaer . des . Woorts . was . Bernardus .
van . Gelder . Ouderlinghen . Hein Thom-
as . en . Hein Sijbes . Diaconen . Hende-
rick Hendericks . en . Keimpe Selties .
scooldienaer . Paie Haratij — De . Men-
sche . beprueve . hem . selven . en . ende .
eete . alsoo . van t . broot . ende . drincke .
van . den . drinckbeeker . want . die . on-
weerdiglick . eet . ende . drinckt . eet . en
drinckt . hem . selven . een . Oordeel . 1 Cor.
II . — En . weent . niet . geloovige . want .
de . leeuw . die . uit . de . stamme . Juda . is .
heeft . overwonnen . ende . ons . alsoo . ver-
lost . niet . door . verganckelicke . dingen .
Silver . ofte . gout . maer . door . sijn . dier-
baer . bloedt . welckers . wij . derhalven . met
vreugde . door . den . wijn . dezès . bekèrs
gedencken . —

De voet van deze beker is vernieuwd waardoor de keuren en teekens verloren gegaan zijn.

Ned. Herv. Gem., Witmarsum.

139. **17e eeuw, tweede helft.** Avondmaalsbeker van Dronrijp. Opschrift: *Sanguineae Mortis Christi Communio Vera, Ex Calice Hoc Fidei Sugitur Ore Sacio.*
Merken: Franeker S — A. S. —
Ned. Herv. Gem. Dronrijp.
140. **1655.** Kleine Avondmaalsbeker met renaissance rand- en spitswerk en oningevulde manne- en vrouweschilden D. H. — A. H.
Merken: Leeuwarden D (1655) W.O. door elkaar (Willem Olthof 1643).
Evang. Luth. Gem., Harlingen.
141. **1655.** Avondmaalsbeker op voet met opschrift: Deese Beecker. Hebben. Laten, Maecken. Ds. Hector. Friesma, Bedienaer. Des. Goddelijcken Woordts. In. Oudt-Kerck. Sampt. Elingh. Feckes. Diaken. Aldaer. Voor. De. Kercke. Va. Oudt-Kerck. In. den. Jare. 1655. en onder een leeuw met geopend boek en onderschrift: *Siet de Leeuw die uyt de stamme Juda is heeft overwonnen. Apoc. 5, vers 5.*
Merken: Leeuwarden D (1655). H. B. waartusschen een springende bron. (Hillebrand Brongersma).
Ned. Herv. Gem. Oudkerk.
142. **1655.** Avondmaalsbeker met rand van bladwerk overigens glad. Onder den voet: 2 wapens onder één helm; helmteeken een bijbel. In het mannewapenschild een kerk, in het vrouwewapenschild een bijbel met randschrift: *Dese koomt toe de kercke Sweyns Anno 1657.*
Merken: Leeuwarden (kleine leeuw) D. (1655) T. L. aan elkaar? (Thomas Laurens).
Ned. Herv. Gem. Zweins.
143. **1656.** Avondmaalsbeker met 3 Cartouches, waarin Heilig Avondmaal, de Doop in de Jordaan en inscriptie: *hoe sal ick doch god zijn weldaden al vergelden ick sal Den beker heylsame nemen in der hand end des heeren name met danckbaerheijt ick vercondigen sal.* Om de rand: *Dese beker komt toe die dijakonye van Koldom Anno 1656.*
Merken: Sneek (3 kronen) E (1656) VI.
Ned. Herv. Gem. Koudum.
144. **1657.** Kleine Avondmaalsbeker met spitswerk van krullen waartusschen 3 cartouches met vrouwenfguur. Onder de voet: *De beker voor de Gemeynte van Itens Anno 1658.*
Merken: Bolsward F (1657) Zwaan in een schild.
Ned. Herv. Gem. Itens.
145. **1660.** Avondmaalsbeker met 3 Cartouches, in één het H. Avondmaal in de andere 2: mannewapen (helmteeken: langsnavelige vogel): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: huismerk; beneden: klaverblad. Vrouwewapen: (helmteeken: klaverblad); gedeeld, rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: hart m. 2 pijlen doorboord, punten naar beneden; beneden: 3 klaverbladen (2 en 1).
Anno 1660 D' 14 Oct. hebben. Willem. Siboots. Langwolt. en. Trijntie. Ians. Rinia. Echtelide. Desen. Beker. An. D. Gereformeerde. Gemeinte Christi. In

Franeker vereert. Om. In. D. Vijtdelinge. Van. des. Heeren. H. Avontmaal. Gebruickt te worden.

Merken: Franeker I (1660) A. I. monogram.

Ned. Herv. Gem. Franeker.

146. **1661.** Avondmaalsbeker met 3 medaillons w.i. geloof, hoop en liefde en renaissance ornament en wapenschilden met voorletters V. I. W.—T. D.; H. B.—L. W.; L. L.—F. W.; onder den bodem 1671.

Merken: Leeuwarden (kleine leeuw van $\pm$ 1620 in gebruik) K (1661?) A. C. (Alger Claeses 1633).

Ned. Herv. Gem. Wijnjeterp.

147. **1663.** Avondmaalsbeker m. 3 Cartouches, waarin vrouwefiguren met rand- en spitswerk. Onder den bodem wapen en randschrift: Petrus . Schotanus . ende . Aefke . Ens . 1663.

Merken: Franeker M. (1663). *Onduidelijk meesterteeken.*

Ned. Herv. Gem. Franeker.

148. **1663.** Avondmaalsbeker m. 3 Cartouches waarin vrouwefiguren met rand- en spitswerk. Onder den bodem wapen: gedeeld; rechts: S linker-schuinbalken; links: klimmend hert, helmteeken; het hert uitkomend; jaartal 1663.

Merken: Franeker M (1663) *onduidelijk meesterteeken.*

Ned. Herv. Gem. Franeker.

149. **1663.** Avondmaalsbeker m. rand- en spitswerk waartussen 3 cartouches met geloof, hoop en liefde. Onder de voet randschrift: Idsardt . Van . Geroltsma . en . IJdtie . Van . Baardt . 1663; en wapen: gedeeld; rechts: golvende linker schuinbalk, vergezeld van 2 gesteelde klaverbladen (Gerroltsma); links: Baerd; helmteeken: uitkomende adelaarskop met bloemtak in den bek.

Merken: Franeker M (1663), *onbestemd meesterteeken.*

Ned. Herv. Gem. Franeker.

150. **1664.** Avondmaalsbeker met 3 vrouwefiguren tusschen rand- en spitswerk en opschrift: Op Mey 1669 is Dese Beecker Gecoect Voor Dei Kercke Van Achlum Tot Gebruick des H. Avontmaels Ten Tijde n Van Dominicus Goltsius, Predicant Claes Dirx en Aucke Wijbrens Ouderlingen, Jelle Douwes Diaken.

Merken: Franeker N (1664). N.B. Uit opschrift in verband met de jaarletters blijkt duidelijk dat de zilversmid de beker in voorraad had. P. I.

Ned. Herv. Gem. Achlum.

151. **1664.** Avondmaalsbeker m. voorstelling v. h. Heilige Avondmaal en opschrift: Bernhardus . Reddingius . Pastor . Saker . Jacobs . Ouderlingh . Luitien . Pitors . Diacon . 1664.

Merken: Leeuwarden de kleine leeuw in gebruik genomen $\pm$ 1620 N. (1664) I. M. (Jan Melchiors Oostervelt).

Ned. Herv. Gem. Wijns.

152. **1664.** Avondmaalsbeker m. inscriptie: Kerke-Beker tot Het . Houden . Des . H. Avondmaals . In . De . Gemeente . Van . Balk . Anno . 1664.

Dese drinkbeker is Het nieuwe Testament In mijnen bloede, 't welk voor U vergoten wort. Luc. XXII v. 20. — De

*drinkbeker der danksegginge dien wij Dankseggende Zege-
nen, is die niet de gemeenschap des bloeds des Heeren.*
1: Co. X v. 16. — *Wie onweerdelijk den drinkbeker des
Heeren drinkt, die sal schuldig zijn aan Het bloet des
Heeren: 1. Cor. XI v. 27.*

Merk: T. G. monogram.

Ned. Herv. Gem. Balk.

153. **1668.** Twee avondmaalsbekers op hoogen voet in den vorm van kelken met inscriptie in een cartouche omgeven door frats-ornament. *TER EEREN GODTS Gegeven Aen de Gemeente van ANNA PAROCHIE Door Jr. WILLEM VAN HAREN Gedeputeerde Staet van FRIESLANT. Grietman En Ontvanger van der Bildt en vrouw ELISABETH v. HEMMEMA syn Huysvrouw A. 1668.*

Verder de wapens van van Haren en Hemmema.

Merken: Leeuwarden R (1668) P. F. (Pieter Faber).

Ned. Herv. Gem. St. Anna-Parochie.

154. **Vóór 1670.** Avondmaalsbeker op hoogen voet in den vorm van een kelk met voorstelling van Christus met het Lam en randschrift *Tot . den . Ouderdom . toe . Sal . Ick . Selve . zijn . Jae . tot . de . Grisigheid . toe . Sal . Ick . U . lieden . dragen . 1670.*

Merken: Leeuwarden S.—B. — geheel onduidelijk teeken.

Ned. Herv. Kerk, Wier.

155. **17e eeuw, midden.** Avondmaalsbeker m. Spes, Charitas en fides, het H. Avondmaal en andere voorstell., ontleend aan Mathëus en opschriften: *Het brood beeldt 't lichaem af uw's heilands, Disgenooten, Soo mee de Wijn sijn bloed gebroken en vergrooten. Hier sittende vereend gi hong'rig, dorstig Volk, Ontfang na 't brood dees' kelk uit id' hand van godes tolk. — Wijbbe Sierks Meijlama heeft deesen aan de gemeente van Tzum Vereerd.*

Merken: Franeker A. H.

Ned. Herv. Gem. Tzum.—

156. **17e eeuw, midden.** Avondmaalsbeker m. rand- en spitswerk in de 3 cartouches geloof, hoop en liefde. Onder den voet inscriptie: *Dese . beecker . heet . Aale . Saakes . gekoft . voor . haer . trouschat . en hout . hem . daer . voor.*

Merken: opgericht zwaard tusschen 2 bierkannen S, onbekend meesterteeken.

Ned. Herv. Gem. Langezwaag.

157. **17e eeuw, midden.** Avondmaalsbeker met rand- en spitswerk waarin 3 cartouches met Geloof, Hoop en Liefde. Onder de voet: *Dit is dee Kercke beeker van Jurwerdt.*

Merken: Leeuwarden A, W.B. (aan elkaar) Wynout Baerens van Asten 1642.

N. Ottema, Leeuwarden.

158. **17e eeuw, midden.** Avondmaalsbeker met graveerwerk — geloof, hoop en liefde, rand-ornament en opschrift: *Ick sal den Beker des Heyls opnemen ende den Naam des Heeren Aen-Roepen. Psalm 116 vs. 13.*

Merken: Sneek K. T.G.

Ned. Herv. Gem. Britswerd en Wieuwerd.

159. **17e eeuw, midden.** Avondmaalsbeker met afbeelding v. d. Kerk met zadeldak-toren en vrouwefiguren als de hoop en het geloof en opschrift: *Dese . beker . behoort . de .*

diakonije . der . gereformeerde . gemeente . Jesu . Christi . tot . Ackrom.

Merken: Leeuwarden R (1648 ?) H. I. (Harmen Jacobs 1634).

N.B. Door den Leeuwarder Meester P. Schmidt (1803) is een gelijke beker hierbij gemaakt.

Ned. Herv. Gem. Akkrum.

160. **17e eeuw, midden.** Avondmaalsbeker m. gedraaide band onder om en randschrift: DONEC . NOVUM . BIBAM . IN REGNO . PATRIS . MEI. Opschrift onder de voet: Die drinckbecker des . avontmaels der . gemeijnte van . Sixbyrum . Tempore Sin-
n a m a .

Merken: Franeker H — O.I.

Ned. Herv. Gem., Sexbierum.

161. **1671.** Avondmaalsbeker met voorstellingen van geloof, hoop en liefde, omgeven door ornamentwerk. Onder de voet: Kerck-Beecker . van . de . Gorredijk . en . manne-
en . vrouwewapen . waarvan . alleen . de . rechter . helften . met . een . halve . adelaar . ingevuld . en . jaartal . 1671.

Merken: Bolsward V (1671), J. O. als monogram (Jan Jansen Olthof ?)

Ned. Herv. Gem., Gorredijk.

162. **1675.** Avondmaalsbeker op voet met opschrift: Ao. 1675 den 18 April, Hebben de Ho. Edl. Geb. H. Binnerdt Heringha v. Grovestins Raedt Ordis. 's Hoff's van Vriesl.; Ende Vrou Titia v. Burmania desen Beker vereert aan de Kerke tot West Nijkerck ter bedieninge van 's Heeren Heijlige Avontmael Aldaar, en de wapens van deze echtelieden.

Merken: Leeuwarden C (1675) onduidelijk meesterteeken.

Ned. Herv. Gem., Marrum.

163. **1677.** Avondmaalsbeker op voet met opschrift: Ao. 1677 den 3 November Hebben de Ho. Edl. Geb: Hr. Johan v. Coenders, Capt' van S. F. Doorlucht 'L Garde Prins Henderick Casemier v. Nassou etc. Eerf Stadtholder en Capt' Generael van Vriesl, etc. en de H. E. Geb. Vrou Walta Echt' desen Beker vereert, aen de Kerke tot Marrum, ter bedieninge van 's Heeren Heijlige Avontmael, en de wapens van deze echtelieden.

Merken: Leeuwarden E (1677) A.A als monogram in een schild (Arien Mensma.)

164. **1680/1.** Avondmaalsbeker op voet m. rand, wapens van onderstaand echtpaar en opschrift: Jo Edzardt, A. Grovestins, Grietman . Ower . Hennaarderadeel . Ano. 1681, Jr. Orsel . van . Burmanie . Syn . wif.

Merken: Bolsward H (1680/1). Onduidelijk meesterteeken.

Ned. Herv. Gem. Wommels.

165. **1682.** Avondmaalsbeker met horizontale banden waartussen 2 medaillons. Om de bovenrand opschrift: Des en . geven . aen . de . kerck . van . Ausbuer . door . den . Wel-
edelen . Hoog . geboren . heer . Jr. . Epo . van . Aylva .
ende . de . wel . edele . frou . me . frou . Lucia . van .
Aylva . Ano. 1682.

In het eene medaillon waarin gothische dorpskerk met dak-ruiter waarin de klok. In het andere medaillon 2 wapenschilden, beide met het wapen van Aylva, onder één kroon.

Merken: Dokkum K (1682) T. S. (door elkaar).

Ned. Herv. Gem. Lutjewoude en Augsbuurt.

166. **1683.** Avondmaalsbeker op voet met rand, wapens van onderstaand echtpaar en opschrift: *Jo . Edzardt . A. Grovestins . Grietman . Ower . Hennaerderadeel . An . 1683. Jr. Orsel . van . Burmanie . Syn . frou.*
Merken: Leeuwarden L (1683) K. (Klaes Cornelis).
Ned. Herv. Gem. Augustinusga.
167. **1684.** Twee Avondmaalsbekers met randschrift: *DEESE-BEECKERS . BEHOOREN . TOE . DIE . KERCKE . TE . LEEUWERDEN 1684,* en leeuw van Juda met opschrift als in 1564.
Merken Leeuwarden (gekroonde leeuw) M. (1684) I. I. (Johannis Jans).
N.B. Een dezer bekens in bruikleen in het Friesch Museum.
Ned. Herv. Gem., Leeuwarden.
168. **1685.** Avondmaalsbeker met rand van Acanthusblad- en bloemslingers waaronder 3 groote figuren van Geloof, Hoop en Liefde en 3 maal het wapen van Rauwerderhem (2 gekruiste sleutels).
 Opschriften: *DE DRINKBEKER DER DANCKSEGGINGE IS DE GEMEINSCHAP DES BLOETS CHRISTI. 1 Cor. 10 v s. 16. DRINCKT ALLE DAER UIT. Math. 26 v s. 27. DE DIACONIE BEKER VAN DE GEMEINTE CHRISTI TOT RAUWERD Ao. 1685..*
Merken: Sneek N (1685), loopend eendje.
Ned. Herv. Gem., Rauwerd.
169. **1687.** Avondmaalsbeker met randwerk, 2 Cartouches omgeven door renaissance-ornament, voorstelling van het Heilige Avondmaal en de Doop in de Jordaan en inscriptie: *Dese drinckbeker is het Nieuwe Testament in mijnen bloede 't welck voor U vergoten wort Luce 22 uit vars 20. Dese Beker koopt toe dee Diaconi van Koudom Predikant Joannis Tiliking Gron' 1687.*
Merken: Leeuwarden P (1687) Zwaan (Nicolaas Mensma 1669).
Ned. Herv. Gem., Koudum.
170. **1687.** Avondmaalsbeker met kerk zonder toren en geloof, hoop en liefde in renaissance cartouches — wapen van de Schepper en opschrift: *de . kercken-beeker . van . Suijder-Huijster-Veen . den 2 februarij . 1691.*
Pijtter . de . Schepper Heeft gelecht aen dese kerck die Eerste Steen den 3e Juijnij 1685.
Ik . sal . den . beeker . der . verlossinge . opnemen . Ende . den . naeme . des . Heeren . aenroepen. P:S: 116 . vers . 13.
Merken: Kollumerland P (1687) — G. A.
Ned. Herv. Gem., Surhuisterveen.
171. **1687.** Twee Avondmaalsbekers met vrouwefiguur in Cartouches, randwerk en randschrift: *Deese beecker behoort de dijaeckonije armen van den dorpe Collum den 26 Juijnij 1687.*
Merken: Kollumerland P (1687). G. A.
Ned. Herv. Gem., Kollum.
172. **1688.** Avondmaalsbeker m. vier medaillons tusschen renaissance spitswerk.
Dit is De Diaconue Beeker Der Gemeynthe Christi tot Schraard Ao. 1688.

Merken: Bolsward Q (1688) S. A.

Bij deze is een tweede exemplaar gemaakt met opschrift: Kerkvoogden A. F. Elgersma : S. A. Brandsma : B. IJ. Janssen, Schraard 1863.

Ned. Herv. Gem. Schraard.

173. 1689. Avondmaalsbeker met voorstelling v. h. H. Avondmaal enz. en opschrift: *Anno 1689 is dese silvere beker gemaect om te gebruiken tot des Heeren H. Avontmael ende is toebehorende de gereformeerde Gemeente J. Christi van Aldegae, Idzegae ende Santfoort.*

Meesterteeken G. I.

Ned. Herv. Gem. Oudega (Wijmbritseradeel).

174. 1690. Avondmaalsbeker met opschrift: *Dese Drinkbeeker Heeft Hillegonda Schaap Weduw. Van Ds. G. Plekker in Leven Predikant Tot Idaard Aan De Gemeente Aldaar Vereert. 1690.*

Merken: Leeuwarden S (1690) E. A. waaronder een Ster (Eise Andeles ?)

Ned. Herv. Gem., Idaard.

175. 1695. Avondmaalsbeker waarop voorstelling van het Heilige Avondmaal in ovaal en inscriptie: *Saligh zijne die geroepen zijn tot het Avondmaal van de Bruiloft des Lams: Apoc: 19: 9. Johannes Winkelaer, Pastor in Deinum * Romke Cornelis Ouderling * Auke Douwes Ouderling * Pitter Sijbrens Diaken * Minne Ales Diaken * 1695.*

Merken: Friesland—Leeuwarden A (1695) een ster en een klaverblad in één schild (Pieter de Wit).

N. Ottema, Leeuwarden.

176. 1695. Avondmaalsbeker, glad, met inscriptie: *Drinket alle Daar uit. Mattei XXVI vs. 27. Dees Beeker Toont ut Nieuw Verbont - In Christi Dierbaar Bloed Gegront - Vergoten voor uw sonden - Wilt dan zijn Doodt verkonden. Onder den voet: Diaconie Beeker tot Workum 1695.*

Merken: Bolsward - A (1695) - A. H. (door elkaar).

Ned. Herv. Gem., Workum.

177. 1695. Avondmaalsbeker, glad, met inscriptie: *Doet Dat tot Mijnen Gedagtenis. Soo Dickwils Als gij Dien Sult Drinken. 1 Corint: XI. vs. 25. De Wijn Hier in gesconken Het waar Geloov. Gedronken Verbeelt U Christi Heilrijk Bloedt. Dat uwe ziel ten leeven voedt. Onder den voet 2 wapens onder één helm (helmtteken: 3 veeren.) Manne- wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: wassenaar waarboven 3 sterren naast elkaar; beneden: 3 eikels (2 en 1).*

Vrouwewapen gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links gedeeld; boven: boompje; onder: Fransche lelie ?. Om- schrift: Y p p e . A g e s . T i n i s . A l g e r . A e f . P i t e r s . D o . Nog op de voetrand: vergrot tot Worckum 1695.

Merken: Bolsward A. — N. H. (doorelkaar).

Ned. Herv. Gem., Workum.

178. 1698. Avondmaalsbeker op voet, met engelenkopjes, vrucht- en krul-ornament, op de kelk in drie cartouches de zinne- beeldige vorstellingen van het geloof, de hoop en de liefde, benevens de opschriften: *De Drinckbeeker der Danckseggenge Die Wij Danckseggende seegenen is die niet een gemeenschap des bloets Christi 1 Cor. 10 vs. 16. Dit is het bloet Christi het bloet des*

Nieuwen testaments 't Welck voor veele vergoten is tot vergevinge der sonden. Dit is de Diakonie beeker van den dorpe Aalsum 1698.

Merken: Friesland, Leeuwarden, D (1698) meesterteecken een door twee pijlen doorboord hart (Wybrandus Lolly).
Ned. Herv. Gem. van Aalsum en Wetzens.

179. **1701.** Avondmaalsbeker met inscriptie in een Cartouche: Kerke Beker van Ternaardt vereert door de E. D. L. Heer Ernst van Aylva Grietman van Westdongerdeel en Elijsabeth Baronesse van Aijlva des selfs huisvrouw An^o. 1702.

Merken: Friesland—Leeuwarden (gespleten stempel) G (1704). Onduidelijk meesterteecken.

Ned. Herv. Gem. Ternaard.

180. **1703.** Avondmaalsbeker m. opschrift: D. Petrus Arundaeus geweest Praedicant des goddelijcken woords omtrent VII Jaaren Tot Makkinga Cum Anneris Donavit 1703.

Merken: Friesland—Leeuwarden (gespleten stempel), I (1703). Niet onduidelijk maar moeilijk herkenbaar meesterteecken, kan van Yme Jonghsma zijn.

Ned. Herv. Gem., Nes (W. D.)

181. **1707.** Drie groote Avondmaalsbekers glad, onder den voet gegraveerd het wapen van Harlingen en jaartal 1707.

Merken: Friesland, St. Michael de schildhouder v/h. wapen van Harlingen? N (1707). Twee hebben een onduidelijk meesterteecken, het meesterteecken op de derde doet denken aan het wapen van Friesland dat misteekend is en waarbij de leeuwen wel dashondjes gelijken.

Ned. Herv. Gem., Harlingen.

182. **1707.** Beker op voet, waarop engelenkopjes, vrucht- en krulornament, op de kelk in drie cartouches de zinnebeeldige voorstellingen van het geloof, de hoop en de liefde, benevens de opschriften: De Drinckbeeker der Danckseggenge Die wij Danckseggende Seegenen is die niet een gemeenschap des Bloets Christi het bloet des Nieuwen testaments 't Welck voor veele vergoten is tot vergevinge der Sonden. Dit is de Diakonie beeker van den dorpe Wetsens 1707.

Merken: Friesland, Leeuwarden, N. (1707), meesterteecken een door twee pijlen doorboord hart (Wijbrandus Lolly).

Ned. Herv. Gem. van Aalsum en Wetzens.

183. **1715.** Avondmaalsbeker met opschrift: Claes Renderts. en. Bartel. Douwes. hebben. dese. beeker. aengeleit. Uiet. die. deiaeken. staet. betaeld. tot. Aanium. A.o. 1715.

Twee wapens; beide: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs; een met helmteeken; twee olifantstrompen (als: Schwarzenberg); en randornament.

Merken: Friesland—Leeuwarden (gespleten stempel) W, (1715) R. F. (Richoeus Elgersma).

Ned. Herv. Gem., Anjum.

184. **1717.** Avondmaalsbeker op voet met gegraveerd opschrift: **HIER SPIJST EN DRINCKT ONS GOD MET CHRISTI VLEESCH EN BLOEDT. GELICK EEN HARDER VOEDT EN LAEFT SIN SCHAEPKENS GOEDT. NICOLAUS STAPHORSTIUS ECCLESIASTES IN GARIJP SUAMEER EERNEWOLDE.** Garijp Rinse Uldricks Ye Sijtses ouderlingen. Yan Melles. Melle Valters diakens. Suameer Douwe Hedmans, Ouwe Douwen, ouderlingen. Tiebbe Oedses, Sijbren Yans diakens. Eernewolde Hille Uijlkes, Pijbe Ottes, ouderlingen, Sijtr Joclums Pijter Bintses, diakens.

Nachtmaels Beecker van Garijp, Suameer en Eernewolde Ao. 1717.

Merken: Friesland-Leeuwarden (*gespleten stempel*) B (1717) B. A. (Bernardus van Asten?)

Ned. Herv. Gem. Eernewoude.

185. **1718.** Avondmaalsbeker met Lod XIV Cartouches en opschrift: *Wilt hong'rig tot het brood van Jesus liefde koomen. Maar wilt niet onbereidt aan 's Heeren dis genaaken. En dursten na de drank van leewend waater stroomen. Gy souwt syn grimmigheid u tot een oordeel smaaken. De Gemeente beeker tot Hallum bestelt door de kerkeraad Anno 1718. Dominus Peetrus Acronius V. D. M. Frans Aanes, Pijbe Pijbes, ouderlingen. Nammen Claasen Durck Wjaerda, Diaconen.*

Merken: Friesland-Leeuwarden (*Leeuw met scherpe afdruk van een nieuwe stempel*) C (1718). A. A. waartusschen een bloem (Andele Andeles).

Ned. Herv. Gem. Hallum.

186. **1720.** Avondmaalsbeker met opschrift: **DOMENI JOHANNES HEERSMA BEDIENAER DES GODDELIJCKEN WOORTS OP TWIJSEL EN KOOTEN Anno 1720.** Fedde Rommerts, Ouderling, Ibble Annes Ouderling, Jan Ites Diaken, Sije Klaeses Diaken. Anno 1720.

Merken: Friesland-Leeuwarden. *Versprongen jaarletter.* B. A. (Bernardus v. Asten?)

Ned. Herv. Gem. Kooten.

187. **± 1720.** Avondsmaalsbeker m. bijbelsche voorstellingen in medaillons en rand- en spitswerk: randschrift: *Domine Petrus Gardingius in leven Predikant tot Harbayum Out 74 Jaer. Overleden den 30 Augusti 1719 Heeft dese Beker tot het gebruik van des Heeren Heiligh Nachtmal aan de Kerke aldaer volgens Testamentele Dispositie gelegeet.*

Gegraveerd onder de voet P. E. G.

Merk: IIV.

Ned. Herv. Gem. Harbayum.

188. **1723.** Avondmaalsbeker met rand en opschrift: *Dit is de Diaakens Kerke Beker tot Winsum. Onder de voet: Joeke Doitsis. Meindert Fransen: 1723.*

Merken: Friesland—Franeker H (1723), onbestemd mees-terteeken.

Ned. Herv. Gem. Winsum.

189. **1792.** Avondmaalsbeker op opengewerkte voet randschrift: *De Huijsman Fedde Wigles in leven Ouderling en Kerkvoogd in Warga. En Aafke Sijmons sijn Huijsvrouw Hebben desen Kelk Ten Dienste van 't Heijlig Avontmaal, bij Uijterste Wille de Gemeinte Des Heeren Aldaar Besproken den 8 Maijus 1729.*

Manne- en vrouwewapen onder één kroon; mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 : 2); beneden: verkort St. Andrieskruis; vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: verkort St. Andrieskruis; beneden: een klaverblad.

Merken: Friesland-Leeuwarden O (1729) A. S. waartusschen een stuk gereedschap (*Ate Scheversteijn*).

Ned. Herv. Gem. Warga.

190. **1742.** Avondsmaalsbeker op hoogen voet in den vorm van een kelk met 2 wapens onder één kroon; schildhouders: 2 leeuwen; a. Martena van Burmania, b. gevierendeeld; 1 en 4 gevierendeeld; 1. Fr. halve adelaar, 2. ster (6), 3. 3 lilies (2 en 1), 4. wassenaar; 2 en 3: vier palen 1742.

Merken: Friesland — Leeuwarden G (1742) A.A. waartusschen een bloem (*Andele Andeles*).

N.B. Hierbij een gelijk model beker gemaakt door P. Schmidt in 1803 als Mr. op het Leeuwarder gildebord opgenomen.

Ned. Herv. Gem. IJsbrechtum.

191. **1735.** Avondmaalsbeker w.o. gegraveerd het Heilige Avondmaal, randen en Cartouches en opschriften: *Gelukkig die op Hemels Brood En twaare Paaslam wort genood — Drink vrij; maar in geloov; met dorst naa Christibloed: Dan hebt gij vast een Pand en Smaak van 't eeuwig Goed; Drinkbeker der Gemeente Jesu Christi tot Hardegarijp Ao. 1735. Adrianus Oudkerk bedienaar des H. Evangeliums aldaar. — Jan Claases Ouderling. Durk Arents Diacon.*

Merken: Friesland—Leeuwarden V (1735). H. A. monogram m. kroontje (*Hans Atsma?*)

Ned. Herv. Gem. Hardegarijp.

192. **1739.** Avondmaalsbeker met voorstelling van het Heilige Avondmaal in rococo- en bloemornament en opschrift: *Kerk Beeker van de Goeredijk Anno 1739.*

Merken: Friesland—Leeuwarden D. (1739) P. F. (*P. Feijijen?*)

Ned. Herv. Gem. Gorredijk.

193. **1745.** Drie Avondmaalsbekers met gekroond wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk met onderschrift: *Ter gedagtenis van Jan van Stavoren 1745.*

Merken: Friesland? Bolsward? K (1745) J. D. (*Jan Does? 1740.*)

Doopsgez. Gem. Stavoren.

194. **1745.** Drie Avondmaalsbekers met gekroond wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk met onderschrift: *Ter gedagtenis van Jan van Stavoren 1745.*

Merken: Friesland—Bolsward—K (1745) E. W.

Doopsgez. Gem. Stavoren.

195. **1756.** Avondmaalsbeker met Cartouches waarin fantasiewapens en opschrift: Deze beker behoort de Diakonie van Witmaarsum angelegt den 5 Desember 1756 als bedienaar des Goddeliken woords was H. G. Kannegieter. Ouderlingen Iege Matthewus en Jetse Sikkes. Diakonen Auke Rinties. Willem Leeuwkes. Schooldienaar Rein Tuunis. Onder in de voet een munt van 1602.

Merken: Friesland. Franeker ? A (1756). Onduidelijk meesterteeken.

Ned. Herv. Gem. Witmarsum.

196. **1771.** Avondmaalsbeker met wapen: gedeeld; rechts: dubbelkoppige adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (2 en 1); beneden: een opstaand zwaard, gevest naar beneden, vergezeld in den top van een gebogen voorwerp, het geheel in den vorm van een omgekeerd anker. Gegraveerde rococo-cartouche waarin: *Dese beker is gekomen aan de Diakonie van Stiens door vrijwillige gifte van Mons.r Ds. J. Van der Meer, en Testamentaire Dispositie Van Wijlen deszelfs Huisvrouw Sijke Offringa Anno 1768.*

Merken: Friesland, Leeuwarden Q. (1771) R.E. (R. Elgersma.)

Ned. Herv. Gem. Stiens.

197. **1771.** Avondmaalsbeker m. rococo cartouches waarin opschriften: *De beker in t jaar 1644 door Arnoldus Matthias Siderius en Hiltie Reins Süengh aan de Gemeente Van Stiens Vereert is Vernieuwt en Verswaart door de Diakonen Anno 1768. — Terwijl aldaar Leeraar is Dnus P. Passamier Ouderlingen Albert Aebes en Jacob Wijtses en Diakonen Sijbren Reinders en Jan Aans.*

Merken: Friesland. Leeuwarden Q (1771) R.E. (R. Elgersma.)

Ned. Herv. Gem. Stiens.

198. **1775.** Groote Avondmaalsbeker, glad, onder den voet het wapen van Harlingen en jaartal 1775.

Merken: Friesland — Harlingen (stadswapen) X (1775?) T ?

Ned. Herv. Gem. Harlingen.

199. **1775.** Avondmaalsbeker met gekroonde wapens: gedeeld rechts: zilver; links: rood; over alles heen een koe. Inscriptie: *ECCE CRUOR CHRISTI FONTEM SITIENTIBUS OFFERT NULLUS IN AETERNUM, QUI BIBIT INDE SETIT — Huncce Calicem ex mera liberalitate in pium S.S. coenae usum donavit Johanna Cole vidua O Faber Pastoris Dronripensis quondam Fidelissimi 1773 en wapen..... in rococo-cartouches.*

Merken: Friesland — Leeuwarden U (1775) R.E. (R. Elgersma 1750.)

Ned. Herv. Gem. Dronrijp.

200. **1780.** Avondmaalsbeker, onderom gegoten en geciseleerde band en voet; gegraveerde voorstelling v. h. Heilige Avondmaal in rococo-omlijsting en opschriften: *De Drinkbeker der Dankseggenge dien wij Dankseggende Zegenen, is die niet een Gemeenschap Des Bloeds Christi, — Nes Den 10 Augustus 1780.*

Merken: Friesland — Dokkum. C. (1780) S.A (Saco van Aalsum ?)

Ned. Herv. Gem. Nes (W. D.)

201. **1787.** Twee Avondmaalsbekers met opschrift: *1787 Ten Dienste Van t' H. Nagtm. Besorgt Onder de Bedien. van Do. J. Potter. Pred: Freerk Minnes. en Durk Sjoerds. Oud: Gerben Pietters en Wigle Jans. Diac: te Menaldum.*
 Merken: Friesland Leeuwarden K. (1787) I.F. (J. Feddema.)

Ned. Herv. Gem. Menaldum.

202. **1788.** Avondmaalsbeker met opschrift: *Deze Beker is Vervaardigd, ten tijde, dat D. Hajo Uden Thoden Van Velzen Predikant, Jan Jakobs en Sape Sjoerds, Ouderingen, en Oeble Gerbens en Lolke Jakobs Diakonen der Gemeinte Van Jezus Christus te Oudkerk en Roodkerk, waren In het Jaar 1803. — Deze Drinkbeker is het Nieuwe Testament in mynen bloede. Doet dat zo dikwijls als gij Dien zult drinken tot mijner gedagtenis Jezus! 1 Kor. 11. 23.*
 Merken: Friesland. Leeuwarden I. (1788.) Goudsmidshamer (H. Cuperus.)

Ned. Herv. Gem. Oudkerk.

203. **1788.** Avondmaalsbeker m. voorstelling v. h. H. Avondmaal enz. en opschrift: *Indien wij in het licht wandelen Gelijk hij in het licht is zoo hebben wij Gemeinschap met malkanderen ende het bloed Jesu Christu zijns Zoons reinigt ons van all onse Zonden. 1. Joh: 1:7* Hylaard 1805.

Merken: Friesland — Sneek (de halve adelaar met de 3 kronen) — I. (1788) P.R.

Ned. Herv. Gem. Hilaard.

204. **1793.** Avondmaalsbeker met wapens: a. Gedeeld; rechts: gesteelde en gebladerde bloem; links: een zon; gekroond; = Florissen; b. Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 toegewende handen, die reiken naar een rechthoekig voorwerp (blok?) erboven; beneden: 3 klaverbladen (1 en 2); gekroond; = (Blok?) en opschrift: *Poculum eucharistiae in usum Ecclesiae Leccumanae 1793 — Johannes Wibrandus Florison Leeraar In de Gemeente van Lekkum en Miedum. De WelEdele Heer Hein Blok heeft tot een Liefderijk Aandenken dese Beker Vereert aan de Gemeente van Lekkum en Miedum.*

Merken: Friesland. Leeuwarden Q (1793) IF met een kroon (J. Feddema?)

Ned. Herv. Gem. Lekkum en Miedum.

205. **18e eeuw, 4e kwart.** Twee kelkvormige bekers op baluster-voet, met de wapens van Aylva en van Schwarzenberg thoe Hohenlansberg.

Merken: Friesland, Leeuwarden, S. vogel (P. Meeter.)

Ned. Herv. Gemeente, Hichtum.

206. **18e eeuw.** Avondmaalsbeker op voet gemaakt naar en gelijk aan een beker van Jelsum uit 1599, met zelfde rand-schrift doch met jaartal 1804.

Merken: Leeuwarden k. (de loopende kleneletter met driepuntige kroon van het laatste alfabet 1787.) Meesterteecken T.F.L. (aan elkaar), geheel overeenkomende met het meesterteecken van Theunis Eijbts meester geworden 1681). Deze gegevens zijn echter tegenstrijdig.

Ned. Herv. Gem. Jelsum.

207. **1802.** Avondmaalsbeker geheel gelijk aan en gemaakt naar de vorige. Onder de voet gegraveerd: *Anno 1802 d. 4 Decbr. gegeven door Ds. Hermannus Wesselius als zijn Eerwaarde 25 Jaaren Leeraar der Herformde Gemeenten te Buitenpost, Roordahuizum en Huizum was geweest.*
Merken: Friesland, Leeuwarden b. I.F. (J. Feddema.)
Ned. Herv. Gem. Huizum.
208. **1805/9.** Twee Avondmaalsbekers in 1805 en 1809 gedeeltelijk gecopieerd naar die van de Ned. Herv. Gem. van Gorredijk van 1739.
Merken resp.: I.P.G. en 10, c, *druivelros* en J. R
Ned. Herv. Gem. Gorredijk.
209. **1807.** Avondmaalsbeker met rococo graveerwerk en parelrand-voet, opschriften: *AVONTMAALS BEEKER VAN DE LANGESWAGEN 1807. Het Bloed van Jesus Christus Reinigt ons van alle Zonden — Ik ben de ware Wijmstoken mijn Vader is de Landman. — Doe dese Beker is aangelegt waar D: D: Braunius Diakon in 1807.*
Merk: I.P.G.
Ned. Herv. Gem. Langezwaag.
210. **1809.** Vier Avondmaalsbekers waarvan 2 geheel glad met een onbekend meesterteeken MI. en 2 naar dezen in 1809 gemaakt bij de vergrooing van de Avondmaaltafel door de echtelieden Menno Coehoorn van Scheltinga en Catharina Johanna van Eysinga met de practische conditie zooals het opschrift op de beker luidt: „*Om nimmer deze Beker en Schotel op eenigerlei wijze te veralieneren of tot eenig ander gebruik over te doen dan met Consent der gevers of hunne nakomelingen*”.
Ned. Herv. Gem. Heerenveen Schoterland
211. **1812.** Avondmaalsbeker gemaakt naar en behoorende bij die uit 1780, gemaakt voor de kerk van Nes (W. D.) Het inschrift niet gegraveerd maar ingestippeld met datum Den 9 Augustus 1812.
Merken: Haan. 2 in 8 hoek. — J. S *waartusschen een hamer in ruit.*
Ned. Herv. Gem. Nes (W. D.)
212. **1818.** Avondmaalsbeker met rand en opschrift: *Deze Beeker is gemaakt in 't Jaar 1818 voor de Kerk van Jorwert zijnde toe aldaar Predikant J. Penniga en Kerkvoogden S. Hogenbrug en E. Terpstra.*
Meesterteeken O.S waarboven een hertekop. (O. Swartwolt als Mr. opgenomen o. h. Leeuwarder gildebord in 1816.)
Mr. D. Z. van Duyl, Leeuwarden.
213. **1632.** Collecteschaal met opschriften: *GHEMAACKT VAN EEN PAAPSKEN KELCK was ovt. Anno 1349. VERNIEVT ENDE GHEHEIJLICHT TOT DEN DIENST DES HEEREN. Anno 1631. SOO VELE VAN V. IN CHRISTUM GHEDOOPT SIJN DIE HEBBEN CHRISTUM AENGEDAEN. Gal. 3: 27. GHEVET DEN ARMEN GHSULT EEN SCHAT IN DEN HEMEL HEBBEN. Matth. 19: 21.*
 N.B. De er omliggende rand versierd met renaissance-ornament schijnt van een ouder voorwerp afkomstig.
Merken: Leeuwarden (kleine Leeuw) A. (1632) I.M. (Jan Melchior's Oostervelt.)
Ned. Herv. Gem. Oosterwierum.

214. **1654.** Twee collecteschalen diep model met op de randen gedreven kwab-ornament Wapen: gedeeld; rechts: zilver; links: blauw; over alles heen: een keper, vergezeld van 3 sterren (6). Daaromheen: Geeltje Hendricus Fenema van Borken Ao. 1654.

Merken: Bolsward C. (1654) — *Zwaan in een schild.*
Ned. Herv. Gem. Bolsward.

215. **1660.** Broodschotel, gedreven, in het middenvak musiceerende engeltjes, in de 8 gebogen vakken van den rand ieder één groote bloem (tulp, narcis, iris enz.), de vakken gescheiden door kwab- en frats-ornament-randen.

Merken: Bolsward: I (1660 ?) — het wapen van de familie Baerd, *meesterteecken toegeschreven aan Claes Baerd (1654 tot na 1685).*

Ned. Herv. Gem. Ytens.

216. **1664—7.** Twee kleinere en een groote broodschotel met breede vlakke rand. Op alle 3 hetzelfde wapen (van Vervou en inscripties: F(rou) S(ophia) D(e) V(ervou) 1665, en: V(rouwe) S(ophia) D(e) F(ervou) 1667.

Merken: op de kleinen: Franeker N (1664) A.I.

„ „ „ groote: Franeker q (1667) A.I.

Ned. Herv. Gem. Franeker.

217. **1669.** Broodschotel met gegolfde-, opgewerkte-, gegoten- en geciseleerde rand. In 't midden gegraveerd romaansche kerk m. onderschrift: *Platina. Eucharistica, in Usum. Ecclesiae. Hielsumanae Anno 1669.*

Merken: Leeuwarden S (1669) A.H. (Arnold Huegens.)

Ned. Herv. Gem. Jelsum.

218. **1669.** Holle ronde broodschotel, glad met opstaand randje, van achter; de wapens van (Douwe van) Walta en (Johanna van) Hottinga onder één kroon. Omschrift: 1. COR. 10, 16. PANIS QUEM FRANGIMUS COMMUNIO CORPORIS CHRISTI EST. ANNO. **1669.** Tempore S i n n a m a.

Merken: Franeker — S (1669.) *Meesterteecken O.I.*

Ned. Herv. Gem. Sexbierum.

219. **17e eeuw, midden.** Doopbekken met 2 wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: tweemaal doorsneden; boven: ster (6); midden: eikel en twee klaverbladen (1 en 2); beneden: hart; linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: huismerk; beneden: takje in de richting van een rechter-schuinbalk, waaraan 3 eikels (2 rechts, 1 links). Inscriptie: *Dit nat Gesprengt, Verzegelt Christus Bloed En Geest, Waar uijt de Kerke Wort Gebooren. Die tot den Doop en Avondmaal Behooren Konnen hier in Godt Danken met haar Goed.*

Merken: Sneek — monogram.

Ned. Herv. Gem. Balk.

220. **17e eeuw, midden.** Broodschotel met monogram en wapens als op doopbekken. Inscriptie: *Dat hier op Leght is het Geheilicht Brood Des Avondmaels een ziel uijt Hongers nood Ter dis Genaakt, Gelovig Aangeseten Sal Christus Vlees tot troost en Leeven Eeten. P.V.*

Merken: Sneek — monogram.

Ned. Herv. Gem. Balk.

221. **17e eeuw, midden.** Doopbekken of Collecteschaal glad.
Merken: Sneek — *onduidelijke jaarletter* — *eendje.*
Ned. Herv. Gem. IJsbrechtum.
222. **17e eeuw, midden.** Broodschotel m. opschrift: *Exhibet Hac Panem Sacra Mensa Paropside, CHRISTUS, Quem voluit Signum Corporis esse sui. Corpus edit Quisquis Panem capit orefideli, Inque anima ad vitam quo nutriatur Habet.*
 Wapen met onderschrift: Sophia de Verwouw.
Merken: Leeuwarden — C — A.S.
Ned. Herv. Gem. Dronrijp.
- 223 **1681.** Broodschotel m. opschrift: „*Laat Andries Roorda Met Vroo Nolkjen Heloma Ter Eeren Van Godts Kerck Dit Silver Werk Ons Schenken Wij Neemen 't Danklijck Aan Met Wensch Dat Godt Hier Naa Haar Beijder Liefde Plicht In Liefde Wil Gedencken.*”
 Manne- en vrouwewapen onder één kroon; mannewapen: gevierendeeld; 1 en 4: drie rozen (4) (2 en 1) vergezeld in den voet van een wassenaar [Roorda]; 2 en 3: [Van Velsen] = Andries Roorda van Velsen; vrouwewapen: doorsneden; boven: een liggend takje, waaraan opwaarts 2 eikels, benedenwaarts 2 eikelbladeren; beneden: een lelie = Nolkje van Heloma. Ingegrift jaartal 1681.
Merken: Zwaard tusschen 2 kannen ? — H en onduidelijk merk.
Ned. Herv. Gem. Grouw.
224. **1681/2.** Broodschaal met gekartelde rand, verdeeld in 12 vakken, gescheiden door een laat kwabornament. In een der vakken dezelfde wapens, namen en jaartal, in een ander zelfde inscriptie als op het vorig nummer.
Merken: Leeuwarden — K (1682). P.D. monogram met een eikeltje erover heengeslagen ? (*Pieter Dorsman ? 1671 — na 1705*).
Ned. Herv. Gem. Workum.
225. **1681/2.** Broodschotel, vlak op de rand 2 wapens, hangende aan een band; mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: een anker; onderschrift: Hinne Hilckes; vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk; onderschrift: Antie Pitters 1681.
 Dit geheylight silverwerck — den Heer vereert En syn kerck — Is een lijfdensgift gewis — tot haerder Heerlijcks gedachtenis.
Merken: Leeuwarden — K (1682), *onduidelijk meester-teeken eindigende in een D (v.g.l. het meesterteeken op het vorig no.)*
Ned. Herv. Gem. Workum.
226. **1683.** Doopbekken met vlakke rand, met de wapens der schenkers onder één kroon.
Joncker Edsart Van Groffstiens Greetman Over Hen-naerdeel 1683 Juffrov. Onssel Van Barmannia Husfrov van de Heer Grietman Groffstiens.
Merken: Leeuwarden — L (1683.) C.K. monogram (*Klaas Cornelis 1670 ?*)
Ned. Herv. Gem. Wommels.
227. **17e eeuw, 2e helft.** Klein broodschoteltje (middellijn 15 c.M.), bestemd om aan zieken het brood van het H. Avondmaal thuis te geven. Inscriptie: K: D: R.
Evang. Luthersche Gem. Harlingen.

228. **17e eeuw, laatste kwart.** Broodschotel met bewerkte rand waarop afbeelding van het gothische dorpskerkje met dakruiter waarin de klok en opschrift: *Anno 1708 gegeven aen de kerck van Ausbuer door den Weledede Hoogh geboren Heer J. Epo van Aylva en den Weledede geboren vrou Lucia van Aylva*, waarboven de gelijke wapens dezer echtelieden onder één kroon.
Merken: Dokkum — E. ? T. S. door elkaar.
Ned. Herv. Gem. Lutfjewoude en Augsburg.
229. **17e eeuw, laatste kwart.** Twee Collecteschalen, de rand verdeeld in 8 vakken gescheiden door verworden frats- en kwabornament met gelijke wapens, namen en inscriptie als de broodschalen, gedateerd 1681, van deze gemeente. Zie no. 225.
Merken: Workum. jaarletter ? H.D. aan elkaar.
Ned. Herv. Gem. Workum.
230. **1702.** Broodschotel m. gedreven rand waarop de vier jaargetijden in knorornamentranden, waartusschen bloemen. In het midden de later gegraveerde wapens Coenders—Walta onder één kroon (Aurelia Margaretha van Walta, wed. Johan van Coenders) en inscriptie: *Anno 1719 den 15 Januari Heeft de Hoogh Wel Gebooren Juffr. Mejuffer Aurelia Margareta Van Coenders Dese Schotel Gelegateerd tot De Diaconi Van Den Dorpe Marrum tot het Gebruik Van t Broodt in s Heeren Heilig Avontmaal.*
Merken: Leeuwarden H (1702.) Ketel met banden en hengel (Jan Keetel 1683.)
Ned. Herv. Gem. Marrum.
231. **1708.** Doopbekken met gedreven rand met gegraveerd wapen van Camstra en inscriptie op de achterzijde: *Collecta Christo Growiana Concio Credentium, praetore Territorii Idearderani, nobili, Gravi Viro, Tiallingio Camstra datore, possidet servatque grata munus hoc argenteum Asperginis Diae sacratis usibus 1709.* 40½ Loot.
Merken: Friesland — Leeuwarden (gespleten stempel) O. (1708) H.S. (Hessel Sinnema.)
Ned. Herv. Gem. Grouw.
232. **1710.** Klein diep broodschoteltje met afbeelding van het gothische dorpskerkje, wapens van de schenkers en inscriptie: *Gegeven aen de Kerck van Ausbuer door Haer Ede Epo van Aylva en Mevrouw Lusja van Aylva.*
Merken: Friesland — Leeuwarden (gespleten stempel) Q (1710) — onbestemd meesterleeken.
Ned. Herv. Gem. Lutfjewoude en Augsburg.
233. **18e eeuw, eerste kwart.** Doopbekken met opschrift: *Peccati turpes Maculas hoc Flumine Tollit CHRISTUS in adpersa Sanguine mundat aqua.*
Merken: Leeuwarden C., A. S. (Age Schaap) 1712.
Ned. Herv. Gem. Dronrijp.
234. **18e eeuw, eerste helft.** Broodschotel m. geciseleerd bladwerkrand; in het midden 2 wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: boom op grasgrond; links: doorsneden; boven: lelie; beneden: 3 eikels (2 en 1) [Acronius]; linker: Aebinga van Humalda. Aan de achterzijde inscriptie: *Ter Gedagtenis Van de Vijf en Twintig Jaerig Trouw dag Hebben den Hoog Edelen Gestrengen Heer Martinus Van Acronius Generael Majoor Van de Infanterie*

*in den dienst Van den Staet Der Vereenigde Nederlanden
Colonel en Chef Van een Regiment te Voet, en den Hoog
Wel Gebooren Vrouwe Baudina Lucia Aeblinga Van Hu-
malda Gegeeven dese Schotel aen de Kerk Van Buitenpost
Om gebruikt te Worden tot des Heeren Heiligen En Hoog
Weerdigen Avontmael Anno den 8 September 1773.*

Merken: Friesland, Leeuwarden (gespleten stempel) R.
monogram (*Andries Passamier* ?)

Ned. Herv. Gem. Buitenpost.

235. **18e eeuw, 1e kwart.** Doopbekken, hol, met vlakke rand en opstaande kant met gewerkt randje. Wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: liggende wassenaar met een roos boven elke punt; beneden: drie eikels (2 en 1); met opschrift: *Do. Lollyus Algera Predikant tot Aarom dedit 1718.*

Merken: Friesland — Franeker — (*onduidelijk meester-
teeken.*

Ned. Herv. Gem. Arum.

236. **1726.** Collecteschaal met acanthusblad- en bloemslinger-
drijfwerk en inscriptie: *Dese Becken Wort Vereert Van
Meine Meints en Neiltje Ieilles Aen De Arme Staet Van
Suiderhuisterveen tot het Gebruik Van het heilig Avont-
maal, Tot een Gedagtenisse en Begeerte van Haar Soon
Meint Meines, out 34 Jaar en is de 6 November 1745 in
den Heere Gerust.*

Merken: Friesland, Leeuwarden L (1726.) H.L. mono-
gram.

Ned. Herv. Gem. Surhuisterveen.

237. **1728.** Ovale broodschaal gegolfd achtkantig 3 Wapen:
S: A.: gevierendeeld; 1. vliegende vogel met takje in den
bek, 2. 3 klaverbladen (1 en 2), 3. 3 sterren (6) vergezeld in
den voet van een liggende wassenaar, 4. boomstronk op
grond waaruit drie eikels groeien; onder een kroon, waar-
boven een uitkomende kuipershamer; B. en C.; rechter:
doorsneden; boven: 3 klaverbladeren (1 en 2); beneden:
huismerk; linker: doorsneden; boven: koe op grasgrond;
beneden: huismerk; tezamen onder één kroon.

*Omschrift: Do. Petrus Couperus. Pastor Warganus.
Theodori ipsius antecessoris Filius aetat. 74. Minister: 44.
hanc patinam rogatu Testatorum excudi curavit. Anno 1728*

*In cartouche: Heere Everts en Aath Herkes Echte lieden
(wiens waapenen hier tegen over staen) hebben te samen
desen silveren schotel uijt liefde aan de hervormde Ge-
meijnte tot Warga, waer van sij beyde leden waeren ten
dienste voor 't Brood in 's Heeren Heijlig Nagtmael bij
uijterste wille besproken. I. D. Valk. Fecit Leuw: 1728.*

Merken: Friesland — Leeuwarden N. (1728) I.D.V. (*Jo-
hannes de Valk.*)

Ned. Herv. Gem. Warga.

238. **1742.** Doopbekken met vlakke rand waarop: *Ter Gedagte-
nis Van De Hoog Welgeb. Vrou Mefrou, Orsel Gesijna van
Grovensteins Wed. D' Heer Clant, Heer Van Aikema. 1742.*

Wapen: Grovestins (gekroond).

Merken: Friesland, Leeuwarden G (1742) H.D. monogram
(*Harmanus Dillenck.*)

Ned. Herv. Gem. Augustinusga.

239. **1747.** Doopbekken of Collecteschaal m. parelrand. Van achter opschrift: *Hanc ex redivitibus Diaconatus sibi curari fecit Ecclesia in Ydaard Aegum et Friens. A. D. M. D. C.C.XL. VII C. S. in usum S. Baptismi.*

Merken: Friesland — Leeuwarden M. (1747) A.A. waartussen een bloem (Andele Andeles.)

Ned. Herv. Gem. Idaard.

240. **1747.** Blaadje met opstaande rand versierd in Lod XIV ornament in het midden gegraveerde voorstelling van het Avondmaal.

Ci Ci S: in usum S: S: C: hanc ex redivitibus DIACONATUS, per L et amplius annos non imminutis, Sed auctis et in dies accrescentibus Sibi curari fecit ECCLESIA CHRISTI in YDAARD, AEGUM FRIENS Ecclesiaste Do. I: van Gorcom, Seniore Rienck Hendriks, Diacono Claas Douwes, M: D: C: C: XLVII.

Merken: Friesland, Leeuwarden M(1747) A.A. waartussen een bloem — (Andele Andeles.)

Ned. Herv. Gem. Idaard.

241. **18e eeuw, 1e helft.** Blaadje, vierkant met ingebogen gegolfde hoeken — op voet. Aan de achterzijde:

*Neem aen het hemelsch brood, dat uw dees' schotel biedt
Dog doet het in Geloof, alleen op Christus Ziet.*

Merken: Friesland, Leeuwarden A. Versprongen mees-terteeken dat het meeste gelijkt op H.H.

Ned. Herv. Gem. Arum.

242. **18e eeuw, eerste helft.** Twee Collecteschalen glad op de rand.

Dit ter Gedagtenis van de Burgemeester Cornelis Pieters Wagens Geboren Den 6 July 1659 en Gesturven Den 15 January 1734.

Meesterteeiken: T.S.

Ned. Herv. Gem. Franeker.

243. **18e eeuw, tweede kwart.** Doopbekken met gegolfde gegoten en geciseleerde rand en haak voor de bevestiging. In-cripties: *DE HOOG WELGEBOREN HEER DE HEER IMILIUS JOSINUS DE SCHEPPER GRIETMAN OVER FERWERADEEL* (wapen de Schepper; schildhouders: 2 eenhoorns) — *PETRUS BROUWER DIENAAR DES GODDELIJKEN WOORDS TE BLIJA EN HOGEBEINTUM* (wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 sterren (6) naast elkander; beneden: 2 gekruiste brouwerswerktuigen (?) waaronder een opstaand vat; helmteeken: een ster (6) tusschen een vlucht) *TAEKLE SIJMENS SWART KERKVOOGD* (wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen (1 en 2); gekroond) *TJALLE TAEKES KERKVOOGD* (wapen als-vooren) — *BEHOORT AAN DE KERK VAN HOGEBEINTUM.*

Merken: Friesland — Leeuwarden — V., W.P. monogram (W. Pierson 1721.)

Ned. Herv. Gem. Hoogebeintum.

244. **1750.** Broodschotel ovaal met gekartelde rand met Lod. XV ornament en incriptie.

Gijsbertus Fonteijn V: D: M. Schenkt Desen Schotel Aan De Diaconi Van Bolswaart Tot Gebruik Voor des Heeren

Tafel En Gedagtenis Van Hem En Sijn In Leven Sijnde Huisvrouw & Jufrou Hitsiana Algra Anno 1767.

Merken: Friesland, Leeuwarden P (1750) W. D. monogram (*Wybe Domijnecus.*)

Ned. Herv. Gem. Bolsward.

245. **1764.** Collecteschaal met vlakke rand waarop: *Ter Gedagtenisse Van den Hoog Welgeboren Heer Jr. WIJBRANDUS Van Aijta, in Leven Old Collonel Van de Infanterie Van den Staat, is dese Bekken, Om de Vrijwillige Giften Voor d' Arme Ledematen bij de Communie Van het H. Avondmaal des Heeren in te samelen, uit de Gelegateerde Liefde gaven Van Voornoemden Jonk Heer aan de Diaconije te Warga, met Gemeene Toestemminge der EE: Opsienderen Van de Gemeente Iesu Christi aldaar, Gemaakt en Toe bereid onder het Kerkelijk ministerie van I: W: C: Tenckink V: D: M:, in Warga cum Annexis, in den jare 1761.*

Merken: Friesland — Leeuwarden — I (1764.) R.E. (*R. Elgersma.*)

Ned. Herv. Gem. Warga.

246. **1764.** Twee ovale Collecteschalen met gekartelde filet-randen, gegraveerd wapen: Koopmans, als op den broodschotel. (No. 249).

Claes Hansen Koopmans, Oud Burgermeester Der Stad Leeuwarden: En Trijntje Koopmans, Sijne Suster, Hebben Desen Bekkens Tot Ene Gedachtenisse Geschonken Aen De Kerk Van Husum, In Den Jaere 1761.

Merken: Friesland, Leeuwarden I (1764) druivetros (*A. Wijngaarden.*)

Ned. Herv. Gem. Huizum.

247. **1764.** Blaadje gegolfd achthoekig uitgedreven met parelrand op voet. Opschrift: *Dees Schotel door de Diaconije van Wommels Gekogt, als Predikant was, D.nus Regnerus Lantinga, Ouderlingen Rients Gerrijts, en Sijbe Sijbrens. Diakens Gerrijt Heerts Hiemstra, en Tomas Jakobs Sippens in t. Jaar 1764.*

Merken: Holland — 's Gravenhage K. onduidelijk mees-terteeken.

Ned. Herv. Gem. Wommels.

248. **18e eeuw, midden.** Doopbekken m. gedreven rand in Lod. XIV ornament.

DOOPBEKKEN DER GEMEENTE JESU CHRISTI TE SCHRAARD AANGELEGT DEN 29 JULI 1757.

Wij alle Sijn door Eenen Geest tot Een Lichaam Gedoopt 1 Cor 12 v 13

Merken: Friesland — Bolsward, F. Posthoorn.

Ned. Herv. Gem. Schraard.

249. **18e eeuw, midden.** Ovale broodschotel achthoekig gegolfd m. opstaand randje; in het midden gekroond wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een opstaand boek met sloten; beneden: 2 gekruiste ganzenpennen samengehouden door een lint; omschrift:

Claes Hansen Koopmans, Oud-Burgermeester Der Stad Leeuwarden: en Trijntje Koopmans, Sijne Suster, Hebben Desen Schotel Tot Ene Gedachtenisse Geschonken Aen De Kerk van Husum: In Den Jaere 1761.

Merken: Friesland — Leeuwarden — I ? druivetros (*A. Wijngaarden 1748.*)

Ned. Herv. Gem. Huizum.

250. **18e eeuw, midden.** Blaadje op 4 pootjes met gekartelde filet-rand van Lod. XIV model, in het midden gegraveerd de wapens Rengers en van Welderen onder één kroon; schildhouders: rechts een leeuw; links een griffioen. Hierbij 2 kleine model dito's.

Dese 3 Zilveren Bladen, te gebruiken bij de Bediening van t Heilig Avondmaal, zijn in den Iaren 1776 aan de Kerke van Ysbrechtum Vereerd geworden door den Hoog Wel Geboren Heere Ir. Sjuick Gerrold Iuckema Van Burmania Rengers, Heer Van Oosterbroek en Cammingaburg, Oud Grietman van Wymbritzeradeel Ex. Ex. en desselfs Gemalin, de Hoog Geborene Vrouwe Odilia Amelia Gravinne van Welderen Ex. Ex.

Merken: van het groote blaadje: Friesland — Leeuwarden — B — onvolledig meestersteek beginnende met E; van de beide kleinen: Gekroonde leeuw van Holland — Gekroonde ooievaar van 's Gravenhage — Gekroonde jaarletter E — meestersteek C.R. waartusschen een beetworstel met loof.

Ned. Herv. Gem. IJsbrechtum.

251. **18e eeuw.** Twee Collecte-schalen met gekartelde randen — glad.

Merken: Holland — 's Gravenhage — Z Meestersteek vogel ?

Ned. Herv. Gem. Koudum.

252. **1770.** Doopbekken of Collecteschaal, glad. Opschrift Gegeven door Tjitske Ruerds, Huisvrouw van Albert Luytjins. In 't Jaar Anno 1771. Gekroond wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs.

Merken: Friesland — Leeuwarden. T (1770) H.M. monogram m. kroontje.

Ned. Herv. Gem. Kollum.

253. **1774.** Doopbekken m. opschrift: *Hancce patinam in usum Eleemosynarum cudi paravit Diaconia Dronripiensis ex legato ipsi donato Pia generosaque Domina A. A. Huber 1774*

Wapen: Huber (helmtsteek ontbreekt).

Merken: Friesland. Leeuwarden. W., M.L. eenigszins versprongen. (J. M. Lentz.)

Ned. Herv. Gem. Dronrijp.

254. **1778.** Holle broodschotel met achthoekig gegolfde rand en opstaande kant.

Gedagtenis aen den Dorpe Buitenpost, om te gebruiken op de Taefel van het Heilig Avontmaal, door den Hoog Wel Geborene Vrouwe, Baudina Lucia Abinga van Humalda Echtgenoot van den Hoog Edelen Gestrengen Heer Martinus van Aconius, Generael Majoor van de Infanterie en Chef van een Regiment, Captein van een Compagnie Granadiers etc.: in den Jaare 1778.

Merken: Friesland — Leeuwarden A. (1778) H.D. monogram m. kroon (H. Daum.)

Ned. Herv. Gem. Buitenpost.

255. **18e eeuw, 3e kwart.** Twee ovale schotels met parel- en gegraveerde randen, van achter opschrift: *Den 1 Janua 1775 heeft de Godsdienst in de nieuwgebouwde Kerk te Harlingen aanvang genomen, zedert is het H. Avondmaal tot*

meerder Stigting aanzittende gehouden, en in 1778 deze Schotel, geschikt voor het gebroken Brood bij de Communie, door Een Lidmaat der Gemeente ten geschenk gegeven.

Merken: Holland — Amsterdam — O. — hartvormig schild met 3 kersen (meesterteeken niet voorkomende bij Voet.)

Ned. Herv. Gem. Harlingen.

256. **18e eeuw, 3e kwart.** Doopbekken of Collecteschaal, glad. Inscriptie: D.B.V.C. Gekroond wapen: gevierendeeld; 1 en 4: drie rozen (2 en 1); 2 en 3: een barensteel vergezeld boven van 2 rozen, beneden van een lelie.

Merken: Friesland — Leeuwarden (gespleten stempel) K. R.E. (R. Elgersma 1750.)

Ned. Herv. Gem. Kollum.

257. **1778.** Twee blaadjes met filet-randen waartusschen bloem ornament staande op 4 uitgezaagde pootjes met gestippelde inscripties:

Den Wel Eerwaarden Heer Do. Pt. Passemier: en den Eerwaarden Kerkenraad van den Dorpe Stiens, hebben laten maken twee silveren Borden tot Gebruik in de kerk bij het houden van des Heeren heilig Nagtmaal en Behoren aan de Diaconi van Stiens. Wegen 3 Pont en 25 $\frac{3}{4}$ loot. Den 30 Januarius 1778.

Merken: Friesland — Leeuwarden — A. (1778.) Kraanvogel (P. Meeter.)

258. **1769 en 1779.** Drie Collecteschalen, hol met gekartelde randen, waarlangs opstaand kantje en gegraveerd rococo-ornament, aan de buitenzijde het wapen van Sneek, op de ééne jaartal 1769, op de beide andere 1779.

Merken: op de eerste I.R., op de beide anderen: Friesland. Sneek (halve adelaar met 3 kronen) B. (1779) I.R. Gemeente Sneek.

259. **1780.** Twee Collecteschalen ovaal met opstaande en uitgewerkte randen van rococo-krullen en bloemornament. Ingestippelde inscriptie op de achterrand: Den Wel-Eerwaarde Heer Ds. P. Passemier en de Eerwaarde Kerkenraad van Stiens hebben dese 2 bekkens tot gebruik bij 't houden van 's Heeren H. Nagtmaal laten maken, wegen 77 $\frac{1}{2}$ Lood den 5 Augs. 1780.

Merken: Friesland — Leeuwarden C. (1780.) Een peereboom in een ovaal (J. Pereboom.)

N.B. Hier zijn later 2 gelijksoortige bijgemaakt door H. van Assen die op 't jaar 1829 op het Leeuwarder gildebord voorkomt.

Ned. Herv. Gem. Stiens.

260. **1784.** Twee ovale schalen, gekarteld met filet-rand. Inscripties: resp. 36 $\frac{7}{8}$ Lood en 37 $\frac{1}{4}$ Lood.

Merken: Friesland. Leeuwarden G. (1784) L.O. (L. Oling.)

Ned. Herv. Gem. Stiens.

261. **1786.** Twee Collecte-schotels met gegoten kopjes in medaillon en ander Lod. XVI-ornament. Op de achterzijde inscriptie: *Desen Gegeven ter Gedagtenisse Van Arjen Antonij Hilverling en Neeltje Fooij Echtelieden op het Heerenveen De Eerste gemelde Overleeden Den 6 Februarij 1770 De Laaste Overleeden Den 19 September 1786.*

Merken: Friesland — Dokkum I. (1786) S.A. (Saco van Aalsum.)

Ned. Herv. Gem. Heerenveen Schoterland.

262. **1787.** Broodschotel langwerpig met gebogen hoeken en twee ronde schalen, alle met filet-rand. — Inscriptie. *Drie zilvere Schotels zijn door de E. Kerkenraad van Hallum gekocht tot gebruik bij het H: Avondmaal MDCCCLXXXVIII 27 Febr. Engel Meinarda V, D, M, Gerk Gerloft, Marinus Doedes, Ouderlingen, Hendr. Stelwagen, Freerk Jans, Diakenen.*

Merken: Friesland — Leeuwarden K. (1787) N.S. (N. Swalue.)

N.B. Op de langwerpige schotel komt dit meesterteeken eenmaal zonder en eenmaal met omlijsting voor.)

Ned. Herv. Gem. Hallum.

263. **1789.** Ovale en twee ronde broodschotels met parel-rand en inscriptie:

Deze Schotel en twee borden in de bediening van het H: Avondmaal, benevens een Doopbekken met zijn voet, alle van zilver, zijn, door Eelke Cornelis Claversma uit zijn nalatenschap, gemaakt, aan de Gereformeerde gemeente van Dockum, in een Testament op rijm van den 9 April 1803 't welk woordelijk, in het Kerkenraadsacte boek, agter de handelingen van den 3 October 1806 te vinden is.

Merken: Friesland — Leeuwarden. M (1789) I.F. (J. Fedema.)

Ned. Herv. Gem. Dokkum.

264. **18e eeuw.** Broodschaal ovaal met gekartelde filet-rand, glad.

Merken: Holland — 's Gravenhage A — *Kop van een vrouw (?) gekroond.*

Ned. Herv. Gem. Koudum.

265. **18e eeuw, 4e kwart.** Groote Collecteschaal met geschulpten rand en Lodewijk XV ornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, P., L.O. (Lucas Oling.)

Ned. Herv. Gem. Hichtum.

266. **18e eeuw, 4e kwart.** Wijnkan met deksel, groot oor en bijbehoorend onderblaadje, de kan is versierd met Lodewijk XVI-ornament (guirlandes en médaillons met koppen), op het deksel een dennenappel als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Q.

Ned. Herv. Gem., Hichtum.

267. **18e eeuw, 4e kwart.** Groote Collecteschaal met geschulpten rand en Lod. XV-ornament, benevens de wapens van Aylva en van Schwartzenberg thoe Hohenlansberg.

Merken: Friesland, Leeuwarden, S, *niet geheel duidelijk meesterteeken.*

Ned. Herv. Gemeente, Hichtum.

268. **18e eeuw, 4e kwart.** Ovale broodschaal met geschulpten rand en Lodewijk XV-ornament, benevens de wapens van Aylva en van Schwartzenberg thoe Hohenlansberg.

Merken: Friesland, Leeuwarden, S, *niet geheel duidelijk meesterteeken.*

Ned. Herv. Gem., Hichtum.

269. **1653.** Wijnkan van wit Delftsch aardewerk met zilver montuur en deksel waarop gegraveerd: manne- en vrouwe-wapen onder één helm (helmtkeken: 3 klaverbladen, waaiersgewijs); mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en

2); beneden: 3 schelpen (2 en 1); vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: landmeterspasser (?) en roskam onder elkaar; beneden: 3 klaverbladen (2 en 1) P.A.A.B. 1653.

Ned. Herv. Gem. Hallum.

270. **1698 en 1790.** Twee Avondmaalskannen van Delftsch aarde-werk met voorstelling van het Heilige Avondmaal in blauw — de eene merk I.T.D. (Jan Theunis Dextra); op het zilveren deksel inscriptie: „*Kercke Kantie de 7 maent 1698.* met zilvermerk: loopend mannetje met stok op schouder in een schild — de andere met merk „de Klauw” op het zilveren deksel inscriptie *Kercke Kantie van Anna Parochie 1790.*

Ned. Herv. Gem. St. Annaparochie.

271. **18e eeuw, 2e helft.** Twee wijnkannen met deksel en oor Lod. XV model en graveerwerk.

Merken: Friesland, Leeuwarden R R.E. (R. Elgersma 1750).

Ned. Herv. Gem. Stiens.

272. **18e eeuw.** Avondmaalskan met gedreven voet en deksel met barok-ornament en gegoten oor en tuit gevormd naar zeemonsters in de Lutma-stijl; op de wijdbuikige kan inscriptie. *Dit is Ons Diakenskan. — En schenckt ons nae t. Hemels . Man — Int Heyligh nachtmaal Suiver. wijn — Tot . Der . Sielen Medecijn . 1671.*

Zouden oor en tuit niet afkomstig kunnen zijn van een kan uit 1671 en met inscriptie op de 18e eeuwse kan zijn overgebracht ?

Ned. Herv. Gem. St. Anna Parochie.

273. **18e eeuw.** Avondmaalskan hoog op voet en met deksel alles glad; het oor van 17e eeuwse model.

Merken: Kleine dubbele adelaar? W. meesterteeken.

Ned. Herv. Gem. Koudum.

274. **18e eeuw, derde kwart.** Doopschaal met deksel en broodschotel met gegoten en geciseleerd Lod. XV ornament en inscripties:

Dit Ornament ter bedining van den H. Doop geschikt is aan dese kerk Gelegateerd Door Wijlen de Eerbare Ongehuwde Dogter Janke Jarigs Wyma Overleeden Den 25 Jan. 1761.

Dese Brood Schotel ten Dienste Van het H. Avontmaal Gewijt Is aan Dese kerk Gelegateert Door Wijlen De Eerbare Ongehuwde Dogter Janke Jarigs Wyma Overleeden Den 25 Jan. 1761.

Merken: Holl. Leeuw, 's Gravenhage O., E. I.

Ned. Herv. Gem. Harlingen.

275. **1777.** Twee Collecte-bussen met inscriptie: *Jk. I. A. Baron Du Tour, Grietman van der Bild en Vrouwe A. C. Rumpf van Warmenhuysen Egtelieden hebben deese Beeker aan de Kerk van St. Anna-Parochie vereerd op den 20e Mey 1777.* Boven dit in Lod. XVI omlijsting bevat opschrift wapen.

Merken: 's Gravenhage — Gekroonde F. — Bloempot met 2 ooren waarin 3 bloemen en waarboven kroon in een schild.

TROUWKISTJES.

De trouwkistjes en huwelijksdoosjes, in het Friesch „knotte-doaskes” of enkel „knotte” genoemd, danken hun ontstaan aan een overoud gebruik, waarvan de oorsprong ons naar het grijze verleden terugvoert.

In overoude tijden was de jonge vrouw of het meisje het eigendom van haren Vader en moest, wanneer iemand haar wenschte te trouwen, van deze of van haren Voogd worden gekocht.

Reeds de Romeinsche geschiedschrijver Tacitus, over de West-Europeesche landen schrijvende, verhaalt, dat de bruidegom den koopprijs voor de bruid in natura — schild, paard en runderen — betaalde, terwijl ook bij de Longobarden door den bruidegom de koopprijs voor de bruid aan den Vader of Voogd van deze betaald werd en in een som geld bestond.

Ook in de oude Friesche wetten wordt over bedoelde koopprijs gesproken en zelfs de grootte daarvan bepaald. Door allerlei invloeden verkreeg echter de jonge vrouw allengs meerdere rechten en erlangde — zij het dan ook eerst nog in beperkte mate — eenig zelfbeschikkingsrecht over eigen hart en hand en de man behoefde haar niet meer van den Vader of Voogd te koopen.

Doch met het verdwijnen van dit verkooprecht, gingen de daarmede gepaard gaande gebruiken niet geheel verloren. De „koopprijs” werd nu in het vervolg vrijwillig en rechtstreeks aan de bruid betaald. Langzamerhand nam dit den vorm aan van een geschenk in geld bij het ontvangen van de trouwbelofte.

Over deze oude huwelijksgebruiken bij de Friezen vindt men zeer belangrijke gegevens in de Letterkundige Naoogst van Dr. J. H. Halbertsma en in de door Prof. Mr. L. J. van Apeldoorn, gehouden lezing voor de leden van het Friesch Genootschap op 20 Januari 1927. Als een overblijfsel van bovengenoemde oeroude gebruiken kan men de knottedoeken en knottedoosjes beschouwen, welke nog zeer langen tijd in stand zijn gebleven. Bij de boeren- en mindergegoede burgerstand was gebruikelijk dat door de jongeman aan zijn-meisje een geschenk in geld, bij voorkeur scheepjesschellingen, als liefdepand werd gegeven.

Deze werden in een „knottedoek” — d.i. een doek van fijn linnen, in roode zijde geborduurd met een boom en toepasselijk opschrift — gedaan en met eene bijzondere daarvoor gebruikelijke knoop los toegeknoopt.

De jonge man bood zijn meisje deze doek als geschenk aan, onder het uitspreken van de volgende regels:

„Wotte sa wotte
Der heste de knotte
Wost it net dwaen
Den kinst my de knotte werjaen”.

Werd daarop de knoop door het meisje vaster toe getrokken, dan was dit een teeken dat werd toegestemd en dit liefdepand als trouwbelofte werd aangenomen.

Bij de meer goeode en adellijke families werd ditzelfde gebruik ook in eere gehouden, doch gebruikte men daarvoor in plaats van een knottedoek een van zilver vervaardigd klein doosje of kistje, z.g. knottedoosjes of enkel „knotte”, hetgeen dikwijls op fraaie wijze door gravure of drijfwerk werd versierd, met op het huwelijk betrekking hebbende en andere voorstellin-

gen en voorzien van toepasselijke bijschriften. Hierin werden gouden ducaten als geschenk aangeboden en wel bij voorkeur die, welke de beeltenissen droegen van Ferdinand en Isabella.

Ook kwamen deze doosjes en kistjes bij uitzondering in een ander materiaal voor, b.v. koper of hoorn met koper gemon-teerd en in beschilderd ijzer, welk laatste materiaal echter hoogst zeldzaam is en waarvan in het Friesch Museum een exemplaar uit het laatst der 15e of het begin der 16e eeuw wordt bewaard.

Alhoewel bovenomschreven gewoonten reeds sedert lang in onbruik zijn geraakt, is toch in de thans geschonken wordende verlovings- en trouwringen een overblijfsel van dat oude friesche gebruik bewaard gebleven.

276. **1635.** Rond huwelijksdoosje met eenigszins gewelfd deksel, rustende op vijf kleine bol-pootjes; de buitenzijde versierd met een gedreven voorstelling van spelende kinderen en engeltjes, op het deksel, in hoog relief, een jonge man en vrouw, elkaar de hand reikende. Deksel en bodem versierd met een parel- en plooirand. Aan de binnen-zijde van den bodem de gegraveerde voorstelling van de bruiloft te Cana en op de onderzijde: „*Godt door sijn Wet „Heeft in-geset” Het Soete paren „op Canas Feest „Is hij geweest” In 't Echtsvergaren, 1635*”.

Buitengewoon fraai stuk.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

277. **17e eeuw, 2e kwart.** Rond huwelijksdoosje met eenigszins gewelfd deksel, op de buitenzijde in drie ovale medaillons gegraveerde landelijke voorstellingen; op het deksel twee ineens gesloten handen, waarboven een vlamvend hart, omgeven door een lauwerkrans.

Merk: I.M. (Jan Melchiors Oostervelt, meester geworden in 1614).

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

278. **17e eeuw, midden.** Cylindervormig huwelijksdoosje met eenigszins bol deksel en rustende op drie pootjes in den vorm van drakenfiguurtjes; de buitenzijde versierd met gegraveerde landelijke voorstellingen en een op een bank zittend jong paar, benevens twee wapens: mannewapen (letters O. O.): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 klaverbladen naast elkaar; beneden: eikel; vrouwewapen (letters R. W.): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven en beneden: lelie; het van een knop voorziene deksel versierd met gedreven engelenkopjes en bloemornament.

Merk: I. M. (Jan Melchiors Oostervelt).

M. van Heloma, Amersfoort.

279. **17e eeuw, 2e kwart.** Rond huwelijksdoosje met gewelfd deksel, op drie bol-pootjes; de buitenzijde van het doosje is versierd met een gegraveerde landelijke voorstelling; op den bodem een gegraveerde voorstelling betreffende het huwelijk, met omschrift: „*Dat god toe saemen voecht dat coonen gheen menschen scheiden*”. Op het deksel in drie ovale cartouches de gedreven voorstellingen van geloof, hoop en liefde, gescheiden door fruitornament.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

280. **17e eeuw, midden.** Rond huwelijksdoosje met eenigszins gewelfd deksel, waarop in een lauwerkrans twee wapens zijn gegraveerd; rechter: Burmania; linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 sterren (6) naast elkaar; beneden: lelie; op den bodem de letters R. v. B. en L. C. v. H.

Merk: H. B., waartusschen een springende bron in een schild (Hillebrand Brongersma te Leeuwarden, meester geworden in 1646).

Jkr. A. A. en W. C. G. van Eijsinga, Leeuwarden.

281. **17e eeuw, 3e kwart.** Rond huwelijksdoosje met eenigszins gewelfd deksel op drie kleine bol-pootjes, geheel versierd met gegraveerd rank- en dierornament, op de buitenzijde vier gedreven leeuwenkopjes met ringetjes en op het deksel de letters T. G.

Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.

282. **17e eeuw, 4e kwart.** Rond huwelijksdoosje op drie bol-pootjes en met plat deksel; de buitenzijde versierd met gegraveerd bloem- en rankornament; op het deksel een groote roos, waaromheen: „ S . L . T . A . D . E . G . S . D . L . N . G . D . H . M . O . M . V . V . L . M . H . K . G . L . K . A . 38.

Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.

283. **17e eeuw, 4e kwart.** Rond huwelijksdoosje op drie schroefvormige pootjes en met eenigszins gewelfd deksel, de buitenzijde versierd met gegraveerd bloem- en bladornament, op het deksel een man en vrouw, elkaar de hand reikende, met het omschrift: *Hout . Dar . ionck . frou . Die . ick . Bemen . Daer' . ys . min' . trou . min . hart . en . sen . met . got . allen . 1693.*

N. Ottema, Leeuwarden.

284. **18e eeuw, begin.** Ovaal zilveren huwelijksdoosje met plat deksel, het opstaande vlak versierd met gegraveerd rank- en bloemornament, waartusschen twee medaillons met personen in laat 17e eeuwse kleederdracht; op het deksel twee gegraveerde wapens: mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); beneden: lelie; vrouwewapen: fantasieversiering. S. W. en 1701.

Merk: een ster en een klaverblad boven elkaar (Pieter de Wit, meester geworden te Leeuwarden in 1682).

Mr. A. D. H. Fockema Andreae, Arnhem.

- 284a. **17e eeuw, 3e kwart.** Zeskantig trouwkistje op zes kleine bol-pootjes en met gebombeerd deksel waarop gedreven vrouwenkopjes; de zijanten zijn versierd met gegraveerde cartouches waarin de zinnebeeldige voorstellingen van de vijf zintuigen en de liefde.

Rijksmuseum, Amsterdam.

285. **17e eeuw, 1e helft.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met hoog gewelfd deksel; op de vier vlakke zijden versierd met ovale cartouches, waarin de prachtig gegraveerde zinnebeeldige voorstellingen van de vijf zintuigen en op het deksel, eveneens in een ovale cartouche, de naar een prent van Jan Theodor de Brij gevolgde voorstelling van Susanna en de ouderlingen, alles omgeven door rijk gegraveerd renaissance ornament (zie

afbeelding in de geschiedenis van het goud- en zilversmids-bedrijf in Friesland door N. Ottema).

Merk: (*Merk van een Bolswarder meester uit de 1e helft der 17e eeuw*).

N. Ottema, Leeuwarden.

286. **17e eeuw, 1e helft.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bol-pootjes en met gewelfd deksel, op de vier rechte vlakken gegraveerde cartouches met voorstellingen van personen in begin 17e eeuwse kleederdracht, benevens de zinnebeeldige voorstellingen van het geloof en de hoop. Het gebogen deksel, hetwelk is versierd met een cartouche, omgeven door engelenfiguren en bloem-ornament, dateert uit lateren tijd.

Op den bodem gemerkt met hetzelfde meesterteeken als no. 283.

Dr. C. Hofstede de Groot, 's-Gravenhage.

287. **17e eeuw, 1e helft.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier vergulde bol-pootjes en met gewelfd deksel. Op de vier vlakke zijden in ronde en ovale cartouches gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk; op het deksel in een omljst medaillon een man en een vrouw welke elkaar de hand reiken, met het omschrift:

„Hout daer Jonck frou die ick bemin en anders gheen „Daer is mijn Trou mijn hart mijn sin naest Godt Alleen”.

Op den bodem, eveneens in een omljste medaillon, boven twee uit de wolken komende handen een doorboord brandend hart, waaronder: *„Dat Godt te samen foeght Scheijft geen mensche”* en met het omschrift: *„Ut rechte liefde is dit gemacht op ware Troue toe gebracht ontfanght het dan van harten Rein dit houlicks gift al is t kleyn”.* Het kistje wordt gesloten door een Cupido-figuurtje.

Merr. D. J. van der Meij—Jensma te Ferwerd

288. **17e eeuw, 1e helft.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met gewelfd deksel; op alle vlakken cartouches met gegraveerde voorstellingen op het huwelijk betrekking hebbende en desbetreffende omschriften als: *„Hout daer Jonck frou dien ick bemin en anders gen daer is min trou mijn hart min zin naest Godt allen”.* *„Jonge dochter Ji staet in min Hart en In min zin en anders gee. Jonman Het Godt met ons twee versien et kan wel geschen”.* *„Nu danck ick min Heer min Godt dat wi twee zin worden een”.* *„Godt door sin wet Heeft ijn geset Het soete paer op Kanans feest sin si geweest Ijn echts vergaeder.....”*

T. J. van der Mey, Marrum.

289. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met gewelfd deksel, geheel versierd met gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk. De voorstelling op het deksel draagt tot omschrift: *„Parijs aenschout die appel van goudt seer lyef end weert hij vrou venus presenteert 163.* Op den bodem een mytologische voorstelling met de letters *J. A. S.—D. S. S. 1729.*

Fr. Smulders, 'sGravenhage.

290. **17e eeuw, 2e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje met vier pootjes in den vorm van drakenkoppen en hoog gewelfd deksel; alle vlakken zijn versierd met gegraveerde cartouches, waarin voorstellingen op het huwelijk betrekking hebbende, omgeven door bloem- en rankornament

en op het deksel een zinnebeeldige voorstelling van het huwelijk met het omschrift: „Getrouw tot in deer doot Anno 1647”. Op den bodem twee verbonden wapens onder één helm (helmteeken een korenschoof); mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: een korenschoof; vrouweschild: niet ingevuld; onder *Tiesse Johannes Tiessema*.

Merk: onduidelijk meesterteeken.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

291. **17e eeuw, 2e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bol-pootjes en met laag gewelfd deksel; versierd met gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk, benevens bloem-, fruit- en vogelornament; op de beide korte zijden twee wapens; mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 klaverbladen naast elkaar; beneden: gesteelde eikel; vrouwewapen = Dekema. Helmteekens ontbreken. Op het deksel: „getrov tot In den doot”.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

292. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met gewelfd deksel met hengseltje; alle vlakken versierd met rijk gegraveerde voorstellingen op het huwelijk betreffende en op het deksel een door bloemornament omgeven cartouche, waarin een wandelend paar, met het omschrift: „Hout daer Joncvrouw . Die ick bemin En anders gheen . Daer is mijn Trouw Mijn hart En Sin Naest godt allin”.

Jonkvrouwen van Eijsinga, Leeuwarden.

293. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met gewelfd deksel op alle vlakken cartouches met gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk, o.a. de bruiloft te Kana. Op het deksel een door bloem- en rankornament omgeven cartouche, waarin een jonge man en vrouw elkaar de hand reikende en met het onderschrift: „Getrouwt tot in den doot”.

Merk: een vischje.

Mr. P. van Kleffens, Zwolle.

294. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bol-pootjes en met gewelfd deksel; alle vlakken versierd met door bloemornament omgeven cartouches, waarin verschillende voorstellingen op het huwelijk betrekking hebbende, op het deksel bovendien als onderschrift: „Met hert en handen door Liefde groot wij ons verpanden tot in der doot”.

Merk: J. O. (door elkaar.)

Tjitze Bouma, Sneek.

295. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met gewelfd deksel; alle vlakken versierd met rijk gegraveerde voorstellingen op het huwelijk betrekking hebbende, omgeven door toepasselijke omschriften: „Daer Twee Trouw Harten sijn in Een siet men de Haat en Twist Vertreen”. „Elk trou met Sins Gelijk, Arm met Arm en Rijk met Rijk”. „Een Klokken mint haer kiekens seer Maer ik mijn liefste noch veel meer”. „Niet beter in den Echten Trouw Als liefde tusken man en vrou”. „Getrou tot in der Doot.

Merk: V (waardoor een streepje en met 2 punten.)

Julia Jan Wouter Stichting, Oudeschoot.

296. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bol-pootjes en met gewelfd deksel, alle vlakken versierd met gegraveerde voorstellingen op het huwelijk betrekking hebbende. Op het deksel: „*Beloften . vijf : lijfde . is . Trouwe . voor . Godt*”. „*Getrouwt tot ijn den doot*”.

Gemerkt met een onduidelijk meesterteeken.

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

297. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met laag gewelfd deksel, aan alle zijden versierd met gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

298. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bol-pootjes en met laag gewelfd deksel, versierd met gegraveerde bijbelsche- en op het huwelijk betrekking hebbende voorstellingen, gedeeltelijk tusschen renaissance-ornament en respectievelijk met de volgende opschriften: *D Predicatie Joannis, Dopinge Jo en Hout Daer Joncfrou Dien Ick Bemijn daer is mijn trouw min Hart en Sin.*

Mevrouw Tigler Wijbrandi, geb. van Kleffens, Veenwouden.

299. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met plat deksel, waarop in medaillon twee gegraveerde wapens onder één helm (helmteeken ontbreekt); mannewapen: Fontein (C. I. F.); vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven; klaverblad; beneden: 2 klaverbladen naast elkaar (A.R.I.) Op den bodem het volgende opschrift: „*Claes Juriens Fontein heeft getrouwt 1646 den 30 Maert opt Raethuis tot harlingen Antie Reiners Jeddema hi heeft haer van Leeuwerden met de eerste treckschuit gehaelt den 29 Maart een paesdach eer dat de treckschepen noch aent varen waren alsoo de magestraat van harlingen hem de treckschuit leende en selfs de peerden daer toe heurde*”.

Het was doen uitermaten moi weder en also noit in fris-lant gen treckschuit was geweest was de treckwech van Leeuwerden tot deinum als met menschen besait . dit kistie heeft hi haer op trouw gegeven”. Op de beide zijanten: „*1660 den 30 Januari is overleden Antie R. Ieddema Was geboren den 11 April 1629 tot Leeuwarden*”. „*1670 den 2 November is overleden Claes J. Fontein Was geboren den 24 feb. 1646 tot harlingen*”.

Merken: Amsterdam, Jaarl. K en L, meesterteeken T.B. (Zie: Merken van Amsterd. Goud- en Zilversmeden door E. Voet Jr. no. 41).

W. A. C. Fontein, Scheveningen.

300. **17e eeuw, midden.** Vierkant trouwkistje met gewelfd deksel; de hoeken der vlakken afgezet met verguld zilveren pilasters, op alle zijvlakken gegraveerde bijbelsche voorstellingen met bijpassende onderschriften. Op het deksel twee voorstellingen betreffende het huwelijk en in twee ovale medaillons fantasie-wapenschilden met tot omschrift: „*Joannes Syberants Feitema en Elisabeth Reinaerts Tempelaar, benevens fraai vogel-ornament.*

Mevr. D. Harmens, geb. Hannema, Leeuwarden.

301. **17e eeuw, midden.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bolpootjes en met gewelfd deksel waarop in gegraveerde cartouches voorstellingen betrekkelijk het huwelijk, omgeven door bloem- en rankornament. Op het deksel: „*In lyfde bestat het al*”. „*Getrou tot in den Doot*”. *Gemerkt met een onduidelijk meesterteeken.*

Mevr. D. Harmens, geb. Hannema, Leeuwarden.

302. **17e eeuw, 2e helft.** Klein vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met laag gewelfd deksel, op de vier zijden versierd met voorstellingen betrekkelijk het huwelijk en op het deksel in rond medaillon een jonge man en vrouw, in 17e eeuwse kleederdracht, elkaar de hand reikende, met het omschrift: *Twe harten dop recht in lyfde wel G nivyght B stan har trou in echt d hemel sam' fvg*; op de vier hoeken van het deksel musicerende personen; op den bodem omgeven door een krans, twee wapens: rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 gekruiste schietspanen verbonden door een strik; beneden: huiskerk (?) vergezeld rechts van 2 sterren, links van 1 ster (6); linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (2 en 1); beneden: de letters T. B.

N. Ottema, Leeuwarden.

303. **17e eeuw, 3e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met gewelfd deksel, temidden van bloemen rankornament, versierd met verschillende voorstellingen o.a. betrekkelijk het huwelijk. Op den bodem zijn de letters T.D. C W en A T W gegraveerd.

Merk: W en O door elkaar (Meesterteeken van den Leeuwarder zilversmid Willem Olthof, meester geworden in 1643).

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

304. **17e eeuw, 3e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bolpootjes en met laag gewelfd deksel, versierd met gegraveerde cartouches waarin voorstellingen betrekkelijk het huwelijk. Op het deksel: „*Getrou tot in de Dood t*” en „*Ano 1670*”. Op den bodem: „*Ids Jans Ao. 1684*”.

IJ. Posthumus, Dokkum.

305. **17e eeuw, 4e kwart.** Twee langwerpig vierkante trouwkistjes, versierd met gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk.

N. N. en Mevr. A. C. Land, geb. Fontein, Haarlem.

306. **17e eeuw, 4e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met gewelfd deksel; versierd met gegraveerde cartouches waarin voorstellingen betrekkelijk het huwelijk, omgeven door bloem- en rankornament; op het deksel het opschrift: „*Getrou tot in de doot*”. Op den bodem de letters: S G B.

Merk: P.H.

Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.

307. **17e eeuw, 4e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier kleine bolpootjes en met gewelfd deksel, versierd met gegraveerde cartouches waarin personen in 17e eeuwse kleederdracht, benevens bloem-, fruit- en vogelornament.

Gemerkt: T en H als monogram.

Mevr. G. van der Hoeven, geb. Fockema Andreae, Leiden.

308. **17e eeuw, 4e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met gewelfd deksel, versierd met gegraveerde voorstelling betreffende het huwelijk; het kistje wordt gesloten door een cupidofiguurtje.

Merk: A I.

W. A. Boers, Hilversum.

309. **17e eeuw, einde.** Klein langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met gewelfd deksel, versierd met fruitornament, waartusschen ovale cartouches met voorstellingen betreffende het huwelijk. Op den bodem een medaillon waarin twee ineen gesloten handen onder een brandend hart en met het omschrift: „Getrouw tot in der dood” en het later bijgevoegde *R. S. 1786.*

D. E. Meindersma, Paterswolde.

310. **18e eeuw, begin.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met gewelfd deksel, de vier rechte vlakken versierd met gegraveerde bijbelsche en op het huwelijk betrekking hebbende voorstellingen; op het deksel in een gekroond medaillon twee ineen gesloten handen, waarboven een vlammeend hart, met het onderschrift: *Getrouw tot in der dood*, een en ander omgeven door acanthusbladen bloemornament.

Merken: Friesland, Sneek, I, *onduidelijk meesterteekeu.*

Mr. P. D. Poelstra, Leeuwarden.

311. **18e eeuw, begin.** Groot bruidskoffertje, langwerpig vierkant, met gewelfd deksel, alle vlakken zijn versierd met gegraveerd bloem-, rank- en vogelornament. Onder den bodem is later ingekrast *Marytie Louwe.*

Merken: Holland, Hoorn, C., N., *meesterteekeu onduidelijk.*

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

312. **18e eeuw, 1e helft.** Langwerpig vierkant trouwkistje op kleine bolpootjes en met gewelfd deksel, versierd met gegraveerde voorstellingen betreffende het huwelijk en bloemornament, op het deksel: „*Getrouw tot der Dood*”, op den bodem de letter T P—A I.

Merk: H. M. *aan elkaar.*

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

313. **18e eeuw, 1e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje op vier bolpootjes en met gewelfd deksel, versierd met gegraveerde cartouches waarin voorstellingen het huwelijk betreffende, waarop de personen zijn voorgesteld in 17e eeuwsche kleederdracht; op de beide korte zijden wapenschilden met P A B en 1720. Op het deksel: „*Hovt daer conckfrov die ic bemin daer is min trov min hart en sin*”.

IJ. Posthumus, Dokkum.

314. **18e eeuw, 3e kwart.** Langwerpig vierkant trouwkistje van filigrain werk, op vier bolpootjes en met gewelfd deksel, waarop „A n n o 1770”.

Julia Jan Wouter-Stichting, Oudeschoot.

315. Langwerpig vierkant trouwkistje van filigrainwerk met gewelfd deksel.

Jhr. Mr. R. L. van Humalda van Eijsinga, Blaricum.

316. **17e eeuw, 2e helft.** Fraaie met renaissance-ornament gegraveerde trouwpenning, aan de eene zijde, in een stralenkrans, een duif, als zinnebeeld van de Vrede in het huwelijk, waaronder een jonge man die een jonge vrouw bij

de hand houdt met het omschrift *Hou Daar Jongfrou Daar is mijn Trou, mijn Hart en Zin die ik bemin, en Anders Geen naest 't Godt Alleen*; aan de andere zijde symbolische voorstelling van de huwelijkstrouw met het omschrift: *Liefde maackt Het Trouwen zoet, Als Trouheit Liefde Blicken Doet*.

D. Meinsma, Dokkum.

317. **17e eeuw, 2e helft.** Gegoten trouwpenning, waarop de symbolische voorstellingen van de huwelijkstrouw en de vruchtbaarheid met de omschriften: *Daar Twee Trouw Harten syn in Een Siet Men De Haat en Twist Verireen en De Eendracht Van Het Huwelyck Baart Winst Van d'Aart En t' Hemelryck*.

D. Boersma, Leeuwarden.

318. **17e eeuw.** Gouden vingerring, waarop een doodshoofd. Huwelijksring.

T. Bouma, Sneek.

319. **17e eeuw.** Gouden vingerring, waarop een schildje met S. M. Huwelijksring.

P. K. Doornbos, Stroobos.

320. **17e eeuw.** Zeven gouden vingerringen met versiering van punten en rosetten.

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

321. **17e eeuw.** Twee gouden vingerringen, waarvan een met een schildje en een met saam gestrengelde handen. Huwelijksringen.

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

322. **18e eeuw einde.** Gouden vingerring met punt- en vlakversiering.

Ds. F. de Boer, Irnsum.

323. **18e eeuw, einde.** Breede gouden vingerring met filigraindraad belegd.

Ds. F. de Boer, Irnsum.

324. **18e eeuw, einde.** Vier vingerringen van filigrainwerk.

J. F. Wiersma, Bolsward.

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

Ds. F. de Boer, Irnsum.

Mr. S. Boltjes, Baarn.

325. **19e eeuw, begin.** Gouden vingerring met medaillon, waarin een ooievaar.

J. F. Wiersma, Bolsward.

326. **19e eeuw, 1e helft.** Gouden vingerring met medaillon, waarin eene versiering van haar.

Mevr. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.

327. **17e eeuw.** Zilveren zegelring met wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: tweemaal doorsneden; boven: lelie; midden: roos (8); beneden: ster (6); helmteeken: lelie.

H. Th. Greidanus, Utrecht.

BRANDEWIJNSKOMMEN.

Brandewijnskommen, in de oude Friesche inventarissen, brandewijnskoppen genoemd, zijn specifiek Friesche voorwerpen, daar ze hier bij geboorten en andere gedenkdagen werden gebruikt om een feestdrank (de zoogenaamde Friesche boerejongens, d.i. brandewijn met rozijnen) in rond te dienen. Ieder der gasten kon zich dan met een bewerkte zilveren lepel daaruit bedienen.

De oudste modellen zijn ongetwijfeld de achtkante. Deze zijn steeds met graveerwerk versierd, terwijl de voet en de ooren gegoten en geciseleerd zijn. De vak-verdeeling geeft geregeld aanleiding tot een versiering met verschillende in cartouches of medaillons gevatte voorstellingen, waaronder oud- en nieuw testamentische geschiedenissen, symbolische vrouwenfiguren, voorstellende geloof, hoop, liefde, gerechtigheid, ijdelheid enz., emblemen, de vier evangelisten, eenige der apostelen of figuren in 17e eeuwse kleederdracht. De laatste zijn dikwijls gevolgd naar gravures van den laat 16e eeuwse Franschen graveur Jacques Callot.

Op vele dezer brandewijnskommen komt in een of twee der acht vakken een mannelijk en een vrouwelijk wapenschild voor, waaruit blijkt dat deze kommen als huwelijksgeschenk dienst deden. Vaak zijn die wapenschilden met adellijke of burgerlijke wapens getooid, doch veelal zijn ook de schilden oningevuld gelaten. Blijkbaar hadden de zilversmeden deze in voorraad om ze bij verkoop naar verkiezing van wapens te voorzien. Het voorkomen van de halve adelaar geregeld in de rechterzijde van het wapen kan als een teken van Friesche herkomst beschouwd worden. Het voorkomen van een huismerk en drie klaverbladen in één veld schijnen teekens te zijn die speciaal op de niet adellijke staat van den drager van het wapen wijzen. De klaverbladen schijnen op grondeigendom te wijzen.

De oudste der op de tentoonstelling aanwezige achtkante brandewijnskommen dateeren uit het midden der 17e eeuw.

Zeskantige gelobde dito's, waarvan de vakken dus gebogen zijn, schijnen gelijktijdige varianten van dit type te zijn. Een enkele maal zijn de vlak uitstaande ooren achterwege gebleven.

In de tweede helft of het laatst van de 17e eeuw is de ovale vorm eveneens met twee vlak uitstaande gegoten ooren in zwang gekomen. In de eerste helft van de 18e eeuw hebben de ovale vormen de achtkante geheel verdrongen.

Deze vorm schijnt zich beter voor drijfwerk te leenen. De door graveerwerk versierde kommen behooren hier dan ook tot de uitzonderingen. In het laatst van de 17e en het begin van de 18e eeuw zijn door Johannes van der Lelij, zijne leerlingen en andere Leeuwarder meesters buitengewoon verdienstelijke gedreven stukken in dit genre gemaakt.

Een speciaal type dezer ovale kommen is versierd door een achttal gebogen (gelobde) vakken. Dit type is in den handel gewoonlijk bekend als Groninger model. Op de tentoonstelling zijn van dit type echter ook exemplaren van Friesche herkomst aanwezig. Dat dit type echter niet specifiek Friesch is blijkt ook uit alhier aanwezige exemplaren van Amsterdamsche en Haarlemsche meesters.

In het midden en de tweede helft van de 18e eeuw komt de kunstzinnigheid van den drijver hoe langer hoe meer in het gedrang en worden de gedreven ovale brandewijnskommen hoe langer hoe meer een massaproduct, dat naar eens gevormde

tradities wordt versierd. Lodewijk XIV, naast Lodewijk XV-vormen worden op deze kommen gedreven en komen zelfs op de in de 19e eeuw gemaakte stukken voor. Naast Leeuwarden schijnt vooral Sneek een centrum geweest te zijn waar deze, in elke gegoede boerehuishouding noodige zilveren gebruiksvoorwerpen, vervaardigd werden.

In het laatst van de 18e en in de 19e eeuw komen naast bijbelsche voorstellingen ook dikwijls voorstellingen ontleend aan het boereleven, voor. De op deze laatste voorkomende boeren en boerinnen zijn in laat 18e eeuwsche kleederdracht gestoken, terwijl de randversieringen dezer kommen dikwijls in Lodewijk XVI stijl gedreven zijn.

Dit is echter de laatste stijl-wisseling die hier merkbaar is. Als volks- en boerenkunst bleef deze industrie op haar verouderd standpunt staan en verdween in den loop van de 19e eeuw, tegelijk met het gebruik van het, op ouderwetsche wijze, rond dienen der boerejongens.

328. **1643.** Zeskante brandewijnskom, gelobd, met gegraveerde medaillons w.i. vrouwefiguren. Op de ooren een geharnast krijgsman met de letters G. W. en een schild waarin een leeuw en een eenhoorn uitkomend toegewend.

Merken 2 waaronder M d.i. te de te Groningen gebruikte jaarletter voor 1643 en als meesterteecken W.

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

329. **1645.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. 7 voorstellingen uit Genesis en 2 wapens onder één helm, [helmteeken: gesteelde en gebladerde roos (4)]; linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: lelie; beneden: 3 klaverbladen (1 en 2); rechter: adelaar (als Heemstra). Eigenaarsmerken: FM. TG. TF.

Buitengewoon fijn en geestig gegraveerd in vroeg 17e eeuwsche stijl.

Merken: Bolsward O (1643?) Fransche lelie in omtreklijnen hoog 6 m.M.

Mevr. Wed. E. A. Sleyster - Etty, Arnhem.

330. **1651.** Achtkante brandewijnskom, langwerpig model met medaillons w.i. diverse figuren, vruchtfestoenen en wapens: a. (helmteeken: uitkomend gewende reigerskop); gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: reiger staande op den oever van een sloot; b. (helmteeken: uitkomende bok); gevierendeeld; 1 en 4 een klimmende bok; 2 en 3: een adelaar (als: Heemstra).

Merken: Leeuwarden V (1651) W.O. monogram, meesterteecken van Willem Olthof 1643—1663.

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

331. **1654.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. 4 figuurtjes in 17e eeuwsche kleederdracht, vruchtfestoenen en 2 niet ingevulde wapenschilden waarboven 1654. Eigenaarsmerken: ANDRIS . JOANNIS en TIETSKE . LIWES.

Gekroond wapen: gedeeld; rechts: zilver; links: rood er over heen een staande koe, de staart opwaarts.

Merken: Dokkum C (1654) P. S. monogram.

D. E. Meindersma, Paterswolde.

332. **1654.** Achtkante brandewijnskom met gegraveerde medaillons, waarin vrouwefiguren voorstell. geloof, hoop, liefde enz. en 2 wapens; mannewapen: gouden springende ram(?) op zilver; vrouwewapen: gedeeld; rechts: huismerk; links: 2 gouden linker schuinbalken op zilver; helmteeken: uitkomende gouden rams (?)-kop.
Merken: Dokkum C (1654) R. S.
H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.
333. **1659.** Achtkante brandewijnskom, van binnen verguld, met gegraveerde medaillons, waarin niet ingevulde schilden voor 2 familiewapens en bijbelsche voorstellingen; van binnen verguld.
Merken: Leeuwarden, H (1659) W.B. als monogram (Wijnout Baerens van Asten, 1642).
H. Smidt van Gelder te Bloemendaal.
334. **1662.** Zeskante brandewijnskom, gelobt, m. gegraveerde medaillons w.i. figuurtjes in 17e eeuwsche kleederdracht.
Eigenaarsmerken: ARDT . JELLES en PIITTRICK . PIBES . 1662.
Merk: onbestemd teeken en monogram A . P . D?
Mevr. Wed. A. E. Sleyster—Etty, Arnhem.
335. **17e eeuw, midden.** Zeskante gelobde brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. geloof, hoop, liefde en justitia en 2 wapens; mannewapen: gouden keper, op zilver, vergezeld boven van 2 wielen (6) en onder van een roos (5); helmteeken: de roos; vrouwewapen: gedeeld; rechts: dwarsbalk, vergezeld boven (1 en 2) en beneden (2 en 1) van 3 harten; links: een huismerk; helmteeken een ster (6).
Merken: Franeker G L. I. waaronder een visch.
H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.
336. **17e eeuw, midden.** Zeskante brandewijnskom gelobd, gegraveerde medaillons met vrouwefiguren en 2 wapens: mannewapen: gevierendeeld; 1 en 4: 3 zwemmende vischen, paalsgewijze; 2 en 3: twee ineengestrengelde driehoeken waarbinnen een cirkeltje; helmteeken: een gewende zwaan met uitslaande vleugels; vrouwewapen: een bel, vergezeld van 3 wassenaartjes (1 en 2); helmteeken: een lelie.
Merken: staande Leeuw van Holland jaarl. S en als meesterteeiken een staande tulp met bladen in een ovaal schild.
Fr. Smulders, den Haag.
337. **17e eeuw, midden.** Zeskante brandewijnskom gelobt m. gegraveerde medaillons w.i. 3 vrouwe en 1 mannefiguur en 2 niet ingevulde wapenschilden.
Merken: Dokkum (halve maan met 3 sterren) en Kollumerland (ster (6) in een horizontaal middenveld)- O.
N.B. Een der beide plaats aanwijzende teekens is zeker een meesterteeiken.
Premsele en Hamburger, Amsterdam.
338. **1663.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. 2 driemasters, de 4 evangelisten, de hoop en de liefde. *Eigenaarsmerk:* S . S . F . E .
Merken: Workum M (1663?) Druiventros.
H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.

339. **1668.** Achtkante brandewijnskom, zonder ooren, m. gegraveerde medaillons w.i. vrouwefiguren, bijbelsche voorstell. en 2 wapens onder één helm; (helmtteken: klaverblad); rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2); beneden: huismerk; linker: pegasus. Eigenaarsmerken: Helle Jouckes Oetsma en de Adttie Gerridts Fockama, Anno 1668.

Merken: Bolsward R (1668. Lelie in omtreklijnen, hoog 6 m.M.

Mr. R. A. Fockema, Baarn.

340. **1670.** Achtkante brandewijnskom met gegraveerde medaillons, waarin 7 vrouwefiguren en een dubbel wapenschild, oningevuld.

Merken: Bolsward T (1670?). Lelie in omtreklijnen.

Fr. Smulders, den Haag.

341. **1670.** Achtkante brandewijnskom met gegraveerde medaillons w.i. vrouwefiguren en dubbele wapenschild niet ingevuld. Eigenaarsmerken: Thallingh Doedes, Tyeske Harmens.

Merken: Bolsward T (1670?). Klok in halfrond schild. Premsele en Hamburger, Amsterdam.

342. **1688.** Achtkante brandewijnskom met in cartouches gevatte gegraveerde nieuw testamentische voorstellingen en 2 wapens onder één helm (helmtteken ontbreekt); mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een lus (huismerk?); beneden: 3 klaverbladen (2 en 1); vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: huismerk; beneden: 3 klaverbladen (2 en 1). Eig. PITTER . FOPPES en TEE . KKE . WELLEMS 1688.

Merken: Bolsward Q (1688), halve maan.

N. Ottema, Leeuwarden.

343. **17e eeuw, 2e helft.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. emblemen, vrouwefiguren en mannelijk en vrouwelijk wapenschild, niet ingevuld.

Merken: R. IP.

344. **17e eeuw, 2e helft.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. bijbelsche voorstellingen en 2 wapens onder één helm waarboven rechts T. O., links P.H.; rechter: gevierendeeld; 1. Fr. halve adelaar; 2. 3 St. Lucasschildjes (2 en 1), 3 een huismerk; 4. een klaverblad, linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs.

Merken: Sneek, versprongen jaarletter of meesterteeken. H. Smidt van Gelder te Bloemendaal.

345. **17e eeuw, eind.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. 3 vrouwefiguren; vrouwewapen: gedeeld: rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk, vergezeld in den voet van een klaverblad; helmtteken: klaverblad; en 2 vruchtfestoenen. Eigenaarsmerk I. B.

Merken: Franeker M — AS.

Mej. M. Lemke, den Haag.

346. **1708.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons, w.i. 6 evangelisten en 2 niet ingevulde wapenschilden.
Merken: Friesland—Sneek—O (1708?) H. L. ?
H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.
347. **1717.** Achtkante brandewijnskom met gegraveerde medaillons w.i. de 4 evangelisten, geloof hoop en liefde en 2 wapens of emblemen, rechts mannekop m. omschrift: LOYAL AU MORT; links een phenix, onder een kroon.
Merken: Friesland—Sneek—B (1717?) R.C.
H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.
348. **1724.** Achtkante brandewijnskom met gegraveerde medaillons w.i. vrouwefiguren en twee wapens onder één kroon; vrouwewapen: gevierendeeld; 1 en 4: blauw kruis op zilver; 2 en 3: gesteelde en gebladerde tulp; mannewapen: in goud een zilver en rood gekanteleerde dwarsbalk, vergezeld van 3 harten (2 en 1.)
Merken: Friesland—Sneek—I (1724?) E.E. ?
H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.
349. **18e eeuw, begin.** Achtkante brandewijnskom m. gegraveerde medaillons w.i. vrouwefiguren en niet ingevuld dubbele wapenschild, waaronder H. I. en L. M. Later eigenaarsmerk gestippeld L. Y. S.
Merken: Friesland—Sneek—D *H L monogram.*
Premsele en Hamburger, Amsterdam.
350. **17e eeuw (midden).** Ovale brandewijnskom met los deksel; de kom met schitterend gedreven voorstellingen van een zeeslag waarop verscheidene fregatten en van een andere zeeslag tusschen fregatten en galeien; een ruitergevecht en een gevecht van ruiters tegen een groep Oostersche krijgslieden op olifanten gezeten. Deze 4 voorstellingen worden van elkaar gescheiden door randen in kwab- en frats-ornament waartusschen een aap in een wijngaard, een salamander in een vuurpoel, een reigerjacht, en krabben en schelpdieren. Het deksel is rijk gedreven met voorstelling van een gekroonde vrouwefiguur met een scepter in de eene hand en een hoorn des overvloed in de andere, omgeven door een stroomgod, een Indiaan, neger en andere oosterlingen, waartusschen een kameel, olifant, leeuw, struisvogel enz. en verschillende emblemen betrekking hebbend op zeevaart, kunsten en wetenschappen. Mogelijk zal de vrouwefiguur Amsterdam voorstellen op gelijke wijze als op de kopergravures van Claes Visscher en dergelijke waarbij de Stedemaagd omgeven is door den stroomgod, het IJ voorstellende, en de verschillende naties die er hunne koopwaren aanbrengen. De acanthusblad-randen om den voet en de rand van het deksel zijn ook kenmerkend voor andere werken van den meester. Zoowel kom als deksel met ingestippelde inscriptie C. Baardt fec.
Merken: Bolsward G (1658?) *het familiewapen van Baardt, een liggende halve maan waarboven 2 en waaronder 1 ster in ovaal schild.*
Mevr. C. Steengracht van Oostcapelle, de Bilt.
351. **17e eeuw, midden.** Ovale brandewijnskom op lage voet met fraai graveerwerk als speciaal op de beste 17e eeuwse

bekers voorkomt in de stijl van den ornament-teekenaar en graveur P. R. K. en gegraveerde wapens: mannewapen:

Merken: Gekroonde Lelie welk merk de eigenaar v. d. kom gissender wijs als van Harlingen duidt. Meesterteeiken C. M. monogram.

H. Smidt van Gelder, Bloemendaal.

352. **17e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom, glad, op gedreven voet, 2 wapens onder één kroon; rechter: in den top een tak, waaraan 2 eikels; in den voet: een liggende wassenaar met een ster (6) boven iedere punt; linker: gedeeld: rechts: doorsneden; boven: Fr. halve adelaar; beneden: 2 zwanen zwemmend in water; links: een aanziende krijgsman, met de rechterhand in de zijde, in de linker een lans.

G(oosen) M(arci) T(erwischa)—A(uckje) M(atthei) B(auckema).

Merken: Sneek—V.—H. T.

N. Ottema, Leeuwarden.

353. **1692.** Ovale brandewijnskom met strikvormige ooren. Op de gladde buitenwand gegraveerd het wapen van Sneek met omschrift: DE STADT SNEECK ANNO 1692.

Merken: Sneek (alleen de 3 kronen) V (1692) H. I.

Gemeente Sneek.

354. **17e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom zonder voet met 8 uitgedreven vakken. gelobd. 2 wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 klaverbladen naast elkaar; beneden: een bloem met blad er onderaan (?) D. W. Rollema; linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 kinkhoorns naast elkaar; beneden: een pijl, de punt opwaarts. — B. J. Kingma.

Merken: Holland, Haarlem, onduidelijke jaarletters, meesterteeiken: een bloem op steel in ovaal.

Mevr. G. Ottema—Kingma, Leeuwarden.

355. **17e eeuw, 2e helft.** Ronde brandewijnskom, zonder voet, m. 8 uitgedreven vakken, gelobd.

Merken: Holland, Haarlem, aambeeld ?

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

356. **17e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom zonder voet, met 8 uitgedreven vakken, gelobd. Wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar, links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2); beneden: huismerk; — I. F.

Merken: Holland, Amsterdam, onduidelijke jaarletters, meesterteeiken een fontein (niet bij Voet).

A. Bekker Wzn., Leeuwarden.

357. **17e eeuw, 2e helft.** Groote ovale brandewijnskom op hooge voet met 8 uitgebogen vakken, gelobd en recht opstaande ooren.

Inscriptie: A. B.—L. B.

Dr. M. A. Oosterhaven, Irnsum.

358. **17e eeuw, eind.** Ovale brandewijnskom m. gegraveerd acanthus-blad en bloemornament. Eigenaarsmerk: M. A.

Merk: Lelie m. parelrandkroon (Joh. v. d. Lelie).

Museum Boymans, Rotterdam.

359. **1704.** Ovale brandewijnskom, met 8 vakken (drijfwerk, gelobd), de voet met gedreven rand, de gegoten ooren in den vorm van strikken.
Merken: Friesland, Leeuwarden (*gespleten stempel*) K met kroon (1704), *Fransche lelie met daarboven parelrand*.
 Meesterteeken van Johannes v. d. Lely, van een eenigszins afwijkenden vorm, vergeleken bij die op de volgende no's.
- N. Ottema, Leeuwarden.
361. **1705.** Ovale brandewijnskom met gedreven acanthus-blad en bloem-ornament, de gegoten ooren in den vorm van strikken. Eigenaarsmerk: Monte Bouwes en Brechtie Hoiytes Ao. 1705.
Merken: Friesland, Leeuwarden (*leeuw uit gespleten stempel*) L (1705).
 Onduidelijk meesterteeken.
- M. L. Boersma, Hallum.
361. **1705.** Ovale brandewijnskom met gedreven acanthus-blad en bloemornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden (*leeuw uit het gespleten stempel*) L (1705), *een ster en een lelie in één schild (Pietter de Wit)*.
Mr. M. J. P. D. Baron van Harinxma thoe Slooten, Oude-schoot.
362. **1711.** Ovale brandewijnskom, glad op gedreven voet, 2 wapens onder één kroon, beide vertoonende: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs; — T.L. — S. I—1711.
Merk: P. H. (aan elkaar).
- Joh. Jans Buwalda, Witmarsum.
363. **1712.** Ovale brandewijnskom, gelobt model met 8 vakken. Mannelijk wapen: gedeeld; rechts: Fr. h. ad., links: doorsneden klaverblad, beneden: huismerk. Vrouwelijk wapen: rechts: Fr. h. ad.; links: 3 klaverbladen paalsgewijs. Eigenaarsmerk: B. . Y. E. 1712.
Merken: Friesland, Sneek (*alleen de 3 kronen*) S (1712), I. H. (*mogetijk van Jentje Harings*).
Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.
364. **1716.** Ovale brandewijnskom met gedreven acanthus-blad en bloemornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden (*gespleten stempel*) A (1716-) GH. *teeken v. Gosse Hisborda 1712.*
- N. Ottema, Leeuwarden.
365. **1718.** Ovale brandewijnskom met gedreven gestyleerde bloemen.
Merken: Friesland, Leeuwarden (*scherpe afdruk van het in 1718 in gebruik genomen nieuwe stempel ter vervanging v. h. gespletene*) C (1718).
 Onduidelijk meesterteeken.
- N. Ottema, Leeuwarden.
366. **1718.** Ovale brandewijnskom, gelobt model met 8 vakken. Eigenaarsmerk R. M.
Merken: Friesland, Sneek (*alleen de 3 kronen*) C (1718?) I. H. (*vermoedelijk Jentje Harings*).
- Tj. Bouma, Sneek.
367. **18e eeuw, begin.** Ovale brandewijnskom met 8 uitgedreven vakken, gelobt, 2 gegraveerde niet ingevulde wapenschilden: K. I—F. R.
Merken: Friesland, Sneek (*alleen de 3 kronen*) — O — EE?
H. Booterkooper, Surhuisterveen.

368. **1723.** Ovale brandewijnskom met grootbloemig en forsch gedreven acanthus-blad en bloemornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden H (1723) I . I waartusschen een gestyleerde bloem.
 Meesterteeiken van Jacobus Jongsma (1707—1726).
 N. Ottema, Leeuwarden.—
369. **1725.** Ovale brandewijnskom in gedreven bloemslingers.
Eig.merk: A. I. 1725.
Merken: Friesland, Sneek (alleen de 3 kronen) H.
 Meesterteeiken.
 Wed. H. Halbertsma—Doornbos, Groningen.
370. **1725.** Ovale brandewijnskom met gedreven ornament in Lod. XIV-stijl. Inscr. A. A.
Merken: Friesland, Leeuwarden (gaaf stempel) K met kroon (1725). *Lelie m. parel-rand-kroon (Johannes van der Lely).*
Bisschop-Collectie Friesch Museum, Leeuwarden.
371. **1726.** Ovale brandewijnskom met gedreven ornament van z.g.n. acanthus-blad en bloemslingers en banden en randen in Lodewijk XIV-stijl, van binnen verguld. E . M.—M . J . T. 1728.
Merken: Friesland, Leeuwarden (gaaf stempel) L met kroon (1726). *Lelie met parelrand-kroon (Johannes van der Lely).*
 N. Ottema, Leeuwarden.
372. **1727.** Ovale brandewijnskom met gedreven acanthusblad-ornament op gegranuleerden grond met recht opstaande ooren in den vorm van gevleugelde caryatiden.
Merken: Friesland, Leeuwarden (de leeuw is half afgedrukt doch schijnt toch die te zijn, welke na het gespleten stempel (dus omstreeks 1718) in gebruik is gekomen) M. (1727). *Fransche lelie met parelrand-kroon (Johannes van der Lely).*
 N.B. In de inleiding tot de Nederl. edelsmeedkunst is deze kom door den heer C. J. A. Begeer ten onrechte op 1686 gedateerd.
Koninkl. Oudheidk. Gen. Rijksmuseum, Amsterdam.
373. **1727.** Ovale brandewijnskom met in 8 vakken gedreven Lod. XIV-ornament van gestileerde bloemen; om bovenrand en voet de voor vele stukken van dezen meester typische parelranden.
Merken: Friesland, Leeuwarden (gaaf stempel M met kroon (1727). *Lelie m. parelrand-kroon (Johs. v.d. Lely).*
Museum Boymans, Rotterdam.
374. **1736.** Ovale brandewijnskom m. gedreven acanthus-blad en bloemslingers en ander Lod. XIV-ornament, van binnen verguld.
Merken: Friesland, Leeuwarden, A (1736) A. S. waartusschen een stuk gereedschap dat mogelijkerwijs op het gildebord minder juist kan zijn weergegeven als een pijl, teeken van Ate Scheversteyn 1719).
 N. Ottema, Leeuwarden.
375. **1721.** Ovale brandewijnskom m. gedreven bloemslingers.
Inscriptie: Abe Poppes en Wick Lieuwes 1721.
Merken: Friesland, Sneek ?, een anker.
 G. Schoonhoff, Bolsward.

376. **1726.** Ovale brandewijnskom met gedreven bloemranden. Eigenaarsmerk: T. D. 1726.

J. P. de Jong, Marssum.

377. **1740.** Ovale brandewijnskom m. gedreven Lod. XIV-ornament. Eigenaarsmerken: Geert Ytes en Trijntje Sjoerd 1740.

Merken: Friesland, Sneek (alleen de 3 kronen) D, F en onduidelijke letter als monogram.

Ds. J. W. Hannema, Holwierde.

378. **18e eeuw, midden.** Ovale brandewijnskom met 2 ronde wapenschilden onder één kroon aan elke zijde, en Lod. XIV-ornament.

Merken: Friesland, Sneek (alleen de 3 kronen — onduidelijke jaarletters — O. I.

J. T. Boelstra, Stiens.

379. **18e eeuw, laatste kwart.** Ovale brandewijnskom met 8 vakken (drijfwerk, gelobd). Op een van de ooren een huiskerk.

Merk: K. D. Meesterteeke v. d. Dokkumer meester Klaas Djurrema 1773—1790.

N. Ottema, Leeuwarden.

380. **1769.** Ovale brandewijnskom met gedreven bloemrand, schelpen, bloemvazen enz.

Merken: Friesland, Sneek (halve adelaar en 3 kronen) O (1769) C.V.M. (aan elkaar).

Jonkvrouwe A. A. C. C. Grondtman Lycklama à Nijeholt, Beetsterzwaag.

381. **1773.** Ovale brandewijnskom m. gedreven rococo-ornament. Eig. merken: Claas Aarts Wassenaar (wapen: 3 liggende wassenaars (2 en 1), waartusschen een verkort dwarsbalkje) en Maartje Bentes zijn wyf, (wapen: 3 doods- hoofden (2 en 1).

Merken: Friesland, Leeuwarden S (1773) I. B. teeken v. Julianus Buissink 1765.

B. I. Wassenaar, Franeker.

382. **1775.** Ovale brandewijnskom met gedreven Lod. XV-ornament.

Merken: Friesland, Franeker V (1775?) bloem op steel in ovaal.

Mr. Dr. J. A. van Royen, Zwolle.

383. **1780.** Ovale brandewijnskom met gedreven bijbelsche voorstellingen tusschen rococo-krullen.

Merken: Friesland, Leeuwarden C. (1780) I.V.L. (aan elkaar (J. van Leek 1768).

Mr. S. Boltjes, Baarn.

384. **1783.** Ronde brandewijnskom, met gedreven medaillons, voorstellende een vrouw steunende op een lans waarop een hoed en omschrift: Op deese steune ik en deese verdedige ik en een zeilend schip met omschrift: Wel in gevaar maar nogtans bewaakt. Verder in stippelgravure: Ter gedagtenis van A. H. de Jong, I. I. Bakker Burgem. en D. J. van der Wijk, P. S. Zevensma, J. P. Dijkstra, vroedschappen der Steede Sloten wegens hun patriottis gedrag in de Magistraat. en Vroedschapsvergadering op den 21ste December 1782.

Merken: Friesland, Leeuwarden F (1783) L. O. (L. Oling).

N. Ottema, Leeuwarden.

385. **1783.** Ovale brandewijnskom m. gedreven tafereelen uit het boereleven met rococo-randen.

Merken: Friesland, Leeuwarden F (1783) L. O. teeken van L. Oling 1779.

Ds. F. de Boer, Irnsum.

386. **1783.** Ovale brandewijnskom m. gedreven bijbelsche tafereelen in rococo-randen.

Merken: Friesland, Leeuwarden F (1783) L. O. teeken van L. Oling 1779.

T. J. van der Meij, Marrum.

387. **1784.** Ovale brandewijnskom met gedreven bijbelsche vorstellingen tusschen rococo-krullen.

Merken: Friesland, Leeuwarden G (1784) D. W. (J. de Wal).

Mevr. G. Pijzelman—Bierma, Leeuwarden.

388. **1786.** Ovale brandewijnskom m. Lod. XV-ornament. Eig. merk: A. I. 1787.

Merken: Friesland, Sneek (halve adelaar m. 3 kronen) I. (1786 I. V. met parelrand-kroon.

N.N.

389. **1788.** Ovale brandewijnskom met gedreven rococo-ornament.

Merken: Friesland, Bolsward L (1788) H. B. monogram.

H.M. Nijk, Bolsward.

390. **1790.** Ovale brandewijnskom met gedreven bijbelsche voorstellingen omgeven door rococo-krullen.

Merken: Friesland, Harlingen N (1790).

Onbestemd meesterteeiken.

J. F. Roeda, Hallum.

391. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom met gedreven Lod. XIV-ornament.

Merken: Friesland, Bolsward B (1757?) E. T. A. als monogram.

Mevr. D. Harmens—Hannema, Leeuwarden.

392. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven Lod. XIV-ornament.

Merken: Friesland, Bolsward R., E. F. A. monogram.

I. Popma, Bolsward.

393. **18e eeuw, 2e helft.** Twee ovale brandewijnskommen, gedreven, met niet ingevulde wapenschilden en kroon tusschen Lod. XIV-ornament. Eig. merk: S. A. D. 1773.

Merken: Friesland, Sneek (halve adelaar en 3 kronen) U., en P. O. V. met kroon.

Mevr. Wed. A. Sieperda, Bolsward.

Harmen Gelders, Hallum.

394. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom met gedreven Lod. XIV-ornament.

Merken: Sneek, F. D. monogram.

M. van Heloma, Amersfoort.

395. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven Lod. XIV-ornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden E, *Druivetros in ovaal schild, waarschijnlijk v. A. Wijngaarden 1748.*

N.N.

396. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom gedreven, met niet ingevulde wapenschilden, kroon en Lod. XV-ornament.

Merken: Friesland, Sneek halve adelaar en 3 kronen C, vaasvormig meesterteeiken.

Dames Wiersma, Buitenpost.

397. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom met gedreven Lod. XIV-ornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden F., *P.E. monogram, teeken v. Pibo Elgersma 1734.*

D. Meinsma, Dokkum.

398. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven Lod. XIV-ornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden D., M.E. ?
 N.B. Dit meesterteeken komt echter niet op het gild-bord voor.
S. Sytsma, Dokkum
399. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven Lod. XIV-ornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden O, RE monogram met kroontje, teeken v. Richeus Elgersma 1760.
E. P. Kloosterman, Buitenpost.
400. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom in gedreven ornament Regence-stijl. Eig. merk: K. D. 1771.
Merken: Friesland, Leeuwarden R. Druivetros m. 3 puntige kroon, waarschijnlijk v. J. Wyngaarden 1765.
IJ. Posthumus, Dokkum.
401. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven schelpen en ander ornamentwerk. Eig. merk: H I 1780.
Merken: Friesland, Sneek (alleen de 3 kronen), D of O. Klaverblad in schild met 3 puntige kroon.
IJ. Posthumus, Dokkum.
402. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom, gedreven Lod. XIV-ornament. Eig. merk: C. D.
Merken: Friesland, Bolsward I, Posthoorn met 3-puntige kroon.
Johs. W. Bruinsma, Bolsward.
403. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven schelpen, bloemen, enz.
Merken: Friesland, Sneek (alleen de 3 kronen) H., Klaverblad in schild m. 3-puntige kroon.
Freule A. A. C. C. Grundtman Lycklama à Nijeholt.
Beetsterzwaag.
404. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. Lod. XV-ornament.
Merken: Friesland, Sneek (halve adelaar m. 3 kronen) O. H.H. monogram.
C. J. de Jong, Rijsenburg.
405. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom m. gedreven schelpen, vogels, enz. Eig. merk K R en R S 1807.
Merken: Friesland, Sneek (alleen de 3 kronen, onduidelijk jaarletter. Klaverblad in schild m. 3-punt. kroon.
H. J. Pel, Woerden.
406. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom, gedreven ornament van vogels en krullen.
Merken: Friesland, Leeuwarden O, druivetros m. 3-puntige kroon, waarschijnlijk v. J. Wyngaarden 1765.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden
407. **18e eeuw, 2e helft.** Ovale brandewijnskom met gedreven ornament van bloemkorfjes met krullen.
Merken: Friesland, Sneek (halve adelaar met de 3 kronen, Y (1776?), I. R.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
408. **18e eeuw, 2e helft.** Negen brandewijnskommen met aan elke zijde een of twee wapenschildjes en gedreven Lod. XIV-ornament. Vrijwel al deze kommen zijn te Sneek gemaakt. De meesterteekens er op zijn onbestemd.

Mevr. Tichelaar Tjebbes, Mr. P. D. Poelstra, te Leeuwarden, Mr. H. de Visser, Groningen; A. O. van Kerkwijk, den Haag; J. Kooistra, Irnsum; Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee; A. Bonga, Amsterdam; Mevr. A. C. S. Land-Fontein, Haarlem; Jonkv. Grundtman, Lycklama à Nijeholt Beetsterzwaag.

409. **18e eeuw, 2e helft.** Zes ovale brandewijnskommen met gedreven bijbelsche voorstellingen en vogels tusschen rococokrullen gemaakt o.a. te Leeuwarden en te Sneek. Merk-teekens ontbreken of zijn onbestemd.

Ds. H. Gerbrandy, Marrum; Mevr. Wassenaar—Bon-nema, Leeuwarden; Dr. J. Hannema, Sneek; Mej. L. Bosch—v. d. Wint, Ritzumazijl; Jonkvrouw Grundtman Lycklama à Nijeholt Beetsterzwaag; J. T. Wiersma, Bolsward.

410. **19e eeuw, begin.** Vijf brandewijnskommen meest met voorstellingen aan het boereleven ontleend, deels met Lod. XVI ornament en enkele met bijbelsche voorstellingen en Lod. XV-ornament.

Mr. S. Boltjes, Baarn; Mej. J. H. Horst, Leeuwarden; Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden; Sj. v. d. Vlucht, Drachten; Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.

GEBOORTE- EN ANDERE GEDACHTENISLEPELS.

411. **16e eeuw.** Lepel. Gedeeltelijk getorste steel, op het einde de Heilige Andreas. Op de voorzijde v/d. steel gegraveerd: Joha Roerda, op de achterzijde: Anna : Si : Vif.

Rijksmuseum, Amsterdam.

412. **17e eeuw begin.** Lepel met gedraaide steel, op het uiteinde een knop in den vorm van een eikel. Op het platte deel van de steel renaissance versiering en inscriptie: *althien*. 2 wapens onder één helm zonder helmteeken; mannewapen: ridder te paard met lans; vrouwewapen: een draak.

Merken: Sneek V? ingeslagen zonder schild, gekroonde vaas.

N. Ottema, Leeuwarden.

413. **17e eeuw, 2e helft.** Z.g.n. geuzelepel met gladde steel waarop pijnappel-knop. Op het blad mannewapenschild (H. T.) en vrouwewapenschild beide alleen rechts ingevuld met de Fr. halve adelaar.

Merk: E. V. (door elkaar) teken van den Leeuwarder Meester Eelke Wijntiens 1629.

N. Ottema, Leeuwarden.

414. **17e eeuw, midden.** 3 lepels met pijnappel-knop op den steel. Twee hebben op het blad elk twee wapens:

A. mannewapen (G. L.): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: huismerk, beneden: 3 klaverbladen (1 en 2); vrouwewapen (A. D.): a. v. (huismerk gewend).

B. mannewapen: [D. L. N.(ijdam)] gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: huismerk, beneden: 3 klaverbladen (2 en 1); vrouwewapen (F. D. A.): ge-

deeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs.

Merken: 2 lepels met groote lelie in omtrek lijn, (Bolsward) en één met ander model lelie.

S. v. d. Wal, Irnsum.

P. Brouwer, Akmarijp.

Sj. S. de Vries, Westermeer bij Joure.

415. **17e eeuw, midden.** Twee z.g.n. geuzelepels, de stelen versierd met palmetten op gestippelde grond, op 't uiteinde van den steel een knop, de eene met wapens, hangende aan een boomtak; mannewapen (L. R.); gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen paalsgewijs; vrouwewapen (T. A.); gedeeld; rechts. Fr. halve adelaar; links: roos (8).

Beide gemerkt met de groote Fransche lelie in omtrek-lijn, meesterteeiken gebruikt door een Bolswardsch meester ± 1648—1660).

N. Ottema, Leeuwarden.

416. **17e eeuw, midden.** Z.g.n. geuzelepel, de steel versierd met palmetten op gestippelde grond met pijnappel-knop op den steel. 2 wapens: mannewapen: T. v. K. (amminga); vrouwewapen: L. v. G. (rovestins).

Merken: Bolsward, V—A. H. door elkaar met 4 stippen er omheen (Anne Heerckes ? 1627—na 1644).

Mr. H. de Visser, Groningen.

417. **17e eeuw, midden.** Apostellepel met opschrift: S. W e l l e b r o d e s. 2 wapens onder één kroon; rechter: 3 klaverbladen; linker: een anker.

Merk: Posthoorn (meesterteeiken ? van een Bolswarder meester.

N. Ottema, Leeuwarden.

418. **17e eeuw, midden.** Apostellepel met getorste steel en inscriptie: S. B a r t h o l e m e u s. 2 wapens hangende aan een boomtak; mannewapen (S. F.); gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden: boven: huiskerk; beneden: klaverblad; vrouwewapen (M. S.) gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huiskerk.

Merk: Bolsward — G — klaverblad.

H. Sybrandy, Berlikum.

419. **17e eeuw, midden.** Drie z.g.n. geuzelepels, waarvan twee met pijnappel-knop en een met rechten steel, twee met wapens:

A. boom op grond, waartegen opspringen rechts: een hert, links: een hinde(?). Pieter Sibrant 1671.

B. 2 wapens onder één kroon: rechter: Martena van Burmania; linker: Juckema (van Oedtsma.)

Merken: HD, met onbestemd merk; Sneek L, eikel onder kroon en ongemerkt.

Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.

Dr. E. J. v. Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.

E. Voet Jr., Bloemendaal.

420. **17e eeuw, midden.** Drie lepels met pijnappel-knop op den steel. Op één twee wapens: mannewapen (T. W.); gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: de letter W; vrouwewapen (I. S.); gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen (1 en 2.)

Merken: 1. E V (monogram van Eelke Wijntiens); 2: H.M. aan elkaar; 3: huismerk.

Mr. H. C. van Kleffens, Arnhem.

Ds. F. de Boer, Irnsum.

Mevr. Wed. Rienks—van der Goot, Leeuwarden.

421. **17e eeuw, midden.** Vier gedachtenislepels met pijnappelknop op den steel. Op twee een grootendeels uitgewischt wapen.

Eén gemerkt W.O. (monogram van Willem Olthof), een ander I R.

J. W. Bruinsma, Bolsward.

Mevr. Wassenaar—Bonnema, Leeuwarden.

Mevr. E. Sluijterman—Potma, Workum.

Dr. M. A. Oosterhaven, Irnsum.

422. **17e eeuw, midden.** Vork met aangehecht lepelblad en vreemd gevormden steel, bestaande uit vier vaste schakels, waartusschen horizontale balkjes, waaraan vier ringetjes. Op het blad: „Pieter Claesz Giewerts Anno 1653” in een medaillon, waaromheen graveerwerk.

Merken: AW aan elkaar en S : II.

Fr. Smulders, den Haag.

423. **1647.** Apostellepel, op 't onderreind van den steel in gietwerk de dikwijls voorkomende vogels tusschen vruchten. In de niet ingevulde wapenschilden de letters I. A.—B. I.

2

Merken: —, Groningsche jaarletters voor 1647 C.B
(door elkaar).

Q

Mevr. Wed. Rienks—van der Goot, Leeuwarden.

424. **17e eeuw, 2e helft.** Drie z.g.n. apostellepels. Twee met familiewapens: A. manne- en vrouwewapen: (L. I. S. 1774) beide: gedeeld: rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk (verschillend). B. mannewapen (B. C.): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: boom op grond, beneden: klaverblad; vrouwewapen (I. T. A.): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk.

Merken: beker, H M (aan elkaar), I M.

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

Mevr. Wed. van Leens Dijkstra, Leeuwarden.

Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.

425. **17e eeuw, 2e helft.** Z.g.n. geuzelepel op het uiteinde een vrouwekopje met renaissance-ornament. Inscriptie: M. B. onder een loopende hond.

Merk: Fransche lelie met 2 stippen aan de bovenzijde Harlinger meester ?)

M. L. Boersma, Hallum.

426. **17e eeuw, 2e helft.** Twee z.g.n. geuzelepels met stelen, waarop aapjes als schildddragers. Aan de achterzijde wapens: A. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: een klaverblad tusschen 2 eikels, paalsgewijs; B. twee wapens onder één kroon; rechter: Martena van Burmania; linker: Juckema (van Oedtsma).

Merken: op beide HL. aan elkaar.

Dames Wiersma, Buitenpost.

Ds. J. W. Hannema, Holwierde (Gr.)

427. **17e eeuw, laatste kwart.** Gedachtenislepel met geslingerde steel op 't eind de hoop, op het blad 2 wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 zwemmende eendjes paalsgewijs; linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: schoof; beneden: 3 klaverbladen (2 en 1). Inscriptie: Antie Martens is geboren den 1 April Anno 1687.
Meesterteeiken onduidelijk.
A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.
428. **17e eeuw, eind of 18e eeuw begin.** Vier z.g.n. geuzelepels met gegoten stelen in den vorm van gestileerde takken.
Merken: Friesland, Leeuwarden? R, *onduidelijk meester-teeken*
Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.
Gemeente Franeker. —
429. **17e eeuw, eind of 18e eeuw begin.** Twee z.g.n. geuzelepels met gegoten steel in den vorm van gestileerde takken. Wapens op de achterzijde van het blad: A. gekroond wapen: [Sickema]: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 2 eikels naast elkaar; beneden: roos. Over alles een hartschild, waarin ster. B. manne- (P. C. B.) en vrouwewapen (I. P. A.) 1700, onder één helm (helmtteken ontbreekt); beide: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 eikels (2 en 1); beneden: 3 klaverbladen (2 en 1).
Merken: H, Z.
Mevr. Harmens—Hannema, Leeuwarden.
A. O. v. Kerkwijk, den Haag.
430. **1703.** Z.g.n. geuzelepel, op het uiteinde van de steel een vrouwekopje met renaissance-ornament. Inscr: I. D. 1703.
Merk: *lelie met parelrand-kroon (Johannes van der Lely).*
N.N.
431. **1717/1719.** Twee z.g.n. geuzelepels, op het uiteinde een schilddragend leeuwjtje met inscriptie B. W.
Merken: Friesland, Leeuwarden (*gespleten stempel*), B (1717), B. N. (Bernardus Nijnbuur ? 1710). *De andere met hetzelfde stempel en jaarletters D (1719).*
Dames Wiersma, Buitenpost.
432. **18e eeuw, 1e helft.** Vork met aangehecht lepelblad en scharnierende steel, eindigende in een vaasvormig knopje. Op het blad, twee wapens onder één kroon; mannewapen (Heslinga): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2); beneden: 3 pijlen, de punten benedenwaarts (2 en 1); vrouwewapen: Brefo ?) gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2); beneden: huiskerk.
Mevr. E. Crol—Halbertsma, Rotterdam.
433. **17e eeuw eind en 18e eeuw, begin.** Vijf lepels met verschillende steelversiering, waaronder paardepoten, vlakke steelen enz.
Mevr. E. Crol—Halbertsma, Rotterdam.
N.N.
Dames Wiersma, Buitenpost.
L. Kampstra, Irnsum.
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.

434. **17e eeuw, eind en 18e eeuw begin.** Twaalf gedachtenislepels met ronde en ovale bladen en gegoten stelen, waarop op verschillende figuren, enkele vrouwenbusten, enz.

Merken: *Ster FS, IE, R. O., T. S. (monogram) P. M. (monogram),* Holland, Amsterdam—*k—SF, B H (monogram).*

J. W. Bruinsma, Bolsward.

Tj. Bouma, Sneek.

Mr. P. van Kleffens, Zwolle.

T. J. van der Mey, Marrum.

Mevr. A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.

Mevr. Wed. D. J. Beintema Meindersma, Ee.

Mej. T. Talsma—Greben, Irnsum.

P. Gaastra, Workum.

Fr. Smulders, den Haag.

Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden

435. **18e eeuw, begin.** Vier lepels met gegoten, gedraaide en bewerkte stelen, op de uiteinden van de stelen 3 verschillende figuren en een uil.

Merken: Enkhuizen, *verschillende jaarletters. Meester-teekens respectievelijk slede; vierbladige bloem; dito en tulp.*

A. O. v. Kerkwijk, den Haag.

P. Gaastra, Workum.

Dr. J. Hannema, Sneek.

Mevr. Sluijterman—Potma, Workum.

436. **18e eeuw, 1e helft.** Gedachtenislepel met driekantige gegoten steel, bekroond door een man met geweer. Op de achterzijde een wapen (1704): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar, links: 3 klaverbladen paalsgewijs.

Merk: een posthoorn ?.

A. Bekker Wzn., Leeuwarden.

437. **18e eeuw.** Twee gedachtenislepels met gegoten, geslingerde en rechte steel, een met wapenschild, een met figuurversiering. Op de achterzijde wapens: A. (1742) gedeeld; rechts: Friesche halve adelaar, links: drie schoenmakerswerktuigen (?): in den top: mes, in den voet hamer en els naast elkaar. B. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (2 en 1), beneden: eikel.

Merken: *Monogram, en F S.*

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

Mr. S. Boltjes, Baarn.

438. **18e eeuw.** Twee gedachtenislepels met gegoten, geslingerde stelen, bekroond door vrouwenfiguren. Op de achterzijden wapens: A. mannewapen (Fopma ? 1768): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: klaverblad; beneden: kam, vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); beneden: twee klaverbladen naast elkaar. B. (1716): gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: klaverblad.

Merken: *I R, A A.*

Mevr. Wassenaar—Bonnema, Leeuwarden.

439. **18e eeuw.** Twee gedachtenislepels met gegoten, geslingerde steel, waarop aan het eind manne- en vrouwefiguren. Op de achterzijde wapens: A. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: gewende gans (?) met gerekten hals op grasgrond (Wiarda 1699); B. gevierendeeld 1 en 4: burcht, 2 en 3: ster (8) (van Gorcum 1788.)

Merken: *op 2 C D (?).*

S. B. Wiarda, Sneek.

K. van Riesen, Leeuwarden.

440. **18e eeuw.** Twee gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop vrouwefiguren en met wapens. A. (1721); gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links; drie klaverbladen paalsgewijs: B. (1773): gewend springend paard op grasgrond.
R. Bakker, Britsward.
Mevr. E. Crol—Halbertsma, Rotterdam.
441. **18e eeuw.** Gedachtenislepel met gegoten, geslingerde steel, waarop man en vrouw. Op de achterzijde een gekroond wapen; gedeeld: rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven drie klaverbladen (1 en 2); beneden: twee eikels naast elkaar. Trijntje Hessels Baarda 1790—1860).
Merk: B E.
Tj. Bouma, Sneek.
442. **18e eeuw, midden.** Drie gedachtenislepels met breeduitlopende stelen, waarop wapens; op twee: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: linker schuinbalk; beneden: 3 klaverbladen (1 en 2) (Balk) op één: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar, links: boven: doorsneden; lèlie; beneden doorboord hart. Van de laatste is het blad aan beide zijden gegraveerd.
Merken: meestertekens 2 met klaverblad, H H.
E. P. H. Kingma, Apeldoorn.
Mevr. Wed. T. Tigler Wybrandi—v. Kleffens, Veenwouden.
D. Meinsma, Dokkum.
443. **18e eeuw.** Vijftien gedachtenislepels met gegoten, geslingerde stelen elk op het uiteinde versierd met figuurtjes.
Merken respectievelijk: I. B., F. A., 2 maal een anker, 2 maal een bloem, I. R., F. E., I. F. (J. Feddema).
Mevr. W. Bierma—Bakkers, Leeuwarden
Dr. J. Hannema, Sneek.
N. N.
J. F. Wiersma, Bolsward.
444. **18e eeuw.** Elf gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende figuren.
Merken: respectievelijk: M L aan elkaar (J. M. Lentz), A F aan elkaar, I. B, B E, ster (A Feenstra?), C S (C. Seth), I F (J. Feddema), P. C.
G. S. Baarda, Ferwerd.
Ds. H. Gerbrandy, Marrum.
Tj. Bouma, Sneek.
G. Schoonhoff, Bolsward.
445. **18e eeuw.** Veertien gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken respectievelijk: 3 × H. B., 2 × A. O. D. W. (J. de Wal), I. A., A. A., R. E., A. R., HD (H. Daum).
Mevr. A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.
Mevr. E. Sluyterman—Potma, Workum.
Mevr. Wassenaar—Bonnema, Leeuwarden.
446. **18e eeuw.** Zestien gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken respectievelijk: Holland, Amsterdam, P, onduidelijk meesterteken, I R, F E, P A, J. A, S v O (Sikke van Ommeren), L R, I. B, 2 × hoorntje aan koord.
Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.
Freule A. A. C. C. Grundtman Lycklama à Nyeholt,
Beetsterzwaag.
Mr. S. N. B. Halbertsma, Rotterdam.
J. H. Ypma, Huizum.

447. **18e eeuw.** Vijftien gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken respectievelijk: I W, W E, I R, E V, A I, M E.
 W. A. Boers, Hilversum.
 Mej. T. de Haan—de Jong, Irnsum.
 J. P. de Jong, Marssum.
 T. Popma, Bolsward.
 Tj. Tiezema, Leeuwarden.
448. **18e eeuw.** Vijftien gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken respectievelijk: I B, K, A. O. 2 × klaverblad, R T (R. Tanja), M T (Menno Tijssen), hoorn aan koord, I. B, roset, driebladig klaverblad, Friesland, Leeuwarden, H. H. D. (H. Daum), vischje.
 A. Bekker Wzn., Leeuwarden.
 Wed. H. Doornbos—Halbertsma, Groningen.
 Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
 D. Meinsma, Dokkum.
449. **18e eeuw.** Dertien gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken respectievelijk: K R, F S, bloem, F S, I F (Jan Feddema), I E, H. B.
 Dr. M. A. Oosterhaven, Irnsum.
 K. v. Riesen, Leeuwarden
 Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
 S. D. Wiarda, Sneek.
450. **18e eeuw.** Achttien gedachtenislepels, met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken: Bloem, F. S. (F. Stellingwerf), hoorn, lelie (F. Kijlstra v. d. Ley) driemaal I M L (J. M. Lentz), I. B, klaverblad, vogelkop, R O, W., hoorn, I F (J. Feddema).
 A. O. van Kerkwijk, den Haag.
 Mr. S. Boltjes, Baarn.
 D. Boersma, Leeuwarden.
 Not. A. Bonga, Amsterdam.
 Jhr. Mr. D. de Blocq van Haersma de With, de Bilt.
451. **18e eeuw.** Acht en twintig gedachtenislepels met gegoten geslingerde steel, waarop verschillende versieringen.
Merken: Hoorn, C S (C. Seth), I. B, M, H. M. aan elkaar, Holland, Amsterdam, I, meesterteeken onduidelijk, B E, O V D, R F, twee maal R E (Richoeus Elgersma), twee maal H B aan elkaar, Holland, Amsterdam A, H K (Hendrik Kamerling, de Jonge) I, H D aan elkaar (H. Daum), N, P A, R en anker.
 Joh. W. Bruinsma, Bolsward.
 J. G. Wester, Leeuwarden.
 Ir. M. R. Idema Greidanus, den Haag.
 Wed. D. J. v. d. Meij—Jensma, Ferwerd.
 Mevr. A. M. Hannema, geb. Jkvr. Six, den Haag.
 M. Frantzen, Leeuwarden.
 K. Kramer, Leeuwarden.
 N. N.
 S. Sytsma, Dokkum.
 S. van Douwen, Dokkum.
 J. Nieuwenhuis, Grouw.
 J. F. Boelstra, Stiens.
 Dr. K. Klaasesz, Huizum.

Mej. T. Talsma—Greben, Irnsum.
 S. Kooistra, Irnsum.
 H. Gelders, Hallum.
 J. F. Roeda, Hallum.
 Wed. C. Vossenbergh, Leeuwarden.
 S. J. de Jong, Leeuwarden.
 Mevr. C. J. Huber—Poulie, den Haag.
 H. M. Nijk, Bolsward.
 Hofstra, Balk.
 P. Brouwer, Akmarijp.
 Mevr. Wed. A. Sieperda, Bolsward.
 P. K. Doornbos, Stroobos.
 Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.

452. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gildelepels met gladden steel. De eene, van het bakkersgilde, heeft op de achterzijde van het blad een wapen, waarop twee gekruiste schietspanen, gedekt door een kroon en het omschrift: „Bakkers Gilde-Lepel 1795”. De andere, van het schildersgilde, heeft op de achterzijde van het blad een gegraveerde voorstelling van een schildersatelier, gevat in een rand van krul-ornament en op den steel: Uitgedeeld van 't SchildersGild in Sneek 1772, benevens het wapen van St. Lukas.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Q, H I. (*H. Joekes? 1790.* Op het gildebord is 't meesterteeken echter in loopend schrift aangegeven).

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

453. **18e eeuw, 2e helft.** Vijf gedachtenislepels. Allen betrekking hebbende op de familie Hannema. Twee eindigen in gestileerd acanthusblad. Eén gegraveerd met arreslee.
 Merken: Holland, Amsterdam, D, HK (*Hendrik Kamerling de Jonge*). Andere meesterteekeus H L en A.

Mevr. A. M. Hannema—Six, den Haag.

454. **18e eeuw, 2e helft.** Vier gedachtenislepels met inscriptie op het blad, waarvan twee met bewerkte, gegoten stelen.
 Merken: op drie Friesland, Leeuwarden, jaarletters resp. S. L, meesterteeken resp. I S, I S en I S. Op de andere een gekroonde A.

E. Voet Jr. Bloemendaal.

Ir. M. R. Idema Greidanus, den Haag.

455. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gedenkplepels, waarvan een met wapens: gedeeld; rechts: Bergsma, links: Schik.

Merken: meesterteekeus resp. I G en F L.

S. Sytsma, Dokkum.

E. Voet Jr., Bloemendaal.

456. **18e eeuw, 2e helft.** Vier gedachtenislepels.

Merken: P A, I S I en bloem.

W. A. Boers, Hilversum.

457. **18e eeuw, laatste kwart.** Vijf lepeltjes, waarvan vier met gedraaiden steel.

Merken: F B (*F. Braaksma 1789*), R met hamertje er boven, boompje (*J. Pereboom ?*) 1754.

J. G. Wester, Leeuwarden.

Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

RINKELBELLEN.

458. **18e eeuw, 1e kwart.** Groote rinkelbel in den vorm van een triton; met ketting.
Ir. M. R. Idema Greidanus, den Haag.
459. **18e eeuw, 1e kwart.** Groote rinkelbel in den vorm van een triton; met ketting.
Tj. de Vries, Hardegarijp.
460. **18e eeuw, 1e kwart.** Groote rinkelbel in den vorm van een triton; met ketting.
N. N., Leeuwarden.
461. **18e eeuw, 1e kwart.** Rinkelbel in den vorm van een triton; met ketting.
J. J. van der Mey, Ferwerd, Klooster.
462. **18e eeuw, 1e kwart.** Rinkelbel in den vorm van een triton; met ketting.
M. Frantzen, Leeuwarden.
463. **18e eeuw, 1e kwart.** Rinkelbel in den vorm van een triton.
Mevr. J. M. Lykles—van Gulik, Apeldoorn.
464. **18e eeuw, 2e kwart.** Rinkelbel in den vorm van een leeuw; met ketting.
Ds. F. de Boer, IJnsom.
465. **18e eeuw, 2e kwart.** Rinkelbel in den vorm van een scheepje, met ketting.
B. A. Boersma, IJnsom.
466. **18e eeuw, 1e kwart.** Rinkelbel met ketting, bestaande uit een 17e eeuwsche gedenkpenning.
Mevr. Wed. E. Sluyterman—Potma, Workum.
467. **18e eeuw, 1e kwart.** Rinkelbel met ketting, bestaande uit een munt, gedateerd 1623.
J. M. de Groot, Heerenveen.
468. **18e eeuw, 1e kwart.** Gouden rinkelbel in den vorm van een triton.
Mr. H. de Visser, Groningen.
469. **18e eeuw, 2e kwart.** Rinkelbel in den vorm van een triton met hoorn, met ketting.
Mr. Siebren Boltjes, Baarn.
470. **18e eeuw, 4e kwart.** Rinkelbel met harp in een cirkel en met ketting.
H. J. Pel, Woerden.
471. **18e eeuw, einde.** Rinkelbel met ketting.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
472. **18e eeuw, einde.** Rinkelbel met ketting.
Mevr. Chr. J. Huber—Poulie, den Haag.
473. **18e eeuw, einde.** Rinkelbel in den vorm van een jacht-hoorn, met ketting.
P. Vinken, Leeuwarden.
474. **18e eeuw, einde.** Gouden rinkelbel in den vorm van een triton.
Jhr. Mr. D. de Blocq van Haersma de With, de Bilt.
475. **19e eeuw, begin.** Gouden rinkelbel met steel van agaat.
Mevr. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.
476. **19e eeuw, begin.** Rinkelbel, bestaande uit een munt, gedateerd 1806.
N. N., Goutum.

LODDEREIN- EN PEPERMUNTDOOSJES.

477. **18e eeuw, midden.** Achtkantig loddereindoosje met gewelfden deksel. Fraai geciseleerd met gestileerd bloemwerk en ruiten, het deksel met een roset; op den bodem *I. R. 1751.*
Meesterteeken: een lelie (Gabynus v. d. Lely, 1731).
M. van Heloma, Amersfoort.
478. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven schulpvormig loddereindoosje, met op het deksel een vogel.
Merk: H. D., aan elkaar. (H. Daum, 1764).
Mevr. Wed. Rienks—van der Goot, Leeuwarden.
479. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven hoog lodderein-doosje met voorstellingen uit het landbouwbedrijf.
Meesterteeken: P. S. (P. Snoek).
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.
480. **18e eeuw, 2e helft.** Gegraveerd lodderein-doosje.
Mevr. E. J. H. Canter Cremers, Velp (G.)
481. **18e eeuw, 2e helft.** Twee lodderein-doosjes.
Mej. M. G. van Hulst, Harlingen.
482. **18e eeuw, 2e helft.** Lodderein-doosje in den vorm van een kabinet.
B. Kort, Heerenveen.
483. **18e eeuw, 2e helft.** Gegraveerd lodderein-doosje met figuurtjes versierd.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
484. **18e eeuw, 2e helft.** Twee lodderein-doosjes met gedreven deksels en twee ronde zilveren pepermuntdoosjes.
Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.
485. **18e eeuw, 2e helft.** Klein gegraveerd lodderein-doosje met zwaantje op het deksel.
N. N., Leeuwarden.
486. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven lodderein-doosje met verschillende figuurtjes.
Jac. Fontein, Harlingen.
487. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven lodderein-doosje in kofferform. Op het deksel voorstelling uit het boerenbedrijf.
K. Straatsma, Heerenveen.
488. **18e eeuw, 2e helft.** Twee lodderein-doosjes, waarvan een in den vorm van een kabinet met laden.
Mevr. A. G. Buma—Albarda, Huizum.
489. **18e eeuw, 2e helft.** Lodderein-doosje in den vorm van een korf met deksel en hangootjes.
H. van der Sluis, Sloten (Fr.)
490. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven loddereindoosje, waarop voorstelling van „de Hoop”.
Freules van Swinderen, Rijs.
491. **18e eeuw, 2e helft.** Loddereindoosje in den vorm van een kabinet.
Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.
492. **18e eeuw, 2e helft.** Loddereindoosje in den vorm van een kabinet.
S. Sijtsma, Dokkum.
493. **18e eeuw, einde.** Gedreven loddereindoosje in den vorm van een latafel.
H. Gelders, Hallum.

494. **18e eeuw, einde.** Loddereindoosje, versierd met gedreven zinnebeeldige voorstellingen van geloof, hoop en liefde, omgeven door krulornament.
M. Frantzen, Leeuwarden.
495. **18e eeuw, einde.** Gedreven loddereindoosje met bloemversiering.
Mevr. Chr. J. Huber—Poulie, den Haag.
496. **18e eeuw, einde.** Loddereindoosje in den vorm van een kastanjevaas.
Y. Posthumus, Dokkum.
497. **18e eeuw, einde.** Gestampt loddereindoosje.
Mevrouw C. C. Hogerzeil—de Jong, Oosterbeek.
498. **19e eeuw, begin.** Loddereindoosje in den vorm van een pultrum; op de onderzijde: „Harlingen 10 Maart 1805 ter gedagtenis op zee gekocht.”
Jhr. Mr. D. de Blocq van Haersma de With, de Bilt.
499. **18e eeuw.** Gedreven en gegraveerd pepermuntdoosje en loddereindoosje.
N. N., Goutum.
500. **18e eeuw, 2e helft.** Pepermuntdoosje, waarop een molen en een loddereindoosje in koffervorm, waarop een medaillon.
Dr. K. Klaasesz, Huizum.
501. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven pepermuntdoosje met deksel, waarop een herderstafereel.
Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.
502. **18e eeuw, einde.** Pepermuntdoosje met à jour bewerkten deksel, waarop eene voorstelling van „De Hoop”.
J. Nieuwenhuis, Grouw.
503. **18e eeuw, 2e helft.** Koffertje van filigrainwerk, opgelegd met gekleurde half edelsteen.
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
504. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven doosje, waarop Bijbelsche voorstellingen.
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.
505. **18e eeuw, 2e helft.** Koffervormig snuifdoosje, waarop de gedreven voorstelling van den doop in de Jordaan, omgeven door krulornament.
P. Gaastra, Workum.
506. **18e eeuw, einde.** Pepermuntdoosje met deksel, waarop filigrain werk.
J. P. de Jong, Marssum.
507. **18e eeuw, begin.** Gegraveerd Snuifdoosje, stijl Empire, en gedreven loddereindoosje in koffervorm, op het deksel: Johannes de Dooper.
Mr. C. Römer, Leeuwarden.
508. **18e eeuw.** Koffervormig doosje van agaatsteen, gemonteerd met zilver.
Mevrouw Tichelaar—Tjebbes, Leeuwarden.
509. **19e eeuw.** Gegraveerde snuifdoos met paarlmoeren deksel, waarop allegorische voorstelling.
Dr. J. A. Römer, Leeuwarden.
510. **19e eeuw, begin.** Gedreven loddereindoosje.
N. Waringa, Apeldoorn.

LIJFSIERADEN.

Beugels, Châtelaines, enz.

511. **18e eeuw, 1e helft.** Beugeltasch met haak. De beugel met krul- en bloemmotief, waartusschen vogel. De haak met graveerwerk met gebloemd zijden tasch.

Meesterteeiken op de beugel: een vogel.

Merken op de haak: Amsterdam, N, bladstengel..

Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.

512. **18e eeuw, midden.** Beugeltasch met haak; de beugel met gedreven bloemvazen en bloem- en bladslingers in Lod. XIV-stijl, waarlangs gegoten en geciseleerde rand, de haak met gedreven molen omgeven door rococo-krulwerk; aan de beugel een zwart fluweelen tasch met ornament van zilverkraaltjes.

Merken: op de beugel: *de Fransche lelie in rond schild van Gabynus van der Lely (1734)*, op de haak: *de Fransche lelie met kroon in een langwerpig schild van T. Kijlstra van der Ley 1748, beide meesters te Leeuwarden.*

N. Ottema, Leeuwarden.

513. **18e eeuw, midden.** Beugeltasch met haak en fraai gegoten drukknop. Op den beugel en den haak krul- en bloemwerk waartusschen vogels, met zwart fluweelen tasch met kraalwerk.

Meesterteeiken: I B (*J. Bontekoe.*)

J. M. de Groot, Heerenveen.

514. **18e eeuw, midden.** Beugeltasch met haak en fraai gegoten drukknop. Op den beugel tusschen bloem- en krulwerk twee vogels. Op den haak eveneens een vogel, met zwart fluweelen tasch.

Mej. T. de Haan—de Jong, Irnsum.

515. **18e eeuw, 2e helft.** Beugeltasch met haak. De beugel opengewerkt met krul- en bloemmotief, waartusschen medaillons met mannenkoppen en engeltjes. De haak op gelijke wijze versierd, met zwarten tasch.

Meesterteeiken: van de beugel: H D (*H. Daum.*)

Meesterteeiken: van de haak: Y. P.

D. Boersma, Leeuwarden.

516. **18e eeuw, 2e helft.** Beugeltasch met haak. Op den beugel Bijbelsche voorstellingen. Op den haak een kinderfiguurtje.

Meesterteeiken: beugel: H. v. d. H. (*H. van den Heide.*)

D. Boersma, Leeuwarden.

517. **18e eeuw, 2e helft.** Taschbeugel met haak. De beugel opengewerkt en gekapt met medaillons, waarin Mozes in het biezen mandje en heiligen-figuren. Op den haak een zwaan.

Meesterteeiken: R F

J. H. Ypma, Leeuwarden.

518. **18e eeuw, 2e helft.** Beugeltasch met haak. Op den beugel tusschen krul- en bloemwerk de Geboorte van Christus en andere voorstellingen. Op den haak twee vogels. Met zwart zijden tasch.

Meesterteeiken: H D (*H. Daum.*)

Mr. P. C. J. A. Boeles, Leeuwarden.

519. **18e eeuw, 2e helft.** Kleine Beugeltasch met ketting. De beugel versierd met voorstelling van Geloof, Hoop, Liefde en Barmhartigheid. Met paars fluweelen, nieuwen tasch. Met jaartal 1772.

Dames Wiersma, Buitenpost.

520. **18e eeuw, 2e helft.** Taschbeugel met haak. De beugel versierd met krulmotief en de voorstelling van Mozes en een man met een anker. Op den haak een vrouw met groot boek.

Meesterteeken: op den beugel: onduidelijk.

Meesterteeken: op den haak: I F (*J. Feddema.*)

P. K. Doornbos, Stroobos.

521. **18e eeuw, 2e helft.** Beugeltasch met haak. Op den beugel tusschen krul- en bloemmotief de voorstelling van Diana op jacht. Op den haak een Bijbelsche figuur. Met zwart fluweelen tasch, waarop kraalversiering.

Meesterteeken: I R

Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.

522. **18e eeuw, 2e helft.** Beugeltasch met haak. De beugel versierd met krul- en bladmotief, de haak eveneens. Met zwart damastzijden tasch.

Meesterteeken: onduidelijk.

Tj. Tiezema, Leeuwarden.

523. **18e eeuw, 2e helft.** Kleine beugeltasch met haak. Versiering van krul- en bladmotief, waartusschen vogels. Met zwart fluweelen tasch.

Meesterteeken: P. S.

Wed. W. B. Jongbloed, Gorredijk.

524. **18e eeuw, 2e helft.** Klein taschbeugeltje met haak. Op den beugel versiering van krullen, bloemen en vogels.

Merk hangertje: tak met 3 bloemen (Amsterdam.)

Jhr. Mr. D. de Blocq v. Haersma de With, de Bilt.

525. **18e eeuw, laatste kwart.** Gouden beugel met haak, versierd met bloem- en rank-ornament in draadwerk (filigrain). Op den boven- en achterkant van den beugel rococo-graveerwerk en inscriptie I: V: L. 1779.

Merken: Overheidskeuren onduidelijk en overgeslagen; *meesterteeken:* N.S. (*N. Swalve* te Leeuwarden, meester geworden 1775.)

N. Ottema, Leeuwarden.

526. **18e eeuw, eind.** Taschbeugel met haak, fraai kapwerk. Versierd met vazen, bloemen, een medaillon met vrouwenkop enz.

Meesterteeken: A.D.V.

Jhr. Mr. D. de Blocq v. Haersma de With, de Bilt.

527. **18e eeuw, Einde.** Taschbeugel met haak. De beugel open-gewerkt en gekapt met medaillons, waarin Bijbelsche voorstelling en kinderfiguren. Op den haak Diana (?)

Meesterteeken: S.W.

Dames Wiersma, Buitenpost.

528. **18e eeuw, eind.** Taschbeugel met haak. De beugel versierd met vier voorstellingen uit den Bijbel. Op den haak een voorstelling van Mercurius.

Meesterteeken: beugel: I F (*J. Feddema.*)

Meesterteeken: haak: M L (*J. M. Lentz.*)

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

529. **18e eeuw, eind.** Beugeltasch met haak. De beugel versierd met Bijbelsche voorstellingen. Op den haak een Triton. Met zwart fluweelen tasch.
Meesterteeken: P S (*P. Schuil.*)
Mej. T. Talsma—Grebbe, Irnsum.
530. **18e eeuw, eind.** Taschbeugel met haak. Op den beugel Bijbelsche voorstellingen, de haak (later) met opengewerkten roset.
Meesterteeken: op den beugel een visch.
J. J. van der Mey, Ferwerd.
531. **18e eeuw, eind.** Beugeltasch met haak. Op den beugel gedreven voorstellingen uit den Bijbel, op den haak een naakt kindfiguurtje met bloem en mand. Met zwart fluweelen tasch, waarop zilveren kraaltjes.
Meesterteeken: beugel I F (*Jan Feddema.*)
Meesterteeken: haak P S (*P. Schuil.*)
J. T. Boelstra, Stiens.
532. **18e eeuw, eind.** Beugeltasch met haak. Op beiden gedreven voorstellingen uit den Bijbel. Met zwart kralen tasch.
Meesterteeken: beugel: I F (*J. Feddema.*)
Meesterteeken: haak: HD aan elkaar (*H. Daum.*)
N. N.
533. **18e eeuw, einde.** Gedreven taschbeugel, waarop voorstellingen uit het Boerenbedrijf. Met ketting.
Merken: meesterteeken I D S (*J. D. Smeding.*)
Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.
534. **18e eeuw, einde.** Beugelhaak, waarop eene vrouw bezig met karnen. Deze haak behoort bij No. 533.
Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.
535. **18e eeuw, einde.** Beugeltje met kapwerk, waarop bloemen bladversiering.
Meesterteeken: D R
N. N.
536. **18e eeuw, einde.** Beugeltaschje met gouden beugeltje, opengewerkt en versierd met bladmotief, met kraalwerk.
W. A. Boers, Hilversum.
537. **18e eeuw, eind.** Blauw zijden knipje, met fraai gouden beugeltje, opengewerkt en gehakt, waarop versiering van bloemenmanden, duiven enz. Met gouden hangertje aan het ondereinde.
Gravin van Limburg Stirum—Mulier, den Haag.
538. **18e eeuw, eind.** Knipje van zijden damast, met kantig gouden beugeltje, opengewerkt, met o.a. een mand met bloemen als versiering.
Gravin van Limburg Stirum—Mulier, den Haag.
539. **19e eeuw, begin.** Blauw fluweelen knipje, met gouden Beugeltje, eindigende in dolfijntjes.
Mr. S. Boltjes, Baarn.
540. **19e eeuw, begin.** Kralen knipje met gouden beugeltje, eindigende in dolfijntjes.
Ds. F. de Boer, Irnsum.
541. **19e eeuw, begin.** Gouden beugeltje voor knipje, met gouden kettinkje.
N. N.
542. **17e eeuw.** Gordel van gevlochten zilverdraad, bestaande uit drie stukken, verbonden door twee gegoten cartouchevormige platen met engelenkoppen. Aan deze platen hangen fraai gegoten haken. Op de eene de voorstelling van

een zittende mannen- en vrouwenfiguur, zittende onder een nis, op de andere, eveneens onder een nis het beeld van Judith met het hoofd van Holofernes. Aan de achterzijde van de laatste: „Abeltie Boersma”.

Aan de haken hangen aan kettingen twee 17e eeuwse sleutels en verder verschillende 18e eeuwse etuis, schaar, loddereindoosje en fleschje.

Mevr. Chr. Huber—Poulie, den Haag.

543. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie kettingen, waaraan een schaar, speldekussen en étui. Op den haak Neptunus met drietand.

Meesterteeken: O. S. ?

N. Waringa, Apeldoorn.

544. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met twee kettingen, waaraan schaar en speldekussen. Op den haak een engeltje met een druiventros.

H. de Jong, Leeuwarden.

545. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie kettingen, waaraan schaar, speldekussen en étui. Op den haak een fluitspelende jongen.

P. Gaastra, Workum.

546. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie kettingen, waaraan schaar, speldekussen en naaldenkoker. Op den haak een Bijbelsche figuur.

Merken: I. R. (?)

547. **18e eeuw, 2e helft.** Gegoten haak, waarop een apostelfiguur en waaraan een ketting met schaar.

Merk: I F (J. Feddema).

D. Boersma, Leeuwarden.

548. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie lange kettingen, waaraan schaar, speldekussen en étui. Op den haak Rebecca aan den bron.

Merken: C. D L

Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.

549. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie kettingen waaraan schaar, speldekussen en étui. Op den haak bloem- en krulwerk.

Merken: Boom, (J. Pereboom).

Wed. W. B. Jongbloed, Gorredijk.

550. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie kettingen waaraan schaar, speldekussen en naaldenkoker. Op den haak bloem- en krulwerk.

Merken: C. P. (onbekend).

Mej. T. de Haan—de Jong, Irnsum.

551. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met twee kettingen, waaraan schaar en speldekussen. Op den gegoten haak een Bijbelsche voorstelling.

Merken: Jaarletter b. Buis.

Tj. Tiezema, Leeuwarden.

552. **18e eeuw, 2e helft.** Châtelaine met drie kettingen waaraan schaar, speldekussen en groot étui. Op den haak een vogel op een bloemenmand.

Merken: een hamer (H. Cuperus).

Hessel Heslinga, Blija.

553. **18e eeuw, 2e helft.** Gegoten haak m. bloemversiering, waaraan twee kettingen met één speldekussen in hartvorm.

Merken: een leidekkershamer (H. Cuperus ?).

J. J. van der Meij, Ferwerder-Klooster.

554. **18e eeuw, einde.** Châtelaine met vier lange kettingen, waaraan twee étuis en een speldekussen. De fraaie gegoten en geciseleerde haak is opengewerkt en versierd met bloemen en kleine medaillons. Op de achterzijde van den haak T I 1793.

Merk: F. S. (F. Stellingwerf ?).

Mevr. Wed. J. M. Lykles—van Gulik, Apeldoorn.

555. **18e eeuw, eind.** Châtelaine met drie kettingen, waaraan schaar, speldekussen en étui. De haak in medaillonvorm, waarop een vrouwefiguur en omgeven door blad- en bloemwerk.

Merken: Jaarletter O., D V H.

Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.

556. **18e eeuw, eind.** Châtelaine met drie fijne kettinkjes waaraan schaar, naaldenkoker en vingerhoedkokertje. Op den haak een roset van filigrainwerk.

Merken: WD.

Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, Ysbrechtum.

557. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden naaldenkoker, fraai gedreven met lijn- en krulversiering. Op den bodem het wapen van Andringa de Kempenaer.

Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, Ysbrechtum.

558. **18e eeuw, eind.** Naaldenkoker, geribd.

B. I. Wassenaar, Franeker.

559. **18e eeuw, eind.** Schaar, opengewerkt, versierd met twee keeshondjes.

P. A. Bruinsma, Leeuwarden.

560. **18e eeuw, eind.** Drie scharen, versierd met graveerwerk.

Mevrouw Wed. E. Sluyterman—Potma, Workum.

Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.

561. **18e eeuw, eind.** Schaar met etui, versierd met graveerwerk.

B. I. Wassenaar, Franeker.

562. **18e eeuw, 2e helft.** Reisnecessaire, fraai gedreven met bloemen en krullen. Stijl Lod. XV.

Mr. R. A. Fockema, Baarn.

563. **18e eeuw, 2e helft.** Reisnecessaire, gedreven, met bloemen en krullen. Stijl Lod. XV.

M. Frantzen, Leeuwarden.

564. **18e eeuw, 2e helft.** Reisnecessaire, gedreven met bloemen krullen en vrouwenfiguren in medaillons, Stijl Lod. XV.

W. A. Boers, Hilversum.

565. **18e eeuw, 2e helft.** Twee étuis, gedreven met bloemwerk en verschillende figuren.

G. S. Baarda, Ferwerd.

Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, Ysbrechtum.

566. **18e eeuw, 2e helft.** Etui aan lange zilveren ketting.

A. Bekker Wzn., Leeuwarden.

567. **18e eeuw, eind.** Etui, (gestamp) met jachtvoorstellingen.

Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.

568. **18e eeuw, 2e helft.** Etui met verrekijker.

P. de Clercq, Veenwouden.

569. **18e eeuw, eind.** Breischede, met eenig graveerwerk versierd.

J. Nieuwenhuis, Grouw.

570. **18e eeuw, eind.** Breischede, vlechtwerk van zilver en de schacht van pauweveeren.
S. Kooistra, Irnsum.
571. **18e eeuw, eind.** Breischede van schildpad, met goud gemonteerd.
Mr. C. Römer, Leeuwarden.
572. **18e eeuw, 2e helft.** Garenhouder met haak en ivoren klos. Stijl Lod. XV.
Merken: D W. (J. de Wal).
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
573. **18e eeuw, 2e helft.** Garenhouder met haak en beenen klos. (Stijl Lod. XV).
Merken: J. B. (Julianus Buissink).
Hessel Heslinga, Blija.
574. **18e eeuw, 2e helft.** Garenhouder met haak en beenen klos. De haak bestaande uit drie fraai gekapte schakels. Stijl Lod. XVI.
Merken: AK.
Mevr. Wed. E. Sluyterman—Potma, Workum.

LIJFSIERADEN.

Oorijzers, Schoengespén, Knoopen, enz.

575. **17e eeuw.** Oorijzer met zeer smalle bladen en kleine peer-vormige knoppen; aan de buitenkant van het blad staan de letters *T. I.*
Merk een lelie (zooals op Bolswarder werk voorkomt).
S. van Douwen, Dokkum.
576. **19e eeuw, begin.** Gouden voorhoofd-naald, met bloem- en filigrainversiering.
Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.
577. **18e eeuw, 1e helft.** Gegoten zilveren Schoengesp met gehakte roset- en parelrandversiering.
Merken: Amsterdam I V S (Jan Verschuyt).
K. S. Bakkers, Leeuwarden.
578. **19e eeuw, begin.** Een paar groote schoengespén met parelrandversiering, gemerkt D. L. B. (toegeschreven aan Diederik Lodewijk Bennewitz).
N. Ottema, Leeuwarden.
579. **18e eeuw, laatste kwart.** Eén groote schoengesp (kapwerk) gemerkt K. D., waarboven een kroontje (Klaas Djurrema, meester te Dokkum 1773—1790).
N. Ottema, Leeuwarden.
580. **18e eeuw, 2e helft.** Verzameling van 28 schoengespén, gedeeltelijk met parelrandversiering, gedeeltelijk minder bewerkt.
Verzameling aangelegd niet uit een kunst, doch uit een kultuur-historisch oogpunt.
Verschillende schoengespén in de 18e eeuw bij de Friesche kleeding in gebruik.
N. Ottema, Leeuwarden.
581. **17e eeuw, eind.** Achttien knoopen, klein model.
Merken: C. V.
Dr. M. A. Oosterhaven, Irnsum.

582. **17e eeuw, eind.** Acht platte knopen, waarop D B, 1697.
Dr. M. A. Oosterhaven, Irnsum.
583. **18e eeuw, begin.** Een achtkante knoop, waarop huismerk
tusschen de letters P. H. en 1722.
Dr. M. A. Oosterhaven, Irnsum.

584. **17e en 18e eeuw.** Verzameling van 266 knopen, zooals
deze door de Friesche landelijke bevolking tot in de eerste
helft van de 19e eeuw op wambuizen en op andere klee-
dingstukken werden gedragen.

Sommige duiden blijkbaar op het ambacht of den stand
van de dragers daarvan. Zoo zijn er met een molen, van
een molenaar, met een passer en een haak van een tim-
merman, met een koe van een boer, met een eenvoudig
wapen bestaande uit rechts: een Friesche halve adelaar
en links: drie klaverblaadjes of enkel uit drie klaver-
blaadjes, van iemand die daarmede wellicht wilde aan-
duiden dat hij grondeigenaar was.

Een gedeelte is afgebeeld met geestig gegraveerde rui-
tertjes, sommige dier knopen maken den indruk niet
gegraveerd maar geëtst te zijn.

Een groote variatie is ook in verschillende als draad-
werk bewerkte soorten, die gewoonlijk ten onrechte voor
Zeeuwisch worden aangezien.

Op verscheidene dezer knopen komen meestertekens
voor zonder andere keuren, doch blijkt uit de meester-
tekens dat zij in verschillende Friesche steden gemaakt
werden.

N. Ottema, Leeuwarden.

Horloges, Kettingen, enz.

585. **Einde 17e of begin 18e eeuw.** Groot horloge met gegraveer-
de wijzerplaat en opengewerkte gegraveerde kast. Op de
achterzijde een gegraveerde voorstelling van drie vrouwen
en een man in een landschap (Stijl Lod. XIV). Met han-
ger, vervaardigd van oude kerkboekhaken, en sleutel.

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

586. **18e eeuw, midden.** Ovale zakzonnenuijzer met twee glazen
deksels. Fransch werk.

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

587. **18e eeuw.** Horloge, waarvan de kast versierd is door ver-
schillende gekleurde goudverbindingen (Or quatre Cou-
leurs), voorstellende een wilde zwijnenjacht. Werk van
den Parijschen horloger Romilly, die in de 2e helft van
de 18e eeuw zich speciaal op deze techniek toelegde.

N. Ottema, Leeuwarden.

588. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast.
Stijl Lod. XV.

Mr. S. Boltjes, Baarn.

589. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast.
(Stijl Lod. XV).

Jhr. Mr. J. M. van Beyma, Leeuwarden.

590. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast.
(Stijl Lod. XV).
Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.
591. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast.
(Stijl Lod. XV).
Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.
592. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast.
(Stijl Lod. XV).
Firma P. Attema Dzn., Leeuwarden.
593. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast.
(Stijl Lod. XV).
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.
594. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horloge met gedreven kast en ketting met drie Signetten. Om het horloge een kast van slangenvel.
D. Boersma, Leeuwarden.
595. **18e eeuw, 2e helft.** Fraai gouden dames horloge, met losse buiten kast. Op de achterzijde een geëmailleerd dames miniatuurportret, waaromheen een rand van diamantgruis, omgeven door een krans van lauwerbladen. De wijzerplaat eveneens omgeven door een rand van diamantgruis.
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.
596. **18e eeuw, 2e helft.** Horloge met zilveren wijzerplaat en gedreven kast, met ketting.
S. van der Wal, Irnsum.
597. **18e eeuw, 2e helft.** Horloge met gedreven zilveren kast. Met ketting, waaraan twee signetten.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
598. **18e eeuw, 2e helft.** Horloge met zilveren wijzerplaat en gedreven kast, met buitenkast van schildpad, ingelegd met zilver, en ketting, waaraan een munt.
Ds. J. W. Hannema, Holwierde (Gr.)
599. **18e eeuw, 2e helft.** Horloge met fraaie blauw geëmailleerde wijzerplaat, waarop twee vrouwenfiguren. Met slagwerk.
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.
600. **18e eeuw, 2e helft.** Gouden horlogeketting met twee signetten.
H. v. d. Sluis, Sloten.
601. **18e eeuw, 2e helft.** Ketting met twee signetten, op één waarvan gekroond wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: tweemaal doorsneden; boven: lelie; midden: tandrad; beneden: ster (6).
Ir. M. R. Idema Greidanus, den Haag.
602. **18e eeuw, eind.** Ketting van filigrainwerk, bestaande uit drie rijen schakels met medaillon en vier signetten, voorstellende een roskam, een manenkam, een paardje en een hoorn.
H. Heslinga, Blija.
603. **18e eeuw, eind.** Horloge met zilveren wijzerplaat en losse gedreven buitenkast. Met ketting waaraan twee tonnetjes en een signet.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
604. **18e eeuw, eind.** Fraai gouden dameshorloge met in kleuren geëmailleerde kast. *Bloemversiering.*
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.

605. **19e eeuw, begin.** Lange gouden ketting met ronde schakels.
Jhr. R. van Humalda van Eysinga, Blaricum.
606. **19e eeuw, begin.** Gouden halsketting, van schakeltjes, waarvan tusschen een groot en twee kleine medaillons van filigrain werk.
Wed. W. B. Jongbloed, Gorredijk.
607. **18e eeuw, eind.** Gouden haak en gesp van filigrain werk.
Wed. W. B. Jongbloed, Gorredijk.
608. **19e eeuw, begin.** Een paar gouden oorhangers, van breede open gewerkte banden.
Jhr. R. van Humalda van Eysinga, Blaricum.
609. **19e eeuw, begin.** Een paar gouden oorhangers, van filigrain werk.
Jhr. R. van Humalda van Eysinga, Blaricum.

VERSCHILLEND HUISRAAD.

Kandelaars.

610. **1670 en 1688.** (volgens jaarletter). Twee gedreven kandelaars op rond, door vier pootjes ondersteund groot voetstuk waarop spiraalvormig gedreven stam. Op den voet zijn vier gedreven Cartouche-ornamenten, gescheiden door randen van kwab- en frats-ornament, waartusschen de voorstellingen van de jaargetijden, op iederen kandelaar verschillend. Boven de cartouches een breede holle rand, waarop fruit-ornament. Op den stam gedreven blad-ornament. De bijpassende armen voor vijf kaarsen zijn van lateren datum.

De eene kandelaar is op de onderrand gemerkt met de leeuw van Leeuwarden (n.l. de groote stempel, die eenige jaren te voren de kleine leeuw verving.) T. (1670 ?) *en het beker-teeken* (zie voor toeschrijving no's 30 en 31 hiervoor); de andere is op het verborgen gedeelte van het onderstuk geteekend met de leeuw van Leeuwarden (*zelfde als hiervoor bedoeld, jaarletter Q (1688) en meesterteeken van Annius Siderius, meester geworden 1684.*

Jonkvrouwen van Eysinga, Leeuwarden.

611. **17e eeuw, 3e kwart.** Voet van een kandelaar; rondom den flauw gebogen rand gedreven bloemslingers en liefdegodjes het fakkels; onder een met twee pijlen doorboord hart het opschrift: Anna Gaeykema. In het midden: vlinders, wespen enz. in laag relief. Geteekend C. Baardt, fec.
Merken: Bolsward, S. (1669), meesterteeken: een halve maan en drie sterren, 2 en 1. (Claes Baardt).

Rijksmuseum, Amsterdam.

612. **18e eeuw, 1e kwart.** Twee kandelaars, met achtkantigen ingezonken voet en parelrandversiering. De stam gedeeltelijk gecanneleerd. Op den voet de wapens van Van Eysinga en Aebinga van Humalda. (Stijl Lod. XIV).

Merken: Friesland, Leeuwarden, E.

Mr. G. F. Bn. thoe Schwartzenberg en Hohelandsberg, Middelburg.

613. **18e eeuw, eerste kwart.** Twee kandelaars van hout met ronden voet, getorsten stam en gedreven zilveren bovenstukken, waarin bloem- en bladversiering. (Stijl Lod. XIV).
Meesterteeiken: F. E.
Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.
614. **18e eeuw, 2e kwart.** Vier kandelaars op achtkantigen voet. (Stijl Lod. XIV).
 2 stuks *gemerkt*: Friesland — Leeuwarden — F., P. v. A. monogram (*Petrus van Asten, 1728*); de beide anderen: Friesland — Leeuwarden G, (*1722?*) en R (*1732?*) en A. A. *waartusschen een bloem (Andele Andeles) 1709.*
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
615. **18e eeuw, 2e kwart.** Twee kandelaars op achtkantigen voet. (Stijl Lodewijk XIV).
Merken: Friesland, Leeuwarden, — K., — (1723?), Andele Andeles, 1709.
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
616. **18e eeuw, tweede kwart.** Twee kandelaars. achtkantig, de voet met ronde hoeken. Met bladornament. (Stijl Lod XIV).
Merken: Friesland, Leeuwarden — I — Johannes Jong-sma, 1733.
 Op den voet gekroond wapen: gevierendeeld: 1. Friesche halve adelaar; 2. moorekop; 3. klimmende leeuw; 4. lelie.
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
617. **18e eeuw, 2e kwart.** Zes kandelaars met ronden, eenigszins gegolfdn voet, waaronder vier steunpunten. Voetstuk en stam versierd met schelp- en bladmotief. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Holland, onbekende stad, — C — onduidelijk meesterteeiken.
Gemeentebestuur, Franeker.
618. **18e eeuw, 2e kwart.** Twee kandelaars met ronden, eenigszins gegolfdn voet, waaronder vier steunpunten. Voetstuk en stam versierd met schelp- en bladmotief. (Stijl Lod. XIV). Met bijbehorende kaarsensnuit in standerd.
Merken: Holland, Onbekende stad — C., onduidelijk meesterteeiken.
Dr. J. A. Römer, Leeuwarden.
619. **18e eeuw, 2e kwart.** Twee kandelaars met vierkanten voet waaraan afgeronde hoeken. De stam in den vorm van een Dorischen zuil. Op den voet twee wapens: vrouwe-wapen (rechts): 3 gewende stappende vogels; helmteeiken: vogel met uitslaande vleugels; mannewapen (links): een monnik met rozenkrans in de handen, vergezeld links en rechts van een lelie: helmteeiken: aanzierende koekop (Schultz). Stijl Lod. XIV.
Merken: R. D boven een toren — S — Verder onduidelijk.
Mej. Maria Lemke, den Haag.
620. **18e eeuw, tweede kwart.** Kandelaar, met achtkantigen voet met afgeronde hoeken. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Holland, den Haag, E. (vrouwe- of moorekop).
Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.

621. **18e eeuw, midden.** Twee kandelaars, achtkantig, de voet met ronde hoeken. Met bladornament. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Friesland, Leeuwarden, — A — E. A., (E. Andeles). 1752.
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
622. **18e eeuw, midden.** Twee kandelaars, gegoten en geciseleerd met achtkantigen voet, waarop bladversiering. De stam met cannellures en bladversiering. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Friesland, Leeuwarden, — K — onduidelijk meesterteeken.
D. Meinsma, Dokkum.
623. **18e eeuw, midden.** Twee kandelaars, met achtkantigen voet en stam. Op den voet een parel-rand en de wapens van Van Glinstra en Van Beyma. (Stijl Lod. XIV).
Merk: een leeuw, waarboven een onbestemd teken en waaronder 1712. —
—Jhr. Mr. J. M. van Beyma, Leeuwarden.
624. **18e eeuw, midden.** Twee kandelaars met achtkantigen voet met ronde hoeken. De voet en stam versierd met bladmotief. Op den voet twee wapens onder één helm; mannenwapen: gevierendeeld; 1 en 4 St. Andrieskruis, beladen met ruitvormig hartschild, waarin een roos (?), 2 en 3 naakte, geblinddoekte vrouwebuste [Arnoldi]; vrouwewapen: op een heuveltop een vogel. Helmtteken: de vrouwebuste [Knock]-(Stijl Lod. XIV).
 Onder den voet inscriptie: *Gegeven door Mevr. Knok tot een Peet Stuk aan haar klein Dogter Juffr. Berber Sovia Arnoldi 1734.*
Merken: Friesland, Leeuwarden, — H — een helm (B. Storm, 1759).
Mevr. Dr. Ph. M. van der Haer—Dutilh, den Haag.
625. **18e eeuw, midden.** Zes kandelaars, met vierkanten voet en afgeronde hoeken, staande op vier steunpunten, voet en stam versierd met schelp- en bladmotief. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Friesland, Harlingen, — G — J. S., of E. S.
Mevr. Wed. D. Harmens—Hannema, Leeuwarden.
626. **18e eeuw, derde kwart.** Twee gedreven kandelaars, met losse bovenstukken, getorsten stam en voet met bloemfestoenen, rustende op acht uitloopers. (Stijl Lod. XV).
Merken: Holland, Amsterdam, Y (1758) — I S L.
Dr. C. Hofstede de Groot, den Haag.
627. **18e eeuw, derde kwart.** Twee gedreven kandelaars met losse bovenstukjes, getorsten stam en voet met bloemfestoenen; rustende op acht uitloopers. (Stijl Lod. XV).
Merken: Holland, Amsterdam, X, T. P., aan elkaar. *Toegeschreven aan Willem Pont).*
Mevr. Wed. Dr. Tromp—Verhoop, Balk.
628. **18e eeuw, derde kwart.** Kandelaar, gegoten en geciseleerd, met los bovenstukje, getorsten stam en achtkantigen voet met bladversiering, uitlopende in vier steunpunten. (Stijl Lod. XV).
Merken: Holland, den Haag, — D — onbestemd meesterteeken.
Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.

629. **18e eeuw, derde kwart.** Twee gedreven kandelaars met los bovenstuk, getorsten stam en vierkanten voet met bloemfestoenen, rustende op vier uitloopers. (Stijl Lod. XV).

De een gemerkt: Friesland, Leeuwarden — S — (1773) P. Meeter, 1766).

De andere: Friesland, Leeuwarden, T — (1774) J. de Wal, 1774).

Mr. A. D. H. Fockema Andreae, Arnhem.

630. **18e eeuw, vierde kwart.** Vier kandelaars, gegoten en geciseleerd met getorsten voet en stam, waarop bloemversiering, rustend op vier steunpunten. (Stijl Lod. XV).

Merken: Friesland, Leeuwarden, K. (1787) P. Meeter.

St. Anthony-Gasthuis, Leeuwarden.

631. **18e eeuw, vierde kwart.** Twee kandelaars met vierkanten voet, versierd met los er op liggend gegoten ornament van bloemen en guirlandes, waarin medaillons met koppen. (Stijl Lod. XVI).

Merken: Friesland, Sneek, — I — (1786) I R,

Mevr. E. Crol—Halbertsma, Rotterdam.

632. **18e eeuw, vierde kwart.** Twee gedreven kandelaars, met losse bovenstukken en met ronden voet, waaraan open-gewerkte rand, waarop een parelrand. De stam gecanneleerd. Het bovenstuk met guirlande-versiering. (Stijl Lod. XVI).

Merken: de Groningsche jaarletter $\frac{8}{N}$ (1788), monogram L. V S ?

Mevr. Wed. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.

633. **18e eeuw, vierde kwart.** Twee groote drie armige kandelaars met ronden voet, waarop parelrand en bladversiering. De stam, driekantig, voorzien van cannelures, eindigt boven in drie armen, verbonden door guirlandes. (Stijl Lod. XVI).

Merken: Holland, Amsterdam, — Y — H. C. W. (H. C. Wildeman).

Mr. F. F. Baron de Smeth.

634. **18e eeuw, vierde kwart.** Drie zilveren gedeeltelijk vergulde kandelabers, bestaande uit een langwerpige vierkant voetstuk, versierd met medaillons, waarin de borstbeelden van Oldenbarneveld, de Groot en de Gebroeders de With. Op het voetstuk staat een olifant met opgeheven snuit, welke een toren draagt, aan welke de met aanhangende bloemkransen versierde armen tot het dragen der kaarsen zijn bevestigd; op den hals van iederen olifant zit een zwarte kornak.

Merken: Holland, Rotterdam — D — Stralende Zon. —

W. A. Beelaerts van Emmichoven, Arnhem.

635. **19e eeuw, begin.** Twee kandelaars op ovalen voet. (Stijl empire).

Merken: Holland, Amsterdam, S., Diemont. H. S: (Toegeschreven aan Hendric Smit(s).)

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

636. **19e eeuw, begin.** Twee kandelaars op ovalen voet versierd met parelranden.

Merken: Holland, Amsterdam, — A — C. M, Coenraad Mauritz.

Mevr. E. H. J. Canter Cremers, Velp (G.)

637. **18e eeuw, midden.** Kaarsensnuit.

Merken: N.-Holland, Amsterdam, — H — B: N. (*Jan Buysen*).

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

638. **19e eeuw, begin.** Twee ronde kastanje vazen op voet met leeuwenkoppen en ringen.

Merk: P. S. (*P. Schuyl, te Leeuwarden, meester geworden 1798.*)

Jhr. J. B. van Andringa de Kempnaer, Haren.

639. **19e eeuw, begin.** Twee ronde kastanje vazen op voet met leeuwenkoppen en ringen.

Gravin E. van Limburg Styrum—Mulier, den Haag.

TABAKSPOTTEN, AANSTEEKKOMFOREN, TABAKS- EN SNUIFDOOZEN.

640. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde, getorste tabakspot met deksel; gedreven met blad- en bloemmotief. De open gewerkte onderrand eveneens met blad- en bloemornament gaat over in vier pootjes. Op het deksel eenige bladen met vrucht als knop.

Merken: Holland, Amsterdam. O., B S (*Barend Swiering*).

A. O. v. Kerkwijk, den Haag.

641. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde tabakspot met deksel, in Lod. XV-stijl; versierd met groeven, waartusschen druiventrossen en krulornament. De open gewerkte onderrand (gietswerk) bestaat uit bloem- en bladornament en gaat over in drie pootjes.

Merken: Holland, Rotterdam, S. I. S *waaronder een ster in een schild.*

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

642. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde tabakspot met deksel, in Lod. XV-stijl; gegraveerd met krul-, blad- en bloemornament. De open gewerkte onderrand gaat over in drie pootjes. Op het deksel een bloemknop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Z, P. Meeter (1766).

J. H. Beucker—Andrae, den Haag.

643. **18e eeuw, 2e helft.** Langwerpige tabakspot met ronde hoeken en deksel; gegraveerd met bijbelsche voorstellingen en rococo-ornament; rustend op vier bewerkte pootjes. Op het deksel een bloem, met vogel als knop. De open gewerkte onderrand in Lod. XV-stijl.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Q, P. Meeter (1766).

Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.

644. **18e eeuw, 2e helft.** Langwerpige tabakspot met ronde hoeken en deksel; gegraveerd met rococo-ornament en rustend op vier bewerkte pootjes. De deksel eindigt in een gesloten bloemknop.

Merken: Holland, Amsterdam, E., — I * M.

Mejuffrouw Maria Lemke, den Haag.

645. **18e eeuw, 2e helft.** Vierkante tabakspot met ronde hoeken en deksel, versierd met gedreven blad- en krulornament, waartusschen medaillons met vrouwenfiguurtjes en mannen- en vrouwenkoppen. Rustend op vier pootjes in den vorm van vrouwenbustes. Op het deksel een gestileerde bloemknop. Op den bodem in krulletters: Pierre Peaux.

Merken: Friesland, Harlingen, E (1782) I S.

Fr. Smulders, den Haag.

646. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde tabakspot met deksel, in Lod. XVI-stijl; versierd met drie gecanneleerde vakken, waartusschen door guirlandes omgeven vazen. Aan de open gewerkte benedenrand zijn 3 pootjes in klauwvorm bevestigd; op het deksel een vaas als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden K, *meesterteeiken onduidelijk.*

P. de Clercq, Veenwouden.

647. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde tabakspot met deksel in Lod. XVI-stijl; versierd met 3 medaillons met mannenkoppen, waarboven strikken, welke verbonden zijn door guirlandes. De deksel is versierd met bladornament en eindigt in een vaas. De onderrand is open gezaagd en verbonden aan de drie pootjes.

Merken: Holland, Amsterdam, I en H, W. W. (*Wijnand Warneke*).

Fr. Smulders, den Haag.

648. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde tabakspot met deksel in Lod. XVI-stijl, versierd met 3 medaillons met mannenkoppen, waarboven strikken, welke verbonden zijn door guirlandes.

De deksel is versierd met bladornament en guirlandes en eindigt in een vaas. De onderrand bestaat uit 3 medaillons, verbonden door guirlandes.

Merken: Holland, Amsterdam, X, B : N (*Jan Buysen*).

A. L. Fontein—Trip, Harlingen.

649. **18e eeuw, 1e helft.** Aansteekkomfoor in den vorm van een geribden schulp, met houten handvat en drie Gebogen pootjes.

Merken: Z.-Holland, den Haag, D, *meesterteeiken.*

Mevr. E. M. Canter Cremers—van Hoytema, Velp.

650. **18e eeuw, 1e helft.** Twee aansteekkomforen met rondgaande versiering van accanthusbladen en gedeeltelijk gecanneleerd. Staande met drie pootjes in klauwvorm op een ebbenhouten voetstuk.

Merken: Friesland, Leeuwarden, B, *onduidelijk meester-teeken, mogelijk Jacobus Jongsma 1707.*

St. Anthony Gasthuis, Leeuwarden.

651. **18e eeuw, 2e helft.** Zeskantig aansteekkomfoor met opengezaagden rand, waaromheen een filetrand, onderbroken door schelpmotief. Aan de onderzijde Lod. XIV versiering. Staande op rechte pootjes, eindigende in een bol. Met ebbenhouten voetstuk.

Merken: Haarlem, *meesterteeiken van Arent Hoogland 1756*).

S. Sytsma, Dokkum.

652. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met opengezaagden rand, waaromheen een filetrand met blad- en schelpmotief. Staande met drie holpootjes op een ebbenhouten voetstuk.

Merken: Friesland, Leeuwarden, K, R., E. (*R. Elgersma*.)

Mr. P. D. Poelstra, Leeuwarden.

653. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met eikenhouten handvat en opengewerkte rand, met uitgezaagde en gegoten Lod. XIV-versiering. Staande op drie gebogen pootjes.

Merken: Friesland, Leeuwarden, L, C. S.? (*C. Seth 1767*).

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

654. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met opengewerkten rand en later aangebracht oor.

Merken: Friesland, Leeuwarden G, E. A. (*E. Andeles 1752*).

Gemeente Franeker.

655. **18e eeuw, midden.** Aansteekkomfoor, met geschulpten filetrand en houten handvat.

Merken: Z.-Holland, den Haag, M, *meesterteeiken een schild in tweeën gedeeld door een balk in een opwaartsche hoek, waaronder 1, en waarboven 2 eikels.*

Mevr. E. M. Canter Cremers—van Hoytema, Velp.

656. **18e eeuw, midden.** Aansteekkomfoor met los spiritus-komfoor, met geschulpten filetrand en 3 gebogen pootjes.

Merken: ster in een schild — P, *meesterteeiken een boom onder een kroon.*

Merken op spiritus komfoortje: Friesland, Leeuwarden, V, M T (*Menno Tyssen 1731*).

Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.

Jkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.

657. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met opengewerkten rand, waaromheen een filetrand, afgewisseld met bloem- en blad motieven. Staande op 3 gebogen pootjes, die op bolletjes rusten, op een ebbenhouten voetstuk.

Merken: Holland, Amsterdam, P, *meesterteeiken een hoed op een paal of een boom ter weerszijden waarvan een onduidelijke letter.*

J. Landmeter, Augustinusga.

658. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met deels openge werkte, deels gegraveerden rand, waaromheen een filetrand, afgewisseld met bloemen en blaadjes. De onderrand versierd met bloemen en bladeren. Staande met drie pootjes op ebbenhouten voetstuk. (Stijl Lod. XV).

Merken: Friesland, Leeuwarden, T. *Uitgepoetst meester-teeken.*

Mevr. Tigler Wijbrandi—van Kleffens, Veenwouden.

659. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor, vermaakt tot spiritus-komfoor. Met opengewerkten rand, waarin bloemmotieven en staande op drie gebogen pootjes.

Geen merken.

Mr. D. Z. van Duyl, Oranjewoud.

660. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met opengewerkten rand in Lodewijk XV stijl, met drie gebogen pootjes.

Merken: Friesland, Leeuwarden, E A (*E. Andeles 1752*),

Mevr. Tichelaar—Tjebbes, Leeuwarden.

661. **18e eeuw, 2e helft.** Aansteekkomfoor met opengewerkten rand, waarop bloemen en bladeren. Met houten handvat en drie klauwvormige pootjes.

Merken: Friesland, Leeuwarden, C of G., H. D. *aan elkaar.* (*H. Daum 1764*.)

D. J. W. Groeneboom, Oosterzee.

662. **1782.** Aansteekkomfoor met ebbenhouten steel, opengenzaagden rand waaromheen een gegoten rand van bloem-slingers, waartusschen medaillons met koppen en vazen (Lodewijk XVI) rustende op 3 rechthoekig omgebogen pootjes.

Merken: Friesland, Leeuwarden, E ? (*1782*) D. W. *onder een kroon* (*J. de Wal 1771*).

N. Ottema, Leeuwarden.

663. **1783.** Aansteeckkomfoor met uitgezaagden rand, waaromheen medaillons met koppen en bloemvazen. Staande op drie uitgezaagde, rechthoekig gebogen pootjes op een ebbenhouten voetstuk. (Stijl Lod. XVI).

Merken: Friesland, Leeuwarden, F (1783), H. D. aan elkaar (H. Daum).

Mevr. H. L. Fontein—Trip., Harlingen.

664. **18e eeuw, eind.** Aansteeckkomfoor, met parelrand aan de bovenzijde en drie klauwvormige pootjes, die een bol omklemmen. Op ebbenhouten voetstuk.

Merken: N.-Holland, Amsterdam, T, meesterteecken een schild met drie vlammen. (Elbertus Verlee Wzn.).

J. J. W.-Stichting, Oudeschoot.

665. **17e eeuw, 1e kwart.** Ovaal doosje, aan de eene zijde een bloemrank, aan de andere zijde twee uit de wolken komende ineen geslagen handen, waarboven een vlammend hart, gegraveerd. Aan de binnenzijde een fraai geschilderd miniatuur portret, een jonge man voorstellende, en 2 wapens onder één (gewende) helm (helmtteken: gewende adelaarshals, getongd); mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar, zw. op g.; links: doorsneden; boven: eikel, br. op z.; beneden: lelie z. op bl.; vrouwewapen: 2 kepers zw. op g. Met onderschrift: R h a l a - D e V e e n - 1 6 2 3.

Ir. J. S. van Heloma, Delft.

666. **17e eeuw, 2e helft.** Ovale schildpadden snuifdoos met zilveren deksel, waarop het gegraveerde geharnaste borstbeeld van Willem Hendrik Prins van Oranje met onderschrift: S y n C o n i n c k l y c k e H o o g h e i d W i l h e m P r i n s v a n O r a n j e.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

667. **17e eeuw.** Ronde doos, bestaande uit de voor- en keerzijde van den penning door P. van Abeele op het begiftigen der stad Amsterdam met het wapen door Graaf Willem van Holland in 1342 en met de keizerlijke kroon door Keizer Maximiliaan in 1488. Op deksel en bodem staan deze gebeurtenissen afgebeeld.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

668. **17e eeuw, 2e helft.** Ronde doos, geheel versierd met gegraveerd en geciseleerd acanthusblad-, vogel- en bladrankornament; op het deksel een monogram en op den bodem drie boomen in medaillon; om deksel en bodem een plooierandje.

Jhr. Mr. J. M. van Beijma, Leeuwarden.

669. **17e eeuw, 2e helft.** Ovale doos, op het deksel spelende kinderen met een pok en om den kant acanthusbladornament, alles in fraai drijfwerk. De rand van het deksel is later vernieuwd.

Merken: Bolsward (?) en verder onduidelijk.

N. N.

670. **17e eeuw, 2e helft.** Ovale tabaksdoos, op het deksel de in hoog relief gedreven voorstelling van een zittende man en vrouw, de man schenkt water uit een kan in een kom of schaal, de vrouw is bezig brood te snijden, terwijl een hond naast haar ligt; rechts boven het bijna geheel weggeslepen jaartal 16 — 76. Op den bodem, eveneens in hoog relief

gedreven, een liefdestafereel, Lot en een zijner dochters (?), op den rand gedreven bloem- en bladranken.

Merken: Amsterdam, B, *onduidelijk meesterteeken.*

Fraai stuk.

Jhr. Mr. D. de Blocq van Maersma de With, de Bilt.

671. **17e eeuw, einde.** Ovale snuifdoos, op het deksel de in hoog relief gedreven voorstelling van een ruiter in een landschap, op den kant ruitergevechten en op den bodem een landschap met dorpsgezicht, omgeven door een krans van laurierbladen.

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

672. **17e eeuw, einde.** Ronde doos, bestaande uit de voor- en keerzijde van den penning door J. Boskam op den in 1697 te Rijswijk gesloten vrede. Op het deksel het oude Amsterdamsche wapen, op den bodem het nieuwe wapen der stad, de wapens der vier burgemeesters en 36 raadsleden, wier namen op den rand te lezen staan.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

673. **18e eeuw, begin.** Ovale tabaksdoos met ivoeren deksel en bodem en zilveren beslag; op het deksel een voorstelling naar Teniers of Ostade.

Gravin van Limburg Stirum, geb. Mulier, 's-Gravenhage.

674. **18e eeuw, begin.** Ovale tabaksdoos, op het deksel een gegraveerd door dekkleeden omgeven wapenschild, waarop een violspelende engelfiguur (helmteeken: een orgelspelende engel); op den bodem een gekroond wapen: gedeeld; rechts Fr. halve adelaar; links: drie klaverbladen (2 en 1); omgeven door een puntrand. Aan de binnenzijde van het deksel staat W H 1707.

Merk: B. A.

Dames Wiersma, Buitenpost.

675. **18e eeuw.** Ovaal dosje, waarop aan den voorkant in laag relief drie gekroonde haringen zijn gedreven, waarnemens in stippelgravure *Aukien Durks*; op het deksel zijn in hoog relief gedreven een staand en twee liggende vaten.

Merk: onduidelijk meesterteeken.

Johannes Jans Buwalda, Witmarsum.

676. **18e eeuw, begin.** Langwerpige snuifdoos met geschulpte hoeken, op het deksel een gedreven bloemvaas met vogels, omgeven door acanthusblad- en schelp-ornament, op den bodem gegraveerde krul- en bloemversiering.

Mevrouw Wed. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.

677. **18e eeuw.** Snuifdoos van agaatsteen met getand zilveren montuur.

Mevr. wed. Rienks, geb. van der Goot, Leeuwarden.

678. **18e eeuw.** Langwerpige tabaksdoos van gepolijst robbenvel met zilveren beslag.

Gravin van Limburg Stirum, geb. Mulier, 's-Gravenhage.

679. **18e eeuw.** Groote ovale lederen tabaksdoos, waarop een gekroond monogram van zilver.

Jhr. W. W. van Sminia, Rheden.

680. **18e eeuw.** Groote ovale lederen tabaksdoos met op het deksel een groot gekroond zilveren monogram.

Mevrouw Wed. D. Harmens, geb. Hannema, Leeuwarden.

681. **18e eeuw, 1e helft.** Ovale tabaksdoos op deksel en bodem twee gegraveerde bijbelsche voorstellingen voorts plooiranden met gestyleerd blad-ornament.

Merken: Amsterdam, A, kaverblad (*Conform Voet*), meesterteeiken no. 380 d.d. 1735).

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

682. **1748.** Langwerpige tabaksdoos met ingebogen hoeken en perle d'amour deksel, waarop de voorstelling is gesneden van den Stadhouder Willem IV in een zegekar, getrokken door den Hollandschen Leeuw en omringd door de faam, de vrijheid, de gerechtigheid, de voorzichtigheid en de trouw; gesigneerd J. B. Barckhuysen fecit. Aan de onderzijde in een gekroond schild, omgeven door dekkleeden een fraai gegraveerd monogram met jaartal 1748.

Merken: N W verder onduidelijk.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

683. **18e eeuw, 1e helft.** Ovale tabaksdoos van perle d'amour, met zilveren beslag, op het deksel een voorstelling van Salomo's eerste recht.

Mr. C. A. Römer, Leeuwarden.

684. **18e eeuw, midden.** Langwerpige tabaksdoos, op het deksel een gegraveerd gekroond wapen; gedeeld; rechts: doorsneden; boven: een klaverblad; beneden: een zeepaard; links: een staand vat op den grond, vergezeld in den top van twee gekruiste werktuigen, temidden van acanthusranken, op den bodem de voorstelling van een wijnkoopersbedrijf en de letters M. A. T.

H. M. Tromp, Sneek.

685. **18e eeuw, midden.** Langwerpige tabaksdoos waarop de gegraveerde voorstelling van het wijnkoopersoproer te Amsterdam in 1748. Op het deksel het oproer en het straffen der oproermakers, op den bodem het plunderen van het huis van den wijnkooper van Arsen op het Singel. Op den rand episoden uit het oproer en de bijschriften: *Oproer tot Amsterdam van den 24 tot den 28 Juny 1748 en den Zweed Gedoot.*

Merken: Amsterdam, T, L B. (*Leendert Beekhuysen 1734—1762*).

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

686. **18e eeuw, midden.** Langwerpige tabaksdoos, geheel versierd met gegraveerde voorstellingen betreffende het wijnkoopers oproer te Amsterdam in 1748, opschrift: *Oproer tot Amsterdam van den 24 Tot den 28 Juny 1748 en Den Zweed Gedoodt.*

Merken: Amsterdam, B, meesterteeiken M.

Jonkvrouwen A. A. en W. C. G. v. Eijsinga, Leeuwarden.

687. **18e eeuw, midden.** Langwerpig achtkantige tabaksdoos, geheel versierd met gegraveerde voorstellingen, op het deksel Mozes met de slangen voor koning Pharao; op den bodem David met het hoofd van Goliath voor koning Saul; op de rand de wijze en de dwaze maagden en een jacht; aan de binnenzijde van het deksel een gekroond monogram, gedateerd 1754.

Merken: Amsterdam, L, meesterteeiken L. B. (*Leendert Beekhuysen omstr. 1734—1762*).

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

688. **1764.** Langwerpig achtkantige tabaksdoos, geheel versierd met gegraveerde voorstellingen, op het deksel de steniging van St. Stefanus; op den bodem de doop van den Moorschen kamerling; op den rand episoden uit de geschiedenis van den verloren zoon, alle met toepasselijke bijschriften.

Merken: Amsterdam, E, meesterleecken een man met kroon en scepter toegeschreven aan Jacobus Koning 1764.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

689. **18e eeuw, midden.** Langwerpig achtkantige tabaksdoos, op deksel en bodem naar spotprenten gegraveerde politieke voorstelling met bijschriften; op den kant *Liberale Gifte Int' Jaar 1747.*

Merken: Amsterdam, U, mannenkop.

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

690. **18e eeuw, midden.** Langwerpig achtkantige tabaksdoos, op het deksel en den bodem versierd met gegraveerde voorstellingen van de geschiedenis van Judith en Holofermus. (Judith 13, vers 7 en 8). Op den rand het toepasselijke bijschrift: *prins holofernis Wert sinneloos En dronke: Op Judics schonighyt. Soo Gaat hij legge Ronke: sij hakt hem door den hals. En Verft zijn ledekant: En maakt Een deerlijk End van sijne Vleeselijke brant.*

Merken: Amsterdam, U, bloem op stengel.

A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.

691. **18e eeuw, 2e helft.** Langwerpige tabaksdoos, op het deksel een gegraveerde voorstelling van een harddraverij van paarden onder den man in een landschap, op den bodem paardekooplui met een stoet aan elkaar gebonden paarden voor een herberg, een dorp op den achtergrond.

Merken: Amsterdam, Z, klaverblad.

D. Meinsma, Dokkum.

692. **18e eeuw, 2e helft.** Langwerpige tabaksdoos met ronde hoeken, op het deksel gedreven zwaan en haan, benevens krul- en bloemornament, op den bodem een dorpsgezicht, omgeven door krulornament.

Merk: D L.

Ds. J. W. Hannema, Holwierde.

693. **18e eeuw, 2e helft.** Langwerpige tabaksdoos met ronde hoeken, op deksel en bodem naar spotprenten gegraveerde politieke voorstellingen met bijschriften en waarboven *Perkins Triumf op Den Schotsen Inval*; op den kant gegraveerd krulornament en medaillons waarvan in één een portretje met het omschrift: *Carel Jacob geboren den 31 decemb. 1720.*

Mevr. Wed. E. 's Jacob, geb. van Heloma, Bussum.

694. **18e eeuw, 2e helft.** Langwerpige tabaksdoos met ronde hoeken, op het deksel gedreven symbolische voorstelling van de gerechtigheid en de Vrede met het opschrift *gereg-tigheid en vree daar is god altijd mee*, terzijden waarvan een zwemmende gans en bloemen alles omgeven door rococo-ornament; op den bodem, welke ook als deksel is ingericht, een gegraveerde landelijke voorstelling met de opschriften: *Ik zil al mijn volk Gebiede, Ik sal alle Minsken Riede, heeg en Leeg sa Man as Wief agt te sleen op Haar bedrief. Niet den dag so Leedig Slitte, Elk moet Gape sal hij biette, gapet ijmant Al te Let. Dan is het Visken Ag-tert Net*; een en ander omgeven door rococo-ornament. De kanten opgelegd met gegoten voorstellingen betrekkelijk

het huwelijk met toepasselijke bijschriften. Van binnen een à jour voorstelling van Elia door de raven gespijzigd met de bijschriften: *die steunt op god krijgt al te vrint wordt van de Raavens Sels gediend*, omgeven door rococo-ornament.

Jhr. Mr. D. de Bloep van Haersma de With, de Bilt.

695. **18e eeuw, 2e helft.** Rond doosje van ivoor, op het deksel een zilveren plaat waarop een friesche ijalk is gedreven.

S. van der Meer, Harlingen.

696. **18e eeuw, 3e kwart.** Langwerpige tabaksdoos met gegolfde hoeken, op deksel en bodem, gedeeltelijk uitgesleten, gegraveerde voorstellingen op het huwelijk betrekking hebbende en op de randen gedreven blad- en rank-ornament.

Meesterteeiken R F.

Dr. E. van Welderen baron Rengers, IJsbrechtum.

697. **18e eeuw, 3e kwart.** Langwerpige tabaksdoos, geheel versierd met gegraveerde voorstellingen, op het deksel een friesche krompaneelen sjees met paard, een pleziervaar-tuig met gezelschap, waartusschen een kantoor- of winkel-interieur, waaronder *Goslik Lijkles*. Op den bodem: op den achtergrond een dorpsgezicht en op den voorgrond een naakte vrouw in een vischnet, waarbij verschillende personen, met het volgende onderschrift:

*al sien ik wat bange
ik laat mij vange
ik heb de list so wel bedacht
dat de vis is int net gebracht
Visscher hebt ge van de vis te veel
So verkoopt mi ook een deel
Had ik sulke vis int klooster te eten
ik sou haast het vlees vergeten
och pater sulke vis hebben gedaan
dat ik op krukken moet gaan.*

Verder sersierd met gegraveerd rococo-ornament.

Merk: meesterteeiken een gekroonde I H.

Mevrouw J. M. Lykles, geb. van Gulik, Apeldoorn.

698. **18e eeuw, 3e kwart.** Langwerpige tabaksdoos, met inge-bogen hoeken, ter eere van het huis van Oranje. Op het deksel, achter glas, de portretten van Prins Willem V en zijn gemalin, waartusschen een bloeiende oranjeboom met op een lint: *V i v a t O r a n j e*; op den bodem een gegraveerde trophee van vaandels en wapentuigen, benevens een Oranjeboom en het omschrift: *GROEIEN EN BLOEIEN VAN HET HUIJS VAN ORANIE*. Op de gegolfde kanten en van binnen in het deksel gegraveerde krijgstropheën en oranjeboomen.

Merken: onduidelijk en onbekend.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

699. **18e eeuw, 4e kwart.** Langwerpige tabaksdoos ter herden-king van de slag bij Doggersbank. Op het deksel een ge-graveerde voorstelling van den slag; op den bodem twee schepen in gevecht, met het bijschrift: *Gevegt van Capt. Oorthuis bij Cadix d: 30 May 1781*; op de kant: *Zeeslag van d: 6 Aug. 1781, Door Zoutmans Wijs belijd, Gepaart met Dapperheyd — Heeft men door 's Hemels Zeegen d' Overwinning verkreegen.*

Merken: Amsterdam, M, kroontje.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

700. **18e eeuw, 4e kwart.** Langwerpige tabaksdoos met ronde hoeken ter herdenking van den slag bij Doggersbank: op het deksel een gegraveerde voorstelling van den slag; op den bodem te midden van krijgstropheën een medaillon waarin het portret van Zoutman met het omschrift: *Johan Arnlod Zoutman Vice Admir.* Op den voorkant: *Zeeslag op Doggersbank d. 3 Aug. 1781.* Aan de binnenzijde van het deksel een monogram met Lodewijk XVI-versiering.

H. Bloembergen Santee, Leeuwarden.

701. **18e eeuw, 4e kwart.** Langwerpige tabaksdoos, met ingebogen hoeken, ter herdenking van den slag bij Doggersbank. Op het deksel een gedreven afbeelding van den slag, waarboven op een lint: *God hulp Zoutman en hij overwon 1781*; op den bodem een gegraveerde afbeelding van den slag, benevens op vlaggen de namen der scheepsbevelhebbers en *Vi Va Zoutman*; op de randen gedreven vogel-, bloem- en krul-ornament.

Merken: onduidelijk.

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

702. **18e eeuw, 4e kwart.** Langwerpige tabaksdoos met gegolfde zijkanten en ronde hoeken; op het deksel in een cartouche van krul- en schelp-ornament, rookende personen onder een boom, ter weërszijden bloem- en ruit-ornament; op den bodem en aan de kanten schelp- en krulornament.

Merken: Rotterdam (?) X, A M.

Hendrik Westra, Hardegarijp.

703. **18e eeuw.** Ronde doos van agaatsteen, gemonteerd met gegraveerde en geciseleerde gouden randen, op het deksel onder glas een miniatuur damesportret.

Jkvr. A. A. C. C. Grundtmann Lycklama à Nijeholt, Beetssterzwaag.

704. **18e eeuw.** Ovale snuifdoos van agaatsteen met gegraveerd gouden montuur, op het deksel een ovaal gouden plaatje met gegraveerd monogram. Het deksel is dubbel en bevat een dames potret, miniatuur in gouden rand.

C. J. de Jong, Rijsenburg.

705. **18e eeuw, einde.** Ovale brillendoos, aan de eene zijde een gekroond wapen: een op een scherpe zijde rustende balk (?), vergezeld boven van 2, beneden van 1 liggende wassenaar.

B. T. Wassenaar, Franeker.

706. **19e eeuw, begin.** Gouden snuifdoos, het deksel met bloem-ornament versierd.

Ds. F. de Boer, Irnsum.

KISTJES, BORSTELS, ENZ.

707. **17e eeuw.** Kleinodiënkastje van ebbenhout met opklapbare deksel en scharnierende voorzijde. Op de vier hoeken caryathiden. Van binnen voorzien van laadjes, waartuschen een soort van kerkraam met spiegelglas. Deksel, binnenkant voorklep en binnenvoorzijde belegd met gegraveerd bladzilver met voorstellingen van Charitas, Justitia, tafereelen uit de geschiedenis van Jozef, enz.

Hoog 32, breed 38, diep 24 c.M.

Freules van Eysinga, Leeuwarden.

708. **1664.** Langwerpig vierkante doos op vier dubbele pootjes in bladvorm. Op voor- en achterzijde versierd met een gedreven vaas met bloemen, op de zijkanten met fruit-ornament; op het deksel bloemornament waartusschen twee wapens; linker: 3 pijlen, punt opwaarts, naast elkaar (Bolta); rechter: Eijsinga. Op den bodem staat: Theodorus Keties Ao. 1664.

Merken: Holland, Amsterdam, b, meesterteecken C. B. aan elkaar (Voet no. 100).

Dr. C. Hofstede de Groot, 's-Gravenhage.

709. **18e eeuw, 1e helft.** Bolvormige gladde poederdoos op voet, waarop wapen: gedeeld; rechts: Aylva; links: Meckema; gekroond; schildhouders: 2 eenhoorns.

Merken: Friesland, Leeuwarden, S, meesterteecken A. A. waartusschen een bloem (Andele Andeles, 1709).

Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.

710. **18e eeuw.** Twee gladde, ronde doozen. Op het deksel het ge-graveerde van Eysinga-wapen.

Merken: Friesland, Leeuwarden, F, meesterteecken H D verbonden, (H. Daum, 1764).

Jonkvrouwen van Eijsinga, Leeuwarden.

711. Twee kleine doosjes, geheel gelijk aan de hiervoren genoemde en met gelijke wapens en merken.

Jonkvrouwen van Eijsinga, Leeuwarden.

712. **18e eeuw.** Een ronde en een vierkante doos, glad met drie parelranden.

Merken: Holland, Amsterdam, X, meesterteecken S. S.

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

713. **17e eeuw, 2e helft.** Ovaal borstelblad, waarop de naar een compositie van Hendrik Goltzius gedreven mythologische voorstelling van de verandering van Daphne in een laurierboom.

Merken: Bolsward, ?, ster.

Gravin van Limburg Stirum, geb. Mulier, 's-Gravenhage.

714. **17e eeuw, 3e kwart.** Tafelschuier met zilveren blad, waarop in laag relief, een ruitergevecht is gedreven.

Geteekend: C. Baardt, f.

Rijksmuseum, Amsterdam.

715. **18e eeuw, 2e helft.** Borstel met zilveren blad waarop de gedreven voorstelling van de Kruisiging op Golgotha, de rand is versierd met rococo-ornament.

H. J. Pel, Woerden.

BOUILLOIRES, KOFFIEKANNEN, MELKKANNEN, ENZ.

716. **18e eeuw, 2e helft.** Waterketel met draaiend deksel en hengsel, het laatste gedeeltelijk van ebbenhout. Gegra-veerd met rococo-lofwerk en het wapen van de familie van Eijsinga.

Merken: Friesland, Leeuwarden P, (1770) R E (R. Elgersma).

Freules van Eijsinga, Leeuwarden.

717. **18e eeuw, midden.** Gegoten en geciseleerde bouilloir met gegraveerde bloem en schelpversiering en een bloem als knop op het deksel. Gedeeltelijk ebbenhouten hengsel, met à jour bewerkt bijpassend komfoor. (Stijl Lod. XV).

Merken: N.-Holland, Amsterdam, P., D W (*Dirk Westrik*) omstreeks 1730—1745.

Mevr. G. v. d. Hoeven Fockema Andreae, Leiden.

718. **18e eeuw, midden.** Gegoten en geciseleerde bouilloir, vierkantig met bolle vlakken, gedeeltelijk ebbenhouten hengsel. Op het deksel gestileerd bladwerk. Op bijpassende komfoor, versierd met gestileerd blad- en krulornament, de vier poten eindigende in leeuwenklauwen. (Stijl Lod. XV).

Merken: N.-Holland, Amsterdam W, M. C.

Mevr. Wed. H. Doornbos—Halbertsma, Groningen.

719. **18e eeuw, midden.** Gegoten en geciseleerde bouilloir, vierkantig met bolle vlakken en gedeeltelijk ebbenhouten hengsel. Op het deksel gestileerd blad- en schulpmotief. Op bijpassend komfoor, sober versierd met gelijk ornament. (Stijl Lod. XV).

Merken: Z.-Holland — Haag — K — IB.

Mevr. Baronesse C. Roëll—van Harinxma thoe Slooten, Bosch en Duin.

720. **18e eeuw, 2e helft.** Fraai gedreven en gegraveerde bouilloir in meloenvorm met hengsel van ebbenhout. Op het deksel een meloen met blaadjes als knop, met à jour in blad en vruchtmotieven bewerkt komfoor. (Stijl Lod. XV).

Merken: Friesland, Leeuwarden V, *Pieter Meeter.*

Mevr. Wed. Dr. Tromp—Verhoop, Balk.

721. **18e eeuw, 2e helft.** Fraaie gegoten en geciseleerde bouilloir met ebbenhouten hengsel, van buiten versierd aan de onderzijde met acanthusbladen en verder met guirlandes en medaillons met koppen. De tuit eindigt in een saterkop. Op het deksel een vaas. Met bijpassend, open-gewerkt komfoor, waarvan de drie pooten eindigen in leeuwenklauwen. (Stijl Lod. XVI).

Merken: N.-Holland, Amsterdam, B : N (*Jan. Buijsen*, omstreeks 1766).

Mevr. A. M. Hannema—Six, den Haag.

722. **18e eeuw, 2e helft.** Fraaie gegoten en geciseleerde bouilloir met versiering van guirlandes en medaillons met een kop en parelrand, ebbenhouten hengsel. Op het deksel blad- en vruchtversiering met ring. Met bijpassend komfoor, met ebbenhouten voetstuk. (Stijl Lod. XVI).

Merken: Friesland, Leeuwarden G, HD. (*H. Daum 1764*).

Mr. E. Willinga Prins, Oldeberkoop.

723. **18e eeuw, eind.** Bouilloir, versierd met parelranden en graveerwerk met ivoeren hengsel. Om den tuit een vierkante verdikking. Met bijpassend komfoor, waarop cannelures en guirlande-versiering. De pooten eindigen in ivoeren bolletjes.

Merken: N.-Holland, Amsterdam, C, *geen meesterteeiken.*

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

724. **19e eeuw, begin.** Groote bouilloir z.g.n. Samovac, met vierkante opengewerkte voet, rustende op vier ebbenhout bolle. Om den buik en voet een randversiering van acanthusbladen. Met twee leeuwenkoppen, waarin ringen. (Stijl empire).

Merken: onduidelijk.

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

725. **18e eeuw, 2e helft.** Koffiekan met kraan. De kan en deksel versierd met gestileerd schelpornament. Met bijpassend komfoortje. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Friesland, Leeuwarden, M, *Pieter Meeter 1766*.
Mej. G. Cannegieter, Hallum.
726. **18e eeuw, 2e helft.** Kleine koffiekan met kraan. De kan en deksel versierd met gestileerd schelp-ornament. (Stijl Lod. XIV).
Merken: N.-Holland, Amsterdam, K, *onduidelijk.*
P. A. V. Baron van Harinxma thoe Sloten, Leeuwarden.
727. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven en geciseleerde koffiekan met kraan, getorst en versierd met gestileerd bladornament. Op het deksel een bloem. Staande op een driezijdig komfor. (Stijl Lod. XV).
Merken: N.-Holland, Amsterdam—Z—, H B, (*Hendrik Buijsen*), *omstreeks 1785—1795.*
P. Gaastra, Workum.
728. **18e eeuw, 2e helft.** Klein glad koffiekannetje met kraan. (Stijl Lod. XV).
Merken: Friesland, Harlingen -O- *onduidelijk.*
Mej. M. G. van Hulst, Harlingen.
729. **18e eeuw, 2e helft.** Glad koffiekannetje met vier zijden en kraan met bijbehorend komfoor. (Stijl Lod. XV).
Merken: N.-Holland, Amsterdam -E-, *onduidelijk.*
Gravin E. van Limburg Styrum—Mulier, den Haag.
730. **18e eeuw, 2e helft.** Koffiekan met kraan. De buitenzijde gegraveerd met bloem- en bladmotief, waartusschen Bijbelsche figuren. (Stijl Lod. XV).
Merken: Friesland, Leeuwarden -S-, *P. Meeter, 1766.*
J. L. van Sloterdijck, Stiens.
731. **18e eeuw, 2e helft.** Fraai gegraveerde koffiekan met kraan. Versierd met o.a. de wapens van van Eijsinga en van Heemstra. Stijl Lod. XV.
Merken: N.-Holland, Amsterdam -K-, *springend haasje* (*D. Haas*) $\pm$ 1794—1794).
Freules van Eijsinga, Leeuwarden.
732. **19e eeuw, begin.** Vierkante koffiekan met ronde hoeken en tuit, eenigszins gecanneleerd, met bijbehorend komfoor op ebbenhouten voetstuk (Stijl Empire).
Merken: *onduidelijk.*
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
733. **19e eeuw, begin.** Vierkante kofiekan met afgeronde hoeken en oor van ebbenhout, versierd met horizontale filet-randen, met bijpassend komfoor, staande met vier bokkepootjes op ebbenhout voetstuk. (Stijl Empire).
Mr. A. D. H. Fockema Andreae, Arnhem.
734. **18e eeuw, midden.** Komfoor voor een waterketel, gegoten en versierd met geciseleerd blad-ornament en uitgezaagd bloem-, blad- en ruitmotief.
Merken: Friesland, Leeuwarden, Q (*1751?*) *meesterteeiken* *J. N. (Jacob Niebuur 1733).*
N. Ottema, Leeuwarden.
735. **18e eeuw, midden.** Opengewerkt komfoor met bloem- en schulpversiering, waarop een schaapje, met loshangende oortjes en staande op vier ebbenhouten bolletjes, (Stijl laat Lod. XIV).

Merken: N.-Holland, Amsterdam I, G + B (*Gerrit Boverhof, omstr. 1736—1763*).

Mevr. J. Reigersberg Versluys, geb. Jonkvr.

van Andringa de Kempnaer, Overveen.

736. **18e eeuw, 2e helft.** Rond glad komfoor met uitgewerkten rand, op ronde voet. Met twee hangoortjes.

Merken: N.-Holland, Amsterdam -A- T. S. (*onbekend*).

Fr. Smulders, den Haag.

737. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven komfoor met bladversiering en ebbenhouten onderstuk.

Gravin E. van Limburg—Styram, den Haag.

738. **18e eeuw, 2e helft.** Groot opengewerkt komfoor met gefileerden bovenrand, onderbroken door vier gestileerde schulpen. De onderrand bestaat uit open lofwerk en heeft vier gestileerde bladpootjes, met twee hangooren. Stijl Lod. XIV.

Merken: N.-Holland, Amsterdam -A-, R. B. (*Reijnier Brandt*) $\pm$ 1748—1784.

Mevrouw Wed. F. R. Fontein Tuinhout, den Haag.

739. **1781.** Komfoor geheel gelijk als het vorige nummer, doch iets kleiner.

Merken: Friesland, Harlingen, D (1781) J. S.

Mevr. Wed. F. R. Fontein Tuinhout, den Haag.

740. **18e eeuw, 2e helft.** Komfoor gelijk aan het vorige nummer, doch iets kleiner.

Ongemerkt.

Mevr. Wed. F. R. Fontein Tuinhout, den Haag.

741. **17e eeuw, eind.** Fraai melkkannetje met oor, tuit en deksel, op ronden voet. Het deksel en de voet versierd met drijfwerk, bloemen en bladeren, waaromheen een parelrand. Op het deksel een eekhoortje als knop. Op de voorzijde in fraai graveerwerk 2 wapens onder één kroon; mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: klimmende vos (?); vrouwewapen: tandrad, vergezeld in den top van 2, in den voet van 3 ruiten.

Merken: Friesland, Sneek, R., *onbestemd meesterteeken.*

Mr. Hendrik de Visser, Groningen.

742. **17e eeuw, eind.** Lampetkan op ronden voet, van boven wijd uitlopend en met oor, met filetranden en puntversiering. Op de voorzijde gegraveerd het wapen van Vegelin van Claerbergen.

Merken: Zuid-Holland, Haag -A-, I E in een parelrand.

Mr. J. B. Bothenius Lohman, Assen.

743. **18e eeuw, 2e helft.** Melkkan met tuit, oor en drie pootjes. Aan de bovenzijde voorzien van graveerwerk.

Merken: Friesland, Leeuwarden -P.- monogram S. V. O. (*Sikke van Ommeren*), 1751.

M. van Heloma, Amersfoort.

744. **18e eeuw, 2e helft.** Gladde kan met vakken en deksel, waarop gestileerde bladversiering. Onder den kan een opengewerkte rand van bladeren, die tevens dienen als steunpunten. Met oor van ebbenhout. (Stijl Lod. XV).

Merken: N.-Holland, Amsterdam, L., M C' (*voet meesterteeken 43 6 $\pm$ 1724—1774*)?

Fr. Smulders, den Haag.

745. **18e eeuw, 2e helft.** Geïorste melkkan met oor van ebbenhout en deksel, waarop gestileerde bladversiering en bloem. Staande op drie pootjes. (Stijl Lod. XV).
Merken: N.-Holland — Amsterdam — I — I. S. L. (*Johannes Siotteling, van Gothenburg*). Omtrent 1764—1794.
Fr. Smulders, den Haag.
746. **18e eeuw, 2e helft.** Gladde melkkan met vakken en gestileerde deksel, waarop twee blaadjes. Met ebbenhouten oor en drie voetjes in takvorm. (Stijl Lod. XV).
Merken: Z.-Holland, Haag, — L — omgekeerde B en E.
Fr. Smulders, den Haag.
747. **18e eeuw, 2e helft.** Gladde vierzijdige melkkan met vier groeven, ebbenhouten oor en bokkepooten, versierd met graveerwerk. Op een der zijden: „Ao. 1763 den 19 January. Is Jelles Wildschut, 'smorgens te 7 uur op schaatsen, van Harlingen gereden, was 's avonds te 7 uur te Amsterdam, heeft dit te Enkhuisen gekogt en is Wederom Over de Zuiderzee op Stavoren, naar Huis Gereden.”
Merken: N.-Holland Amsterdam, — Z — K. V. P. N. ?
P. de Clercq, Veenwouden.
748. **1779.** Glad melkkannetje met ebbenhouten oor, drie bokkebootjes en gegoten en geciseleerde deksel, waarop een vrucht met bladeren als knop. (Stijl Lod. XV).
Merken: Friesland, Leeuwarden — B — (1779) D W. *waarboven een kroon, (J. de Wal), 1774.*
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
749. **1782.** Glad melkkannetje met vakken en ebbenhouten oor en drie voetjes. De deksels gedreven en voorzien van een opgelegd takje met bladeren. (Stijl Lod. XV).
Merken: Friesland, Leeuwarden, — E — (1782) D W *waarboven een kroon (J. de Wal), 1774.*
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
750. **1795.** Melkkannetje met overlangsche groeven, ebbenhouten oor en drie pootjes. Op den bodem gegraveerd: „Wolter Emmen”, waaromheen: „Warmoldina Adriani, geboren den 19 Janu. 1795”.

$$\begin{array}{c} 7 \\ \text{Merken: J S — (1795).} \\ Z \end{array}$$

Mr. P. van Kleffens, Zwolle.
751. **18e eeuw, laatste kwart.** Fraaie gegoten en geciseleerde kan op opengewerkten voet en met ebbenhouten oor. De kan versierd met cannelures en een gladde band, waarop guirlandes en medaillons. Op het deksel een pijnappelknop. (Stijl Lod. XVI).
Mevr. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.
752. **18e eeuw, eind.** Melkkan met oor, versierd met cannelures. (Empire stijl).
Merken: Amsterdam, — A — een kroon en 'I H S,
P. de Clercq, Veenwouden.

THEEKETELS, TREKPOTTEN EN THEEBUSSEN.

753. **18e eeuw, 1e kwart.** Theeketeltje met deksel en hengsel, en tuit in den vorm van een vogelkop, geheel versierd met gedreven gestyleerd bloem- en bladornament, waartusschen een gecanneleerde band.
Merken: Friesland, Leeuwarden, C (1718) gekroonde lelie (*Johannes van der Lely*).
Rijksmuseum, Amsterdam.
754. **18e eeuw, 1e helft.** Theeketelstje met deksel, het beneden- en bovengedeelte gecanneleerd, het middengedeelte versierd door twee banden, waarvan de eene met gedreven blad- en de andere met aan een lint hangend bloemornament. Met bijbehorend komfoor; het benedengedeelte gecanneleerd, met rand van bladornament, het bovengedeelte opengewerkt en afgedekt door een vlakke geribbelde rand.
Merken: van keteltje en komfoor: Friesland, Leeuwarden (*gespleten eeuw*) P., gekroonde hamer, tusschen de letters H en I (*Dit merk komt op het Leeuwarder gildebord niet voor*).
Jkv. A. A. C. C. Grundtmann Lycklama à Nijholt, Beetsterzwaag.
755. **18e eeuw, 1e helft.** Theeketeltje met plat hengsel en ivoren handvat, geheel glad en mooi van vorm.
Merken: Noord-Holland, overigens onduidelijk.
Fr. Smulders, 's Gravenhage.
756. **18e eeuw, 1e helft.** Mooi gevormd theeketeltje met achtkantigen tuit en plat hengsel, het beneden- en bovengedeelte gecanneleerd, het tusschengedeelte vlak.
Merken: Noord-Holland, Amsterdam, B, *meesterteeken:* een man met een knots op den schouder.
Julia Jan Douterstichting, Oudeschoot.
757. **18e eeuw, midden.** Theeketeltje met deksel en tuit, in den vorm van een vogelkop, geheel versierd met gedreven bloem-, schelp- en krulornament, waartusschen een band van gedreven bladwerk. Op den bodem staat in stippelgravure A. B. Ao. 1752 S. V. K.
Merken: Friesland, Sneek (*drie boven elkaar geplaatste kroontjes*) R. F. A.
Mr. H. C. van Kleffens, Arnhem.
758. **18e eeuw, midden.** Theeketeltje met deksel, geheel versierd met gedreven bloem-, schelp- en krulornament, de tuit in den vorm van een vogelkop.
Merken: Friesland, Sneek (*drie boven elkaar geplaatste kroontjes*), M, *meesterteeken:* F D. (*als monogram*) in een schild.
Baronesse C. van Welderen Rengers, Wassenaar.
759. **18e eeuw, midden.** Theeketeltje met deksel, gedeeltelijk versierd met gecanneleerde banden, gedeeltelijk met bloemen gestyleerd bladornament; de tuit in den vorm van een vogelkop.
Merken: Friesland, Bolsward, O, *meesterteeken:* een vogeltje.
Mevr. Wed. E. Sluyterman—geb. Potma, Workum.

760. **18e eeuw, 3e kwart.** Theeketeltje met gedreven bloem- en krulornament en gecanneleerd tusschengedeelte; de tuit in den vorm van een vogelkop en op het deksel een triton als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, L. (1766) *meesterteeke* een vogel (P. Meeter).

Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.

761. **18e eeuw, 3e kwart.** Theeketeltje met gedreven bloem-, blad- en krulornament en gecanneleerd tusschengedeelte; de tuit in den vorm van een vogelkop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, M (1767) J. B., *aan elkaar* (Jacob Boltje).

J. L. van Sloterdijk, Stiens.

762. **18e eeuw, 2e helft.** Theeketeltje met deksel, versierd met verschillende gedreven voorstellingen, benevens krul-, plant- en vogelornament. Op het deksel een triton als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Q, *meesterteeke*: F. E. als monogram.

Dr. J. Hannema, Sneek.

763. **18e eeuw, 4e kwart.** Theeketeltje met deksel waarop een triton als knop, geheel versierd met gedreven bloem- en krulornament; de tuit in den vorm van een vogelkop.

Merken: Friesland, Sneek (*halve adelaar en drie boven elkaar geplaatste kroontjes*), *Jaarletter I* (1786).

Julia Jan Wouterstichting, Oudeschoot.

764. **19e eeuw.** Theeketel met hengel en tuit, in den vorm van een vogelkop, versierd met gedreven bloem-, blad- en rankornament, waartusschen een palmetrand en afgezet met smalle gecanneleerde randjes; op het deksel een dolfijn als knop.

Merken: loopende leeuw en V. A. waarboven een notenbalk. (H. van Assen, 1829).

Douairière Gravin van Limburg Stirum geb. Mulier, 's Gravenhage.

765. **18e eeuw, begin.** Achtkante trektpot met tuit, in den vorm van een vogelkop en ebbenhouten oor, op alle vlakken versierd met gegeraveerd en geciseleerd bloem-, rank- en krulornament.

Merken: Noord-Holland, Amsterdam, *Jaarletter N*, *meesterteeke* P.V.E. (*aan elkaar*).

Dr. C. Hofstede de Groot, 's Gravenhage.

766. **18e eeuw, 1e kwart.** Achtkantige trektpot, met tuit in den vorm van een triton en oor in den vorm van een nymf, een hoorn van overvloed vasthoudende. De kom versierd met cartouches waarin gedreven engelenfiguurtjes, bloem- en fruitornament, de voet, hals en deksel met gedreven gestyleerde lelies, bloem- en bladornament, gescheiden door smalle gecanneleerde en parelranden; op het deksel een op een leeuw zittend engeltje als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, V (*gespleten stempel, 1714*), *meesterteeke* een gekroonde lelie (*Johannes van der Lely*). Bijzonder fraai stuk.

Museum Boymans, Rotterdam.

767. **18e eeuw, 1e kwart.** Trekpot met tuit, in den vorm van een zee-nymph een visch in de armen houdende, en oor in den vorm van een engeltje, geheel versierd met gedreven gestyleerd blad- en bloemornament in vakken, benevens smalle horizontale banden met cannelures; op het deksel een vaas als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden (*het nieuwe scherpe stempel*). Jaarletter C (1748), *meesterteeke* een gekroonde lelie (*Johannes van der Lely*). Buitengewoon fraai stuk.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

768. **18e eeuw, 1e helft.** Vierkante trekpot met breedte gecanneleerde hoeken, welke cannelures in de voetjes en op het deksel doorloopen.

Merken: Zuid-Holland, 's Gravenhage, Jaarletter P, *meesterteeke* H V T.

Mr. C. A. Römer, Leeuwarden.

769. **18e eeuw, 2e kwart.** Trekpot met deksel, de tuit in den vorm van een vogelkop en oor met engelenfiguurtje; geheel versierd met gedreven gestyleerd blad- en bloemornament, waartusschen een palmet-rand; het deksel met gecanneleerden rand en vaasvormigen knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Q. (1734) *gekroonde lelie* (*Johannes van der Lely*).

N. Ottema, Leeuwarden.

770. **18e eeuw, 1e helft.** Trekpot met tuit in den vorm van een vogelkop en oor met omziend engelenkopje; het benedengedeelte met gebombeerde vakken en bloemornament, het bovengedeelte en het deksel versierd met gedreven bloemwerk, waar doorheen glad bandornament; in het midden een horizontale gecanneleerde smalle band.

Merken: Friesland, Leeuwarden, H., *onduidelijk meesterteeke*.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

771. **18e eeuw, 2e kwart.** Trekpot met tuit in den vorm van een vogelkop en oor in slangvorm; het benedengedeelte versierd met gedreven blad-, bloem- en bandornament, waartusschen aan beide zijden hetzelfde wapen: gevierendeeld; 1 en 4: gezichtswassenaar (resp. links en rechts gewend); 2 en 3: twee dubbelkoppige adelaars in de richting van een rechterschuinbalk. Over alles een hartschild: vestingpoort. De hals en het deksel met gestyleerd bladornament versierd. Op den bodem staat: *Symon Krijtenburgh 1734*.

Merken: Friesland, Sneek. T, *meesterteeke* een zespuntige ster.

S. K. Taconis, Joure.

772. **18e eeuw, 2e kwart.** Trekpot op lagen voet, met tuit in den vorm van een vogelkop en plat oor met parelrand, het boven- en benedengedeelte versierd met gedreven blad- en bloemornament, waartusschen een breedte gecanneleerde band; het deksel op dergelijke wijze versierd en waarop een triton als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, G (1742) J. N. B., monogram (*Jacob Niebuur ?*, 1735).

N. Ottema, Leeuwarden.

773. **18e eeuw, 2e kwart.** Trekpot met gedreven en gegraveerd bloem-, blad- en schelpornament.

Merken: N.-Holland, Haarlem (?) Y, *meesterteeke* I V. *Jonkvrouwen van Swinderen, Rijs (Gaasterland)*.

774. **18e eeuw, 2e kwart.** Trekpots met tuit in den vorm van een vogelkop en oor met engelenkopje, geheel versierd, op gepointilleerd en geruit fond, met gedreven blad- en bloemornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, O, *meesterteeke* een blad (*Pieter Halius*).

J. H. van Aisma, Beetgumermolen.

775. **18e eeuw, midden.** Ronde trekpots met tuit, in den vorm van een zeenymph en op het oor een vrouwenkopje; geheel versierd met gedreven bloem- en rankornament, waartuschen engelfiguurtjes, in het midden een gecanneleerde band.

Merken: onduidelijk.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

776. **18e eeuw, midden.** Ronde trekpots op voet en met plat deksel, om den rand versierd met gegraveerd ornament, waaronder aan eene zijde twee wapens onder één kroon. Mannewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: klimmende eenhoorn op grond.

Vrouwewapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: dwarsbalk vergezeld boven: van een zittend konijn (?), beneden van een niet herkend voorwerp.

Merken: Friesland, Leeuwarden, P, *meesterteeke*: een bloem tusschen de letters A. A. (*Andele Andeles, 1709*).

Mr. H. de Visser, Groningen.

777. **18e eeuw, midden.** Ronde trekpots, geheel gecanneleerd, in het midden een band met gedreven rank- en bloemornament.

Merken: Noord-Holland, Haarlem, *Jaarletter* en *meesterteeke* onduidelijk.

Mevrouw C. de Jong—geb. van Loon, 's Gravenhage.

778. **18e eeuw, midden.** Trekpots met tuit, in den vorm van een vogelkop en plat oor, gedeeltelijk gecanneleerd en gedeeltelijk versierd met gedreven blad- en bloemornament; op het deksel een vaas als knop.

Merken: Friesland, Sneek, M. *meesterteeke*: R C.

Mevrouw Wed. E. J. Tromp—geb. Verhoop, Balk.

779. **18e eeuw, midden.** Trekpots met tuit in den vorm van een drakenkop, geheel versierd met gedreven bloem-, blad- en rankornament in rococostijl.

Merken: Friesland, Franeker, G, *meesterteeke*: P. H.

Douairière Gravin van Limburg Stirum—geb. Mulier, 's Gravenhage.

780. **18e eeuw, midden.** Trekpots met tuit, in den vorm van een vogelkop en smal plat oor met engelenkopje, geheel versierd met gedreven landelijke voorstellingen, bloem-, vogel- en krulornament.

Merken: Friesland, Dokkum, U, *meesterteeke*: een vischje.

Dr. K. Klaasesz, Huizum.

781. **18e eeuw, 2e helft.** Trekpots met tuit, in den vorm van een vogelkop en oor met engelenkopje, geheel versierd met gedreven bladornament, benevens hartvormige en ovale schilden; op het deksel een triton als knop. Op den bodem de letters G. I.

Merken: Friesland, Leeuwarden P. (1750), *meesterteeke* P. E. (*Pibo Elgersma*).

H. J. Pel, Woerden.

782. **18e eeuw, 2e helft.** Trekpots met tuit, in den vorm van een vogelkop en oor waarop een engelenkopje, het benedengedeelte versierd met gedreven bloemmanden, de hals en deksel met dito schelp- en bloemornament in cartouches.

Merken: Friesland, Leeuwarden, L (1766), *meesterteeke* een bloempje op stengel (J. Andringa).

Wed. G. S. Bakkers—geb. Felkers, Winsum.

783. **18e eeuw, 2e helft.** Trekpots, waarop gedreven voorstellingen van herfst en winter, benevens twee bijbelsche voorstellingen, alles omgeven door bloem- en krulornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Jaarletter B, *meesterteeke* A.O. (aan elkaar).

Mr. R. A. Fockema, Baarn.

784. **18e eeuw, 2e helft.** Trekpots met tuit, in den vorm van een vogelkop en plat oor, geheel versierd met gedreven bijbelsche voorstellingen, omgeven door bloem- en krulornament; op het deksel een triton als knop.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Jaarletter D, *meesterteeke* I. F. (J. Feddema).

P. K. Doornbos, Stroobos.

785. **18e eeuw, 2e helft.** Trekpots met onderschotel, Lodewijk XV, versierd met gegraveerd blad- en krulornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, K. (1765) *meesterteeke* E A (E. Andeles).

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

786. **18e eeuw, 2e helft.** Vierkante trekpots met gebogen vlakken en groeven op de hoeken; het gegoten deksel is versierd met bloemornament. Het bijbehorend onderschoteltje met soortgelijke versiering.

Merken: trekpots: Nijmegen (?) K, *gekroonde* N en *gekroonde* W. S.

Onderschotel: Nijmegen (?) G, *gekroonde* N en *gekroonde* W S

Jonkvrouwe C. Engelen, Zutphen.

787. **18e eeuw, 3e kwart.** Ronde trekpots op voet en met plat deksel, om den rand versierd met gegraveerd blad-, krul- en ruitornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, N (1768), *meesterteeke* R. E. (R. Elgersma).

J. S. van Heloma, Delft.

788. **18e eeuw, 3e kwart.** Ronde trekpots op voet en met plat deksel, om den rand versierd met gegraveerd blad-, krul- en ruitornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, Jaarletter N (1768) *meesterteeke* R.E. (R. Elgersma).

Hierbij behoort een onderschoteltje met soortgelijk gegraveerd ornament. *Merken:* Friesland, Leeuwarden, Jaarletter O (1769), *meesterteeke* O.F.M. (aan elkaar). O. F. Muller).

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

789. **18e eeuw, 2e helft.** Trekpots, in meloenvorm met gegraveerd ornament en met een klein meloentje en bladstengel als knop.

Merken: *meesterteeke* J. S.

Mr. P. van Kleffens, Zwolle.

790. **18e eeuw, 4e kwart.** Trekpot in meloenvorm, op drie gebogen pootjes, versierd met geciseleerd blad- en fruitornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, E. (1782) *meesterteecken gekroonde D W (J. de Wal).*

Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.

Jonker. van Andringa de Kempnaer, Overveen.

791. **19e eeuw, begin.** Trekpot met onderschoteltje in empire-stijl, met gecanneleerd benedengedeelte.

Merken: Amsterdam, *Jaarleter a, meesterteecken: een kroon*, en I H. S.

P. de Clercq, Veenwouden.

792. **19e eeuw, begin.** Trekpot in empire-stijl met fijn bewerkt parelrandje als versiering.

Merken: Amsterdam, *jaarleter a, meesterteecken: een kroon*, en O L H.

Jac. Fontein, Harlingen.

793. **17e eeuw, 4e kwart.** Klein vierkant theebusje met cilindervormigen dop, op een der zijden twee wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een vogel met takje in den bek op grond; beneden: een schoof; linker: gedeeld; rechts: 3 omgekeerde schelpen (?) (2 en 1); links: doorsneden; boven: roos (5); beneden: lelie, — omgeven door lauwertakken, overigens geheel onversierd.

Merken: Leeuwarden, S (1690) *meesterteecken A.S., als monogram (Annius Syderius).*

P. A. Bruinsma, Leeuwarden.

794. **17e eeuw, 4e kwart.** Vierkante theebus met cilindervormige dop, boven- en beneden met gedreven bladornament versierd; op de beide groote vlakken een door gedreven lauwertakken omgeven wapenschild, waarop een monogram.

Merken: Leeuwarden, *Jaarletter V (1692), meesterteecken (Annius Syderius 1684).*

Mejuffrouwen Beucker Andreae, Leeuwarden.

795. **18e eeuw, 1e kwart.** Vierkante theebus met cilindervormige dop, versierd met in hoog relief gedreven bloem-ornament.

Merken: Friesland, Harlingen, Q (1710 ?), *meesterteecken een bloemvaas.*

A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.

796. **18e eeuw, 1e kwart.** Klein vierkant theebusje met ovale dop en rustende op vier bolpootjes, aan alle zijden versierd met gedreven gestyleerd bloem- en bladornament, afgezet door gladde randen; op den bodem S. P. 1721.

Merk: *Meesterteecken een gekroonde lelie (Johannes van der Lely, meester geworden 1695).*

Museum Boymans, Rotterdam.

797. **18e eeuw, 1e helft.** Vierkante theebus, met cilindervormige dop, geheel versierd met in hoog relief gedreven bloem-, acanthusblad- en vogelornament; het middengedeelte der vlakken glad en versierd met gegraveerd bloemwerk en twee wapenschilden waarop T. H. (Hetgeen later aange-

16 42

bracht schijnt te zijn). Boven en beneden afgesloten door een plooirandje.

G. Schoonhof, Bolsward.

798. **18e eeuw, 1e helft.** Vierkante theebus met cilindervormige dop, in hoog relief met gedreven bloem- en fruitornament versierd, op de eene zijkant een gegraveerd monogram, op de andere een wapen: gedeeld; rechts: 3 zwemmende visschen paalsgewijs, vergezeld in den top van een kroon; links: een staand vat vergezeld alsvoren; helmteeken ontbreekt.

Merken: Friesland, Bolsward, T, H.

Johannes Jans Buwalda, Witmarsum.

799. **18e eeuw, 2e kwart.** Vierkante theebus, rustende op bolvormige pootjes en met cilindervormigen dop; op de vier vlakken een gegraveerde vaas met bloemen.

Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter D (1739)* meesterteeiken J. J. als monogram (*Johannes Jongsma 1733*)

Johs. W. Bruinsma, Bolsward.

800. **18e eeuw, 2e kwart.** Vierkante theebus, met cilindervormigen dop, op de twee breede vlakken de in hoog relief gedreven voorstellingen van Andromeda door Perseus verlost en een verliefd paar met Amoriguurtje, beide in medaillon met druiventrossen op de hoeken, op de twee smalle vlakken gedreven bloem- en bladornament in hoog relief; aan den bovenkant afgezet door een gedreven bladrand.

Merken: Friesland, Bolsward, *Jaarletter B, meesterteeiken een ster.*

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

801. **18e eeuw, 1e helft.** Vierkante theebus, met cilindervormige dop en naar binnen gebogen gladde hoekvlakken; de vier zijden versierd met gedreven bloem- en krulornament in Lodewijk XIV-stijl; op de beide breede vlakken een gegraveerd monogram.

Merken: Friesland, Sneek, P, *meesterteeiken onduidelijk.*

J. L. van Sloterdijk, Stiens.

802. **18e eeuw, midden.** Kleine vierkante theebus, met cilindervormige dop, versierd met gedreven bloem- en rankornament.

Merken: Holland, Haarlem, L., *meesterteeiken: twee gekruiste schoppen.*

M. van Heloma, Amersfoort.

803. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkant theebusje, met cilindervormige dop, versierd met gedreven bloem- en bladornament; op den bodem in stippelgravure B. S. 1793.

Dr. K. Klaasesz, Huizum.

804. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkante theebus met cilindervormige dop, geheel versierd met gedreven bloem- en bladornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter E (1760)*, *meesterteeiken D W, aan elkaar, (Jan de Wal 1744).*

K. van Riesen, Leeuwarden.

805. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkante theebus met cilindervormigen dop, geheel versierd met gedreven bloem- en bladornament; op den bodem: R. R. A. P. 1767.

Merken: Friesland, Sneek, R., *meesterteeiken onduidelijk.*

Douairière Gravin van Limburg Stirum—geb. Mulier, 's Gravenhage.

806. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkante theebus met cylindervormigen dop, versierd met gedreven bloem-, acanthusblad- en vogelornament, in het midden waarvan gladde vakken, op een waarvan het later aangebrachte opschrift *F. M.* — *J. H. 1878.*

*Meesterteeiken: een bloem op stengel (J. Andringa, 1760).
S. Sijsma, Dokkum.*

807. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkante theebus met cylindervormige dop en ingebogen hoeken, geheel versierd met gedreven bloem-, blad- en parelornament. Op de eene zijde een monogram en op de andere zijde een gekroond wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 zittende vogels, paalsgewijs.

Merken: Holland, Haarlem, T, een roskam (?)

Mevr. Wed. Rienks—geb. van der Goot, Leeuwarden.

808. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkante theebus met cylindervormigen dop, rustende op vier bolpootjes, geheel versierd met gedreven schelp- en krulornament.

Gemerkt met een onduidelijk meesterteeiken.

J. J. van der Meij, Ferwerd.

809. **18e eeuw, 3e kwart.** Theebus in kabinetvorm, geheel versierd met gedreven Bijbelsche voorstellingen en rococo-ornament; op den bodem in stippelgravure *D. H. A. K.*

Meesterteeiken: HD (H. Daum 1764).

Mevr. Wed. D. J. van der Meij—geb. Jensma, Ferwerd.

810. **18e eeuw, 2e helft.** Vierkante theebus met cylindervormigen dop, geheel versierd met Lodewijk XV bloem- en krulornament.

Merk: meesterteeiken een klaverblad (J. Groenevelt, 1774)

Mr. S. Boltjes, Baarn.

811. **18e eeuw, 3e kwart.** Vierkante theebus rustende op vier bolpootjes en met cylindervormigen dop, geheel versierd met gedreven bloem- en bladornament; op den bodem in stippelgravure *B. P. 1767.*

Meesterteeiken: G. O. G. gekroond (Gosse O. Gorter 1762).

Mevrouw Wassenaar—geb. Bonnema, Leeuwarden.

812. **18e eeuw, 3e kwart.** Theebus in kabinetvorm met cylindervormigen dop waarop een Cambrinusfiguurtje; op vooren achterzijde gedreven dorpsgezichten omgeven door rococo-ornament, op de beide zijvlakken hetzelfde ornament met bloemranken. Op den bodem is gegraveerd: *Brant Hindriks En Akke Jans Zijn Getrouwt tot Balk De 27 Desembr 1772.*

B. H. van der Goot, Harich.

813. **18e eeuw, 4e kwart.** Vierkante theebus met ovale dop waarop een bloem, versierd met gedreven bijbelsche voorstellingen en bloem- en krulornament, op de vier hoeken een Lodewijk XVI vaas.

Merken: Onduidelijk meesterteeiken.

M. Meindersma, Hattem.

814. **18e eeuw, 1e kwart.** Cylindervormige theebus, de benedenhelft, alsmede het bovengedeelte en de dop, zijn versierd met gedreven bloem- en acanthusbladornament.

Merken: Friesland, Leeuwarden P (1709), meesterteeiken H - D waartusschen een zandlooper (Hendrikus Dortsma, 1701).

Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

815. **18e eeuw, 1e kwart.** Vaasvormig theebusje, het bovengedeelte met gegraveerd krul- en ruitornament versierd.

Merken: Noord-Holland, Amsterdam, *Jaarletter F*, *meesterteeke*n E W.

Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.

816. **18e eeuw, 1e kwart.** Vaasvormige theebus, met geribde hoeken, geheel glad, Lodewijk XIV.

Merken: Holland, Rotterdam, G, *L. I. waaronder ster.*
Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

817. **18e eeuw, 2e kwart.** Vaasvormig theebusje, het middengedeelte gecanneleerd, het boven- en benedengedeelte versierd met gedreven bladornament; om den voet en hals afgezet door een parelrandje.

Merken: Friesland, Leeuwarden, N (1728), *meesterteeke*n WP. (W. Pierson, 1724).

S. J. de Jong, Leeuwarden.

818. **18e eeuw, 2e kwart.** Vaasvormig theebusje met cylindervormige dop, gedeeltelijk gecanneleerd, gedeeltelijk met gedreven blad- en bloemornament versierd, om voet en hals een smal gecanneleerd randje.

Merken: Friesland, Leeuwarden, S (1733), *meesterteeke*n een blad in ruitvormig schild (Pieter Halius? 1729).

N. Ottema, Leeuwarden.

819. **18e eeuw, 1e helft.** Vaasvormig theebusje met cylindervormige dop, gedeeltelijk gecanneleerd, gedeeltelijk met gedreven en gegraveerd bladornament versierd.

Merken: Noord-Holland, Haarlem, *Jaarletter K*, *meesterteeke*n een hamer (?).

A. O. van Kerkwijk, 's-Gravenhage.

820. **18e eeuw, 1e helft.** Vaasvormig theebusje, met cylindervormige dop, gedeeltelijk gecanneleerd, gedeeltelijk met gedreven bladornament versierd, om den voet een parelrand.

Merken: Noord-Holland, Amsterdam, K, *meesterteeke*n twee gekruiste zwaarden.

Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.

821. **18e eeuw, 2e kwart.** Twee langwerpige achtkante theebussen, boven en beneden versierd met fraai gegraveerd Lodewijk XIV ornament; op den bodem van beide bussen staat: D. H. Hanekuijk, G. W. Hanekuijk, Ao. 1733.

Merken: *meesterteeke*n een bokaal met de letters I S, *ander merk onduidelijk.*

Gemeente Franeker.

822. **18e eeuw, 1e helft.** Twee vaasvormige sierbusjes met dekselfjes en op zeskantig voetstuk, versierd met gedreven bloem-, blad en schelpornament in Daniël Marot-stijl.

Merken: Noord-Holland, Haarlem, *Jaarletter B*, *meesterteeke*n een ooievaar tusschen de letters A en H.

Dr. C. Hofstede de Groot, 's-Gravenhage.

823. **18e eeuw, 3e kwart.** Vaasvormig theebusje met cylindervormige dop, geheel versierd met gedreven schelp-, bloem-, blad- en krulornament; om den voet een parelrand.

Merken: Friesland, Leeuwarden, G (1762) E. A. (Eise Andeles, 1752).

N. Ottema, Leeuwarden.

824. **18e eeuw, einde.** Vaasvormige theebus op voet, versierd met drie parelranden en met opengewerkt deksel.
Merken: Noord-Holland, Amsterdam, X, *meesterteeken* D W R (*Diderick Wilhelm Rethmeyer*).
Fr. Smulders, 's-Gravenhage.
825. **19e eeuw, 1e kwart.** Theebus, het benedengedeelte gecanneleerd; het bovengedeelte glad en met filetranden. Stijl Empire.
P. de Clercq, Veenwouden.
826. **19e eeuw, begin.** Vaasvormig theebusje met plat deksel, geheel glad, met filetrand. Stijl Empire.
Fr. Smulders, 's-Gravenhage.

ROOMLEPELS, ROOMKOMMEN, BONBONBAKJES EN BREIMANDJES.

827. **18e eeuw, 1e kwart.** Roomlepel, versierd met gedreven ornament, op den steel een blank wapenschild en een vogel.
Merk: een gekroonde lelie (Joh. van der Lely, meester geworden in 1695).
Rijks-Museum, Amsterdam
828. **18e eeuw, begin.** Roomlepel met gedreven blad in Lod. XIV-stijl op gegranuleerden grond. Op den steel gegoten roset en ruitertje.
Merk: Kleine lelie in een rond schild. Dit teeken zou kunnen zijn van Frederikus van der Lely, meester geworden 1669. Op stijlgronden is echter ook aan Gabynus van der Lely te denken, wiens gewoon teeken echter grooter is.
Mevr. G. Duintjer—Ottema, Veendam.
829. **18e eeuw, 1e helft.** Roomlepel, schulpvormig blad. Wapenversieringen: een mannetje op den steel.
Merk: M T (Menno Tijssen) (Leeuwarden 1731.)
B. T. Wassenaar, Franeker.
830. **18e eeuw, midden.** Roomlepel. Blad met schulp- en bloemversiering. Wapenversiering en een mannetje op den steel.
Merk: I I Leeuwarden, (Johannes Jelgershuis), meester 1750.
Dr. K. Klaasesz, Huizum.
831. **18e eeuw, 2e helft.** Roomlepel. Blad met schulp- en bloemversiering. Wapenversiering en een mannetje op den steel.
Merk: Druiventros (J. Wijngaarden, 1764).
H. J. Pel, Woerden.
832. **18e eeuw, 2e helft.** Twee roomlepels. Wapenversiering; op den steel een mannetje en een vogeltje.
Merken: op beiden een takje met 3 kersen (J. A. Karsten Leeuwarden, meester 1766.
M. Frantzen, Leeuwarden.
S. Kooistra, Irnsum.
833. **18e eeuw, 2e helft.** Roomlepel. Steel met haantje.
Merk: klaverblad (J. Groenvelt), meester 1771.
P. Gaastra, Workum.
834. **18e eeuw, 2e helft.** Roomlepel. Blad in schulpvorm.
Merk: H (H. J. Hesseling), Leeuwarden, meester 1794.
Mevrouw A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.

835. **18e eeuw, 2e helft.** Vier roomlepels, met verschillende versiering.
D. Stallinga, Marrum.
P. K. Doornbos, Stroobos.
Dr. E. J. v. Welderen Bn. Rengers, IJsbrechtum.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
836. **18e eeuw.** Vier roomlepels. Een met ovaal blad., geschildt, met verschillende versiering.
P. Gaastra, Workum.
W. A. Boers, Hilversum
H. de Jong, Leeuwarden.
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
837. **18e eeuw,** Vijf roomlepels, met mannetjes en een vogeltje op den steel.
Jhr. Mr. J. M. van Beyma, Leeuwarden.
J. G. Wester, Leeuwarden.
B. T. Wassenaar, Franeker.
Mr. C. Römer, Leeuwarden.
838. **18e eeuw, 2e helft.** Vijf roomlepels. Verschillende versiering.
Mr. P. van Kleffens, Zwolle.
M. Frantzen, Leeuwarden.
M. L. Boersma, Hallum.
Mevr. Wed. D. J. Beintema—Meindersma, Ee.
839. **18e eeuw, 2e helft.** Vier roomlepels. Een met medaillon, een met leeuwte, twee met figuurtjes op den steel.
N. N.
Mevr. W. Bierma—Bakkers, Leeuwarden.
G. Schoonhoff, Bolsward.
840. **18e eeuw, 2e helft.** Vier roomlepels, waarvan 3 met ovaal blad. Een met een paardje op den steel.
E. R. Kloosterman, Buitenpost.
Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.
J. Nieuwenhuis, Grouw.
Mevr. Tigler Wybrandy—v. Kleffens, Veenwouden.

ROOMKOMMEN.

841. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven roomkommetje op voet met versiering van gestileerde bloemen en schelpen.
Merken: Friesland, Sneek — R — klaverblad.
Mevr. Wed. Rienks—v. d. Goot, Leeuwarden.
842. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gedreven roomkommetjes op voet, versierd met schelp- en krulornament.
Merken: meesterteeken E T A (monogram, Egbertus Teekelenburg, Bolsward 1721) meesterteeken klaverblad (J. Groeneveld, Leeuwarden 1771).
G. Schoonhoff, Bolsward.
843. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gedreven roomkommen op voet, versierd met schelp- en krulornament.
Merken: Op één meesterteeken vogelkop?
S. Sijsma, Dokkum.

844. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gedreven roomkommen op voet. De eene met vakverdeeling, waarin blad- en schelpversiering, de andere met bloem-ornament.
Mevr. Wassenaar—Bonnema, Leeuwarden.
845. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gedreven roomkommen op voet, met krul- en bladornament.
Eén gemerkt met een anker.
Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee. (Fr.)
846. **18e eeuw, 2e helft.** Drie gedreven roomkommen op voet, met schelp- en krulversiering.
Merken: meesterteeiken: W.
HB.
Vogelkop ?
J. W. Bruinsma, Bolsward.
Mevr. A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.
Merr. Wed. Dr. Tromp—Verhoop, Balk.
847. **18e eeuw, 2e helft.** Drie gedreven roomkommen op voet, met bloemornament, waartusschen engeltjes en vogels.
Dr. E. J. van Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.
Mr. S. Boltjes, Baarn.
Gemeente Franeker.
848. **18e eeuw, 2e helft.** Drie gedreven roomkommen op voet, met bloem- en rankornament.
Merken: meesterteeiken op één: bloemetje. (J. Andringa).
Mevr. Wed. Dr. E. Sluyterman—Patma, Workum.
Hesl. Heslinga, Blija.
H. J. Pel, Woerden.
849. **18e eeuw, 2e helft.** Vijf gedreven roomkommen op voet, met bloem- en bladornament.
Merken: Meesterteeiken I I ? (Johannes Jelgershuis).
Overige: meesterteeiken onduidelijk.
Mevr. Wed. Tichelaar—Tjebbes, Leeuwarden.
Mevr. Wed. D. J. Beintema—Meindersma, Ee.
Mevr. Wed. J. Bakker—Felkers, Winsum.
S. Sijsma, Dokkum.
T. Popma, Bolsward.
850. **18e eeuw, 2e helft en begin 19e eeuw.** Vijf gedreven roomkommen, op voet, met bloem- en bladornament.
Merken: meesterteeiken op één: R. R. waaronder een kroontje; op drie: I. M. waaronder 161.
Mr. C. Römer, Leeuwarden.
Mevr. Tigler Wybrandi—van Kleffens, Veenwouden.
P. Gastra, Workum.
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
Mevr. Wed. A. Sieperda, Bolsward.

SPOELKOMMEN.

851. **18e eeuw, midden.** Ronde zilveren spoelkom, de buitenzijde gebruind.
Merken: Friesland, Leeuwarden, — C — J N. (Jacob Niebuur). 1735.
Freules van Eysinga, Leeuwarden.

852. **18e eeuw, midden.** Ronde zilveren kom, door groeven in zes vakken verdeeld.
Merken: N.-Holland, Amsterdam, — L — B: N. (*Jan Buysen*) plm. 1766—1777.
Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.
853. **18e eeuw, 2e helft.** Groote gedreven spoelkom op lagen voet, gecanneleerd en met gegraveerde, geciseleerden bloemrand.
Merken: Friesland, Bolsward, E onduidelijk, meester-teeken.
Mr. H. C. van Kleffens, Arnhem.

BONBONBAKJES, BREIMANDJES.

854. **Pl.m. 1740.** Opengewerkt bonbonmandje op ronden voet en twee oortjes, in den vorm van een koelvat. (Stijl Lod. XIV).
Onderschrift: 1740 den 23 Feb. op Zee van Enk : gehaalt met de slec door B. B.
Merken: N. Holland, Amsterdam, -B-, boom tusschen I. W. (*Johannes Winter*) plm. 1731.
Mr. E. Willinge Prins, Oldeberkoop.
855. **18e eeuw, midden.** Opengewerkt bonbonmandje met achtkantigen voet en twee oortjes, in den vorm van een koelvat (Stijl Lod. XIV).
Merken: Holland, Haarlem, Q., *Springende haas.*
A. O. van Kerkwijk, den Haag.
856. **18e eeuw, midden.** Opengewerkt bonbonmandje op ronden voet en met twee oortjes, in den vorm van een koelvat (Stijl Lod. XIV).
Merken: Holland, Amsterdam - L - onduidelijk.
Mevr. Wed. Dr. Tromp—Verhoop, Bolk.
857. **18e eeuw, midden.** Twee opengewerkte bonbonbakjes op ronden, gegolfden voet, waarop graveerwerk, en met twee oortjes. (Stijl Lod. XIV).
Merken: N. Holland, Amsterdam - V -, H. S., *waartussen twee takken* (*Hendrik Swiering*).
Mevr. A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.
W. A. Boers, Hilversum.
858. **18e eeuw, 2e helft.** Opengewerkt bonbonbakje met oortjes op ovalen gegolfden voet, en versierd met graveerwerk. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Holland, Amsterdam I, R. H. (*Roelof Helweg*) plm. 1777—1809).
Mr. F. F. Baron de Smeth, 's Gravenhage.
859. **18e eeuw, midden.** Bonbonmandje met twee oortjes, staande op vier gebogen pootjes. In den vorm van een koelvat. (Stijl Lod. XIV).
Merken: N. Holland, Amsterdam - X, M. C.
A. O. van Kerkwijk, den Haag.
860. **18e eeuw, midden.** Bonbonbakje met twee oortjes en ronden voet, in den vorm van een koelvat (Stijl Lod XIV).
Merken: Holland, meesterteeiken H. N.
A. O. van Kerkwijk, den Haag.

861. **18e eeuw, tweede helft.** Opengewerkt bonbonmandje met twee bladvormige oortjes, staande op vier gebogen pootjes. (Stijl Lod. XIV).
Merken: N. Holland, Amsterdam - H -, W. W. (Wynand Warneke) plm. 1774—1792).
Fr. Smulders, den Haag.
862. **18e eeuw, 2e helft.** Bonbonbakje met gegolfde bovenrand en twee oortjes. Langs de onderzijde eveneens een gegolfden rand met vier kleine uitloopers als voetjes. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Dubbele Adelaar (Nijmegen of Middelburg ?) D - I. W. (waartusschen een naar beneden gekeerden bloemtak).
Fr. Smulders, den Haag.
863. **18e eeuw, tweede helft.** Ruitvormig opengewerkt bonbonmandje met vaste oortjes en vier steunpunten. (Stijl Lod. XV).
Merken: Holland, Haarlem - C-, harp, (David de Klerk) plm. 1766).
Freules van Swinderen, Rijs.
864. **18e eeuw, 2e helft.** Opengewerkt bonbonmandje met ranken bladversiering en twee vaste oortjes. De onderrand heeft vier uitloopers als voetjes (Stijl Lod. XV).
Merken: Holland, Amsterdam - K-), S. V. H. (Steven Jan van Hengel ?) plm. 1774.
Mr. A. D. H. Fockema Andreae, Arnhem.
865. **18e eeuw, einde.** Bonbonbakje met opengewerkten, geparelden rand, met twee hangoortjes en ronden voet. De kuip met guirlande versiering. (Stijl Lod. XVI).
Merken: Noord-Holland, Amsterdam — T —, S. V. M. (Staats van Mecklenburg ?) omstreeks 1789—1804).
P. Gaastra, Workum.
866. **1794.** Bonbonbakje met opengewerkten, geparelden rand en ronden voet, eveneens opengewerkt met twee hangoortjes. De kuip met guirlandes- en medaillonversiering. (Stijl Lod. XVI).
Merken: Friesland, Leeuwarden — R —, (1794 Swalue, aldus voluit geteekend (N. Swalue 1775).
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
867. **1777.** Opengewerkt ovaal bonbonbakje met tusschenschot en twee vaste ooren. Met gegraveerde blad- en bloemversiering, en vier pootjes in bladvorm.
8
Merken: — (1777) (Groningen). Meesterteecken onbekend.
B
- Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.*
868. **1782.** Opengewerkt schuitvormig bonbonbakje met vaste ooren, aan boven en onderzijde rank- en bloemversiering. In vier afdeelingen verdeeld en in het midden een staande bloemtak. (Stijl Lod. XV).
Merken: Friesland, Leeuwarden — E. —, (1782) H. D. (H. Daum).
Mevr. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.
869. **18e eeuw, 2e helft.** Ovaal ruitvormig opengewerkt bonbonbakje met vaste ooren, bladvormige voetjes. In het midden een groote tulp op viertakkigen stam. (Stijl Lod. XV).
Merken: drie kruisen in een schild: Breda; twee vlamme harten in een schild als meesterteecken.
Mevr. E. H. J. Canter Cremers, Velp (G.).

870. **18e eeuw, einde.** Opengewerkt bonbonbakje met gegolfden rand, ooren en voetjes in den vorm van strikken, versierd met vier medaillons, waarin een vaas.
Merken: — P — R D, waaronder een gedeeld schild: Zwolle — P.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
871. **18 eeuw, einde.** Opengewerkt bonbonbakje met vaste oortjes, versierd met parelranden, staande op vier pootjes. In vier afdeelingen verdeeld met in het midden een bloem op steel. —
Merken: N. Holland Amsterdam — L (1786) B. N. (Jan Buysen 1785—1809.)
A. O. van Kerkwijk, den Haag.
872. **18e eeuw, einde.** Opengewerkt bonbonbakje, aan de buitenzijde versierd met guirlandes en medaillons, in vier vakken verdeeld. (Stijl Lod. XVI).
Merken: Holland, Amsterdam — S —, I S P (J. Sliepers, plm. 1785—1790).
A. O. van Kerkwijk, den Haag.
873. **18 eeuw, 2e helft.** Gedreven bonbonbakje met schulpversiering en hengel, in den vorm van een broodmand, staande op achtkantigen voet.
Merken: N. Holland, Haarlem — E —, onduidelijk.
P. Gaustra, Workum.
874. **18e eeuw, 2e helft.** Zeskantig bonbonbakje van fraai filigrain werk met hengel en vier bolvormige pootjes.
Mevr. Wed. Dr. Tromp-Verhoop, Balk.
875. **18e eeuw, einde.** Klein gegoten bonbonbakje met bloemversiering en twee oortjes in den vorm van draken.
Dr. J. van Dam, Enschedé.
876. **18e eeuw, einde.** Ovaal opengewerkt bonbonbakje met parelrand en oortjes in den vorm van vazen. Staande op vier pootjes.
Merken: Middelburg — N —, W. L. waartusschen een glas.
A. O. van Kerkwijk, Den Haag.
877. **18e eeuw, einde.** Breimandje opengewerkt, vervaardigd van zilveren staafjes, met parelrand en hengel.
Merken: N. Holland, Amsterdam — D —, I* L (J. Logerath) plm. 1779—1786.
Jhr. mr. D. de Blocq van Haersma de With, de Bilt.
878. **18e eeuw, einde.** Breimandje met hengel, van filigrainwerk.
 Onduidelijke merken.
S. van Douwen, Dokkum.
879. **19e eeuw, begin.** Ovaal opengewerkt breimandje, waarop aan beide zijden opstaande hondjes.
Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.
880. **19e eeuw, begin.** Opengewerkt breimandje, ovaal, met hengel en parelrandversiering.
Eelke Zwaal, Hardegarijp.

THEE- EN KOFFIEBLADEN, BROODMANDEN.

881. **18e eeuw, 1e helft.** Blaadje met geschulpten filetrand, in het midden de gegraveerde twee wapens.
Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter S (1733 ?)*
Meesterteecken H A. (Hans Alsmā).
Mr. H. de Visser, Groningen.
882. **18e eeuw, midden.** Klein blaadje met geschulpten filetrand, in het midden het gegraveerde wapen van Baerdt van Sminia.
Merken: Holland, 's Gravenhage, *Meesterteecken P E.*
Jonkerouwen A. A. en W. C. G. van Eijsinga,
Leeuwarden.
883. **18e eeuw, 3e kwart.** Achtkantig blaadje met ronde hoeken, den rand versierd met laat Lodewijk XIV-ornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter F (1761),*
meesterteecken R E (R. Elgersma).
Mej. G. Cannegieter, Hallum.
884. **18e eeuw, 3e kwart.** Veelzijdig blaadje, de rand versierd met schelp- en krulornament.
Merken: Noord-Holland, Amsterdam, *Jaarletter X, Meesterteecken P C (Pierre Chapus(trus).*
A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.
885. **18e eeuw, 2e helft.** Vierkant blaadje met geschulpte ronde hoeken en filetrand, om den rand gegoten en geciseleerde opengewerkte bloemversiering.
Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter T (1774),*
Meesterteecken II (Johannēs Jelgerhuis, 1750).
Mevrouw C. J. Huber—geb. Poulie, 's Gravenhage.
886. **18e eeuw, 2e helft.** Vierkant blaadje met ronde hoeken en en met door bloemranken omslingerden kabelrand.
Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter V (1775),*
Meesterteecken een helm (B. Storm, 1759).
Jkvr. A. A. C. C. Grundtman Lycklama à Nijeholt,
Beetsterzwaag.
887. **18e eeuw, 2e helft.** Vierkant blaadje met geschulpte ronde hoeken en filetrand, in het midden de gegraveerde twee wapens, om den rand gegoten en geciseleerde opengewerkte bloemversiering.
Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter E (1782),*
Meesterteecken een vogel (P. Meeter, 1766).
P. A. Bruinsma, Leeuwarden.
888. **18e eeuw, 4e kwart.** Langwerpig vierkant blad met ronde hoeken, waarop aan een door een engelfiguurtje vastgehouden lint, de afbeeldingen van twee zegels der Stad Dokkum met omschrift: *Sigil Civitatis Doctreffende namen en onderschriften; het oudste zegel van Dokkum met omschrift: Sigil Civitatis Doecum, het nieuwere zegel van Dokkum met omschrift: Sigillum Civitatis Doecum, voorts de wapens met de namen der magistratspersonen, als*
I. Ferblans, P. Brugmans, B. Suiderbaan
Praesid. Burgm. Vicepraesid. Burgm. Secretaris.
C. L. Stachouwer, I. M. Backer, Mr. B. Nauta.
N. Posthumus, H. van Assen, S. Suidema,
P. Breügman, voorts

C. L. Stachouwer & T. Obels.
In Mem. Nupt. 20 Apr.
 M D C C L X X I V
 Hoc D. D.

Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter G (1784), Meesterteeken HD (H. Daum, 1764).*

Gemeentebestuur van Dokkum.

-Wapens.

Ferdblans: gedeeld; rechts: plant op grond, waaraan bladeren en bloem; links: 2 lelies paalsgewijs, waartusschen: rechts ster (6), links klaverblad.

Brugmans: doorsneden; boven: kasteel; beneden: gedeeld; rechts: voetboog, links: omgewende gezichtswassenaar.

Suiderbaan: doorsneden; boven: zweemmende gans op water; beneden 3 klaverbladen (2 en 1).

Stachouwer: = Stachouwer van Schiermonnikoog.

Backer: Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: 3 klaverbladen (1 en 2).

Nauta: een boom op grond, waartegen rechts en links een bok opspringt.

Posthumus: Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een opstaand boek met sloten en beslag, beneden: 2 gekruiste ganzepennen verbonden door een lint, de punt omlaag.

Van Assen: doorsneden; boven: gedeeld; rechts: springend hert op grond; links: Fr. halve adelaar uitgaande van de deellijn; beneden: springende eenhoorn op grond.

Suidema: Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: vijfbladige bloem; beneden: 3 klaverbladen (2 en 1).

Breugeman: Gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: huismerk.

889. **18e eeuw, einde.** Langwerpig vierkant blaadje, rustende op vier bolpootjes en met opengewerkten opstaanden rand welke is gedekt door een parelrand.

Merken: Friesland, Leeuwarden, *Jaarletter P., 1792, meesterteeken Dewal.*

Jonkvrouwe C. Engelen, Zutphen.

890. **19e eeuw, begin.** Groot theeblad, rustende op vier door vogelklauwen omsloten bolpootjes, met opengewerkten opstaanden rand en ooren, welke geheel door een parelrand is gedekt.

Merken: Noord-Holland, Amsterdam, *Jaarletter U 1803, meesterteeken R.B. (Reynier Brandt).*

*Jhr. J. Burmania van Andringa de Kempnaer,
 Haren (Gr.).*

891. **19e eeuw, begin.** Vierkant blaadje met kleine gecanneleerde voetjes en opengewerkten opstaanden rand.

Merken: onduidelijk.

Jonkvrouwe C. Engelen, Zutphen.

892. **19e eeuw, begin.** Ovaal blad met opengewerkten filetrand.

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

893. **18e eeuw, 3e kwart.** Zeer fraaie broodmand met twee opstaande ooren en uitgezaagde ruit en bloemversiering met graveerwerk; om rand en voet opgelegde rozen.
Merken: Holland, Amsterdam, B., *meesterteeiken een bloem* (Toegeschreven aan P. B. van der Linden, Voet no. 476).
Fr. Smulders, 's Gravenhage.
894. **18e eeuw, 2e helft.** Broodmand met opstaande ooren, uitgezaagd en versierd met opgelegde médaillons, guirlandes en parelranden.
Merk: D. W. aan elkaar en gekroond (J. de Wal, 1774).
Jonkvrouwe C. Engelen, Zutphen.
895. **18e eeuw, 4e kwart.** Fraaie Lodewijk XVI broodmand met médaillons, guirlandes en kraalranden.
Merken: Amsterdam, A. B. S. Toegeschreven aan Barend Swiering. (Voet 558 en 539).
C. L. A. J. Graaf van Limburg Stirum, Oranjewoud.
896. **19e eeuw, begin.** Broodmand met hengel op voet, uitgezaagden rand en met parelrand-versiering.
Merken: Amsterdam, V, *meesterteeiken H. S.* (Toegeschreven aan H. Smits, Voet no. 684 vv.) *Diamond.*
Mevr. Dr. Ph. M. van der Haer—geb. Dutilh,
's Gravenhage.

OLIE- EN AZIJNSTELLEN, MOSTERDPOTTEN EN PEPERBUSSEN, ZOUTVATEN EN EIRSCHALEN.

897. **18e eeuw, midden.** Olie- en azijnstel, Lod. XV, versierd met een pelikaan en opgelegde bloemen.
Merken: Friesland, Leeuwarden U, W. D. (verbonden — Wybe Dominicus, 1744).
Premsele en Hamburger, Amsterdam.
898. **18e eeuw, 4e kwart.** Olie- en azijnstel, Lod. XVI, met gedreven koppen in médaillons.
Merken: Friesland, Leeuwarden Jaarl. C. (1780). L.O. Lucas Oling, 1779).
Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.
899. **18e eeuw, 4e kwart.** Azijnstel met twee kristallen fleschjes, versierd met Lodew. XVI ornament.
Merken: Friesland, Leeuwarden, L 1788, *meesterteeiken I. F.* (J. Feddema, 1783).
Jhr. Mr. C. van Eijsinga, Leeuwarden.

900. **17e eeuw, einde.** Mosterdpot met deksel en ronden voet. Deksel en voet fraai gedreven met bloem- en vruchtornament. Op het deksel een eekhoorntje als knop. Op de voorzijde in graveerwerk een uitgewischt wapen met helm en dekkleeden.
Merken: Friesland, Leeuwarden, L. *onduidelijk.*
H. M. Tromp, Sneek.

901. **18e eeuw, 1e helft.** Vaasvormige, gegoten peperbus, aan de buitenzijde versierd met gestileerde lijn-, bloem- en bladmotieven. De deksel opschroefbaar. (Stijl Lod. XIV).
Merken: N. Holland, Amsterdam, *M*, staand leeuw-tje met kroon (onbekend).
Fr. Smulders, den Haag
902. **18e eeuw, 1e helft.** Gegoten mosterdpot met deksel en ronden voet, versierd met horizontale gefileerde banden, met lepel-tje.
Merken: Friesland, Leeuwarden — *G* — *Andele Andeles. Freules van Eysinga, Leeuwarden.*
903. **18e eeuw, 1e helft.** Gegoten mosterdpot met deksel en ronden voet, versierd met horizontaal gefileerde banden.
Merken: Friesland, Leeuwarden — *I* —, *J. N.* (*Jacob Niebuur*).
Mr. Hendrik de Visser, Groningen.
904. **18e eeuw, 1e helft.** Twee fraaie mosterdpotten met opengewerkte deksel en achtkantigen voet, beker model. Gedeel-deeltelijk gedreven met gestileerd bloem- en bladmotief. (Stijl Lod. XIV).
Merken: Friesland, Leeuwarden — *Q* —, *X* (onbekend).
Mevr. A. L. Fontein-Trip, Harlingen.
905. **18e eeuw, midden.** Gedreven mosterdpot op ronden voet, versierd met schulp en gestileerd bladmotief.
Merken: Friesland, Sneek, — *R* — *F A.*
Mej. M. E. Halbertsma, Leeuwarden.
906. **18e eeuw, 2e helft.** Gladde peperstrooier met horizontale banden.
Merken: N.-Holland, den Haag, — *G II*,
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
907. **19e eeuw, begin.** Vierkante mosterdpot met afgeronde hoe-ken en deksel, met vier klauwenpootjes, staande op een voetstuk. Stijl Empire.
Gemerkt: Diemont.
J. S. van Heloma, Delft.
908. **19e eeuw, begin.** Gladde peperbus met afneembaar deksel. Op de onderzijde gegraveerd: „Op den 10 Maart 1803 door C. L. v. Beyma op het ijs op de Zuiderzee voor Harlingen besteld aan F. Lieuwma en door dezen gemaakt.”
Merken: F. L., meesterteeken.
Jhr. Mr. J. M. van Beyma, Leeuwarden.
909. **19e eeuw, begin.** Peperbusje in den vorm van een tonnetje met afschroefbaar boven- en onderstuk.
Merken: H'T 64, (*H. Tulleners*).
Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.
-
910. **18e eeuw, 1e kwart.** Twee zoutvaten van hoog model, waar-van boven- en onderstuk gedreven zijn met accantusblad- en bloemmotief en vier parelranden.
Merken: Friesland, Leeuwarden *I* (1724), *lelie met parel-rand-kroon* (*Johannes van der Lely, 1695*).
N. Ottema, Leeuwarden.

911. **18e eeuw, 1e helft.** Zoutvat, hoog model. Gedreven met blad- en bloemmotief en gegolfde randen, staande op drie bolpootjes.

Merken: Holland, Haarlem H. ? *meesterteeiken onduidelijk.*

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

912. **18e eeuw, 1e helft.** Twee zoutvaten, hoog model. Gedreven met bloem- en bladversiering, steunend op 3 bolvoetjes.

Merken: Holland, Haarlem, Z, *meesterteeiken is een posthoorn aan een koord (Gerrit Marshoorn).*

Gravin v. Limburg-Stirum—Mulier, den Haag.

913. **18e eeuw, midden.** Zoutvat van hoog model, geheel gedreven met krul-, blad- en schelpmotief, steunend op drie bolpootjes. Gedeeltelijk verguld.

Merken: onduidelijk met jaartal 1751. *Meesterteeiken A R.*

Fr. Smulders, den Haag.

914. **18e eeuw, 2e helft.** Zoutvat, opengewerkt en met versiering van krullen en 3 sterren. Op drie pootjes. Voorzien van kristallen bakje.

Merken: Friesland, Leeuwarden, S V O ? (*Sikke van Ommeren*).

Mr. H. de Visser, Groningen.

915. **18e eeuw, 2e helft.** Zoutvat, staande op drie hoge voetjes met glazen bakje Bloemversiering.

Merken: *Meesterteeiken: een loopend hondje (Amsterdamsch merk).*

J. L. van Sloterdijk, Stiens.

916. **18e eeuw, 2e helft.** Twee zoutvaatjes op hoge pootjes en met bloem- en krulversiering. Voorzien van kristallen bakjes.

Merken: meesterteeiken: S. W. aan elkaar.

Mevr. Tigler Wybrandi—v. Kleffens, Veenwouden.

917. **18e eeuw, einde.** Twee zoutvaatjes, uitgezaagd en steunend op 4 pootjes. Voorzien van blauw kristallen bakjes.

Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.

Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.

918. **18e eeuw, einde.** Ovaal zoutvaatje op vier gebogen pootjes. Met open gewerkten, gezaagden rand, waarom twee parelranden. Met blauw glazen bakje.

Merken: Friesland, Leeuwarden, R (1794), *Dewal.*

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

919. **19e eeuw, begin.** Twee zoutvaatjes, steunend met 4 klauwpootjes op een onderstel. Voorzien van geribde kristallen bakjes.

Merk: Diemont.

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

-
920. **17e eeuw, 2e helft.** Eierschaaltje met vier uithollingen, waartusschen gedreven, gestileerd bladmotief. In het midden twee wapens, rechter: gedeeld; rechts: Friesche halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster (6); beneden: 3 klaverbladen (2 en 1). Linker: gedeeld; rechts: Friesche

halve adelaar; links: hart doorboord door 2 gekruiste pijlen, de punten benedenwaarts. Boven de wapens: I A R L. Op vier pootjes.

Merken: Leeuwarden, K (1682), zwaan (Nicolaas Mensma).

Mr. H. C. van Kleffens, Arnhem.

921. **17e eeuw, 2e helft.** Ovaal rond eierschaaltje met vier uithollingen, waartusschen gedreven bloem- en fruitornament. Op vier bolpootjes.

Merken: klaverblad (Rombartus Salverda ? 1662).

J. van Dam, Enschedé.

922. **18e eeuw, 1e helft.** Eierschaaltje met vier uithollingen, waartusschen gedreven bloemwerk en waaromheen een gebombeerde randje. In het midden onder een kroon een wapen (van Idsinga). Boven de kroon: „17 E. R. V. I. 30.” Op de onderzijde gegraveerd: „Ena Romelia van Idsinga, geboren den 10 October 1729”. Staande op vier gebogen pootjes, naar boven eindigende in een vrouwenkopje en waaraan vier ringetjes.

Merken: X.

Freule A. A. C. C. Grundtman Lycklama à Nijeholt,
Beetsterzwaag.

923. **18e eeuw, midden.** Eierschaaltje met vier uithollingen, waartusschen gegraveerde bladversiering. In het midden onder een kroon twee wapens: rechter: aanzijnde koekop, vergezeld in den voet van klaverbladen; linker: gedeeld, rechts: Fr. halve adelaar, links: doorsneden; boven: klaverblad (?); beneden ster (6). Op vier klauwenpootjes.

Merk: Y. R.

Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.

SUIKERSTROOIERS, SUIKERPOTTEN, TAFELTJES, ENZ.

924. **18e eeuw, 1e helft.** Achtkantige Suikerstrooier zonder bewerking.

Merken: Friesland, Leeuwarden, D. H S ?

Freules van Eysinga, Leeuwarden.

925. **18e eeuw, 1e helft.** 2 suikerstrooiers, voorzien van gegraveerd wapen van Van Harinxma thoe Slooten. Vierkantig.

Merken: Holland, den Haag, G, I B

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten,

Leeuwarden.

926. **18e eeuw, 2e helft.** Suikerstrooier, gedreven, op ronden voet, versierd met schulp- en gestileerd bladmotief.

Merken: Friesland, Sneek, R, F A.

Mej. M. E. Halbertsma, Leeuwarden.

927. **18e eeuw, 2e helft.** Ronde suikerstrooier (?) met opklapbaren, opengewerkten deksel op ronden voet. Op het deksel het wapen van Van Harinxma thoe Slooten.

Merken: Z.-Holland, den Haag, E, I - B.

Mr. M. J. P. D. Baron van Harinxma thoe Slooten,
Oudeschoot.

928. **18e eeuw.** Vaasvormige suikerstrooier op voet met los deksel, versierd met Lodewijk XIV graveerwerk, benevens parelrand om voet en deksel.

Merken: onduidelijk.

Fr. Smulders, 's Gravenhage.

929. **18e eeuw, einde.** 2 suikerstrooiers. Gegraveerde rand met vier rosetjes. Verder eenige parelrandjes. Vierkante voet, vaasvormig.
Merken: Holland, Amsterdam, H. Schild met 3 vlammen?
(Elbertus Verlee Wzn.)
Fr. Smulders, den Haag.
930. **18e eeuw, 1e helft.** Groote suikerstrooier met langwerpig ovaal blad en breed uitlopende, gladden steel, met drie blaadjes bevestigd aan het blad.
Merken: Friesland, Leeuwarden, H. W. P. aan elkaar)
(W. Pierson).
Dames Beucker Andreae, Leeuwarden.
931. **18e eeuw, 2e helft.** Suikerstrooier met gegolfd blad en steel, in den vorm van een gestileerden tak, eindigende in een blad.
Merken: Z.-Holland, den Haag, A. T. K.
Mr. C. Römer, Leeuwarden.
932. **18e eeuw, 2e helft.** Suikerstrooier met houten handvatje. Uitgezaagd blad waarop vrouwenfiguur met kruis, omringd door bloemen.
Merk: H. D. *(H. Daum).*
T. J. v. d. Mey, Marssum.
933. **18e eeuw, einde.** Twee suikerstrooiers met houten handvat, op het blad een Bijbelsche voorstelling. Op den rand een medaillon met kop. Stijl Lod. XVI.
Merk: I F *(J. Feddema).*
Mevr. Wassenaar—Bonnema, Leeuwarden.
934. **18e eeuw, 2e helft.** 2 suikerstrooiers, op den steel een mannenfiguurtje. Bijbelsche voorstelling op het blad.
Merk: een vischje.
J. J. v. d. Mey, Ferwerd-Klooster.
935. **18e eeuw, einde.** Suikerstrooier, de steel, versierd met een kop, eindigt in een krul.
Merk: A. S *(Adam Schaake)* van Amsterdam.
M. L. Boersma, Hallum.
936. **18e eeuw, 2e helft.** Vier suikerstrooiers, waarvan een met houten en een met ivoeren steel. Twee van gelijk model.
N. N.
937. **18e eeuw, 2e helft.** Vier suikerstrooiers, waarvan drie met houten handvat. Twee van gelijk model en een met een medaillon, waarin een kop, op den steel.
Mevr. E. Sluyterman—Potma, Workum.
Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.
938. **18e eeuw.** Vier suikerstrooiers, met sterk gebogen stelen. 2 van gelijk model.
Mevr. W. Bierma—Bakkers, Leeuwarden.
Julia Jan Wouter-Stichting, Oudeschoot.
J. Nieuwenhuis, Grouw.
939. **18e eeuw.** Vier suikerstrooiers. Twee met houten steel, een met getorsten steel, bekroond door een mannenfiguurtje.
Tj. Bouma, Sneek.
Ds. F. de Boer, Irnsum.
Dr. J. W. Groenboom, Oosterzee.

940. **18e eeuw.** Vier suikerstrooiers. 2 van gelijk model. Allen met gebogen steel.
Mevr. J. v. Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
Ds. J. W. Hannema, Holwierde (Gr.)
L. Kampstra, Irnsum.
941. **18e eeuw.** Vijf suikerstrooiers. 3 met houten steel; de 2 andere van gelijk model. Een met vogelmotief, een met Bijbelsche voorstelling, een met een vrouwenfiguurtje.
Dr. J. Hannema, Sneek.
T. J. van der Mey, Marrum.
Gemeentebestuur, Franeker.
Mevr. G. Pyzelman—Bierma, Leeuwarden.
942. **18e eeuw.** Vier suikerstrooiers, waarvan drie van filigrain werk, 1 met rechte, 3 met gebogen steel. 2 van gelijk model.
Freules van Swinderen, Rijs (G.)
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
Mr. S. Bottjes, Baarn.
-
943. **19e eeuw.** Suikerpot met twee ooren en deksel, het beneden-gedeelte gecanneleerd en met filetrand.
Merken: Amsterdam, C. I. H. S. Toegeschreven aan Jan Hendrik Schmidt. (E. Voet no. 623).
P. de Clercq, Veenwouden.
944. **18e eeuw, 2e helft.** Klaptafel met glad blad, waarom heen een verhoogde rand.
A. O. van Kerkwijk, den Haag.
945. **18e eeuw, 2e helft.** Kleine klaptafel, in het blad gegraveerd met bloemen.
Merk: Haarlem, een hertje.
Mr. P. van Kleffens, Zwolle.
946. **18e eeuw, 2e helft.** Kleine klaptafel met gegraveerd blad.
Merken: meesterteeiken onduidelijk.
Mevr. E. H. J. Canter Cremers, Velp (G.)
947. **18e eeuw, 2e helft.** Suikertafeltje in den vorm van een ondiepen bak op voet.
Merken: Holland, Amsterdam, onduidelijk, I.
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
948. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven klaptafeltje.
Mevr. Wed. J. M. Lykles—van Gulik, Apeldoorn.
949. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven klaptafeltje. In het midden eene voorstelling van „de Vrede”.
M. Meindersma, Hattem.
950. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven klaptafeltje. In het midden een vaas met bloemen.
Merk: meesterteeiken: een paardje. (Assendelft).
Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.
951. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven klaptafeltje. In het midden een vogel.
Merken: meesterteeiken P. F, waaronder 228.
P. Gaastra, Workum.

952. **18e eeuw, 2e helft.** Gedreven klaptafel. In het midden een vogel.
*Merken: meesterteeken: een bloemetje (J. Andringa).
 Juliana Jan Wouter Stichting, Oudeschoot.*
953. **18e eeuw, 2e helft.** Fraai gedreven klaptafel met rand van arabesken en glad middenstuk.
*Merken: meesterteeken onduidelijk.
 Mevr. Wed. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.*
954. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gedreven klaptafeltjes. In het midden een vaas met bloemen.
*Merken: meesterteeken I F.
 S. van Douwen, Dokkum.*
955. **18e eeuw, begin.** Gedreven schaalkje. Verschillende bloemen aan de kanten. In het midden vruchten.
Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.
956. **18e eeuw, midden.** Schoteltje, gedreven met krul- en vogelmotief.
Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.
957. **18e eeuw, midden.** Theekopje, geciseleerd met bloem-, blad- en vogelmotief.
Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.
958. **18e eeuw.** Schaalkje met gedreven draperie- en kwastversiering. Gegolfde rand.
*Merken: Overijssel, Zwolle, L. R. D. waaronder een gevierendeeld schild.
 Dr. J. A. Römer, Leeuwarden.*

DEKSCHAALTJES EN SAUSKOMMEN.

959. **18e eeuw, 1e kwart.** Plat schaalkje met platte gegroefde ooren en deksel met vaasvormigen knop; op den buitenkant van het schaalkje de wapens van Rengers en van Welderen.
*Merken: Friesland, Leeuwarden, I, (1724) Andele Andeles.
 Dr. E. van Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.*
960. **18e eeuw, 1e kwart.** Plat schaalkje met platte gegroefde ooren en deksel met vaasvormigen knop.
*Merken: Holland, den Haag, Y, I T.
 Mr. F. F. Baron de Smeth.*
961. **18e eeuw, 2e helft.** Twee schuitvormige sauskommen met onderbladen en voorzien van opwaarts gebogen handvat, welke is versierd met gestileerd acanthusblad. Kommen en onderbladen met filetranden. Op den buitenkant van de kommen en op de onderbladen familiewapen van:
*Merken: Holland, den Haag, A, F. S.
 Mr. F. F. Baron de Smeth.*

LEPELS, VORKEN EN MESSEN.

962. **17e eeuw, einde.** Lepel met breed uitlopende steel, waarop aan de voorzijde gegraveerd is: het wapen van Sneek en de woorden: Die Stadt Sneek Anno 1692.
Gemeente Sneek.

963. **17e eeuw, einde.** Lepel met breed ovaal blad en platte breede steel, kroonvormig uitlopende.
Merk: A. M. als monogram (Arjen Mensma, 1673).
Hendrik Westra, Hardegarijp.
964. **17e eeuw, einde.** Lepel met breed ovaal blad en platte breede, kroonvormig uitlopende, steel.
Merken: Leeuwarden, S., een ketelvormigen emmer (Jan Keetel, 1683).
E. Voet Jr., Bloemendaal.
965. **18e eeuw, begin.** Lepel met breed-ovaal blad en platte breede steel, waarop: „*Marten Broers 1701*”.
Merk: A. V. R. monogram.
J. Nieuwenhuis, Grouw.
966. **18e eeuw, 1e helft.** Lepel en vork met wapen van Leeuwarden.
Merken: Friesland, Leeuwarden, jaarletter vork: I, jaarletter lepel: H. Merk: Jacobus Jongsma.
Gemeente Leeuwarden.
967. **18e eeuw, 1e helft.** Lepel met platte breeduitlopende steel, waarop: Ir. P. T. Vegilin van Claerbergen Grietman over Haskerland, Obyt den 18 July 1738.
Douairière A. H. Scholten—van Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
968. **18e eeuw, midden.** Vier lepels met breeduitlopende steel, waarvan 2 met wapens, één op het blad, één op de steel.
 a. P. K. H(eringa); gedeeld: rechts: Friesche halve adelaar, links: doorsneden; boven: 3 klaverbladen (1 en 2), beneden: drie zwemmende visschen boven elkaar.
 b. gedeeld: rechts: Friesche halve adelaar, links: huismerk, vergezeld in den top van een klaverblad.
Merken: meestertekens D S en M E.
Dr. J. Hannema, Sneek.
Dames Wiersma, Buitenpost.
Mevr. Wed. D. J. Beintema—Meindersma, Ee.
D. Meinsma, Dokkum.
969. **18e eeuw, midden.** Lepel en vork; op den steel v. d. lepel de wapens Burmania en Glinstra.
Merken: lepel: Friesland, Leeuwarden, K (1745), A' A (Andele Andeles).
Merken: vork: Holland, Amsterdam, E, I K.
Douairière A. Scholten—Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
970. **18e eeuw, 1e helft.** Een lepel en twee vorken, met wapen. Gevierendeeld: 1. Fr. halve adelaar, 2. dolk schuins links opwaarts geplaatst, 3. omziende klimmende vos, 4. zwijnskop.
Merken: op lepel: Friesland, Leeuwarden V, op één vork: S — A A (Andele Andeles).
Mevr. E. J. Tromp—Verhoop, Balk.—
971. **18e eeuw, 1e helft.** Twee lepels en twee vorken. Wapen van Sneek.
Merk: WF of WF (Willem Fons).
Gemeentebestuur Sneek.
972. **18e eeuw, midden.** Twee lepels en twee vorken.
Merken: Friesland, Leeuwarden, N, lelie (T. Kijlstra v. d. Ley).
P. A. Bruinsma, Leeuwarden.

973. **18e eeuw.** Drie lepels, waarvan twee met het jaartal 1758 en de letters A A en één met de letters K K.
Meesterteevens een monogram I. V. L. C en R A.
Ds. J. W. Hannema, Holwierde (Gr.)
A. O. van Kerkwijk, den Haag.
974. **18e eeuw, 2e helft.** Drie lepels en drie vorken. Op de stelen het wapen Vegilin van Claerbergen.
Merken: vorken: Friesland, Leeuwarden, M, E A (E. Andeles).
Douairière A. Scholten—Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
- 974a. **18e eeuw,** Twaalf lepels en twaalf vorken met gladden steel waarop familiewapen Sixma.
Merken: Friesland, Sneek, D, F D.
H. C. Baron van Tuyl van Serooskerken van Coelhorst, Hoogland (Utr.)
975. **18e eeuw, 2e helft.** Drie dessertlepels en drie dessertvorken. op de steelen: het wapen: Vegilin van Claerbergen.
Merken: vorken: Friesland, Leeuwarden, M, E. A. (E. Andeles).
Douairière A. Scholten—Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
976. **18e eeuw, 2e helft.** Drie lepels en drie vorken. Wapens: rechts: Burmania, links: gevierendeeld, 1. Fr. halve adelaar, 2 en 3. Haersma, 4. Doys.
Douairière A. Scholten—Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
977. **18e eeuw.** Lepel en vork.
Merken: Friesland, Leeuwarden, W, *helm in een schild* (B. Storm, 1759).
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb. Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
978. **18e eeuw, 2e helft.** Drie lepels en drie vorken. Wapens: rechts: Andala (?); links: Burmania.
Merken: Friesland, Leeuwarden, S, *helm in schild* (B. Storm, 1759).
Douairière A. Scholten—van Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
979. **18e eeuw, 2e helft.** Drie vorken.
Merken: Friesland, Leeuwarden, Q, *boompje* (J. Pereboom, 1754). Friesland, Dokkum, V, *vischje*.
B. A. Boersma, Irnsum.
Mevr. Tigler Wybrandy—v. Kleffens, Veenwouden.
980. **18e eeuw.** Een lepel met op de achterzijde van het blad in stippelgravure: Jonkheer Epo Sjúck Burmania Vegilin Van Claerbergen Ongelukkig verdronken bij het Eiland Schiermonnikoog den 29 Augustus 1789. Oud 19 Jaar En 9 maanden.
Merken: Friesland, Leeuwarden, D, *zwaantje* (Justus Wiarda, 1758).
Douairière A. H. Scholten—Van Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.
981. **18e eeuw, 2e helft.** Lepel en vork.
Merken: van den vork: Friesland, Leeuwarden, D, *vogel* (P. Meeter, 1766).
Ds. J. W. Hannema, Holwierde (Gr.)

982. **18e eeuw, 2e helft.** Vijf vorken.

Merken: van de spits toeloopende vork: Friesland, Leeuwarden, B, *vogeltje* (P. Meeter).

Van de overigen: alleen *meesterteecken* P. Meeter.

Ds. J. W. Hannema, Holwierde (Gr.)

983. **18e eeuw.** Zes lepels en zes vorken. Wapen: Aylva van Burmania.

Merken: Holland, den Haag, V, S G.

H. L. van Wageningen, Jelsum.

984. **18e eeuw, 2e helft.** Zeven vorken. De achterzijde van de steel versierd met gegraveerd krul en schelpmotief. Op de voorzijde van zes in stippelgravure: „Meindert Ygrams en Dettie Poppes: 1788”, en op de andere: den 23 Januari 1763 door Meindert Igrams met schaatsen van Enkhuizen gehaald.

Merken: Friesland, Sneek, L, H B (aan elkaar).

M. Frantzen, Leeuwarden.

985. **18e eeuw, 2e helft.** Zes lepels en een vork. Wapen: doorsneden; boven: een eikel tusschen twee klaverbladen naast elkaar; beneden: 3 blokjes (2 en 1).

Merk: een boompje.

Notaris A. Bonga, Amsterdam.

986. **18e eeuw, 2e helft.** Zes lepels en zes vorken.

Merken: allen Friesland, Leeuwarden, 2 lepels met *meesterteecken* I. D. S. (J. D. Smeding), de andere N S (N. Swalue).

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

987. **18e eeuw.** Twee lepels.

Merken: Friesland, Leeuwarden, — M — *gondsmidshamer*, (H. Cuperus ?, 1783).

W. A. Boers, Hilversum.

988. **18e eeuw.** Een lepel waarop twee wapens onder één kroon: rechts: Vegilin van Claerbergen; links: gedeeld; rechts: een keper, vergezeld van 3 (?), links: 3 klaverbladen, paalsgewijs, vergezeld in den voet van een zwemmende dolfijn.

Merken: Friesland, Leeuwarden, D, *lopend hondje naar rechts met opgeheven staart.*

Douairière A. H. Scholten—Van Burmania Vegilin van Claerbergen, Hilversum.

989. **18e eeuw, 2e helft.** Lepel en vork.

Merken: Holland, Amsterdam, Y, F. R. P. (F. R. Pregt).

J. Fontein—Trip, Harlingen.

990. **18e eeuw, eind en 19e eeuw, begin.** Vijf lepels met gladde steel.

Merken: van één: Holland, — Amsterdam — T en visch.

Andere: *meesterteecken*: P N, *vliegende vogel.*

Een: Friesland — Leeuwarden — N PK.

Mevr. Wed. J. de Boer—Best, Koog a/d. Zaan.

Dames Wiersma, Buitenpost.

B. A. Boersma, Irnsum.

S. K. Taconis, Joure.

T. J. v. d. Meij, Marrum.

991. **18e eeuw, 2e helft en begin 19e eeuw.** Twee lepels. Op de stelen medaillons.

Mej. J. H. Horst, Stiens.

992. **18e eeuw, 1e helft.** Kleine vork en lepel met fraai gestoken en geciseleerde stelen, waarop aan beide zijden bloem- en krulornament. Het blad van het lepeltje gegraveerd met lijnornament.

Merken: Amsterdam B.

M. van Heloma, Amersfoort.

993. **18e eeuw.** Drie lepeltjes, twee lepeltjes en één lepeltje met langen gedraaiden steel.

Merken: op één vorkje: Rotterdam, r, A H, op ander vorkje: Amsterdam, vijfbladig roset. Lepeltje met langen steel: I R.

M. Frantzen, Leeuwarden.

Mevr. A. G. Buma—Albarda, Huizum.

994. **17e—19e eeuw.** Verzameling van 20 thee-, zout- en mosterdlepeltjes. Het eene met gedraaid steelknopje en met een onbekend Fransch leliemerk en een klein zgn. Geuzenlepeltje, 17e eeuw, een drietal van puntig model, vroeg 19e eeuw. De overige met rococo- en andere versiering, grootendeels 18e eeuw.

Eén klein zoutlepeltje *gemarkt A'dam I (1793) W. W. (meesterteeken toegeschreven aan Winand Warnicke.)*

Het mosterdlepeltje met Engelsch keur. De overige hoofdzakelijk van Friesch maaksel.

Verzameling aangelegd uit een kultuur-historisch oogpunt.

N. Ottema, Leeuwarden.

995. **17e eeuw, midden.** Mesheft versierd in kwab- en fratsornament, de knop wordt gevormd door een soort kikker met ingetrokken kop (genre Lutma in de Fransche handboeken genoemd, genre Auriculaire).

N. Ottema, Leeuwarden.

996. **17e en 18e eeuw.** Vier mesheften, te weten: een gladde met opschrift: Jan Hidzers 1649, een voorstellende geharnaste man, een met voorstelling van schepen, het vierde in facetten bewerkt.

N. Ottema, Leeuwarden.

997. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Het heft is een vrouwenfiguur, voorstellende de gerechtigheid met weegschaal en zwaard.

Dr. J. Hannema, Sneek.

998. **18e eeuw, 1e helft.** Tafelmes. Het heft stelt voor een herder met staf en hoorn; op de achterzijde: zwaard en hondje.

M. Frantzen, Leeuwarden.

999. **18e eeuw, begin.** Tafelmes met heft, voorstellende de St. Joris te paard met den draak.

S. v. d. Meer, Harlingen.

1000. **18e eeuw, 1e helft.** Tafelmes met gegraveerd heft waarop Harmen Rinses 1741.

Merk: een gekarteld blaadje (Pieter Halius), een Leeuwarder meester.

L. Kampstra, Irnsum.

1001. **18e eeuw, midden.** Tafelmes met heft. Het heft stelt voor een herder met staf, op de rug de hoorn en aan z'n voeten hondje. Jaartal 1748.
M. Meindersma, Hattem.
1002. **18e eeuw, midden.** Tafelmes. Het heft stelt voor een herder in maliënkolder met staf en hondje. Ingegrift: R E 1750.
Merk: S — V
B. A. Boersma, Irnsum.
1003. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Het heft voorstellende een leeuw met schild. Daaronder twee cartouches met menschenfiguren.
Merk: I B (Julianus Buissink), een Leeuwarder meester.
Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.
1004. **18e eeuw, midden.** Twee messen met achtkantige, gladde heften en filetranden aan het einde. Op de gladde onderzijden het wapen van Sneek.
Merk: een boompje.
Gemeente Sneek.
1005. **18e eeuw.** Acht tafelmessen met pistoolheften.
Merken: P. G.
Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.
1006. **18e eeuw, 2e helft.** Drie tafelmessen met geribde pistoolheften.
Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten.
Leeuwarden.
1007. **18e eeuw, 2e helft.** Drie tafelmessen, waarvan een met het wapen van Leeuwarden op het heft.
Gemeente Leeuwarden.
Mevr. E. Sluyterman—Potma, Workum.
Dr. J. Hannema, Sneek.
1008. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Het heft is versierd met krul- en bloemmotief, waartusschen 2 vrouwenfiguren.
Ds. F. de Boer, Irnsum.
1009. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes waaraan het heft versierd is met krul- en bloemmotief, waariusschen aan elke zijde een zwaantje. Op den top een paardje.
Merk: I R
Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.
1010. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Het heft is versierd met krul-, bloemen- en vogelmotief. Op den top een ruitertje.
Merk: een vischje.
N. Waringa, Apeldoorn.
1011. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Heft versierd met 2 menschenfiguren. Op den top een ruitertje.
Merk: I F (J. Feddema).
Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.
1012. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes, waarvan het gedreven heft voorstelt een vrouwenfiguur en een ruiter, omgeven door krulmotief. Op den top een ruitertje.
Merk: A O
Dr. J. Hannema, Sneek.

1013. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes waarvan het heft versierd is met 2 menschenfiguren en krulmotief. Op de top een hondje.
Merk: vliegend vogeltje.
Dr. J. Fockema Andreae, Utrecht.
1014. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Op het heft versieringen in Lod. XV stijl. Op den top een ruitertje.
Merk: I. W.
Merr. A. C. E. Land—Fontein, Haarlem.
1015. **18e eeuw, 2e helft.** Tafelmes. Het heft voorstellende een leeuw met schild. Naam en jaartal: Jacob Hanses de Jong 1785.
Merken: I E
Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.
1016. **18e eeuw, midden.** Drie tafelmessen met heften, voorstellende: leeuw met schild.
Merr. E. Sluyterman—Potma, Workum.
H. v. d. Sluis, Sloten (Fr.)
Merr. Tigler Wybrandi—v. Kleffens, Veenwouden.
1017. **18e eeuw, einde.** Tafelmes met heft, voorstellende 2 vrouwenfiguren. Op den top een ruiter.
Merken: S R.
Merr. W. Bierma—Bakkers, Leeuwarden.
1018. **19e eeuw, begin.** Zeven tafelmessen. De heften zijn ingelegd met paarlemoer. Op den top verschillende voorstellingen van zilver en paarlemoer. Ingegrift: Anno 1802.
Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.
1019. **18e eeuw.** Verzameling van 15 messeon, voornamelijk uit de 18e eeuw, zoowel messen, die in de 18e eeuw in lederen scheden door nagenoeg ieder gedragen werden, als tafelmessen.
 Collectie meer aangelegd uit een kultuur-historisch- dan uit een kunst-oogpunt.
N. Ottema, Leeuwarden.
1020. **18e eeuw, 2e helft.** Voorsnijmes en vork. De heften stellen voor St. Joris te paard en de draak.
 Op het messenheft het jaartal 1767.
Merk: I
Ds. F. de Boer, Irnsum.
1021. **18e eeuw, 2e helft.** Voorsnijmes en vork waarvan op de heften voorstellingen van dieren. Op de toppen ruitertjes.
Merr. A. C. S. Land—Fontein, Haarlem.
1022. **18e helft, 2e helft.** Voorsnijmes en vork. De heften ingelegd met paarlemoer. Op de uiteinden een zilveren scheepje.
 Ingegrift: ANNO 1776.
Merr. E. Sluyterman—Potma, Workum.
1023. **18e eeuw, 1e helft.** Mes en vorkje. Op het heft van het vorkje menschenfiguurtjes en boomen.
 Jaartal 1708.
Merk: van het vorkje: V E
Dr. J. W. Groeneboom, Oosterzee.
1024. **18e eeuw, 1e helft.** Pennemesje. Het heft is versierd met stampwerk voorstellende dieren en gestileerde bladeren.
Merken: Amsterdam, C H ?
Merr. Wed. J. de Boer—Best, Koog a/d. Zaan.

1025. **18e eeuw.** Twee zakmessen. Het heft stelt voor mans-figuur met doedelzak.

Merk: op één een *trosje*.

J. Landmeter, Augustinusga.

J. J. v. d. Mey, Klooster-Ferwerd.

1026. **18e eeuw.** 5 zakmessen van verschillende vorm.

J. G. Wester, Leeuwarden.

K. Plantinga, Utrecht.

B. A. Boersma, IJnsom.

Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.

Tj. Bouma, Sneek.

GROENTELEPELS EN VISCHSCHEPPEN.

1027. **18e eeuw, 1e kwart.** Twee groentelepels, op de achterzijde van den steel het gegraveerde wapen van Leeuwarden.

Merken: Friesland, Leeuwarden, W, W. P. (W. Pierson ?).

Gemeentebestuur van Leeuwarden.

1028. **18e eeuw, 1e kwart.** Groentelepel, op de achterzijde van den steel het wapen van de familie van Haren.

Merken: Friesland, Leeuwarden, H, (1723) WP. (W. Pierson).

Ir. J. S. van Heloma, Delft.

1029. **18e eeuw, 1e helft.** Groentelepel met van banden voorziene steel.

Merken: Friesland, Franeker, E, I E.

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

1030. **18e eeuw, 2e kwart.** Groentelepel met breed uitlopenden steel, waarop aan de voorzijde een gekroond wapen; rechts ziende gezichts-wassenaar met onderschrift: *A. H. Formier Coopman tot Winsum*, op de achterzijde van het blad: *Dese is de prijs gestelt Door A. H. Formier die an-hem-heeft-geleverdt 't Swaerste-Swijn-voort-Jaar 1734-is-te-Diele-gevallen- Pieter Jargs-en-Eike-Pieters-Egte Luiden-Wonaghtigh-tot Wetzinge-het-Selve-heeft gewoogen 434: Pont Anno 1734.* Onduidelijke merken.

Mevr. C. de Jong—geb. van Loon, 's Gravenhage.

1031. **18e eeuw.** Groentelepel.

Merken: Utrecht, A. meesterteeiken onduidelijk.

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

1032. **18e eeuw, 2e helft.** Groentelepel, op de achterzijde van den steel een L.

Merken: Z. Holland, 's Gravenhage, N., meesterteeiken onduidelijk.

M. Frantzen, Leeuwarden.

1033. **18e eeuw, 2e helft.** Groentelepel, op de achterzijde een monogram.

Merken: Friesland, Leeuwarden, b (1779) gekroonde D W. (J. de Wal).

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Leeuwarden.

1034. **18e eeuw.** Groentelepel, met ronden steel waarom twee banden en met vaasvormigen knop, waarop een vrijwel geheel uitgesleten manne- en vrouwewapen, onder één kroon.
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
1035. Soeplepel.
Merken: H. S., Diemont.
Mr. A. A. Stheeman, Amersfoort.
1036. **18e eeuw.** Sauslepel met steel van walvischbeen.
Merken: Amsterdam, B. N., Diemont.
Mr. A. D. H. Fockema Andreae, Arnhem.
1037. **18e eeuw.** Sauslepel met steel van walvischbeen; de lepel versierd met gedreven parelranden.
Merk: C. T.
Mevr. J. van Reigersberg Versluys—geb.
Jonkvr. van Andringa de Kempnaer, Overveen.
1038. **18e eeuw.** Suikerstrooier voor wafels met steel van walvischbeen, in het à jour blad is een monogram aangebracht.
Merk: H. F.
Mr. D. Z. van Duyl, Oranjewoud.
1039. **18e eeuw, 1e helft.** Visschep met fraai uitgezaagd blad en platte steel, waarom twee banden en eindigende in een gestyleerde schelp met krul- en kwastornament.
Merken: Noord-Holland, Amsterdam, F, (1746?) O en P boven elkaar (Jan Pondt).
A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.
1040. **18e eeuw, 1e helft.** Twee visscheppen met fraai uitgezaagd blad, waarop gegraveerde visch, omgeven door Lod. XIV-ornament en platte met drie banden versierden steel, op de achterzijde waarvan het wapen van Leeuwarden.
Merken: Friesland, Leeuwarden, W, meesterteecken W. P. of W. D. aan elkaar.
Gemeentebestuur van Leeuwarden.
1041. **18e eeuw.** Visschep met vierkant uitgezaagd blad en platte steel, op de achterkant waarvan de wapens: Rengers en van Welderen.
Merken: Holland, 's Gravenhage, M, onduidelijk meesterteecken.
Dr. E. van Welderen Baron Rengers, IJsbrechtum.

TOILETSTELLEN.

1042. **18e eeuw.** Volledig toiletstel bestaande uit een spiegel, twee kandelaars, twee borstels en twee groote poederdoozen met het wapen Tjaerda van Starkenborgh, benevens twee kleine poederdoosjes met een gekroond wapen: gevierendeeld; 1. Ewsum of Tamminga; 2. Rengers; 3. adelaar; 4. Clant.
Merken: de spiegel en de groote doozen B H, N B en de kandelaars D V en een druiventros; de borstels en de kleine doosjes ongemerkt.
Jhr. Mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, Groningen.

BOEKBANDEN EN BOEKBESLAG.

1043. **17e eeuw, eerste helft.** Bijbeltje in zeer fraaijen uitgezaagden band met renaissance ornament en de wapens van Wijgara [ster (6) vergezeld van 3 lelies (2 en 1); onder een kroon, waarboven helmteeken: uitkomende vliegende zwaan, gewend]; en Tiessinga [klimmende leeuw met rooster (?) in de rechter klauw; onder een kroon, waarboven helmteeken: de leeuw uitkomend], en de opschriften: Aer — Terra — Aqua — Ignis; aan de achterzijde bovenaan gemerkt: *P. Langweer F.* (Pieter Johannis Langweer te Leeuwarden, Mr. geworden 1623, werkzaam tot na 1650).
Jonkvrouwen A. A. en W. C. G. van Eijsinga, Leeuwarden.
1044. **17e eeuw, midden.** Boekje, fraai gebonden in zilveren band, met opengezaagd krulwerk. Aan weerszijden een groot medaillon, waarop Esther en S. Elisabetha, benevens vier kleine medaillons, waarop emblem en op het huwelijk betrekking hebbende met Duitsche onderschriften. Op den rug van den band een wapen: gevierendeeld; 1 en 4: drie zespuntige sterren (2 en 1); 2 en 3: 3 heuveltoppen uit elk waarvan een roos (5) aan gebladerde steel oprijst. Helmteeken: als 2 en 3. (Duitsch werk).
M. van Heloma, Amersfoort.
1045. **17e eeuw, 2e helft.** Fraai gegraveerd klein boekbandje. Op de voorzijde versierd met bloemen, vruchten en geometrische figuren, benevens een eeuwigdurende kalender met de vermelding van de dagen van de week in het Duitsch. Op de achterzijde een soort van almanak met schrijfstift, tevens dienende voor sluiting van het boekje. (Duitsch werk).
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.
1046. **1684.** Kerkboek met leeren band en eenvoudig 17e eeuwsch knippen en beslag, voorzien van draagkettinkjes.
Inscriptie: Trintie Pitters Ao. 1684. Wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: gekroond zwaard, de punt opwaarts.
N. Ottema, Leeuwarden.
1047. **1756.** Kerkboek met lederen band en zilver beslag met hoeken en medaillons. Op het eene medaillon, omgeven door krulornament, een wapen: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een drietand „griep”; beneden: drie klaverbladen (2 en 1). (Osinga, Menaldumadeel). Op het andere medaillon „M. C. O. 1756”.
J. H. van Aisma, Beetgumermolen.
1048. **18e eeuw, midden.** Klein boekje met lederen band en verguld zilver beslag met hoeken.
Gravin Van Limburg Stirum—Mulier, Den Haag.
1049. **18e eeuw, midden.** Evangelieboek, met opengewerkt gouden beslag in Lodewijk XIVe stijl.
Kerk van de H. Dominicus-Parochie, Leeuwarden.
1050. **18e eeuw, midden.** Kerkboek met lederen band en twee zilveren boekhaken, uitgezaagd en met krul- en lijnornament.
S. Kooistra, Irnsum.

1051. **18e eeuw, 2e helft.** Groote Bijbel in bruin leeren band met zilveren beslag, gegoten en geciseleerd. Stijl Lod. XV en opschrift: *Deze Bijbel Voor De predikstoel Is aan Deze Kerk gelegateerd door wijlen de Eerbare Ongehuwde Dogter Janke Jarigs Weyma Overleden den 23 Janu 1761.* De bijbel is van 1729, uitgave Pieter en Jacob Keur, Dordrecht.
Ned. Herv. Gemeente, Harlingen.
1052. **18e eeuw, 2e helft.** Kerkboek in zwart leer met zilver beslag, hoeken en medaillons Lod. XV, versierd met Mozes en Aaron en onder bijbelsche figuren.
C. van Noord, Leeuwarden.
1053. **18e eeuw, 2e helft.** Kerkboek met lederen band en zilver beslag met hoeken en uitgezaagde medaillons, waarin een bloemvaas Lod. XV. Verder met voorstellingen uit den Bijbel.
J. J. van der Mey, Ferwerd.-Klooster.
1054. **18e eeuw, 2e helft.** Kerkboek met rood fluweelen band met twee gouden haken, waarop Bijbelsche voorstellingen. HSK. Luykas 1779. (Stijl Lod. XV.)
P. Gaastra, Workum.
1055. **18e eeuw, 2e helft.** Bijbeltje in lederen band met een gouden haak, waarop Mozes met de wet. (Stijl Lod. XV.)
Ds. F. de Boer, Irnsum.
1056. **18e eeuw, 2e helft.** Kerkboek met lederen band en twee zilveren boekhaken, waarop Mozes en Aaron. (Stijl Lod. XV.)
N. N., Goutum.
1057. **18e eeuw, 2e helft.** Kerkboek met blauw fluweelen band en twee gouden haken, waarop Bijbelsche figuren. (Stijl Lod. XV.)
Mevr. de Wed. E. Sluyterman—Potma, Workum.
1058. **18e eeuw, eind.** Kerkboek met lederen band en twee zware zilveren boekhaken, waarop Bijbelsche figuren. Stijl Lod. XV.
Mevr. de Wed. E. Sluyterman—Potma, Workum.
1059. **18e eeuw, laatste kwart.** Kerkboek met blauw fluweelen band en fraai gouden beslag, waarop guirlandes, medaillons en ramskoppen. Stijl Lod. XV.
Dames Beucker Andreae, Leeuwarden.
1060. **18e eeuw, eind.** Kerkboek met lederen band en opengezaagd zilveren beslag, waarin krulwerk. Op de haken medaillons, waarin kinderfiguren.
Ds. J. W. Hannema, Holwierde.
1061. **18e eeuw, eind.** Kerkboek met lederen band en opengezaagd zilveren beslag, bestaande uit medaillons, waarin figuren en rosetten, met krulwerk.
Mevr. G. Pijzelman—Bierma, Leeuwarden.
1062. **18e eeuw, 2e helft.** Psalmboekje, nieuw, met gouden slotje in filigrainwerk.
Ds. F. de Boer, Irnsum.
1063. **19e eeuw, Begin.** Kerkboek met schildpad band en een gouden haak.
Gravin E. van Limburg Stirum—Mulier, Den Haag.
1064. **16e eeuw.** Twee ronde plaatjes boekbeslag met geciseleerd laat gothische bladversiering om een gegraveerde Madonna-voorstelling.
N. Ottema, Leeuwarden.

1065. **17e of begin 18e eeuw.** Bijbelbeslag met gegraveerde bloemen bladranken, waartusschen jachtvoorstellingen. Op de haken inscriptie: Hinderkjen Cluiving A°. 1721.
Op de losse plaatjes 2 wapens: beide gekroond; a.: gedeeld; rechts: haal; links: 3 hulstbladen (2 en 1); b.: boom beladen met eikels, op grond.
N. Ottema, Leeuwarden.
1066. **18e eeuw, 2e helft.** Beslag van een kerkboek in Lodewijk XIV stijl.
Merk: R. E. (R. Elgersma, 1750).
M. W. Vieweg, Leeuwarden.
1067. **18e eeuw, 2e helft.** Twee gouden boekhaken, gegoten en geciseleerd, met Mozes en Aaron. Stijl Lod. XV.
P. Attema Dzn., Leeuwarden.
1068. **18e eeuw, einde.** Een boekhaak, waarop de vrijheidsmaagd en in medaillons vrouwenfiguren. (Stijl Lod. XVI.)
P. K. Doornbos, Stroobos.

ONDERSCHEIDINGSTEEKENS, DRAAGTEEKENS, ENZ.

1069. **17e eeuw, eind.** Draagteeken. Aan de voorzijde een wapentrofee, achterzijde: het wapen van Heloma (gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: takje met 2 eikels en 2 eikebladen; beneden: lalie).
Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.
1070. **18e eeuw, 1e helft.** Bodeteeken van de stad Sneek, bestaande uit een gekroond schild, waarop het stadswapen, met als schildhouders een wildeman en een staande leeuw. Onder het schild: „S.P.Q.S. 1742.”
Onduidelijk merk.
Gemeente Sneek.
1071. **18e eeuw, 2e helft. 1757.** Bodeteeken op groen lint van de Stad Sneek; bestaande uit een wapenschild met als schildhouders een wildeman en een staande leeuw. Achter een glaasje het vergulde wapen van Sneek. Met drie kettinkjes verbonden aan een schuifhaak waarop het beeld der Gerechtigheid.
Merken: HM.
Gemeente Sneek.
1072. **18e eeuw, midden.** Draagteeken, bestaande uit medaillon, waarom heen lofwerk en een krans van laurierbladen. Gedekt door een kroon, met drie afhangende kwastjes. Met niet bijpassend miniatuur.
Merken: I. D. S.
Mevr. W. Bierma—Bakkers, Leeuwarden.
1073. **19e eeuw, begin.** Gildeteeken van het Amsterdamsche Beurtschippersgild, bestaande in een zeilend schip, met twee kettinkjes hangende aan een schuifhaak waarop gedreven het wapen van Sneek, met het jaartal 1802.
Gemeente Sneek.
1074. **19e eeuw, begin.** Draagteeken van het begrafenisgilde, in den vorm van een wapenschild, waarop een doodkist en doodshoofd. Op een lint: „Aanziet het Einde”.
Merken onduidelijk.
N. Waringa, Apeldoorn.

1075. **19e eeuw, begin.** Draagteeken van het begrafenisgild in den vorm van een wapenschild, waarop een doodshoofd. Op een lint: „twede Buurt Oldegale”. Onder het doodshoofd 1809.

N. Waringa, Apeldoorn.

1076. **18e eeuw, 1e helft.** Zware gouden medaille met kabelrand en oog. Op de voorzijde een groote driemaster met de vlag van de O. I. Compagnie in top, waaromheen: „Societas Indiae Orientalis Foederat. Provinciarum.” Achterzijde een wapenschild, geflankeerd door twee tritons en de emblemten van handel en scheepvaart. Op het schild gegraveerd: „Ao 1746. Alzoo Jan de With als Commandeur de Retour schepen van de Generale Nederlandsche Geootroyeerde Oostindische Compagnie Onder Zijne Vlagge geweest zijnde in den Jare 1740 in goede Ordre behouden in de havenen dezer Landen heeft Overgebracht, werd hem deze medalje en ketting tot een gedagtenisse vereerd. Met bijbehorende lange gouden ketting.

Jhr. Mr. D. de Blocq van Haersma de With, de Bilt.

1077. **18e eeuw.** Groote gouden Koggerdaalder van Friesland, gedateerd 1701.

Vermoedelijk eenigst exemplaar.

Jhr. Mr. J. M. van Beyma, Leeuwarden.

PRIJZEN VAN WEDSTRIJDEN.

1078. **18e eeuw, eind.** Met zilver gemonteerde Zweep, bestaande uit de stok, vervaardigd van opengewerkt zilver, waarin bloemen, ranken en medaillons, afgewisseld door 5 gedreven knoppen, waarvan de grootste met voorstellingen uit het boerenbedrijf, de overige met bloem- en krulversiering. Met gevlochten lederen slag.

Wed. J. Bakker—Felkers, Winsum.

1079. **18e eeuw, eind.** Manekam versierd met graveerwerk. Op de eene zijde in het midden het wapen van Bolsward, waaronder S P. Q B, 1794. Aan de andere zijde ingepunt: „Eerste Premie. — Blijkens een advertentie in de Leeuwarder courant uit 1794 werd deze premie uitgelooft voor den koopman, die de meeste paarden op de markt bracht. Merk: B. E (Bernardus Eerdmans, Mr. te Bolsward 1775)

N. Ottema, Leeuwarden.

1080. **18e eeuw, (2e helft).** Kaatsbal. Deze soort ballen dienden als prijs bij het in Friesland zoo geliefd kaatsspel. Inscriptie: Komt hier te Rien Liefhebbers al; En toont in 't perk u rappe leeden. Die overwint; dees silv're bal, Sal hem een Eere Kransje kleden; H 1754 I

N. Waringa, Apeldoorn.

1081. **18e eeuw, midden.** Kaatsbal, gedreven met bloem-, krul- en schelpmotief. Op een medaillon ingepunt: „G. C. 1758”.

N. Ottema, Leeuwarden.

1082. **18e eeuw, 2e helft.** Kaatsbal met gedreven versieringen. Aan de eene zijde een liefdestafereel, aan de andere een huisje met boomen en schapen.

J. J. Buwalda, Witmarsum.

1083. **18e eeuw, 2e helft.** Kaatsbal. Gegraveerd met de voorstelling van verschillende personen, zittende bij een herberg.

Y. Posthumus, Dokkum.

ETAGERE-ZILVER EN KINDERSPEELGOED.

Het op deze Tentoonstelling saamgebrachte kinderspeelgoed is hoofdzakelijk uit de 18e eeuw, ofschoon er ook wel een enkel stuk van 17e eeuwsch maaksel tusschen voorkomt. Zie in dit opzicht o.a. de interessante inzending van den heer A. O. van Kerkwijk. Uit den inventaris van den Leeuwarder meester Willem Olthof uit 1663 blijkt, dat dit „poppegoed” ook in groote hoeveelheden in Friesland gemaakt is. Waar het kleine Friesche zilver echter niet gekeurd werd is dit als zoodanig ook niet meer te herkennen.

De beste stukjes 18e eeuwsch kinderspeelgoed dragen het Amsterdamsche keur.

Chronologische volgorde was hier niet mogelijk, terwijl voor een beschrijving der keuren dezer voorwerpen de tijd ontbrak. Deze voorwerpen zijn dus gerangschikt naar de alphabetische volgorde der verschillende inzenders.

1084. Zilveren Kraantjes-koffiekan met drie kraantjes.
Mevr. Wed. J. Bakker Felkers, Winsum.—
1085. Acht stuks étagèregood (kinderspeelgoed), bouilloir met ondesrtel, landdagemmertje, gieter, fraai olie- en azijnstel, aansteekkomfoor, inktstel (zeldzaam fraai), tamboers, lepelrekje met zes lepels.
Mevr. Wed. J. de Boer—Best, Koog a/d. Zaan.
1086. Vijf stuks étagèregood, (kinderspeelgoed), keteltje met staander, vischrooster, stoeltje en schuimspaan.
W. A. Boers, Hilversum.
1087. Twee stuks étagèregood, een stoeltje en een kinderstoel met kind.
Mevr. A. G. Buma—Albarda, Huizum.
1088. Twee stuks étagèregood, kinderspeelgoed. Een „drie wijzen uit het Oosten” en een „Zonnewijzer met balancerende man”.
Jhr. Mr. D. de Blocq van Haersma de With, de Bilt.
1089. Etagèregood. Een kraantjeskoffiekan.
J. J. Buwalda, Witmarsum.
1090. Zeven stuks étagèregood (kinderspeelgoed), een ruiter met speer, tamboer, man met geweer, drie stuks man met lans, bikkellende jongens. Gemaakt voor S. v. L. (Simon van Leeuwarden).
Mej. G. Cannegieter, Hallum.
1091. Eene belangrijke collectie van 89 stuks fraai étagère-zilver (kinderspeelgoed), w.o. thee- en waterketels, bekertjes op voet, kopjes, schoteltjes, spelende kinderen enz.
Mvr. E. H. J. Canter Cremers, Velp (G.)
1092. Twee stuks étagèregood (kinderspeelgoed), fraai linnenpersje en beddenwarmer.
Dr. J. P. Fockema Andreae, Utrecht.
1093. **Begin 19e eeuw.** Pultrum van filigrain werk. Aan de achterzijde in schrijffletters: „Helena, Aletta Koumans Smeding Geboren 9 Februari 1826.”
Dr. J. P. Fockema Andreae, Utrecht.

1094. Dertien stuks étagèregood (kinderspeelgoed), als: étagère met 6 kopjes en schoteltjes, kanon, theestoof met keteltje, wipplank, hondendresseerder, molentje, beddewarmer enz.

Freules van Eysinga, Leeuwarden.

1095. Zes stuks étagèregood (kinderspeelgoed), een bouilloir op stander, een vischpan, een peperbusje, een lepeltje, een vorkje.

Mevr. A. L. Fontein—Trip, Harlingen.

1096. Acht stuks étagèregood (kinderspeelgoed), stoofje met keteltje, bekertje met lepel, sleedje, brandewijnskommetje, stoeltje, scheepje.

Jac. Fontein, Harlingen.

1097. Negen stuks étagère-zilver (kinderspeelgoed), w.o. hobbelpaard, prikslede, spelende kinderen, brandewijnskommetje enz.

P. Gaastra, Workum.

1098. Twee scheepjes-Driemasters met volle zeilen.

C. W. de Haan, IJnsom.

1099. Gegraveerde beker op voet.

Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

1100. Vijf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), David en Goliath (fraai), slede, visch op rooster, keteltje en kind met haepel.

Mevr. G. v. d. Hoeven—Fockema Andreae, Leiden.

1101. Twee stuks étagèregood (kinderspeelgoed), pannekoekpan met treefje, roomkommetje met lepeltje.

Mej. M. G. van Hulst, Harlingen.

1102. Vijf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), stoofje, breibakje, schoteltje met wapen, potje, vischrooster.

Mevr. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.

1103. Elf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), bokaal, theepotje, 6 kopjes en schoteltjes, driemaster, arresleede enz.

Julia Jan Wouter Stichting, Oudeschoot.

1104. Een en dertig stuks bijzonder fraai étagèregood (kinderspeelgoed) als gegraveerde en gedreven blaadjes, waarvan een met voorstelling van de elementen, zes verschillende kandelaars, een uitrektafel, een hantsje in den kelder, groot heitoestel, landdagemmertje, fraai bouilloir met komfoor, varken op ladder enz.

A. O. van Kerkwijk, den Haag.

1105. Twee stuks étagèregood, (kinderspeelgoed), scheepje, driemaster met volle zeilen en mannetje met kruiwagen.

Mr. P. van Kleffens, Zwolle.

1106. Scheepje. Driemaster met volle zeilen.

Dames M. en R. Kuiper, Oldeboorn.

1107. Elf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), w.o. fraaie waterketel op komfoor, twee olie- en azijnstelletjes, theeketeltje, bekertje op voet, koffiemolen, kandelaar enz.

Graaf C. L. A. J. van Limburg Styrum, Oranjewoud.

1108. Drie stuks étagèregood (kinderspeelgoed), stoeltje, vijzel met stamper, houder voor kaarsensnitter.

Mr. A. Menalda, Leeuwarden.

1109. Twee stuks étagèregood, kandelaartjes (Stijl Lod. XVI).

Wed. D. J. van der Mey—Jensma, Ferwerd.

1110. Twee fraai gegraveerde zilveren bekertjes op voet.

T. J. van der Mey, Marrum.

1111. Een stuk étagèregood (kinderspeelgoed), paard met sjees, waarin twee personen.

I. Popma, Bolsward.

1112. Tien stuks étagèregood. Ameublement van filigrain werk, bestaande uit tafel, canapé, zes stoelen, twee voetenbankjes.

H. Reeling Brouwer, Harlingen.

1113. Vijftien stuks étagèregood (kinderspeelgoed), w.o. fraai bolkroontje, blaadje met flesch en zes roemers, spinnewielen, kinderstoel, kruiwagen met Cambrinus, enz.

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

1114. Vijf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), zegewagen getrokken door twee leeuwen, twee theebusjes, een waterketel, een wafelijzer.

J. L. van Sloterdijk, Stiens.

1115. Twaalf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), als koets met paard, fraai blaadje met flesch en zes roemers, blakers, haardstel, theestof met keteltje, altemaal enz.

Mevr. Wed. D. Sluiterman—Potma, Workum.

1116. Vijf stuks étagèregood (kinderspeelgoed), twee fraaie kandelaars, een haardijzer, een vischschotel, een tamboer, een molentje.

Mevr. Tichelaar Tjebbes, Leeuwarden.

1117. Een gestampt peperbusje met landelijke voorstellingen.

Mej. S. Veltheer, Hindeloopen.

1118. Twee stuks étagèregood (kinderspeelgoed), een waterketeltje en een standertje.

Mr. E. Willinge Prins, Oldeberkoop.

VOORWERPEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

1119. **18e eeuw, 1e helft.** Eeuwigdurende kalender. Aan de eene zijde het omschrift: „Eeuwig en Altijd duurzame Almanak”.

Mr. P. D. Poelstra, Leeuwarden.

1120. **18e eeuw, 1e helft.** Eeuwigdurende kalender, waarop een klein landschap gegraveerd. Omschrift: „Calendarium Perpetuum”.

Mr. C. Römer, Leeuwarden.

1121. **18e eeuw,** Zilveren troffel met houten handvat, versierd met uitgezaagde bloem- en bladranken en krulmotief.

N. Ottema, Leeuwarden.

1122. **18e eeuw, 2e helft.** Kleine troffel met ebbenhouten steel. Op de bovenzijde: „Dat dit U tot een teeken strekke, Hoe gij in 't tederst van Uw Jeugt, Gereed stond tot ons lust en Vreugt, Opdat het voorts Uw ijver wekke, Verrigt Uw plicht altijd met vlijt, dan zal ons welbehagen steeds klimmen met Uw dage, dan gelukkig ook U lot, Terwijl Uw werk Heeft deugdes merk, Zal zijn Bekroont En Ge loont van God.”

Op de onderzijde: „Magdalena, oud 6 Jaaren, 5 Maanden en 23 dagen, Pier, oud 4 Jaaren, 11 Maanden en 17 dagen en Dirk, oud 1 Jaar, 10 maanden, 11 dagen, Kinders van Jan Zeper en Nieske Tichelaar, hebben met desen Troffel gelegd de drie eerste Steenen van het herbouwde huis bij de Zeepziederij op den 11 Juni des Jaars 1766.

Dr. S. A. Waller Zeper, Leeuwarden.

1123. **18e eeuw, (einde).** Een paar sporen met golflijnversiering
Merk: onduidelijk meesterteeken.
Gravin Van Limburg Stirum—geb. Mulier,
's-Gravenhage.
1124. **18e eeuw.** Drie sleutels van de stad Sneek.
Merken: Sneek A, I R.
Gemeente Sneek.
1125. **18e eeuw.** Groot stempel van de gemeente Franeker met
 zwaar houten handvat.
Gemeente Franeker.
1126. **17e eeuw, 1e helft.** Stempeltje waarin wapen: gedeeld;
 rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: ster
 (6); beneden: schoof; helmteeken: uitkomende bok tusschen
 de letters W. D. — met geribd houten handvat. Om het
 zijvlak: „Anno 1631”.
Mej. H. D. Lont, Leeuwarden.
1127. **18e eeuw.** Vier cachettes, drie met wapens.
 a. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden;
 boven: aanzienste koekop; beneden: klaverblad.
 b. gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden;
 boven: drie klaverbladen (1 en 2); beneden: zwemmende
 zwaan; letters B. H.
 c. gedeeld; rechts: ooievaar op grond; links: tweemaal
 doorsneden; boven: wassenaar; midden: liggend takje; be-
 nedene: 3 klaverbladen naast elkaar; letters: D. G. B
 B(uwema).
Ir. M. R. Idema Greidanus.
E. P. Kingma, Sneek.
M. Frantzen, Leeuwarden.
Dr. K. Klaasesz, Huizum.
1128. **17e eeuw, 2e helft.** Gegoten en geciseleerde houder met ver-
 schillende toiletartikelen, als oorlepel, krabber, enz. De
 voorzijde versierd met een naakte vrouwenfiguur. Aan de
 onderzijde scharnierend verbonden een zilveren stempel
 met onbekend wapen.
N. N., Harlingen.
1129. Etui voor een tabakspijp, van palmhout met zilveren
 beslag, waarop het wapen van Amsterdam, een dubbele
 adelaar, de letters M. K. W. en op het ronde vlak van
 den steel een monogram.
Y. Posthumus, Dokkum.
1130. **18e eeuw, 2e helft.** Kurketrekker, gegoten en fraai gecise-
 leerd, o. a. versierd met twee engelenkopjes. Stijl Lod. XVI.
H. v. d. Sluis, Sloten (Fr.).
1131. **18e eeuw, 2e helft.** Drie kurketrekkers met getorst onder-
 stuk. Het bovenstuk van paarlmoer, waarop versiering
 van zilver, vaasjes met guirlandes en hondjes. (Stijl
 Lod. XV).
Merken: op twee B. L. waartusschen een bel.
Mej. M. G. van Hulst, Harlingen.
Mr. P. van Kleffens, Zwolle.
Mr. A. Menalda, Leeuwarden.
1132. **19e eeuw, begin.** Kurketrekker in den vorm van een
 breeuwhamer met opschrift: „ten Dienste van de Diaconi
 van Stiens 1806”.
Merk C. S.

1133. **19e eeuw, begin.** Kurketrekker in den vorm van een breeuwhamer.
*Merken H. A., waaronder een ster (H. J. Adama).
 S. van der Meer, Harlingen.*
1134. **18e eeuw, 2e helft.** Kurk met zilveren beslag en ring.
 Bovenop het wapen van Franeker, w.o.: „S. P. Q. F.”
Gemeente Franeker.
1135. **19e eeuw, begin.** Zes kurken met zilveren beslag, waarop een ring. Gemerkt van no. 1 tot no. 6 met achtereenvolgende opschrift: „L. Spannenburg — gekogt — op 't ijs — op Zee — Den 9 Maart — 1803.
N. N., Harlingen.
1136. **18e eeuw, midden.** Miniatuurbloembakje op stander, met versiering in rococostijl.
Dr. J. Hannema, Sneek.
1137. **18e eeuw, einde.** Langwerpig vierkant lijstje waarboven bladversiering, van filigrain werk. Met een gouache teekening, vermoedelijk 16e eeuwsch.
H. B. de Boer, Wijnjeterp.
1138. **18e eeuw, 2e helft.** Inktstel, bestaande uit een ovaal schaalje met opengewerkten rand, waarboven een parelrand, staande op vier pootjes. Op het schaalje twee houders voor blauw glazen inktkokers en zandstrooier, benevens een zilveren pennebakje. Stijl Lod. XVI.
*Merken: Holland, Amsterdam, D. W. R. (D. W. Rethmeyer) U.
 A. O. van Kerkwijk, den Haag.*
1139. **18e eeuw, einde.** Inktstel van filigrain werk in den vorm van een bakje op vier pootjes.
Mevr. J. E. 's Jacob—van Heloma, Bussum.
1140. Twee schrijfpennen in den vorm van ganzenveeren, resp. in 1742 en 1746 als prijs voor schoonschrijven op het gymnasium te Amsterdam toegekend; op de schacht der eene pen staat: *Petrus Robol, out zijnde 13 jaaren en 11 Dagen.*
*Merken resp: Amsterdam, H. IAB. en
 Amsterdam, M. IAB.
 A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.*
1141. **18e eeuw, midden.** Tafelbel, aan de buitenzijde versierd met guirlandes.
*Merken: Z. Holland, Rotterdam, D. E., C.
 A. O. van Kerkwijk, den Haag.*
1142. **19e eeuw, begin.** Tafelschel met zilveren binnenbel, met gedreven en gegraveerde bladversiering.
Mr. D. Z. van Duyl, Oranjewoud.
1143. Bloemenhanger, versierd met gedreven 18e eeuwsch bloemenbladornament; hangende aan drie kettingen.
Mr. M. E. Hepkema, Leeuwarden.

INZENDING VAN DEN HEER E. VOET Jr. TE BLOEMENDAAL.

Groep van kunstwerkjes van goud- en zilversmeedskunst uit de **2e helft van de XVe eeuw**. Samen met enkele thans in het Rijksmuseum berustende sluihaken (zie catalogus v. h. goud- en zilverwerk 1902 no. 36a—e) gevonden in een versmolten looden kistje in den kelder van een huis te Edam, bestaande in:

a. Sluitketting, eindigende ter weerszijden in een haak; in de 15e eeuw in gebruik om een omslagmantel over de borst vast te houden. De uit elf schakels bestaande gegoten verguld zilveren ketting versierd met distelbloemen en bladeren; de haken met figuurtjes, waarvan het uiteinde gevormd door een geharnast ridder met opgeheven zwaard wiens onderlichaam gevormd wordt door een geschubde meermin-staart.

b. sluitketting waarvan de haken gelijk zijn aan die van de vorige, terwijl de ketting gevormd wordt, door eenvoudige gedraaide schakels.

c. twee complete gegoten verguld zilveren sluihaken, versierd met meerminachtige figuurtjes en laat-gotisch gestileerd bloemornament.

d. dito sluihaak met opengewerkte knoopvormige bloemen knodsdragend figuurtje, tusschen laat-gotisch gestileerd bloemornament.

e. dito sluit-haak met distelbloem.

f. twee soortgelijk incomplete sluit-haken.

g. vier verguld zilveren Ceintuurgesperen of sluitingen van priesterlijke kleedingstukken, van verschillende grootte, bestaande resp. uit 10, 8, 7 en 6 tanden, die in evenveel oogen grijpen; haken en sluitstukken zijn beiden versierd met een rand van gestileerde kruisbloemen.

h. Twee verguld zilveren haken, de eene versierd met een opengewerkte gegoten knop in het midden waarvan een vrouwekopje met ter weerszijden afhangende sluier of haardosch en kroon; het andere met draadwerk versierd. Deze haken hebben mogelijk als sleep-ophouders dienst gedaan.

i. zilveren greep, versierd met 3 opengewerkte banden van laat-gothisch gestileerd opengewerkt distelbloem- en -bladornament; aan het einde een dierekop, die een kleine draagring tusschen de tanden geklemd houdt. Dit interessante stuk is mogelijk de greep van een wijwaterkwast.

17e eeuw modellen.

17e eeuw en 18e eeuw. j. gouden vorkje en mesje met buitengewoon fraai en relief in kleurig email versierde heften, voorstellende tulpen waartusschen in medaillons personen in vroeg 17e eeuwse kleederdracht.

Hierbij een robbeveletui met gouden sluiting in draadwerk.

k. vorkje en mesje waarvan de heften van barnsteen met goud gemonteerd.

l. gouden vorkje met goudsteen heft

SUPPLEMENT

van enkele nagekomen voorwerpen door een *a*-nummer aangeduid en van eenige toevoegingen bij reeds hiervoor opgenomen nummers.

- 4a. **1610 à 1612.** Groote drinkhoorn met gegraveerde breede rand, waarop de wapens van Osinga en Aggama van Walia; hieronder een band waarop een gedreven jachtvoorstelling. Om het benedeneinde een door kabelranden afgezet beslag, met gedreven en geciseleerd renaissance-ornament, eindigende in een sfeer, waarop, op een schuin-loopenden band, *Sybrandt van Osinga . At van Aggama 1610.*

Merken: Bolsward; *C ingeslagen zonder schild (1612) een vogeltje in een gekarteld schild, waarboven gegraveerd 31 lo (d. i. 31 lood).*

Rijksmuseum, Amsterdam.

- 5a. **1635.** Buffelhoorn met zilveren beslag; op den rand drie gegraveerde cartouches met schepen en de inscriptie: „*Die grootschippers Horn is wederom gerepereert anno 1635 door den Magistraat der Hansenstadt Stavoren*” en verschillende namen en letters, en lager: „*Lan 1538 suisje par les frères du gilde S. Jacques fondes et l'an '93 par les Magistrats de Stavreae renouvelles*”. Om het midden een band waarop vier gegraveerde cartouches met schepen en „*anno 1643 hebben de grootschippers der stad Stavoren dezen bandt doen maken.*” Het beslag om de punt is versierd met gegraveerd ornament en het opschrift: *Deze verandering aan den gildenhoorn is gedaan door Sijmon Sijmonsz, Posthumus in 't jaar 1730 hem in eigendom door meest bieden geworden.*

Scheepstypen en graveerwerk doen het meest aan 1635 denken.

Rijksmuseum, Amsterdam.

8. (bij te voegen):

Wapen Roussel: gevierendeeld; 1 en 4: een eikeboom beladen met eikels; 2 en 3: gevierendeeld; 1 en 4: een rechterschuinbalk; 2. en 3. 7 ruiten (3, 3 en 1).

- 48a. **17 eeuw, 1e helft.** Kleine beker, bovenom met bloem- en bladrand, waartusschen 3 medaillons met koppen en opschriften *Salomon, David en Bathseba*, overigens geheel bedekt met gegraveerde schubversiering.

Onder den voet 2 wapens (mannewapen S.S.I, vrouwewapen I.W.; onder beide L.C.D.): beide: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: klaverblad; beneden: huismerk (verschillend).

Merken: Leeuwarden (*kleine leeuw*) — *onduidelijk jaar-letter of meesterteeken.*

Rijksmuseum Amsterdam.

- 72a. **1770.** Zeskantige filigrainbeker, meesterproef in de gildearchivalia aangeduid als draadwerkers-corpus, met rand-schrift: *Proefstuk gemaakt door A Storm 1770.*

Deze A. Storm werd te Leeuwarden meester in 1770.

Rijksmuseum Amsterdam.

82. (inte voegen achter het woord „Cockfield”):
gedeeld; rechts: een kruis beladen met 5 lelies (1, 3, 1); links: lelie; op de deellijn in den top een hartschild, waarop: linkerhand, de duim rechts; — helmteeken: een staande tulp op gebladerde steel).
96. (bij te voegen):
de inscriptie op de deurposten luidt: *Hessel Johanniszen et Anna Brandts 1783. I. B. Verberdt (Fec?)*.
97. (bij te voegen):
Deze Godslamp hangt aan 3 kettingen, bevestigd aan uitgedreven engelenkopjes, waartusschen gedreven ornament in Lod. XIV stijl; het onder eind met acanthusblad-siering.
Op de lamp zijn afzonderlijk aangebracht 3 gedreven medaillons, met voorstellingen van Geloof, Hoop en Liefde.
99. (bij te voegen):
Gedreven: op de driekante voet engelenkopjes; op de voet vlakken voorstellingen van St. Maarten en 2 andere heiligen; verder ornament acanthusbladeren, bloemfestoenen en parelranden.
105. (bij te voegen):
18e eeuw, 1e kwart. Hostie-doos op drie pootjes in den vorm van vrouwenkopjes, versierd met fraai gedreven gestyleerde bloemen tusschen glad gehouden bandornament; op het deksel een medaillon, met de fraai gegraveerde voorstelling van Christus aan het kruis en Magdalena met het omschrift: „*Isaice C⁵ V⁴ quid Est quod Debui Ultra facere Vineae Meae et Non feci*” omgeven door een gedreven bloemrand; de rand van het deksel is gecanneleerd.
Merk een lelie in schild met parelrandkroon (Johannes van der Lely, 1695).
Rijksmuseum Amsterdam.
117. (bij te voegen):
18e eeuw, 1e helft. Deze bloemvazen geheel gelijk aan de vorigen.
Merk: A. I. in een schild met kroontje.
275. (bij te voegen):
Gekroond wapen: gedeeld; rechts: du Tour [toren vergezeld in den top van 3 sterren (6) naast elkaar]; links: Rumpf [gevierendeeld: 1 en 4: ster (5), 2 en 3: golvende rechtschuinbalk, vergezeld boven en beneden van een klaverblad; over alles: hart-schild, waarin: klimmend rund.]
329. (bij te voegen):
Over het algemeen is het graveerwerk op de kantige brandewijnskommen zeker als fraai te betitelen. Bij uitstek geldt dit voor de brandewijnskom van den Bolswardschen meester uit het midden van de 17e eeuw, die zijn werk met een groot model Fransche lelie in omtret-lijn teekende.
331. (bij te voegen):
Gekroond wapen: gedeeld; rechts: zilver; links: rood er over heen een staande koe, de staart opwaarts.

351. (bij te voegen):

Mannewapen: gevierendeeld; 1 en 4: roos (5), 2: 3 zittende vogels (2 en 1), 3: doorsneden door een getande dwarsbalk, boven: effen, beneden: gemetseld; Over alles heen een hartschild, waarin: een gebogen keper, vergezeld van 3 penningen (2 en 1).

Vrouwewapen: gedeeld; rechts: klimmende bok, vergezeld in den top van een kroon; links: doorsneden; boven: 3 zespuntige sterren (1 en 2), beneden: gekanteelde linkerschuimbalk.

881. (bij te voegen):

twee wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: klimmende eenhoorn op grond; -linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: dwarsbalk, vergezeld boven van een zittende eekhoorn, beneden van een opgerolde slang.

887. (in te voegen):

Wapens onder één kroon; rechter: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: een zandlooper, in den top vergezeld van een klaverblad; beneden: een zwemmend eendje; -linker: gedeeld; rechts: Fr. halve adelaar; links: doorsneden; boven: vogel met takje in den bek; beneden: schoof.

961. (in te voegen):

gekroond wapen: op zw. een zi. dwarsbalk; schildhouders: 2 klimmende eenhoorns.

(van Borssele van der Hooghe).

1077a. **17e eeuw, 1e helft.** Twee ronde eenzijdige plaquettes, waarop de prachtig gedreven borstbeelden van Frederik Hendrik en Amalia van Solms, toegeschreven aan Johannes Lutma.

A. O. van Kerkwijk, 's Gravenhage.

1077b. **16e eeuw.** Een in hoog reliëf gedreven plaquette, voorstellende een zittende naakte vrouw met een half maantje voor het haar boven het voorhoofd, met de uitgestrekte linkerhand wijzend naar een pauw met pronkende staart en uitgespreide vleugels.

Dr. C. Hofstede de Groot, 's Gravenhage.

SLOT-OPMERKINGEN.

Bij het aangeven van de merken zijn steeds, voor zoover aanwezig, eerst het **gewestelijk en stedelijk keur** vermeld; daarna volgt dan de **jaarletter** en ten slotte de **letter(s) of het merk, dat als meesterteeken** dienst deed.

Waar de catalogus in een paar weken moest worden opgesteld, gezet, gecorrigeerd, afgedrukt en ingenaaid kon het kwel-duiveltje der spel-, zet- en drukfouten niet altijd afdoende worden bestreden. De Commissie hoopt echter, dat de lezer dit wil verontschuldigen.

INHOUD:

BESTUUR EN COMMISSIES.

Voorwoord	Biz. 1
Inzending van H.H. M.M. de Koningin en de Koningin-Moeder	8

HOORNS, BEKERS, SCHALEN.

Drinkhoorns. Nos. 1—6	9
Gedenkbekers op voet. Nos. 7—14	10
Drinkschalen, Molenbekers, enz. Nos. 15—21	12
Bierpullen, kannen, enz. Nos. 22—35	13
Geboorte- en Huwelijksbekers, Kroezen en dergelijke. Nos. 36—73	15
Sierschotels en -schaaltjes. No. 74—83	21

KERKZILVER.

Roomsche Katholiek Kerkzilver. No. 84—117	24
Protestantsch Kerkzilver.	
a. Avondmaalsbekers. Nos. 118—212	28
b. Avondmaalsbroodschotels, Doopbekkens, Collecteschalen e. d. en Avondmaalswijnkannen. Nos. 213—275	43

ZEDEN EN GEWOONTEN.

Trouwkistjes, -Penningen, -Ringen, enz. Nos. 276—327	51
Kantige Brandewijnskommen. Nos. 328—349. Ovale Brandewijnskommen. Nos. 350—410	67
Geboorte- en andere Gedachtenislepels. Nos. 411—457	74
Rinkelbellen. Nos. 458—473	82
Lodderein (eau de Lorraine), Doosjes en Pepermunt-doosjes. Nos. 477—510	83

LIJFSSIERADEN.

Beugels, Châtelaines, enz. Nos. 511—574	85
Oorijzers, Schoengespen, Knoopen, enz. Nos. 575—584	90
Horloges, Kettingen, enz. Nos. 585—609	91

VERSCHILLEND HUISRAAD.

	Blz.
Kandelaars. Nos. 610—639	93
Tabakspotten, Aansteekkomforen, Tabaks- en Snuifdoozen. Nos. 640—706	97
Kistjes, Borstels, enz. Nos. 707—715	105
Bouilloires, Koffiekannen, Melkkannen, enz. Nos. 716—752	106
Theeketels, Trekpoiten en Theebussen. Nos. 753—826 . . .	111
Roomlepels, Roomkommen, Bonbonbakjes en Breimandjes Roomlepels. Nos. 827—840.	120
Roomkommen en Spoelkommen. Nos. 841—853.	
Bonbonbakjes en Breimandjes. Nos. 854—880.	
Thee- en Koffiebladen, Broodmanden. Nos. 881—896 . . .	126
Olie- en Azijnstellen, Mosterdpotten en Peperbussen, Zout- vaten en Eierschalen. Nos. 897—923	128
Suikerstrooiers, Suikerpotten en Tafeltjes, enz. Nos. 924—958	131
Dekschaaltjes en Sauskommen. Nos. 959—961	134
Lepels, Vorken en Messen. Nos. 962—1026	134
Groentelepels en Vischscheppen. No. 1027—1041	141

DIVERSEN.

Toiletstellen. No. 1042	142
Boekbanden en Boekbeslag. No. 1043—1068	143
Onderscheidingsteekens, Draagteekens, enz. Nos. 1069—1077	145
Prijzen van Wedstrijden. Nos. 1078—1083	146
Etagère-zilver en Kinderspeelgoed. Nos. 1084—1118 . . .	147
Voorwerpen van verschillenden aard. Nos. 1119—1143 . . .	149
Inzending van den Heer E. Voet Jr.	152
Supplement	153

AANTEEKENINGEN.

AANTEKENINGEN.

AANTEKENINGEN.

J. van Kalsbeek

St. Jacobsstr. 1-3-5 — Leeuwarden

Verlichtings-ornamenten

Eparte eigen modellen

Gaskachels „Wantij”

de ideale verwarming

Electrische- en Kolenhaarden

SIGARENMAGAZIJN „DE PLANTEUR”

OPGERICHT 1870

UITSLUITEND 1e KLASSE FABRIKAAT

B. STOFFELS

NAUW 14 : LEEUWARDEN

*Zoekt U oude of nieuwe
Boeken, kaarten, stads- en dorpsgezichten
van en over Friesland?*

Wendt U dan tot de

*N.V. Noord Nederl. Boekhandel
afd. Meijer & Schaafsma.*

Leeuwarden, Voorstreek 34.

Naast het Friesch Museum.

**N.V. LEEUWARDER
AUTOGARAGE**

G. HUIZENGA

TWEEBAKSMARKT 49
LEEUWARDEN

TEL. 120

LUXE —
AUTO'S
TE HUUR

Laat Bloemen Uw tolk zijn Moderne Bloemwerken

bestelt U bij

S. ROLLEMA & Zn.,
NIEUWESTAD 125 - **TEL. 1202.**

Binnenlandsche Vaart-Risico-Societeit Amsterdam.

Sluit verzekeringen op :

**Koopmansgoederen, Casco's,
Inboedels, Reisbagage, Waschgoederen,
Geldswaarden ; verder Noodhaven-
Verzekeringen en Rijwioldiefstal-
Verzekeringen.**

Hoofdagent te Leeuwarden :

IJ. BEINTEMA. (Telefoon nos. 188 en 988.)

Fa. Kimp, de Waard en Boontje,
LEEWARDEN.

Garage : Nieuwe Kade No. 72. - Telefoon Interc. 1797 en 1153.

Verhuurinrichting van Autobussen en Luxe-Wagens

**Inrichting voor Reparatie van Automobielen, Motorbooten,
Motorrijwielen, Stationaire motoren.**

Metaal draaierij 1e klas.

Autogenische lasch-inrichting.

J. BOTTEMA Jz.,
TIMMERMAN & AANNEMER,
BEVEELT ZICH AAN VOOR ALLE
WERKZAAMHEDEN.

- A/D. HOVEN 2^A. -

MONOGRAM- en
BINNENHOF Sigaren
zijn prima.

Alleen verkrijgbaar :

„DE DRIE KISTJES”.

M. SCHEEPSTRA,

Voorstreek 3,
Leeuwarden.

H. Kr. Br.str.,
Sneek.

Oud Porcelein, //

**Oude Gouden en Zilveren voor-
werpen, Diamanten, Antieke Meu-
belen enz. enz. worden tegen den
hoogsten prijs ingekocht door**

S. v. Messel, *Antiquair &*
Taxateur,
Sint Jacobsstraat 7, Leeuwarden.
// N. Spiegelstraat 39, Amsterdam.

Toren „De Oldehove”.

**Electrische Lift-installatie.
Schitterend vergezicht.
Verrassend panorama.**

**Voor opstijging met de lift worden
4 kaarten à 10 cent vereischt.**

De Directie :
**R. BUISMAN.
TJ. KUPERUS.**

*Kantoorboekenfabriek, Boekbinderij
en Linieerinrichting
de Jong & Co., Groote Hoogstraat 15.
Speciaal adres voor fraai
en solied bindwerk.*

*Firma P. Gerbenzon en
Weerd 15 en 17. Zonen.
Bagijnestraat 67^a.*

Leeuwarden. Telefoon 1465.

*Antiquiteiten en Voorwerpen
van Friesche Kunst.
Speciaal Hindelooper Meubelen.*

D. A. HETTEMA

UURWERKMAKER

Inrichting voor reparatiën

Magazijn van

Uurwerken

R. B. J. VAN DER HOFF

„RADIO-HANDEL“

Inrichting voor reparatiën

en verkoop van ALLE onderdeelen

Alles eerste kwaliteit

LEEUWARDEN

St. Jacobsstraat 28

Gevestigd 1860

Telefoon 1506

SANDERS' KUNSTHANDEL,
LEEWARDEN.
GRONINGEN.

ENCADREMENTEN.
KUNSTVOORWERPEN.

Fa J. J. Slauerhoff,
Leeuwarden.

Magazijnen van Tapijten, Karpetten,
Linoleums, Loopers, Tafelkleeden,
Kapstok- en Divankleeden,
Vitrages, Gordijnstoffen,
in de meest uitgebreide sorteering.

E. JONGSTRA & ZONEN
BLOEMISTEN LEEWARDEN

WINKEL

KWEEKERIJ

NAUW 16

VIJVERSBUREN Q 1

LEVERING VAN BLOEMSTUKKEN
VOOR ELKE GELEGENHEID — —

Firma N. DIJKSTRA

Nauw - St. Jacobstraat - Leeuwarden

Gevestigd sedert 1877

Comestibles
Fijne Vleeschwaren
Delicatessen
Kolonialewaren
Koffie, Thee
Wijnen

H. SIERKSMA BLOEMENMAGAZIJN „FLORA”

- ARTISTIEK BLOEMWERK
VOOR ELKE GELEGENHEID

WIRDUMERDIJK 17
LEEWARDEN - TEL. 478

G. DE HAAS

LEEWARDEN - WIRDUMERDIJK 20

GRAVEUR EN STEPELSNIJDER
ATELIER VOOR RELIEFDruk

Antieke Schilderstukken

In- en Verkoop van Antieke
Schilderijen, Prenten enz.

Ruime sortering. Aanbevelend

DIJKSTRA's Verkoophuis
Leeuwarden - Eewal 47

NATIONALE BANKVEREENIGING

KAPITAAL en RESERVEN

f 12.500.000.—

Kantoren in Friesland te :

**Leeuwarden, Dokkum, Drachten,
Franeker, Harlingen, Heerenveen
en Sneek.**

Correspondentschappen te :

Joure, Wolvega en Gorredijk.

Zitdagen te :

Kollum 's Maandags. Oosterwolde 's Maandags.

Alle Bankzaken.

Assuranties op elk gebied.

**Diverse Beleggingsfondsen
steeds voorradig.**

Huishoudelijke en Luxe
BORSTELWAREN, eigen fabriikaat.
DE BOER'S BORSTELFABRIEK,
WESTERPLANTAGE 7,

b/d. Vrouwenpoort, LEEUWARDEN. Telef. 472.

PIER PANDER TEMPEL

GEOPEND:

APRIL tot OCTOBER

ZON: en FEESTDAGEN 10:12 en 2:5

MAANDAGS 2:5

OVERIGE DAGEN . . . 9:12 en 2:5

OCTOBER tot APRIL 2:4

J. DE JONG - POELIER
ST. JACOBSSTR. 8, LEEUWARDEN

Wilde Eenden
Slobeenden
Talingen
Watersnippen

Vanaf 3 October:
Hazen
Fazanten
Patrijzen

R. SCHWANER & Co.

HOEK NAUW - LEEUWARDEN

HET AANGEWEEZEN ADRES VOOR:
FEESTGESCHENKEN - PRIJZEN BIJ WEDSTRIJDEN
KOPER - NIKKEL - FAYENCE ARNHEM
LEDERWAREN ENZ. ENZ.

HOTEL PHOENIX

MODERN INGERICHT.

IN HET MIDDEN DER STAD.

ST. JACOBSSTRAAT.

TELEFOON 73.

*De grootste collectie Friesche Voordrachten
(ook Christelijke) en lectuur vindt men bij*

D. Nieuwenhuis,

*oude en nieuwe boekhandel,
Sacramentstraat, Leeuwarden.*

MEUBELFABRIEK „BEARDA”

Gouverneursplein 35, tegenover St. Jacobsstraat

LEE U W A R D E N

TELEFOON 315

M E U B E L E N

IN ALLE STIJLEN VOOR

HUIS, KANTOOR EN

- S L A A P K A M E R -

UITSLUITEND PRIMA WERK

FRIESCH GENOOTSCHAP VAN GESCHIED-, OUDHEID- EN TAALKUNDE
TE LEEUWARDEN

TENTOONSTELLING

VAN OUDE GOUD EN ZILVERWERKEN

TER GELEGENHEID VAN HET 100-JARIG BESTAAN VAN GENOEMD GENOOTSCHAP.

GROOTE VERLOTING

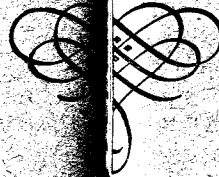
VAN ANTIEKE EN MODERNE KUNSTVOORWERPEN —

AANTAL LOTEN 4000

PRIJS PER LOT f 1.—

LOTEN VERKRIJGBAAR VANAF 1 AUGUSTUS BIJ

D. NIEUWENHUIS, SACRAMENTSTRAAT TE LEEUWARDEN EN AAN HET FRIESCH MUSEUM

**MAKKUMER
AARDEWERK
ALLEENVERKOOP
FIRMA J. POSTMA SZN.
WIRDUMERDIJK, LEEUWARDEN.**

CENTRALE VERWARMING

volgens elk systeem.

Vraagt prijsopgaaf bij

TELEFOON 1936 **W. SWART** TELEFOON 1936

Heijermansstr. 33, Verl. Schrans - LEEUWARDEN

Voor aankoop en reparatie van

Uurwerken,

is een aanbevolen adres

JAC. COPINI,

Leeuwarden - Nieuwestad 80.

**Fabriek van Gouden
en Zilveren werken
in modern en antiek genre**

S. F. DOODKORTE

Graveur • Kunsthaarderwerker

Nieuwestad 25 • Leeuwarden

Verzekering

tegen elk risico op:

*Sieraden en
Kleinooden*

en verder alle

*Waardevolle
Voorwerpen*

kan geschieden via het

Assurantiekantoor

J. W. van der Meulen

Gorredijk

Telefoon no. 22

S. VAN DER HEIDE

FABRIEKSTEEG 43

— LEEUWARDEN

BEHANGER, STOFFEERDER EN VERHUIZER

HOUDT ZICH BELEEFD AANBEVOLEN

Hotel - Café - Restaurant „DE KLANDERIJ” te Leeuwarden

LOGIES met PRIMA ONTBIJT f 3.—

DINERS f 2.— en f 2.50

Groote en kleine zalen voor
Vergaderingen en Partijen -

Aanbevelend :-
O. DE VRIES

Jelle van der Meulen

SPORT

Leeuwarden —
Nieuwestad 92

SPORT

't Adres voor

Prijzen voor wedstrijden

Steeds de nieuwste artikelen in voorraad.

Zeer laag gestelde prijzen!!!

Bijzonder groote keuze.

Fa F. DIJKSTRA & Zn

Electr. Meubelfabriek
NIEUWESTAD 43 · LEEUWARDEN

ZIE STAND 14 PROV. LANDB. TENTOONSTELLING

G_{EBRS} MARCUS

o/d Kelders 28 · Voorstreek 18

SPECIAAL ADRES:

FANTASIE EN WITTE KLEEDJES

SCHOORSTEENRANDEN · PIANOLOOPERS

AUTOKLEEDEN · KUSSENS · THEEWARMERS

GROOTE KEUZE · NIEUWSTE DESSINS

J. IJPES CONFISSEUR
PATISSIER

Weerd 3 · Leeuwarden

Lunch en Tearoom

Aanbevelend

ZILVER

IS EEN DUURZAAM METAAL

DAT VAKKUNDIG UITGEVOERD

SCHILDERWERK

EVENEENS OP EENE

GROOTE MATE VAN

D U U R Z A A M H E I D

KAN BOGEN, GETUIGT HET VELE SCHIL-

DERWERK, DAT SINDS

DE OPRICHTING VAN

HET FRIESCH MUSEUM

IN HARE GEBOUWEN DOOR ONZE
FIRMA IS VERRICHT

J. J. HILARIUS

TELEFOON 524 TWEEBAKSMARKT 32

LEEWARDEN

SOLIEDE, VAKKUNDIGE UITVOERING
VAN SCHILDER- EN BEHANGWERK
IN ALLE STIJLEN

Bezoekt Café „NEUF”

Direct bij het MUSEUM
hoek Koningstraat

Aanbevelend, AUG. WESTRA

V. V. V. Leeuwarden

Gedurende de Landbouw-
tentoonstelling 4-11 Sept.

Groote Variété en Cabaretvoorstellingen

in de groote Zaal
van de „HARMONIE” alhier

Bal-Champêtre

elken avond
in den feestelijk verlichten tuin

HET BESTUUR

Firma VAN DER NOORD & KUPERUS

Leeuwarden

ENKA-ANTHRACITES in 6 kwaliteiten
GROVE, GEKLOPTE en PARELCOKES
GIET- en BRECHCOKES

voor Centrale Verwarming

Kantoren: Zuiderplein 79 en Oostersingel 74a
Telefoonnos. 60 en 1527

Het adres voor Eerste kwaliteit

FRUIT is in de
Nieuwe Leeuwarder Fruithal
Wirdumerdijk 5B

Tel. 1287

bij **D. BEISTA**

Hotel „Spoorzicht”

Leeuwarden

Groote Garage

Tel. ¹⁰¹⁶
1017

Bezoekers der Tentoonstelling!

Verzuimt niet een bezoek te brengen aan de

Prachtige, Moderne zaal

van bovengenoemd Hotel-Café-Restaurant

Woensdags, Zaterdags en Zondags, 's av. 8 uur
Concert, Variété en Dancing

CASTELEIN
Zuiderplein 6

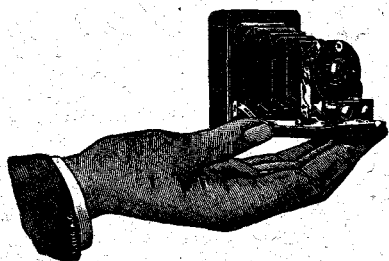
DRONRIJP's Schoenhandel

Voorstreek 13 - Tel. 1164 - Leeuwarden

Wij brengen steeds de **nieuwste** artikelen
tegen **laagsten** prijs. - - Zie etalage's

- Vraagt schoenen met crêpe zolen -

FA. MADIOL-GANZINGA,

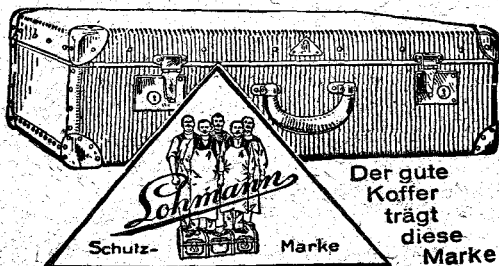
Leeuwarden, Weerd 1a
Giro 93017 — Telef. 1520

Camera's ~ Kodaks
Alle Kodak-Artikelen.

Ontwikkelen en afdrukken
voor amateurs.

In Fotoalbums
eene speciale sorteering.

ECHT VULKAN FIBRE KOFFERS

55 c.m.	f 5.80
60 „	6.40
65 „	7.00
70 „	7.60
75 „	8.20

D. MORREMA

NIEUWESTAD 104 - Tel. 414 - LEEUWARDEN

„Het Bloemenhuis”

Weerd 16

Leeuwarden.

Telefoon 2033,

Luxe Bloemwerken,

Zuivere Kleurenharmonie.

Aanbevelend,

A. Drijver.

CATALOGI

MET OF ZONDER ADVER-
- TENTIE-EXPLOITATIE -

GEILLUSTREERDE
HERDENKINGS- OF
JUBILEUM-UITGAVEN

RECLAME-
DRUKWERKEN

ENZ.

N.
V. „DE COÖPERATIEVE
HANDELSDRUKKERIJ”

PIJLSTEEG 16 - LEEUWARDEN

TELEF.-INTERC. 94 - GIRONO. 8733

MEUBELËN &
CLUBFAUTEUILS

IN IEDEREN STIJL
LEVERBAAR

EIGEN FABRIKAAT

R. BURG J^{ZN.}

NIEUWESTAD 95-97

LEEWARDEN

TAPIJTEN
GORDIJNEN

LINOLEUMS
LOOPERS

LEVERING FRANCO MET GARANTIE
ALLE TOONKAMERS GELIJKVLOERS
VRIJE BEZICHTIGING

Vennootschap

A. D. Beerends & Veeren

Algemeen Assurantie-Kantoor

— Opgericht 1869 —

Verzekering tegen Inbraak

Suweelenverzekering

tegen alle gevaren

Ruime conditiën

—

—

Billijke premieën

Hotel Amicitia

Fraaie ligging

Stroomend-

en

koud water

op alle kamers

— Telefoon 1615 en 1616 —

H. C. FELDHAUS

OOK IN BEWOONDE HUIZEN GEMAKKELIJK
AAN TE BRENGEN • KELDER OVERBODIG
BEDIENING ALS EEN GEWONE VULKACHEL

IN HET GEHEELE LAND TE ONTBIEDEN
ZONDER VERPLICHTING

PRINCESSEHOF

GROOTE KERKSTRAAT 11, LEEUWARDEN

GOUDLEERKAMERS MET
18^E EEUWSCHE MEUBILEERING

MUSEUM VAN INDONESISCHE
EN CHINEESCHE KUNST -

GEOPEND

ZOMERS: 10—5

WINTERS: 10—4

ZONDAGS 12—5

ENTRÉE 25 CT. GEZELSCHAPPEN 10 CT.

FIRMA A. C. BEELING & ZOON

ANTIQUAIR
EN BEËEDIGD TAXATEUR

NIEUWESTAD 91
LEEWARDEN

TELEFOON 475

NOODIGT BELEEFD UIT TOT EEN
BEZOEK AAN HARE MAGAZIJNEN
VOORZIEN VAN EEN
GROOTE VOORRAAD
ANTIQUITEITEN
W./O. GOUD EN ZILVERWERKEN,
DELFTSCH AARDEWERK,
PORCELEIN, MEUBELEN,
KLOKKEN, PENDULES, SJAALS,
KOPER, TIN ENZ.

VASTE PRIJZEN
VOOR TAXATIES BILLIJKE TARIEVEN
ANTIQUITEITEN
WORDEN TEGEN HOOGEN PRIJS INGEKOCHT
